

JANE AUSTEN'IN

– Kayıp Anıları –

SYRIE JAMES

§

ROMAN

SYRIE JAMES

Syrie James New York'da doğdu, Çocukluğunda Fransa'da geçirdiği iki yıllık süreyi saymazsak, hayatının büyük bir bölümü California'da geçti. Başarılı bir senaryo yazarı olarak Fox Family Films ve Tri- Star Pictures'ın yanı sıra ABC, CBC, NBC, FOX TV gibi televizyon kanalları ile çalıştıktan sonra ilk romanı olan *Jane Austen'ın Kayıp Anıları*'nı yazdı. Roman büyük bir başarı kazanarak çoksatarlar listelerine girdi ve *Library Journal* tarafından 2008 yılının En İyi İlk Roman Ödülü'nü kazandı. Yazar hakkında ayrıntılı bilgiye http://www.syriejames.com/ adresinden ulaşılabilir.

FİGEN BİNGÜL

1965'te doğdu. 1988'de İstanbul Teknik Üniversitesi Tekstil Mühendisliği bölümünü, 2003'te New York State University Purchase College Edebiyat bölümünü bitirdi. 1998'den beri New York'ta yaşıyor. Çevirileri: *Hatırat: Tuna Boyunca Anılarla Ezgiler* (Eugenia Popescu Judetz), "Rabia's Return" ("Rabia'nın Dönüşü"-Adalet Ağaoğlu), *Summer's End* (*Yazsonu*-Adalet Ağaoğlu), *Absürdistan* (Gary Shteyngart), *Ustaparmak* (Sarah Waters), *Gece Nöbeti* (Sarah Waters), *Beton Bahçe* (Ian McEwan), *Boşlukta Bir Kapı* (Lorrie Moore), *Süper Acıklı Gerçek bir Aşk Hikâyesi* (Gary Shteyngart).

Syrie James

JANE AUSTEN'IN KAYIP ANILARI

Türkçesi: Figen Bingül

§

Yayın No **1143**

Çağdaş Dünya Edebiyatı **156**

Jane Austen'ın Kayıp Anıları
Syrie James

Kitabın Özgün Adı:
The Lost Memoirs of Jane Austen

Bu kitap bir kurmacadır. İsimler, karakterler, mekânlar ve olaylar hayal ürünüdür, gerçek hayatla olan tüm benzerlikler rastlantısaldır.

Yayına hazırlayan: Başak Güntekin
İspanyolcadan çeviren: Figen Bingül
Kapak tasarım: Utku Lomlu
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 2008, Syrie James
© 2012; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Kayı Telif Hakları Ajansı Ltd. Şti. aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Kasım 2012

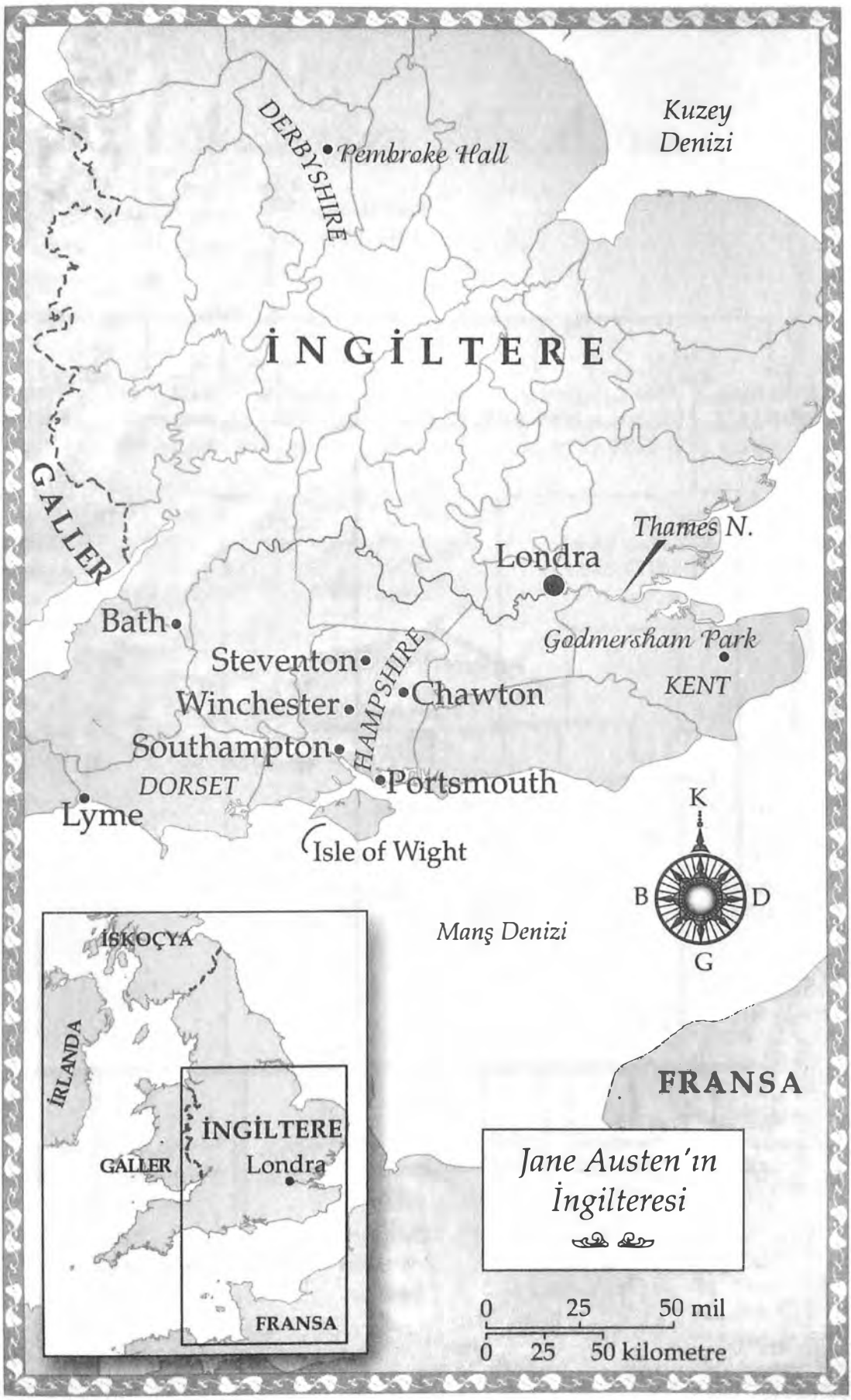
ISBN: 978 - 605 - 141 - 566 - 6
Sertifika No: 10905

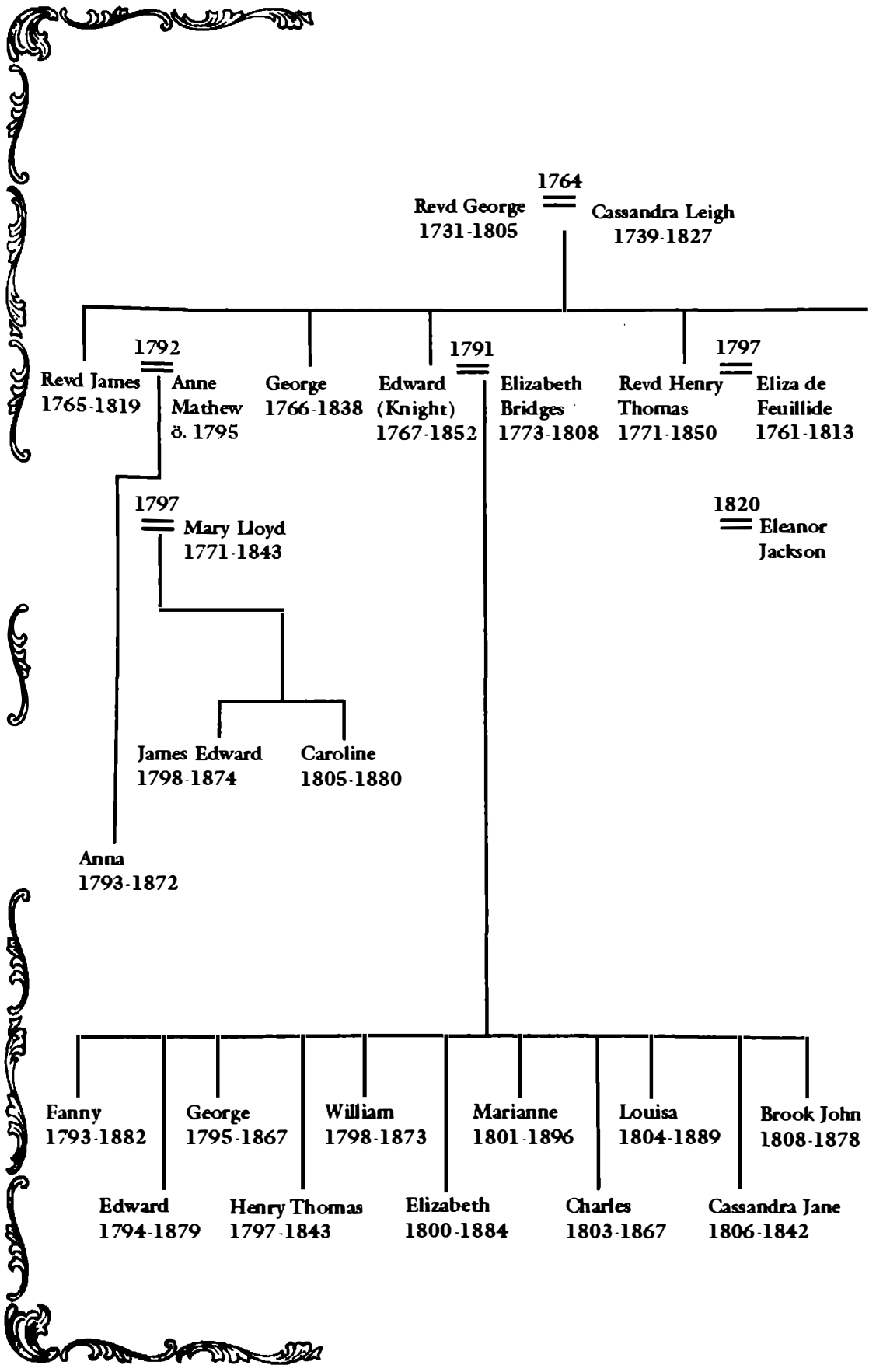
EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

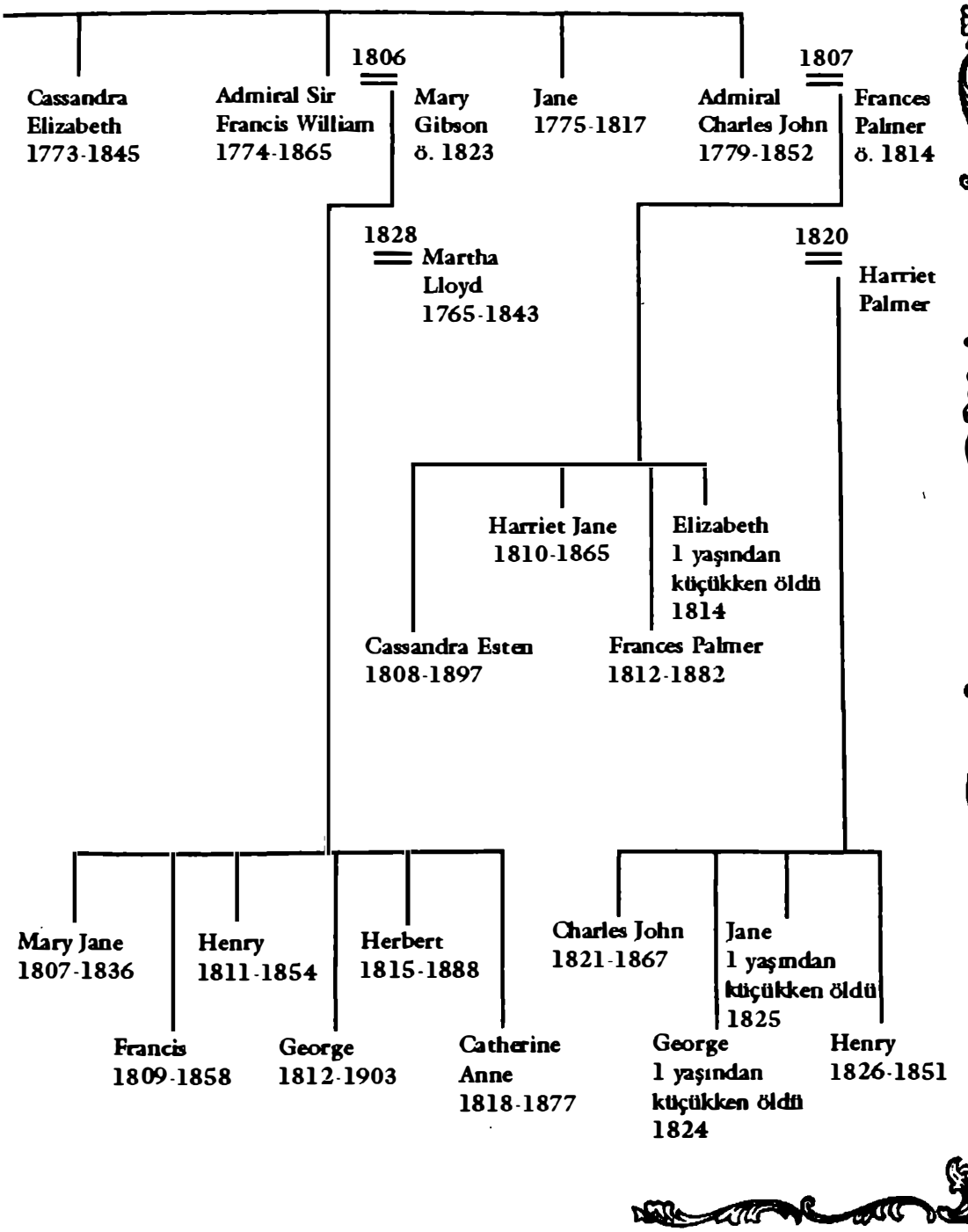
Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Benim Mr. Ashford'um, sevgisi beni tamamlayan, desteği ve teşviği bu harika hayatın tadını bir yazar olarak çıkarmamı mümkün kılan eşim Bill'e... İçgörülü katkıları ve canlı konuşmalarıyla beni yaratıcı ve entelektüel olarak uyanık tutan, en iyi yaratılarım, oğullarım Ryan ve Jeff'e. Onlarla daha çok gurur duyamazdım... Jane Austen'a, hayranlık, takdir ve saygıyla... Bu projeye dair bağlılık ve şevkleri ölçülemez temsilcim Tamar Ellman'a ve editörüm Lucia Macro'ya... Hepinize bütün kalbimle teşekkür ederim. Her şeyin mümkün olduğunu bana her gün kanıtlıyorsunuz.

Kuzey Denizi
DERBYSHIRE
Pembroke Hall
İNGİLTERE
GALLER
Thames N.
Londra
Bath
Godmersham Park
Steventon
HAMPSHIRE
KENT
Winchester
Chawton
Southampton
DORSET
Portsmouth
Lyme
Isle of Wight
K
B
D
G
Manş Denizi
İSKOÇYA
İRLANDA
İNGİLTERE
GALLER
Londra
FRANSA
FRANSA
Jane Austen'ın İngilteresi
0 25 50 mil
0 25 50 kilometre

1764
Revd George
1731-1805
Cassandra Leigh
1739-1827
1792
Revd James
1765-1819
Anne
Mathew
ö. 1795
George
1766-1838
1791
Edward
(Knight)
1767-1852
Elizabeth
Bridges
1773-1808
1797
Revd Henry
Thomas
1771-1850
1797
Eliza de
Feuillide
1761-1813
1797
Mary Lloyd
1771-1843
1820
Eleanor
Jackson
James Edward
1798-1874
Caroline
1805-1880
Anna
1793-1872
Fanny
1793-1882
George
1795-1867
William
1798-1873
Marianne
1801-1896
Louisa
1804-1889
Brook John
1808-1878
Edward
1794-1879
Henry Thomas
1797-1843
Elizabeth
1800-1884
Charles
1803-1867
Cassandra Jane
1806-1842

Jane Austen'in Aile Ağacı

Editörün Önsözü

Dünyaya altı tane çok sevilen roman veren Jane Austen, kendi beyanıyla, mektup yazmaya bağımlıydı; bu mektuplarının pek çoğu korunmuştur ve yazarın aklı, karakteri ve özel hayatı hakkında değerli içgörüler sağlar. Biyografi yazarları yazarın bir anı defteri ya da günlük tutup tutmadığını sık sık merak etseler de, böyle bir belgeye dair bir işaret hiç bulunmamıştı. Ta ki şimdiye kadar...

Jane Austen'ın erkek kardeşi Edward Austen Knight'ın (babasının kuzenleri tarafından evlat edinilmiş ve pek çok değerli mülkü miras edinmişti) sahip olduğu pek çok evden biri olan Chawton Köşkü, on altıncı yüzyılın sonlarından beri Knight ailesinin mülküydü. Jane Austen köşkün yakınındaki bir köy evinde uzun yıllar yaşadı ve burayı sık sık ziyaret etti.

Köşkün çatısını onarmak üzere yakınlarda işe alınan bir işçi, maceracı bir fare ailesini tuzağa düşürme girişimindeyken, büyük, düzensiz tavan arasının uzak bir köşesinde, bir duvarın arkasında tuğlayla kapanmış, eski bir denizci sandığı keşfetti. Sandık, bütün çalışanları şaşırttı çünkü eski yazı taslakları gibi görünen metinlerle doluydu. Bunlara zıt bir bi-

çimde, sandığın dibinde, minik kadife bir kutuda, zarif bir altın ve yakut yüzük duruyordu.

Evin o anki sahibi olan Chawton Köşkü Kütüphanesi (köşkü, bahçeleri ve parkı, erken dönem İngiliz kadın yazını çalışmaları için bir merkez olarak kullanılması amacıyla onarıp yeniden döşeyen bir kurum) ince işçilikli, on sekizinci yüzyıl sonlarına ait bu yakut yüzüğe değer biçmesi için uzmanlar ve belgeleri incelemesi için araştırmacılar getirdi. Uzmanlar, gelişigüzel bir incelemeyle bile bu keşfin devasa tarihsel önemini hemen sezdiler.

Bir denizcinin Napolyon Savaşları sırasında alet edavatını koymak için kullanmış olabileceği türden bu sandık, Jane Austen'ın her ikisi de Kraliyet Donanması'nda olan diğer erkek kardeşleri Frank'e veya Charles'a ait olabilirdi. Sandığın içindekileri ilk inceleme ayrıcalığına sahip olan uzmanları (ben dahil) şaşkınlık ve coşkuya düşüren bir diğer bulgu da, içindeki çok sayıda belgenin on sekizinci yüzyıl sonları ve on dokuzuncu yüzyıl başlarında yazılmış görünmesiydi ve Jane Austen'ın şahsi eserleri olarak resmen belgelenmişti.

Taslaklardan sadece birisi tamamen incelenmiş olsa da, bunlar, Jane Austen'ın ya kendisine ya da aile fertlerine, arkadaşlarına ve tanıdıklarına ait hikâyeler ile olayları anlatan, uzun zamandır kayıp hatıralarından başka bir şey olamaz gibi görünüyor.

Chawton Köşkü Kütüphanesi, buldukları için parasal bir karşılık istemeyerek, cömertçe, sandığı ve bütün içindekileri doğrulama ve koruma amaçlı olarak Jane Austen Edebiyat Vakfi'na bağışladı.

Bu anıların fiziksel görünümü ilginçtir; Jane Austen'ın son tamamlanmamış eseri *Sanditon*'a benzer bir şekilde yazılıp birleştirilmiştir; yani hepsi, ikiye katlanmış sıradan kâğıtlara

yazılıp daha sonra kırk sekizden seksen sayfaya değişen küçük kitapçıklar halinde birleştirilmiş ve sırtlarından elle düzgünce dikilmiştir. Çeşitli tarzlarda yazılmış görünmektedirler; bazıları bir günlükteki gibi gündelik girişlerdir; çoğu, romanlarına benzer şekilde bölümlere ayrılmıştır. Birkaç tanesi küf ve çürümeden zarar görmüş, ama çoğu (sandığın hava geçirmez özelliği ve saklandıkları tavan arasının kuru hava şartları sayesinde) hemen hemen bozulmamış halde günümüze ulaşmıştır.

Bu taslaklar şimdi uzman bir ekip tarafından özenle korunmaktadır; her biri modern takipçiler için sırayla incelenip düzeltilecektir. Şüphesiz, bu meslekte bana eşdeğer ya da daha değerli pek çok Jane Austen uzmanı olsa da, gıpta edilen bu değerli eserleri düzenleme görevi bana düşmüştür.

Elinizde tuttuğunuz bu hatırat, Jane Austen'ın hayatında daha erken bir dönemi kapsasa da, belli ki 1815 ve 1817 arasında bir zamanda, yazar, ölümüyle sonuçlanan hastalıktan muzdaripken yazılmıştır. Anılarının son cildi olarak görünse de, kısmen belgenin kusursuz fiziksel durumu ve kısmen de şaşırtıcı ve bilgilendirici konusu nedeniyle, yayımlanacak ilk eser olarak seçilmiştir.

Taslakların, Chawton Köşkü'nde bir tavan arası duvarının, tuğlalarının arkasına konup unutulduğu konusunda birkaç teori ileri sürülmüştür. Kullanılan tuğlaların çoğu 1816'da fırınlanmıştır, ama kalan tuğlaların tarihlerini saptamak daha zordur. Jane Austen hasta olduğunu ve ölebileceğini biliyordu ve bu belgelerin o dönemde başkaları tarafından okunmak için fazla kişisel olduklarını hissettiğinden, ama yok etmeyi de istemeyerek, güvenilen bir aile ferdini ya da bu iş için tutulmuş birini (kardeşi Edward'ın bilgisi dahilinde veya değil), belgeleri tavan arasına saklaması için ayarlamış olabilir.

Ayrıca, sandığın oraya seneler sonra Jane'in ablası Cassandra tarafından konmuş olması da epey olasıdır. Kız kardeşlerin çok yakın olduğu, her düşünce ve sırrı paylaştıkları ve ayrı oldukları zaman birbirlerine sık sık uzun mektuplar yolladıkları iyi bilinir. Yetmiş iki yaşına kadar yaşayan Cassandra, Jane'in ona yazdığı bütün mektupları saklamıştı ve Jane'in anılarının da koruyucusu olmuş olabilir. Ancak, Cassandra ölmeden birkaç yıl önce, yeğeni Caroline Austen'a, Jane'in mektuplarının büyük kısmını (toplamda yüzlerce olduğu sanılır) yaktığını ve kalanların da bazı bölümlerini kestiğini ya da sildiğini itiraf etmiştir. Bu, tarih için çok büyük bir kayıptır.

Cassandra'nın sansürü şüphesiz, kardeşinin mahremiyetini korumak arzusunu taşıdığı kadar, bir strateji hareketiydi. Cassandra'nın, kardeşinin eserlerinin bu kadar popüler olacağı, halkın ona ilgisinin bu kadar büyük olacağı ve mektuplarının yayımlanacağı bir zamanı öngörebilmesi pek olası değildir. Muhtemelen, Jane'in mektuplarında hem kişilere yönelik eleştiriler hem de yine kişiler ve olaylarla ilgili oldukça şahsi anlatımlar olduğundan çekinip, ailenin genç kuşaklarının bunları okumasını istememişti.

Jane bu anıların ilk sayfalarında, "... olanların bir kaydını tutmak, o anının aklının gizli yerlerinde yok olmasına ve sonsuza kadar tarihten silinmesine engel olmak..." için yazdığını söyler.

Belki Cassandra'nın, mektupları yaktıktan sonra, kardeşinin (saygıdeğer romanlarının taslaklarına benzeyen) anılarını da yok etmeye içi el vermemiştir ve böylece onları "defnetmeye" karar vermiştir. Plan epey başarılıdır; kapsamlı bir çatı yenilemesi, meraklı bir işçi ve dik başlı bir fare olmasaydı, taslaklar yüzyıllar boyu keşfedilmemiş kalabilirdi.

Bu anılar olağanüstü ilgi uyandırmıştır; sadece Jane Austen'ın aklının ve kalbinin işleyişine yeni, özellikle samimi bir

pencere açtığı için değil, ilk kez Austen'ın belli ki hayatı boyunca bir sır olarak saklamaya kararlı olduğu bir aşk ilişkisinin varlığını açığa çıkardığı için de... Jane Austen ilminde, kötü ün salmış hikâyelerden birine; tarihçiler arasında sürekli konuşulup tartışılan, sözde Jane'in âşık olduğu bir "sahil beyefendisi" konusuna da ışık tutabilir.

Hikâyeye göre, Cassandra, yeğeni Carolyn'e (Jane'in ölümünden çok yıllar sonra), Jane'in 1800'lerin başında bir sahil kasabasında tatildeyken bir papaz yardımcısıyla tanıştığını, birbirlerine bağlandıklarını ve tekar buluşmak üzere sözleştiklerini söylemiş; daha sonra Jane, bu beyin öldüğünü öğrenmiş. Cassandra adamın, yerin adını, buluşmanın tarihini asla vermemiş, ama bu gizemli beyin "Jane'in hayatı boyunca gerçekten sevdiği tek adam" olduğu konusunda ısrar etmişti.

Cassandra'nın kardeşi hakkında yayılmasına izin verdiği bilginin niteliği hakkında bu kadar titiz olduğu düşünülerek, tanımladığı "gizemli, isimsiz, tarihsiz aşk"ın sadece kısmen gerçek olması, kasıtlı olarak belirsiz ve yanıltıcı olması (bu anılarda Jane Austen'ın kendisi tarafından desteklenen bir teori) mümkündür. Belli ki, Jane bir sahil kasabasında bir erkekle tanışmıştı; gerçekten de birbirlerine sırılsıklam âşık olmuşlardı; ama Jane'e göre bu bir papaz değildi ve ölmemişti.

Daha fazla varsayımda bulunmak, çok fazla açık vermek olur; okuyucu, Jane'in romantik ve dokunaklı hikâyesinden kendi yargısına varmalıdır.

Bu metnin düzenlemesiyle ilgili son bir not:

Jane Austen'ın el yazmalarında pek çok kişisel özellik vardır, kısaltmalar, yazım hataları, farklı yazılım seçenekleri, kurallara uymayan büyük harf kullanımı ve paragraf, tırnak işaretlerinin kullanımı ya da kullanılmaması gibi; eser onun yaşadığı süre içinde yayıma hazırlansa şüphesiz bunlar düzeltilecekti. Ben,

modern okuyucuya düzgün ve akıcı bir okuma deneyimi sağlamak için gerekli olduğunu düşündüğüm düzeltmeleri (tam cümle ve alternatif yazılışları koruyarak) yaptım; ama çoğu bölümde, bu anılar Jane Austen'ın orijinal yazılarıdır.

Bütün editör notları bana aittir.

Dr. Mary I. Jesse
Oxford Üniversitesi
Jane Austen Edebiyat Vakfı Başkanı

Birinci bölüm

Neden birdenbire daha önce hiç itiraf etmediğim, çok kişisel bir ilişkiyi kaleme alma dürtüsü hissettiğimi bilemiyorum. Belki de nedeni, beni olanların bir kaydını tutmaya, o anının aklımın gizli yerlerinde yok olmasına ve siste bir hayalet kadar uçucu, sonsuza kadar tarihten silinmesine engel olmaya zorlayan, bana son zamanlarda ara ara sıkıntı veren bu çıldırtıcı hastalık -kendi ölümlülüğümün bu kurnaz hatırlatıcısı- olabilir.

Sebep ne olursa olsun, her şeyi yazmam gerektiğine karar verdim; çünkü ben gittiğimde hakkımda dayanaksız bazı tahminler yapılabileceğini düşünüyorum. İnsanlar yazdıklarımı okuyup şöyle düşünebilirler: Nasıl olmuş da bu ***kız kurusu***, görünüşe göre hiç *flört* bile etmemiş; bir kadınla bir erkek arasındaki, arkadaşlık ve şefkatten esinlenerek daha derin bir şeye çiçek açan o harika bağı hiç hissetmemiş bu ***kadın***, aşk ve kur yapmak gibi saygıdeğer gelenekler hakkında yazma cüretini, kendisi bunları hiç deneyimlememişken bulabilmiş?

Yazar olduğumu öğrenince benzer bir soru (ancak, kabul etmeliyim ki daha nazik bir deyişle) yöneltmeye cesaret eden birkaç arkadaş ve yakınıma, aynı yanıtı vermişimdir: "İşleyen bir akıl ve dikkatli bir gözle kulağın, canlı bir hayal gücüyle birleşince erdemli ve eğlenceli bir edebi eser yaratabilmesi ve

sırası geldiğinde hayatın kendisine benzeyen düşünce ve duygular uyandırabilmesi mümkün değil midir?"

Bu gözlemde gerçeklik payı yüksektir.

Ancak, açıkça ortaya koyduğumuz gerçekle, sessizce, kendi düşüncelerimizin ve belki çok yakın bir iki tanıdığımızın özelinde kabul ettiğimiz gerçek arasında pek çok doğruluk düzeyi vardır, değil mi?

Aşk hakkında yazmaya *yeltendim*, önce genç bir kızken şaka olarak; sonra daha ciddi biçimde, o zaman yalnızca gençlik aşkını biliyor olsam da yirmili yaşlarımın başında;* sonuçta bu erken çalışmalar yalnızca geçici faziletlerdi. Ancak yıllar sonra o duygunun gerçek derinliğini canlandıracak ve uzun zamandır uyumakta olan sesimi yeniden uyandıracak erkeğe rastladım.

Bu beyefendi -hayatımın tek, gerçek, büyük aşkı- hakkında, yerinde sebeplerle hiç konuşmamaya ant içtim; doğrusu, ailemin onu tanıyan birkaç yakın üyesi arasında, bu ilişkinin gerçeklerinin tamamen aramızda kalmasının ilgili herkes için en iyisi olduğuna karar verildi. Sonuç olarak, onunla ilgili düşüncelerimi kalbimin en uzaklarına sürdüm, sonsuza kadar yasakladım ama unutmadım.

Hayır, asla unutmadım. İnsan kendi ruhunun bir parçası olmuş birini nasıl unutabilir ki? Aramızda geçen her düşünce, her bakış ve duygu aklımda şimdi; yıllar sonra, sanki daha dün olmuş gibi taze.

Bu hikâye anlatılmalı; diğer hepsini açıklayacak bir hikâye...

Fakat aceleci davranıyorum.

Birkaç istisnayla birlikte, bir aşk hikâyesinde kahramanın asla ilk bölümde tanıtılmaması, ideal olarak bunun üçüncü

---

* Jane Austen burada, yirmi yaşında kısa bir süre flört ettiği "İrlandalı arkadaşı" Tom Lefroy'la ilişkisinden söz ediyor olabilir.

bölüme bırakılması; ilk olarak okuyucuyu, hikâyenin ana kişileri, yerleri, durumları ve duygusal içeriğiyle tanıştıracak kısaca bir temel hazırlanması gerektiği (sanırım evrensel olarak kabul gören) bir gerçektir; böylece olayların çözümlenmesi daha iyi anlaşılabilir.

Bu yüzden, söz konusu beyefendiyle tanışmamızdan önce, geriye gidip yıllar önce olan iki olayı anlatmalıyım; ikisi de, birdenbire ve geri döndürülemez şekilde, çok korkunç ve acılı bir biçimde hayatımı değiştirmiş iki olay.

Aralık 1800'de, doğumumun yirmi beşinci yıldönümünden kısa süre önce, uzakta yaşayan sevgili arkadaşım Martha Lloyd'u ziyaret ediyordum. Eve döndüğümde annem, "Evet, Jane, her şey hazır! Steventon'ı tamamen terk edip Bath'a gitmeye karar verdik," haberiyle beni şaşırttı.

"Steventon'ı bırakmak mı?" Ona inanamayarak baktım. "Ciddi olamazsın."

"Ah, ama ciddiyim," dedi annem, küçük salonda mutlulukla koşuştururken, durup duvardaki resimleri sevgi dolu bir veda bakışıyla, sanki hepsini geride bırakmak düşüncesiyle barışır gibi inceleyerek. "Sen yokken babanla konuştuk. Mayısta yetmiş yaşına giriyor. Deane* bir tarafa, bu bölgenin papazı olarak neredeyse kırk yıldan sonra emekliliği geç bile kaldı. Görevden vazgeçmek, biliyorsun, evden vazgeçmek demek ama kardeşin James bundan faydalanacak çünkü ev ona geçecek; baban da her zaman seyahat etmek istediğinden bundan daha iyi bir zaman olamaz diye düşündük. Hâlâ sağlığımız

* George Austen, önce Tonbridge Okulu'nda yardımcı papaz, sonra Hampshire ilçesi (genellikle Hants olarak kısaltılır) Steventon'da papaz olarak, 1761'den itibaren, 1773'te görevlerine Deane'deki makamı da ekleyerek uzun ve seçkin bir kariyer sürdürmüştür. Bir rahip olarak "makam", genellikle emekli olunca feragat edilmesi gereken bir papaz evinden ve mütevazı bir maaştan oluşurdu.

yerindeyken gidelim! Ama *nereye* gideceğimiz büyük tartışma konusuydu ve en sonunda Bath'ta karar kıldık!"

Başım dönmeye başladı; bacaklarım çözüldü ve en yakındaki sandalyeye ağır bir şekilde çöktüm, sevgili ablamın bu bunaltıcı haberin yükünü benimle paylaşmak için yanımda olmasını dileyerek. Cassandra, benden üç yaş büyük ve çok daha güzel, sakin ve nazik bir yaradılışa sahip; en kötü durumda bile moralimi düzelteceğine her zaman güvenebilirim. Ama o zaman uzaktaydı, Kent'teki kardeşimiz Edward'la ailesini ziyaret ediyordu.

"Jane!" diye bağırdığını duydum annemin. "Ah, zavallı kızcağız bayıldı galiba. Bay Austen! Yardım edin! Amonyak tuzu nerede?"

Steventon'da doğmuş ve bütün mutlu günlerimi orada geçirmiştim. Çok sevdiğim bu yeri bırakmayı, kanat çıkarıp uçabileceğimden daha fazla hayal edemezdim. Papaz evinin kafesli ön verandasını, düz ön cephesindeki sürme pencerelerin mükemmel düzenini ve içinin süssüz, beyaz badanalı duvarlarını ve açık kirişli tavanlarını severdim. Çatısının üzerinde yükselen her karaağaca, kestane ve köknara, çilek yataklarıyla çevrili çim yol boyunca hemen hemen her gün gezindiğim arka bahçedeki her bitki ve çalıya sevgi duyarak büyümüştüm.

Papaz evi, yıllar içinde, annemle babamın, ablam Cassandra, ben ve altı oğulla birlikte, bir keresinde uzun aylar boyunca babam tarafından eğitilmeye gelen küçük erkek çocuk grubundan oluşan, büyüyen ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak için önemli ölçüde büyütülmüş ve iyileştirilmişti. Üst kattaki yedi yatak odası ve üç çatı odası çocukluk günlerimde her zaman dolu olmuştu ve koridorlar erkek çocukların kahkahaları ve botlarının tepinme sesleriyle durmadan inlerdi.

Birdenbire böyle kökümden sökülmek ve evimden sonsuza kadar ayrılmak -ağaçların arasına sokulmuş, saz çatılı evle-

rin tanıdık ve her yüzün bildik olduğu mahallenin yollarında bir daha hiç gezinmemek; sevilen bir arkadaşı bir daha hiç ziyaret etmemek, bir yemek davetinin zevkine varmamak veya heybetli tuğla malikânelerden birinde bir baloya katılmamak; köyün ötesindeki, inekleri ve domuzlarıyla ve buğday ve arpa tarlalarıyla Cheesedown Çiftliği'ne giden yokuşu bir daha hiç tırmanmamak; bir pazar günü çınar ve karaağaç ormanlarının arasından babamın kilisesine haftalık vaazlarını dinlemek için bir daha hiç yürümemek... Taşınmak nasıl bir şeydi?

Steventon'da sevgi dolu bir aile ile sadece küçük bir köyde bulunabilecek keyifli bir topluluğun mükemmel karışımını tatmıştım; sonraki yıllarda erkek kardeşlerimin her biri evden ayrıldığında üst kattaki küçük çalışma odama sığınmıştım ve bu, bana yazmak için ihtiyacım olan kutsal yalnızlığı sağlamıştı.

Bütün bunları nasıl geride bırakabilirdim, telaşla düşündüm; korkunç Bath'ın beyaz parıltısında, taş döşeli bir caddede uzun, dar, kiralık bir eve taşınmak? Düşüncesi bile moralimi bozuyordu. Bath'ı birkaç kez ziyaretçi olarak gittiğimde sevmiştim, ama orada yaşamak gibi bir arzum olmamıştı.

Annemle babamın seçiminin nedenini anlıyordum; *onlar* için, taşrada yaşanan ve çalışılan bir ömürden sonra şehir hayatının neşesi ve toplumu çekici olmalıydı; onların yaşında şehrin şifalı sularından ve mükemmel doktorlarından faydalanmak sadece artı bir ödül olabilirdi. Ama benim için Bath, gezginler ve samimiyetsizlerle dolu bir buhar; gürültü, gölge ve duman şehriydi; ünlü konserleri ve baloları, yakın arkadaşların, bir evin ve doğal çevrenin güzelliğinin yerini asla tutamazdı.

Hiç konuşulmamasına karşın, Bath'a taşınmamızın başka bir sebebi olduğundan şüpheleniyordum ve özellikle korkutucu olan bu düşünceydi. Revaçta bir tatil yeri olmasının yanı sıra, Bath, bekâr genç hanımların bir koca bulması için de

ünlü bir yerdi. Annemin annesi ve babası, emekli olduklarında, tamamen bu nedenle iki bekâr kızlarını da yanlarına alarak Bath'a taşınmışlardı ve hem annem, hem de kız kardeşi gerçekten de orada koca bulmuşlardı.*

Şüphesiz annemle babam Cassandra'yla beni Bath'a, toplantı salonlarında ya da Tulumba Dairesi'nde** bir dizi bekâr beyefendinin önünde geçit yapmaya götürerek bize yardım ettiklerini düşünüyorlardı; bir kuşak için işe yarayan, bir başkası için de yarar diye ummuş olmalıydılar. Eğer amaçları bu idiyse, yalnızca ciddi olarak hayal kırıklığına uğramış olabilirlerdi; çünkü sonraki dört yıl ikimiz için de uygun bir evlilik yapma olasılığı getirmedi.

Steventon'dan taşınmamızın acı dolu şartlarına ve babamın beş yüz ciltlik kütüphanesinin yanı sıra kendi çok sevdiğim kitaplarımın, çalmayı üzerinde öğrendiğim piyanonun, geniş müzik koleksiyonumun ve bütün mobilyaların ve benim için bunca değerli aile fotoğraflarının satışına (ya da *elden çıkarılmasına* mı demeliyim) dair hissettiğim keder hakkında tek kelime etmeyeceğim. Sürgünde geçirdiğimiz (daha önce başka bir yerde yazmış olduğum)*** yıllar hakkında, yalnızca, Bath'a olan nefretime karşın, babam, annem ve ablamla günlük beraberliğimizden *çok* hoşlandığımı ve o zaman babamın görmeye çok hevesli olduğu Devon ve Corset kıyılarındaki tatil kasabalarına gezilerimizden özellikle zevk aldığımı söyleyebilirim.

---

* Jane Austen'ın anne ve babası, Cassandra Leigh ve George Austen, Bath'da tanışmışlar ve birkaç yıl sonra, 26 Nisan 1764'te orada evlenmişlerdi.

** Kaplıcalarda şifalı suların pompalandığı ve müşterilerin toplandığı odalar. (y.n.)

*** Sanırım burada, yeni keşfedilen, benim henüz okumadığım diğer hatıratlarından birinden söz ediyor.

Bu da beni, benim hayatımı olduğu kadar annemle ablamın kaderlerini de geri dönüşü olmayan biçimde değiştiren ikinci, daha da yürek parçalayıcı bir olaya getiriyor: Sevgili babamın öldüğü gün.

George Austen, yetmiş dört yaşında; gür ince, beyaz saçları; parlak, zeki gözleri; tatlı, müşfik gülümsemesiyle ve onu tanıyan herkese ilham veren büyük bir mizah anlayışıyla hâlâ epey dinçti. Her ne kadar ara sıra yüksek ateş ve unutkanlıktan muzdarip olsa da her seferinde toparlanıp iyileşmişti ve emeklilik ve gezginlik yıllarımızdan aldığı zevk kayda değerdi.

19 Ocak 1805 Cumartesi günü, babam, tekrarlayan ateş şikâyetiyle tekrar hastalandı. Ertesi sabah o kadar iyileşmişti ki, kalkmış, Bath'ta Green Park Doğu Binaları'ndaki odalarımızda sadece bir baston yardımıyla yürüyordu; ama akşam olduğunda ateşi arttı ve şiddetli titremelerle ve müthiş bir halsizlikle yatağa düştü. Annem, Cassandra ve ben durumundan telaşlanarak rahat etmesi için mümkün olan her şartı yerine getirip gece boyunca nöbetleşe ona baktık.

Bana söylediği son sözleri asla unutmayacağım.

"Jane," dedi o gece, ben yatağının yanında otururken ateşli alnını yavaşça silerek, "üzgünüm. Çok üzgünüm." Sesi sadece bir fısıltıydı, nefesi sık ve çok zahmetliydi.

"Üzülme, baba," dedim, daha iyi olacağına inanarak, hatta *ısrar ederek*, ya da en azından son saatlerinde ardında bıraktıklarına ne olacağı konusunda kendini üzmemesini umarak; çünkü bu dünyadan gerçekten göçtüğü zaman, karısı ve kızlarının çok zor ekonomik şartlarda kalacağının farkında olmalıydı. Ama neyse ki, aklı böyle basit konularla meşgul değildi; karısı ve çocukları kadar durumunun ciddiyetinin ya da her an bu kadar değerli, bu kadar sevgiyle üzerine titrenilen nesneleri bırakabileceğinin bile farkında görünmüyordu.

"Üzgünüm Jane," dedi tekrar, "sana kitapların konusunda daha çok yardımcı olmadığım için."

"Kitaplarım mı?" dedim büyük bir şaşkınlıkla. Yıllar önce yazdığım üç taslaktan söz ediyordu; yayımlanmaya değer olmadığını bildiğim, yalnızca erken çalışmalar olan taslaklar. Buna dair kanıtım vardı; geçmişte babam bir yayıncıya *İlk İzlenimler** adında bir tanesini göndermişti ama taslak hemen bir sonraki postayla geri yollanarak reddedilmişti; kardeşim Henry bir başkasını (*Susan*) 10 sterline satmayı başarmıştı, ama yayımlama vaatleri asla yerine gelmedi. Şimdi hepsi (çok fazla düzeltme gerektirerek), diğer gençlik çalışmalarımdan bir koleksiyonla birlikte, her yere taşıdığım sağlam bir kutunun içinde duruyordu. "Lütfen, baba, kitaplarımı düşünme."

"Düşünmeden edemiyorum," dedi çabayla. "Yeteneklisin Jane. Bunu unutma."

İyi niyetli olduğunu biliyordum ama gerçekte konuşan, bir babanın gururu ve sevgisiydi. Erkek kardeşlerimin hepsi mükemmel yazarlardı, benim çalışmalarım o kadar özel değildi. "Şimdiye kadar yazdığım hiçbir şey değerli gibi gelmiyor bana baba, belki sadece ailem için bir eğlence olmaktan başka. Vazgeçtim. Bundan böyle, yazın çabalarımı yalnızca iletişim amacıyla sınırlayacağım."

Babam gözlerini kısaca kapadı ve başını iki yana salladı. "Bu çok yanlış olur. Eserlerin, onlar yayımlanmalı. İyileştiğim zaman bunun gerçekleşmesini kendim üstleneceğim."

Sabaha gitmişti.

---

* *İlk İzlenimler* (First Impressions), Austen'ın ünlü romanı *Aşk ve Gurur*'un ilk adıdır. Austen'ın 1796-97 arasında yazdığı ve babasının 1797'de yayıncılara gönderdiği roman, reddedilmesinin ardından 16 yıl sonra, 1813 yılında Whitehall Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. (ç.n.)

Babamın ölümü, bütün aileye çok fazla keder vermesinin yanı sıra, evdeki üç kadının ekonomik durumu üzerinde çok korkunç bir etki yapmıştı. Steventon'daki makamı, emekli olunca; halefi, en büyük erkek kardeşim James'e geçmişti ve azıcık emekli maaşı da onunla birlikte ölmüştü.

"Kırk yıl boyunca hayatımın ışığıydı; aşkım, dayanak noktam!" diye hıçkırdı annem; kırmızı, şiş gözlerine bir mendille hafifçe vurarak, Bath'ın Walcot Kilisesi'ndeki cenazeden sonra kardeşlerim James ve Henry'yle kiralık odalarımızın salonunda otururken. "Benden koparıldı, hem de böyle aniden! Onsuz nasıl dayanacağım?"

"Bu çok ağır bir darbe; nasıl da mükemmel bir babaydı," dedi James, çay fincanını masaya koyarken. Ağırbaşlı, ciddi, güvenilir bir papaz yardımcısı olan kırk yaşındaki James, karısını ve çocuklarını Steventon'da bırakıp kederimizi paylaşmaya koşmuştu.

"Ama olayın aniliğinde teselli bulmalıyız," dedi Henry. Otuz üçünde, erkek kardeşlerimden en esprili, hırslı, sevimli ve iyimser olanıydı ve içlerinde en yakışıklının o olduğunu düşünürdüm. "Bu, kısa süre acı çekti demektir."

"Doğru," dedim, gözyaşlarımı tutmaya uğraşarak. "Sanırım kendi durumundan çok habersizdi."

"Aslında bütün ayrılık acısından bağışlandı," dedi Cassandra, soğukkanlı bir şekilde. "Bunun için minnettarım."

"Onu uzun süre halsiz, saatlerce mücadele ederken görmek korkunç olurdu!" diye katıldım.

"Ah! Ama ne yapacağız?" diye ağladı annem. "Çok hastayım, zor konuşuyorum. Biliyorsunuz, kilise, papazların dulları ve çocukları için hiçbir şey yapmaz! Umutsuzluğumun ortasında, bu konuları yüklenmek zorunda kalmayı düşünmek, ama evsiz ve neredeyse beş parasızız, kızlar. Babanızın maaşının bitmesiyle, gelirim iki yüz sterlinin altına düşecek. Jane'in

hiçbir şeyi yok. Cassandra'nın mirasının faiziyle bile üçümüzü geçindirmeye yetecek kadar yok. Nasıl ayakta kalacağız?"

Bu açıklamayla yanaklarımın kızardığını hissettim. Herhangi bir biçimde hiç paramın olmaması benim için büyük bir utanç kaynağıydı.

Cassandra'nın trajik bir kaynaktan bir mirası vardı: Yirmi ikisinde, genç peder Thomas Fowle'la nişanlanmıştı; Tom'un geliri az olduğundan, evlenmek için beklemeleri gerekmişti. İki yıl sonra, Tom, dönüşünde iyi bir makam verileceği vaadiyle Batı Hint Adaları'na giden bir alayın papazı olarak görev almayı kabul etti, ama sefere çıktıktan bir yıl sonra St. Domingo açıklarında sarı hummaya yakalanıp öldü. Yaslı kız kardeşime bin sterlinlik bir miras bıraktı, bunun da devlet menkul kıymetlerine yatırılmış faizi senede otuz beş sterlin getiriyordu; küçük bir miktardı, ama kardeşime bir önem duygusu veriyordu. Bense geçimim için tamamen başkalarına bağımlıydım.

Annem haklıydı; zor koşullardaydık ve yardım almazsak çok sefil, berbat bir yoksullukla karşı karşıyaydık.

"Umutsuzluğa kapılma, anne," dedi James. "Kardeşlerim ve ben, senin aç kalmana izin vermeyeceğiz. Şahsen ben kendi kazancımdan senede elli sterlin vermekten memnun olurum."

"Duygulu bir erkek ve gerçek bir oğul gibi konuştun," dedi Henry, sandalyesinden kalkıp James'in sırtına vurarak. "Ben de bu teminatın aynını vereceğim."

Bunun nazik bir teklif olduğunu düşündüm. Henry ve karısı Eliza, Londra'da şık bir hayat sürüyorlardı, ama Henry'nin sık sık iş değiştirme huyu vardı ve gelirinin o zaman çok tutarsız olduğunu açıklamıştı.

"Ah! İyiliğin ta kendisisiniz siz!" diye ağladı annem.

Kraliyet Donanması'nda kumandan olan ve uzakta, Atlas Okyanusu'nda devriye gezen en küçük erkek kardeşim Charles'ın bizim için hiçbir şey yapamayacağını biliyorduk.

Ama kuşatmada bir kaptan olan kardeşim Frank, Spithead'den Henry'ye yılda yüz sterlinlik bir teklif yazmış ve bunun bir sır olarak saklanmasında ısrar etmişti. Henry, coşku içinde, haberi annemden saklayamamış, annem de gözyaşlarını tutamamıştı.

"Kimsenin benimkiler kadar iyi çocukları yoktur!" diye ağladı annem kendinden geçerek. "Frank'e yazıp söyle, teklifinin yüceliğini görüyorum, ama sadece yarısını kabul edeceğim."

Kaderin şanslı bir cilvesiyle bütün diğer kardeşlerimden çok daha varlıklı olan kardeşim Edward'dan daha bir şey duymamıştık. On altı yaşındayken, annemle babam, Edward'ın, babamın çocuksuz, uzaktan kuzeni II. Thomas Knight tarafından evlat edinilmesine karar vermişlerdi; Edward'a ondan bir servet ve üç büyük ve varlıklı mülk miras kalmıştı: Steventon Köşkü ve Hampshire'deki Chawton ve Kent'teki Godmersham Parkı. Yalnızca Chawton'da, Edward'ın bir köşkü ve otuz kadar evi olan bir köyü vardı.

"Edward'ın bize evlerinden birinin kullanımını teklif etmesini umalım," dedi annem. "Küçük bir ev bile yeter."

Hayal kırıklığıyla, ertesi sabah Edward'dan haber aldığımızda böyle bir teklifte bulunmadı; bunun yerine, geçimimiz için senede yüz sterlinlik bir maaş sağlamayı kabul etti.

"Ne düşünüyor olabilir?" diye ağladı annem, Edward'ın yeni gelen mektubunu umutsuzlukla sallayarak, Cassandra'yla bana kahvaltı masasında katıldığında. Henry ve James yukarıda, gitmek için bavullarını hazırlıyorlardı. "Ben annesiyim, siz kız kardeşlerisiniz! O kadar zengin ve Godmersham'da o kadar refah ve gösteriş içinde yaşıyor. Elinin altında o kadar ev varken, bir kiracının gelirini bağışlayabildi!"

"Yine de, 100 sterlinlik teklifi çok cömert, anne," dedim.

"Benim düşünce tarzıma göre, cömertin yarısı bile değil." Annem raftan bir dilim kızarmış ekmek aldı ve üzerine büyük bir parça tereyağı sürdü. "Edward için bu, devede kulak.

Onun böyle bir şey yaptığına inanamıyorum. O karısının işi olmalı! Elizabeth bütün gelirlerini kendisi ve çocukları için tutmak istiyor. Kocasının zavallı annesi ve kız kardeşleri için bir peni ayırmayı düşünmez!"

"Edward'ın malı, ne isterse yapar," diye hatırlattım, ona bir kap kakao koyarken. "Elizabeth'in söyleyecek sözü olamaz."

"Tabii olabilir!" diye bağırdı annem, ekmeğini ısırıp öfkeyle çiğneyerek. "Bir kadının kocası üzerindeki egemenliğini *sen* bilmezsin, Jane, özellikle *o* ikisi kadar yakın olurlarsa. Edward öyle yumuşak, her türlü tartışmaya öyle karşı ki, Elizabeth herhangi bir şeye en ufak biçimde bile karşı çıksa, onu yatıştırmak için özel çaba harcar."

"Anne, eminim Elizabeth o kadar duygusuz değildir," dedi Cassandra. "Tatlı ve hoş bir kadın o."

"Burnu havada tatlı ve hoş bir kadın," diye yanıtladı annem burun kıvırarak, "yetişmesi ve eğitimiyle gururlu ama pek çok doğal yetenekten yoksun ve onlarla kutsanmış başkalarına saygısı yok. Ah evet, birazcık yetenek Goodnestone Bridgeslerde çok faydalıdır ama fazlası fazla ileri gider."

Annemin durumu değerlendirmesine katılamazdım. Edward, Kent'teki Goodnestone Park'tan on sekiz yaşındaki Elizabet Bridges'le 1791'de evlenmişti, aşk üzerine kurulmuş ve pek çok çocukla kutsanmış bir birleşme. Zarif ve güzel bir kadın olan Elizabeth, Londra'daki, müfredatında Fransızca, müzik, dans ve sosyal görgü dersleri olan ama asgari akademik içerik taşıyan en prestijli yatılı okullarda eğitim almıştı. Elizabeth katı prensipleri olan bir kadındı; kocasına hayran, bağlı bir eş ve anneydi ve bize her zaman büyük sevgi gösterirdi. Annemin duygularının, Elizabeth'in yapmış ya da söylemiş olduğu bir şeyden çok, kendisi ve Elizabeth'in maddi refahındaki büyük farktan dolayı duyduğu rahatsızlıkla ilgili olduğunu düşündüm.

"Elizabeth bu konuda kardeşimizi *etkilemiş* bile, olsa anne," dedim, "ve etkilediğinden emin olamayız, yine de Edward'ın teklifi için minnet duymalıyız."

"Haklısın," dedi annem bir iç çekişle, tam James ve Henry odaya girip valizlerini kapının yanına bırakırken. Çabucak onlara Edward'ın mektubunun içeriğinden söz ettim ve bu ikisini de çok memnun etmiş göründü.

Annem ayağa kalktı ve kardeşlerimi minnettar bir bakışla yanaklarından öptü. "Teşekkür ederim, çocuklar. Bizi düşkünler evinden kurtardınız. Eğer tasarruf yaparsak eminim geçinebiliriz. Ama nerede oturacağımızı bilmiyorum, yılda dört yüz elli sterline bile kendimize ait bir evi karşılayamayız."

"Senin ve kızların kendinizi iyi idare edeceğinize ve mutlu olacağınıza inanıyorum, anne," dedi Henry.

"Evet bunu konuştuk," diye ekledi James, pencereden dışarı göz atıp, aşağıdaki sisli caddelerdeki trafiği gözden geçirirken; şüphesiz, beklediği arabanın görünmesini umarak. "Kışlarınızı Bath'da rahat kiralık pansiyonlarda geçirebilirsiniz ve senenin kalanında taşrada, akrabaların yanında kalabilirsiniz."

Cassandra'yla ben birbirimize sıkıntılı bir bakış attık; annemin çehresindeki bozulmuş ifadeden ikisinin de durumdan benim kadar şiddetli utanç duyduklarını anladım. Akrabalarımız arasında paylaştırılmak! Kalıcı bir ev olmadan, tamamen erkek kardeşlerimin nezaketine güvenerek, bizim için kurdukları yaşam her ne olursa kabul etmeye zorlanarak ve bir yerden bir yere gitmek için de onlara bağlı kalarak...

Bir daha asla kendi hayatlarımızı yaşayamayacağımızdan korktum.

İkinci bölüm

İlk başta zamanımızı, James'in önerdiği gibi, Bath'da geçici pansiyonlarla arkadaş ve akrabalara uzun ziyaretler arasında böldük. Buna Steventon'da James ve karısıyla çocuklarının yanında, Godmersham Park'ta Edward, Elizabeth ve çocuklarıyla kalışlarımız dahil.

Godmersham'a ziyaretler hep hoşuma giderdi; orada insan kendini şımartılmış hissetmekten alamazdı. Edward, gelirine ve karısının yetiştirilişine uygun olarak, zarafet, rahatlık ve lüks içinde yaşıyordu. Büyük, güzel, kırmızı tuğladan malikâne, harika bir yalnızlıkta, arkasında ağaçlıklı bir yaylanın yükseldiği peyzajlı bir parkta yer alıyordu. Düzinelerce hizmetçinin bakımını sağladığı evin mükemmel bir kütüphanesi, güzel döşenmiş bir girişi ve salonu vardı; odaların kalanı, çok sayıda olsalar da, epey sade döşenmişti. Bakımlı bağ ve bahçelerde gezinmek ya da nehrin karşısındaki bir tepeciğe kurulmuş bahçeli Yunan tapınağına gitmek zevkliydi. Her zaman bir etkinlik, eğlence ve iyi yemek vardı; Godmersham'dayken dondurma yiyip, iyi şarap içerdim ve bayağı tasarruftan muaf olmanın tadına varırdım.

O zaman sayıları dokuz ya da on olan çocuklarla oynamayı özellikle seviyordum. Nehirde kayıkla gezerdik; oğlanlarla kâğıttan gemiler yapıp onları kestanelerle bombardımana tutar-

dık; kızlarla okulculuk, kâğıt, mikado ve kelime bulmaca oynar, bilmeceler uydururduk. Birkaç kez, üst kattaki yatak odalarının birine çekilip, en büyük kızları Fanny ve Lizzie'yi eğlendirmek için eski taslaklarımın birini yüksek sesle okumuştum.

Özellikle Cassandra, Godmersham'da çok iyi karşılanırdı ve Elizabeth'in lohusalık dönemlerinin birçoğunda çocuklarla ilgilenmesi için davet edilmişti. Her ne kadar Elizabeth hepimize karşı çok tatlı olsa da, annemle ben orada yoksul, dul ve evde kalmış akrabalar olarak durumumuzun ve bir külfete dönüştüğümüzün her zaman farkındaydık.

Gezgin, muhtaç hayatımız neyse ki iki yıl kadar sonra, kardeşim Frank beklenmeyen bir teklif yapınca sona erdi. Frank yakında, Kuzey Ön Saha'da Deniz Kuvvetleri'nde kumandanken tanıştığı, Ramsgate'li bir kız olan Mary Gibson'a âşık olmuştu. Otuz iki yaşındaki Frank evlenmeye hevesliydi ve elinde ödül parasıyla iyi bir geliri vardı, sonunda bunu karşılayacak güce sahipti. Onunla ve yeni eşiyle Southampton'da oturmamız onun önerisiydi.

Cassandra ve ben, yeni çiftin mutluluğuna karışmak istemediğimiz için karşı çıksak da, Frank bunun en ideal düzen olduğunda ısrar etti; bir seferinde aylarca denizde, uzakta olacaktı ve biz Mary'sine eşlik edebilecektik. Masrafları paylaşmak hem onun hem bizim yükümüzü büyük oranda hafifletecekti. Sevgili arkadaşımız Martha Lloyd'un da, annesinin ölümünden beri evsiz olduğu için bize katılmasını istediğimde, Frank çok uzlaşmacıydı. Martha gibi neşeli, açık, cana yakın birinin varlığı herhangi bir evde çok hoş karşılanırdı. Benden on yaş büyük, hoş bir kadın olan Martha, genç kızlığından beri en yakın arkadaşımdı; ayrıca ailedendi çünkü kız kardeşi Mary, kardeşim James'le evliydi.

Kendi evimiz olması düşüncesiyle hepimiz keyiflenmiştik ve Bath'dan kurtulduğumuz için oradan mutlulukla ayrıldık.

İlk başta Southampton'a taşınmak için o kadar hevesli değildim; Cassandra'yla, ben daha yedi yaşındayken oraya okula yollanmıştık ve orada bulaşıcı ateşten neredeyse ölüyorduk.

Ancak çok geçmeden, Southampton'ın meydandaki kale gibi yapısıyla ve modaya uygun cumbalarla yeni donatılmış eski evleriyle aslında çok renkli ve hoş bir kasaba olduğunu keşfettim. Itchen Nehri'nin ağzında, iki büyük suyun birleşme noktasında yer alan, denizin yanında açık yürüme yollarıyla ve ortaçağ duvarlarıyla çevrili konumu, Frank'in amaçları için idealdi çünkü sık sık Portsmouth'taki limana girebilirdi; ayrıca Hampshire'da, Steventon'dan sadece otuz altı kilometre uzakta olmasının da yararı vardı.

Çok geçmeden düzenlemeler yapıldı. Geçici pansiyonlardan sonra, Mart 1807'de Castle Meydanı'nın bir köşesinde kiralık bir eve taşındık ve iki hizmetçiyle bir aşçıyı işe aldık. Ev eskiydi ve çok iyi onarılmamıştı ama hoş bir bahçesi vardı ve bir tarafı eski şehir duvarına bakıyordu; basamaklarla çıkılan duvarın tepesi yürünecek kadar genişti ve nehirle ormanlık kıyıların manzarası enfesti.

Biz taşınır taşınmaz, Frank, Majestelerinin Gemisi *St. Albans*'ı kumanda etmek üzere bir sonraki görevine atandı. Sanırım o uzakta, gemiyi uzun bir yolculuk için donatırken, kızının doğumu için bizim Mary'le olmamız, onun için büyük bir avuntuydu çünkü Mary doğum sırasında epey güçlük çekmişti.

Bir süre için yerleşik olmaktan minnettar olsam ve ailemin içinde olmaktan hoşlansam da, çok geçmeden bir şehir evine kapanmış bu kadar çok kişiyle beraber olmanın nefes almak için pek az yer bıraktığını anladım; özellikle ziyaretçilerimiz olduğunda, haziran sonlarında kardeşim Henry şehre geldiğinde yaşadığımız o unutulmaz gün gibi.

Sahneyi hayal edin lütfen: Sekizimiz salonda toplanmış, kanepeye ve bir dizi sandalyeye tünemişiz. Henry, açık kahverengi resmi elbisesiyle şık görünüyor, gazete okuyarak oturuyor. Annem, Cassandra, Martha ve Frank (kızının vaftiz töreni için gelmişti ve sefere çıkmadan önce ev hayatının son ayındaydı) birtakım perdelere saçak bağlamakla meşguller. Mary'nin kucağında, o zaman iki aylık olan bebeği Mary Jane var. Ben, on dokuzuncu doğum günümde babamdan hediye gelen ve en değerli varlığım olan küçük maun yazı masamda oturmuş bir mektup yazıyorum.

"İyi görünüyorsun, Frank," dedi Henry, "fırtına yemiş yaşlı bir kaptana göre."

"Fırtına yemiş, gerçekten de," dedi Cassandra, alaycı bir gülümsemeyle. "Frank'imiz her zamankinden de genç ve yakışıklı."

"Fırtına yemiş biri varsa o da benim," diye bağırdı annem. "Hiç bu kadar sıcak bir haziran görmedim ben. İnsan kendini hasta hissediyor. Uyuyamıyorum. Boğazımda ve göğsümde bir ateş var ve iştahım hiç eskisi gibi değil."

Annem yemekte bir haşlanmış tavuğun neredeyse yarısını ve büyük bir dilim elmalı turtayı bitirdiği için, bu çıkışını epey şaşırtıcı buldum. "İyi olmadığına üzüldüm, anne," dedim, mektubumdan başımı kaldırıp esnememi bastırarak çünkü ben de iyi uyumamıştım; küçük bebeğin ağlamaları gecenin yarısında beni uyutmamıştı. "Belki yatsan daha iyi hissedersin."

"Yatmak için çok sıcak," diye yanıtladı annem, aksi aksi saçak bağlamaya devam ederek, "hem, bu kadar yapılacak iş olduğunu bile bile bir an bile dinlenemem."

Annem orta boylu, zayıf ve ince, güzel gri gözlü, hâlâ rengini koruyan esmer saçlı ve aristokrat burunluydu (bundan çok gurur duyardı ve çocuklarının pek çoğuna bunu geçir-

mekle övünürdü). Işıltılı, canlı, kıvrak zekâlı bir kadın olmasına rağmen, doktorlar tarafından her zaman teşhis edilemeyen çeşitli hastalıklardan muzdaripti.*

"Frank, söylesene, Majesteleri'nin Gemisi *St. Albans* nasıl?" diye sordu Henry, konuyu değiştirerek.

"Sapasağlam ve haftaya Ümit Burnu'na, oradan da Çin'e yelken açmaya hazır."

"Çin! Çin'le savaşta mıyız?" diye sordu Mary, biraz telaşla.

"Hayır, tatlım. Görevimiz bir nakliye filosuna eşlik edip onu korumak."**

"Çok şükür. Umarım herhangi bir savaşın yakınında olmazsın. Düğümlere dikkat et canım. Düğümlerin eşit büyüklükte ve saçakların eşit uzunlukta olması gerek."

"Düğümlerim gayet iyi, Mary," diye karşılık verdi Frank sakince. "Belli çevrelerde, düğüm atma yeteneğimin eşsiz ve Kraliyet Donanması'nda en iyiler arasında olduğunu söylediklerini duydum."

"Kimse böyle bir şey söylemez, kendi annen değilse," diye yanıtladı Mary.

"Gerçekten de öyle derdim," dedi annem gururla. "Frank'imin elleri her zaman çok becerikli olmuştur ve kuşkusuz, denizde geçirdiği zaman onu *bu* meslek için iyi hazırladı."

"Yalan olmaz," dedim, "Frank'in perdelere gördüğüm herhangi bir erkekten daha iyi düğüm attığını söylemek."

Diğerleri güldü. "Çok onurlu, değil mi?" dedi Martha kıkırdayarak.

"Gerçekten de," diye ekledi annem, "ben de hayatımda böyle yeteneği olan bir başka erkek görmedim."

---

* Bayan Austen, seksen yedi yaşına kadar yaşadı ve kızı Jane'den on yıl sonra öldü.

** 1807'de İngiltere hâlâ Napolyon'a karşı uzun sürecek bir savaşın içindeydi.

Daha da şen kahkahalar birbirini izledi ve ben kelimeleri kâğıda dökmekte zorlanırken konuşma bu şekilde biraz daha sürdü.

"Bu kadar derinlere dalmış ne yazıyorsun, Jane?" diye sordu Henry birden. "Umarım yeni bir romandır?"

"Hayır. Sadece Fanny'ye bir mektup."

"Hep mektup yazıyorsun," dedi Mary, uyuyan bebeğini kollarında yavaşça sallarken. "Sanırım tanıdığım herkesten daha çok mektup yazıyorsun."

"Mektup yazmak önemli bir iştir," diye yanıtladım, kalemimi mürekkep hokkasına batırırken. "Bence ilginç haberlerle dolu mükemmel bir mektup almak kadar tatmin edici hiçbir şey olamaz."

Cassandra saçak bağlama işinden başını kaldırıp istekli bir baş sallamayla onaylayarak baktı. "Jane'le ayrıldığımızda, onun düzenli mektupları olmasa ne yaparım bilemiyorum."

"Ben de arada bir mektup yazmaktan hoşlanırım," dedi annem, "ama genelde, zaman buldukça çabalarımı şiire yöneltmeyi tercih ederim."

"Hepimiz çocukluktan beri senin dizelerini severiz, anne," diye yanıtladım içtenlikle.

"Sen başlı başına bir yeteneksin, anne," dedi Henry. "Bath'dayken Bowen'ın bakımı altında, hastalığından iyileştiğinde yazdığın şiir; özellikle o çok iyiydi."

"Ah! Öyleydi!" diye bağırdı Martha. O sırada Cassandra'nın gözlerine bakarak nakış işini bıraktı ve ikisi şen bir ağızdan başladılar:

"Ölüm der ki: En azından üç haftadır
Dört numaradaki yaşlı Madam'ın almaya çalışıyorum canını,
Ama altmışına girmiş olmasına rağmen, uğraşıyorum boşuna

Bu başarısızlığımı neye borçlu acaba?

Sana söyleyeyim, azizim, eğer bilemediysen,
Başarısızlığını neye borçlu olduğunu-
Sevdiğim kocamın dualarına,
Tanrı'nın kutsayacağı kızlarımın bakımına,
Bowen'ın beceri ve ilgisine."

Kahkahaları, annemin zekâsı üzerine çok güzel ve çok hak edilmiş iltifatlar izledi ve bu onu son derece heyecanlandırdı.

"Kardeşiniz James de mükemmel bir şairdir,"* dedi annem alçakgönüllülükle.

"Jane'in şiirleri de Austen adına itibar kazandırır," dedi Henry, "ama bence *onun* düzyazıya daha da büyük bir yeteneği var. Crosby'nin verdiği bütün sözlerden sonra *Susan*'ı yayımlamamış olması beni çok rahatsız ediyor."

"Bir yayıncı bir el yazması için iyi para verip sonra neden basmaz anlayamıyorum," dedi annem.

"Belli ki yeterince iyi değilmiş," dedim.**

"Buna katılmıyorum," dedi Martha. "*Susan* çok eğlenceli! Gerçi benim favorim, *İlk İzlenimler*.*** Bay Darcy ve Elizabeth'e bayılıyorum ve okumama sadece üç kez izin vermen büyük haksızlık, o da çok yıllar önce."

---

* James Austen, bir dönem, hem ciddi hem eğlenceli şiirlerle haklı olarak ailenin yazarı sayılmıştı. 1789'da kendi profesyonel haftalık dergisini çıkarmaya başladı. *The Loiterer* yaygın olarak dağıtılıyordu ve çok beğenilmişti, ama ancak on dört ay sürdü.

** *Susan*, Jane Austen'ın ölümünden sonra *Northanger Manastırı* adıyla yayımlandı. Zamanın popüler "gotik aşk hikâyeleri"yle alay eden tanınmamış bir yazar tarafından yazılmış bir hiciv olduğu için, yayıncı satın aldıktan sonra fikrini değiştirmiş, yerleşik yazarlarını gücendirmekten ve/veya bu yeni kitap satmazsa para kaybetmekten çekinmiş olabilir.

*** Yıllar sonra, Jane Austen *İlk İzlenimler*'i gözden geçirdi ve *Aşk ve Gurur* adıyla sattı. Pek çokları tarafından bu, başyapıtı sayılır.

"Dördüncü kez okuman riskini göze alamadım," dedim; gülümseyerek. "Korkarım, bir kez daha okursan, *İlk İzlenimler*'i çalıp ezberden yayımlatacaktın."

Martha güldü. "Sanki öyle bir şey yaparmışım gibi."

"O kitap *yayımlanmalı*," dedi Henry.

"Babam denedi," diye hatırlattım ona. "Reddedildi."

"*Okunmadan* reddedildi," diye ısrar etti Henry. "Bu, kitabın değerine dair bir eleştiri değil; sadece bir yayıncının tanınmamış bir papaz tarafından yollanan bir şeyi okuma zahmetine katlanmaması. Keşke onu senin için önermeme izin versen. *Susan*'la olduğundan daha çok şansımız olabilir."

"Sanmam. *İlk İzlenimler*'i yazdığımdan bu yana on yıl geçti. Dünya değişti, onunla birlikte edebiyat zevki de, ben de değiştim. Onu hazır saymadan önce eminim çok büyük değişiklikler gerekir."

"Peki Elinor ve Marianne adında iki kız kardeş hakkında yazdığın öbür kitap?" diye sordu Henry. "Onun adı neydi?"

"*Akıl ve Tutku*. O, mektuplardan oluşan bir romanın düzeltilmiş versiyonuydu. Girişimimden hiç tatmin olmuş değilim."

"Güzel, küçük bir hikâye diye hatırlıyorum," dedi Cassandra.

"Güzel küçük bir hikâye," diye katıldım, "yazı kutumun dibinde, kanımca ait olduğu yerde, güzel, sessiz, küçük bir hayat sürüyor."

"O yazı kutusunu düzenlemeyi nasıl başardığın beni aşıyor, Jane," dedi annem. "Sanıyorum o sandık gittiğimiz her yere bizimle seyahat etti, çocukluğundan beri. Godmersham'dan dönerken Dartford'da durduğumuz zamanı hatırlıyor musun, yanlışlıkla bir at arabasına konmuştu da onunla birlikte gitmişti? Nereye gidiyordu?"

"Gravesend'e, Batı Hint Adaları'na giderken," diye yanıtladım ürpererek. Bütün yazı taslaklarımı barındıran o kutu, o

zamanlar bütün dünyevi servetimi içeriyor gibiydi; eşyalarımın hiçbiri benim için o kadar değerli değildi.

"Tanrı'ya şükür, arabayı birkaç kilometreden fazla gitmeden durdurabildiler," dedi annem, "yoksa o taslakları *bu* hayatta bir daha hiç görmeyecektik."

"Gerçekten de," dedim, dikkatimi bir kez daha mektubuma vererek; ama Mary Jane uyanıp ağlamaya başladığında iki sözcükten fazla yazmamıştım.

"Haydi, haydi," diye bağırdı annesi, ayağa kalkıp, odayı arşınlayıp bebeği göğsünde hoplatarak. "Sakin ol. Sakin ol."

"Sanırım yorgun," dedi annem.

"Şimdi uykudan uyandı," diye yanıtladı Mary, çok sinirli bir şekilde.

"Belki altı ıslaktır," dedi Martha.

"Kupkuru. Ah canım, canım, neyin var?"

"Onu böyle itip kakmasan belki susar," diye azarladı Frank.

"Bebek bakımında uzman mı oldun şimdi?" diye yanıtladı Mary, biraz kızgınlıkla. "Doğumundan beri her an onunlayım, sense yalnızca üç haftadır buradasın."

"Bir deniz subayı asla denizdeki zamanı için özür dilemez," diye yanıtladı Frank. "Hatırlatabilir miyim; sana elbiseler, şapkalar alıp ailemizi besleyen, o mesleğin ta kendisidir. Dahası, ki beni bunun tersine evde geçireceğim yüz *yıl* ikna edemez, bir çocuk, yayık gibi sallanıp durmaktan hiçbir avuntu bulamaz."

"Aç olabilir," diye yorum yaptı Cassandra.

"Biraz pekmez versen," diye önerdi Martha.

"Çok küçük. Pekmez sadece içini bayıltır," dedi annem. "Ah! Aman! Bütün bu sıcak ve gürültü başımı ağrıttı."

Hanımlar hemen, bebeğin ızdırabının olası her sebebiyle birlikte baş ağrısı için bütün bilinen çareleri tartışmaya koyuldular. Bebek, kulak tırmalayıcı bir çığlık attı; irkildim ve kale-

mimin ucu kırılıp sayfaya mürekkep sıçrattı. Mary, kendinden geçmiş, gözyaşlarına boğuldu.

"Neye ihtiyacım olduğunu biliyorum," dedi annem. "Kilerde güzel bir bira var. Jane, sen bir şey yapmıyorsun. Bir iyilik yap da bana biraz getir."

Kalemimi bıraktım ve parmaklarımdaki mürekkebi sildim. "Evet, anne. Hemen."

"Anne," dedim o akşam, annemin yatağına oturup saçını tararken, "sence burada Frank ve Mary'yle ne kadar oturacağız?"

"Çok uzun bir süre, umarım," diye yanıtladı annem. "Çünkü oradan oraya taşınmaktan yoruldum. Her sabah aynı yatakta, aynı odada uyanmak büyük rahatlık."

"Bence de öyle. Ama Frank'in cömertliğini suistimal etmemiz, sana adil geliyor mu?"

"Ne demek istiyorsun, suistimal etmek derken? Evin masraflarına katkı sağlıyoruz. O çocuğun doğumunda burdaydık ve Frank'in uzun yokluklarında Mary için burada olacağız. İlgili herkes için gayet adil bir düzenleme."

"Anlıyorum. Ama Frank daha büyük bir pay ödüyor. Ayrıca Mary'yle kesin daha çok çocukları olacak. Bir gün bize katlanamaz olacaklar."

"Dua ediyorum ki öyle olmasın. O zaman biz ne olacağız? Ayrı evde oturmaya gücümüz yetmez. Arkadaşlara uzun ziyaretlere ve erkek kardeşlerin arasında gidip gelmeye geri mi döneceğiz? Buna dayanamam."

"Ben de." İç çektim. "Ah! Anne! Bu kadar nankör görünmek istemem; Frank ile Mary bizi çok hoş tutuyorlar ve eğlenceli anlarımız oluyor. Ama burada pek az sessizlik var ve hiç mahremiyet yok. Hiç kendi evin olmasını hayal etmiyor musun?"

"Her gün ve her gece," dedi annem, özlem dolu bir tonda. "Ama böyle şeyleri düşünmemeye çalışıyorum. Faydası yok. Mary kötü biri değil ve o bebek tablo gibi güzel. Başımızın üstünde bir çatı olduğu için şanslıyız, işte o kadar."

"Keşke kendi paramı kazanmamın bir yolu olsaydı. Ne haksızlık. Erkekler bir meslek seçebiliyor ve çok çalışıp refah ve saygı kazanabiliyor, bizse tamamen muhtaç, evde oturmaya zorlanıyoruz. Bu çok onur kırıcı."

"Dünyanın düzeni bu, Jane. Kabul edip yaşamak en iyisi; çünkü değiştirmek için hiçbir şey yapılamaz." Annem, tuvalet masasının üzerindeki aynada bakışlarımı yakaladı. "Tabii işler bizim için değişik olabilir, eğer..."

"Eğer ne?" dedim sessizce, söylemek üzere olduğu şeyi çok iyi bilerek.

"Sen ya da Cassandra evlenseniz."

Annemin saç fırçasını bıraktım ve ayağa kalktım. Bu eskimiş bir konuydu ve beni her zaman sinirlendirirdi. "Lütfen, anne!"

"Zavallı ablan için tabii çok zor oldu. Ama Tom öldüğünde hâlâ genç ve güzeldi."

Cassandra gerçekten de ailenin güzeliydi; beyaz teni, hoş siyah gözleri, yüksek kemerli burnu ve tatlı gülümsemesiyle tanıdığımız beyefendilerin pek çoğu tarafından beğenilmeye devam eder ama o başını çevirirdi. "Sadece bir kez sevebileceğini ileri sürdü," dedim.

"Ne saçmalık! Dünya bu kadar iyi erkekle doluyken! Eh, hayatını tek gerçek aşkı için yas tutarak geçirmeyi seçerse, sanırım kimse onun hakkında kötü düşünmez; çünkü en azından bir adayı *vardı* ve mutluluğu onun kontrolünde olmayan güçler tarafından elinden alındı. Ama sen Jane, *sen* bekâr kalıyorsun ve onunki gibi bir mazeretin yok."

Yıllar önce servet ve mülk sahibi genç bir adamın bana yaptığı evlilik teklifinden söz ettiğini biliyordum, geri çevirdiğim bir teklif.* "Herhalde konfor için evlenmemi istemezdin anne, arada sevgi yoksa?"

"Bir anne her zaman kızlarının sevdikleri erkeklerle evlenmelerini ya da evlendikleri erkekleri *sevmeye başlamalarını* umar. Hatırlayabileceğin gibi, evlenmeye gönülsüzdüm ama babanla evlendim, çünkü dul annem için bir eve ihtiyacım vardı. Sonu da iyi oldu, değil mi?"

"Evet, anne. Ama babamla iyi bir seçim yaptın. Erkeklerin en iyisiydi. Eğer öyle bir adamla tanışırsam ve seversem, onu mutlulukla kabul ederim."

"Siz şimdiki kızlar beklentilerinizde çok romantiksiniz; her zaman hem aşk *hem de* düzgün bir koca bulmak mümkün değildir, Jane. Gerçeği konuşalım, canım: Böyle genç kalacak değilsin."

O kadar ciddi bir tonla konuştu ve öyle içten bir endişeyle dolu göründü ki, yorumuna gücenemedim. "Gerçekten de, otuz birime geldim," diye onayladım, "bütün ümitlerin çok ötesinde."

"Henüz her şeyi kaybetmiş değilsin," dedi annem, teselli ederek, sesimdeki alayı anlamadan. "Hâlâ güzelliğin, hoş ela gözlerin ve çok iyi bir cildin var."

"*Ve* bütün dişlerim. Hem böyle doğal kıvrılan saçım sence de çok hoş bir kahverengi tonunda değil mi? Birden çok kez ona kumral dendiğini duydum. Hem pazarda Edward'ın en iyi atlarından biri kadar yüksek fiyat edebilirim."

"Her zaman alay edersin, Jane. Bu ciddi bir konu. Otuzunu geçmiş pek çok kadın, iyi, uygun bir dulla mutluluğu

---

* Jane burada, Aralık 1802'de bir aile dostları tarafından yapılan, ayrıntıları bu günlüğün devamında anlatılan bir tekliften söz ediyor.

bulmuştur. Bay Lutterell'e ne dersin? İyi bir evi, iyi bir geliri var ve çok nazik."

"Şapşalın teki ve şişman ve yaşı benimkinin iki katı."

"Zavallı kadınların seçme lüksü yoktur, canım."

"Bütün *sahip olduğumuz*, seçim, anne!" dedim vurgulayarak. "Eğer evlenirsem, aşk için olur. Derin, gerçek, tutkulu *aşk*; saygı, değer, arkadaşlık ve kafaların uyumu. Asla, *asla* ekonomik güvenlik için değil!" Sonra annemin odasından çıktım, haklı kızgınlıkla ümitsizlik arasında savaşarak.

Ertesi sabah, bahçede yürüyor, açık havanın ve bulutların arkasından ara ara görünmeye cesaret eden güneşin sıcaklığının tadını çıkarıyordum ki bana katılmak için çakıllı yoldan aceleyle gelen Henry'yi gördüm.

"Günaydın!" diye bağırdı Henry. "Ne güzel bir gün, değil mi?"

"Evet, gerçekten de. Güllerimiz ne hoş açıyor bak. Ya oraya, teras duvarının altına diktiğimizi görüyor musun?"

"Bir tür çalı mı?"

"Kuş üzümü! Bektaşi üzümü çalısı ve ahududu. Peki yeni leylaklara ne diyorsun?" İki küçük, yeni dikilmiş ağacı gösterdim. "Bunları özel istekle diktirttim. Leylaksız *yapamazdım*, biliyorsun, Cowper'ın dizesi uğruna."

"Ah! Evet. Öğle Vakti Kış Yürüyüşü. *Sarısalkım zengin...*" diye başladı ve ben de onunla bitirdim:

"*...altın yağmuruyla; leylak, fildişi durusu.*"

"Ne romantiksin, Jane."

"Sen değil misin? En derin aşkıyla evlenen, her zaman kırlarda gezip tozan, macera arayan?"

Henry, güzel, şık bir Fransız kontu olan ilk kocası Fransız Devrimi sırasında giyotinle idam edilen dul kuzenimiz Eliza

de Feullide'le evlenmişti. Kendinden on yaş büyük olmasına karşın, Eliza canlı mizacı ve tavırlarıyla Henry'nin dengiydi.

Henry durdu ve bana döndü. "Bu yorumda bir melankoli mi seziyorum?"

"Aptallık etme. Böyle harika bir günde kim melankolik olabilir?"

"*Sen*, sanırım." Henry kaşlarını çattı ve parlak ela gözleriyle uzun bir süre beni inceledi, bana babamınkileri hatırlatan ve benimkinin aynı gözlerle. "Jane, bu evde çok uzun süre kapalı kaldın. Bir değişikliğe ihtiyacın var. Ne dersin? Yarın benimle gelmek ister misin?"

"Teşekkür ederim, Henry. Ama şu anda Londra'daki gürültü ve karmaşaya ruh halim uygun değil."

"Aklımdaki Londra değildi," dedi Henry. "Lyme'ı düşünüyordum."

Üçüncü bölüm

Bath'taki yıllarımız sırasında annem ve babamla Güney ve Batı kıyılarında pek çok sahil kasabası gezmiştim. Lyme, ılık iklimi, zevkli yolları ve güzel manzarasıyla favorim olmuştu. Oraya birkaç kez büyük zevkle gitmiştik; ama o zaman, nefret ettiğim bir şehirden uzakta bir sığınak olmuştu.

"Henry, ta Lyme'a kadar seyahat etmeye ihtiyacım yok," dedim, arka bahçemizdeki zarafetle sallanan ağaç dallarını hayranlıkla seyrederken. "Burada isteyebileceğim bütün sahil yürüyüşleri ve esintileri var."

"Evet, ama bunlar *Southampton* esintileri. Buradaki deniz banyosu Lyme'dakinin yanına yaklaşamaz. Southampton suyuna ayağımı sokmam. Üstelik burası sekiz bin nüfuslu bir kasaba. Lyme sadece bir köy."

"Yaz kalabalıklarını unutuyorsun."

"Yine de... Brighton'ı önerirdim ama orası şu anda bütçemi aşıyor ve Lyme'ı sevdiğini biliyorum, Jane. Son ziyaretimizden bu yana üç yıl geçti; seni başka hiçbir yerde o kadar mutlu görmedim. Seni oraya götürmek ve gülümseyişini tekrar bulmana yardım etmek istiyorum çünkü kaybolalı çok uzun zaman oldu."

Gerçekten de Lyme'ı severdim; birden kendimi güzel küçük koyunun yanında ve Cobb'un üzerinde gezinirken, par-

lak, çakıllı plajlarının, köpüren dalgaların ve onu çevreleyen haşmetli kayalıkların görüntüsüne hayret ederken gözümde canlandırabildim. Yine de, 'hayır' anlamında başımı salladım. "Mary'nin bize ihtiyacı var şimdi. Frank bir hafta içinde sefere çıkıyor. Onu bırakamayız."

"Annem, Cassandra ve Martha yanında olacak."

Olacak gerçekten, diye düşündüm. Çok cazip bir teklifti ve birden burdan uzaklaşmayı içtenlikle istediğimi fark ettim. "Ama hepsini nasıl geride bırakabilirim, Lyme'da bir tatil için? Ya Eliza? Peki işin? O kadar uzun gidebilir misin?"

"Uzun kalmayı düşünmüyordum; belki bir hafta, en fazla iki hafta. Eliza amacımı takdir edecektir. Sadece bir düşün! Uzun yürüyüşler yaparız. Gün aşırı denize gireriz. Yeni insanlarla tanışırız ve Toplantı Salonu'nda baloları da diğerlerine çekici eşlikler sunarız. Burada, her gün aynı toplulukta kalmaya zorlanıyorsun. Ağlayan bir bebekten, kendin için soluk alacak zamanın yok."

"Mary Jane çok tatlı bir bebek. Sanırım geçen salı tam bir saat hiç ağlamadan durdu."

Henry güldü. İfademden, daha fazla ikna edilmeme gerek olmadığını anladı.

Birkaç gün sonra, olaysız bir yolculuğun ardından, neşeli Uplyme köyünden geçerken; sonra uzun, kayalıklı, sarp yamaçtan aşağı Lyme'a doğru inerken; en sonunda kasabanın daha da dik caddesine girerken, Henry'nin arabasının penceresinden dışarı mutlu bir beklentiyle baktım.

Daha önceki günlüklerimde Lyme hakkında yazmıştım ve şimdi çalıştığım kitapta* ona tekrar yer verebilirim, kasabanın

---

* Jane Austen'ın Ağustos 1815'ten Ağustos 1816'ya kadar yazdığı *İkna*'ya bir gönderme. Bu önemli açıklama, bu günlüğün yazıldığı dönemin tespit edilmesine yardımcı olmaktadır.

bana her ziyaretimde verdiği zevkin hatırına burada tekrar riskini göze alacağım.

Lyme, Brighton ya da Weymouth kadar moda olmayabilir ama yorgun ya da yaralı ruhlarını, servetlerini mahvetmek üzere planlanmamış konaklama yerlerinde tazelemek isteyenler için, bu alçakgönüllü kasabanın deniz havası, hoş halkı ve güzel manzarası kesinlikle pek çok bünyeye sağlık getirecektir. Küçük kasabanın cazibesi hiçbir şekilde binalara dayandırılamaz; deniz boyunca olağanüstü yerleşiminden kaynaklanır. Lyme'ın sevimli limanı, Cobb adında, gemilerin güvenlik içinde kalabildiği ve güzel havada üzerinde yürümenin zevkli olduğu bir tür ilkel rıhtımdan oluşur.

Daha önceki bir aylık ya da daha uzun ziyaretlerde, annemle babam her zaman bir ev kiralardı; bu kez yalnızca ikimiz olduğumuzdan ve çok daha kısa kalacağımızdan; iri, kırmızı yüzlü, neşeli ve adı gayet münasip bir biçimde Bayan Stout* olan bir kadınla, kasabanın yukarı kısmında sevimli, küçük bir pansiyonda konaklamak üzere anlaştık.

"Umarım her şey istediğiniz gibidir," dedi Bayan Stout, odamdaki pencereyi açıp, içeri serin, taze bir esintinin girmesine izin vererek. Uzun bir süre, önümdeki güzel görüntüye, limana ve geç öğleden sonrasının yaz güneşinde pırıldayan denize doğru kademeli olarak inen kasaba damlarına ve dalgalanan çamaşır iplerine zevkle bakarak durdum.

"Yemeklerinizi isterseniz burada yiyebilirsiniz ya da Royal Lion'da makul yemek bulabilirsiniz, gerçi senenin bu zamanı biraz kalabalık olur ama..."

Çok geç vardığımız için Bayan Stout'un yemek teklifini memnuniyetle kabul ettik ve erken yattık.

---

* Tombul. (ç.n.)

Ertesi sabah uyandığımızda kabarık bulutlarla dolu parlak mavi bir gökyüzünde temmuz güneşini parlar bulduk. Günün gezilerinin beklentisiyle öyle büyük bir heyecan dalgası hissettim ki, korkarım görünüşümü düşünmeye çok az zaman ayırdım. Daha varlıklı kadınlar, yakınlarda moda olan, yeni, ayak bileğini açığa çıkaran, kısa etekli sahil mayolarından başka bir şeyle görünmekten irkilebilirlerdi; ama bence bu mayolar gayet çirkindi ve plajda bedava dağıtılsalar, onlardan biriyle ölü yakalanmak bile istemezdim.

Modaya ilgim her zaman idareli bir harçlıkla kısıtlanmıştı ve seçeneklerim sınırlıydı. Yanımda üç elbise vardı, hepsi hâlâ ortama yeterince uygundu ama hiçbiri çok yeni değildi. İçlerinden sevdiğim birini giydim; basit, beyaz bahar dallı muslinden truvakar kollu, arkada küçük bir kuyruğu olan, önü büzgülü ve göğüs etrafı eğimli bir elbise. Kemerim koyu mavi satendi, hasır şapkamın kenarları ve çiçekleriyle çok güzel bir uyumu olduğunu utanmadan söyleyebilirim. Uzun kahverengi buklelerime olabildiğince çabuk (aslında örüp şapkamın altına tıkıştırarak) şekil verdim ve birkaç lüleyi çekip yüzümün kenarında serbest bıraktım. Küçük çantamla güneş şemsiyemi alarak, hazır olduğumu duyurdum ve Henry'yle kahvaltıya fırladım.

Sabah öğünümüzün peşine, Henry'yle yokuş aşağı, tıpkı kaya yatağında akıp denize boşalan Lyme Nehri gibi, denize doğru acele eder görünen işlek ana cadde boyunca yürüdük. Kasabadan limana, yeşil bir tepenin dibi boyunca, güzel, küçük Lyme koyunun kenarından geçen Yürüyüş Yolu'na erişince durup önümüzdeki manzarayı hayranlıkla seyrettik.

Limanda birkaç gemi demirlemişti ve çok güzel bir yüksek kayalıklar sırası doğuya uzanıyordu. Sahil yolu, sabah gezintisini yapan şık giyimli erkekler ve kadınlarla doluydu. Koyun kendisi kalabalıktı ve tekerlekler üzerinde, atlarla çekilen, denize arkası dönük ahşap soyunma kabinleriyle canlıydı. Atlar

sabırla kenarda duruyor, dalgalar böğürlerine vuruyordu, bu sırada pazen elbiseleriyle istekle ya da çekinerek denize girenler, korkusuz kılavuzlarının yardımıyla suya dalıyordu. Birkaç tehditkâr bulut toplansa da güneş parlaktı.

"Bence Lyme hiç de Dorset kıyısına ait değil," dedim, yanaklarımı serinleten taze esintiden keyiflenerek.

"Lütfen söyle o zaman, nereye ait?" diye sordu Henry.

"Bana cennetin bir uzantısı gibi geliyor."

Henry fikrime katıldı.

Kıyıyı sonraya bırakmaya karar vererek dosdoğru Cobb'a, limanın uzak tarafındaki uzun, yarım daire şeklinde, denize çıkıntı yapan ve üzerinde farklı seviyelerde iki geniş geçit olan taş dalgakırana ilerledik. Alt Cobb boyunca yolun bir kısmını yürüdüğümüzde üstgeçite çıkan bir dizi merdivene geldik. Üst Cobb'un kaygan bir yüzeyi vardır ve bazıları için üzerinde yürümeyi zorlaştırır; ama ben bunu her zaman kıyının, denizin ve etrafındaki kayalıkların muhteşem bir manzarasını sunan zevkli bir gezinti olarak düşünmüşümdür.

"Yukarı çıkalım!" dedim istekle.

"Emin misin?" dedi Henry, arkadaki duvardan, bir tırmığın dişleri gibi çıkıntı yapan ve tutunacak yer ya da korkuluğu olmayan pürüzlü taş bloklara bakarak. "Basamaklar çok dik."

"Basamakların üstesinden gelebilirim, emin ol."

"Ben arkadan çıkayım, olur da yardımcı bir ele gerek duyarsan..."

"Lütfen öne geç," diye ısrar ettim. "Eteklerim yüzünden çok yavaşım, seni sinir edebilirim."

Henry şüpheli bir bakışla, basamakları önden çıktı ve ben de dikkatle izledim, bir elle elbisemi ve güneş şemsiyemi, diğeriyle yandaki taş duvarı tutarak. Etrafta çok fazla insan vardı, arkamızdan yaklaşan küçük bir grubun farkındaydım ama tırmanma çabalarım arkama bakmama engel olsa da aksak ilerle-

yişimin onları engelleyeceğinden endişe ettim. Hızımı artırdım ve neredeyse en üst basamağa gelmiştim ki kazayla eteğimin üzerine bastım, ayağım kaydı ve ani bir korkuyla kendimi tehlikeli bir şekilde bir kayalık üzerinde geriye doğru sendelerken buldum.*

Kesinlikle ölümümle ya da en azından ciddi fiziksel hasarla sonuçlanacak şekilde aşağıdaki sert zemine düşerdim, eğer iki güçlü kol birdenbire beni yakalamasaydı.

"Yavaş!" dedi derin bir ses kulağıma, bu güçlü kolların yumuşak ve sıkı bir şekilde beni son basamakta, Henry'nin bekleyip büyük telaşla seyrettiği üstgeçidin güvenliğine doğru ittiğini hissettiğimde. Oraya gelince, adam beni bıraktı ve geri adım attı. Kafam hâlâ kazadan sersemlemiş haldeyken, kurtarıcıma bakmak için döndüm ve kendimi hayatımda gördüğüm en canlı, en zeki gözlere bakarken buldum.

"Affedersiniz. İncindiniz mi?" diye sordu beyefendi, şapkasını çıkararak. Muhtemelen otuz üç yaşında, uzun boylu, esmer, canlı görünüşlü, mükemmel dikilmiş lacivert bir ceket ve ince figürünü hiç saklamayan krem rengi bir pantolon giymiş bir adamdı.

"Hayır, hayır, gayet iyiyim." Kalbim hızla çarptı ve soluk almakta zorlandım, kendimi bunun önümdeki çok yakışıklı adama yakın olmanın değil, engellenmiş düşüşümün tehlikesinin sonucu olduğuna inandırdım.

"Jane! Şükürler olsun, bir an kesin düşeceğini sandım," diye bağırdı Henry endişeyle yanıma koşarken. "Lütfen söyleyin, efendim, bunu kime borçluyuz?"

---

* Jane'in, şimdi *Granny's Teeth* (Ninemin Dişleri) adı verilen bu basamaklardan neredeyse yuvarlanması; Jane Austen'ın *İkna*'sında, Louisa Musgrove'un, Cobb'da, Lyme'ın tarihindeki en önemli olaylardan biri olan tehlikeli düşüşüne ilham vermiş olabilir. Gerçekten de, şair Tennyson, Lyme'ı ziyaret ettiğinde şöyle demişti: "Bana Monmouth Dükü'nden bahsetmeyin. Bana tam da Louisa Musgrove'un düştüğü noktayı gösterin!"

Adam zarafetle reverans yaptı. "Frederick Ashford, efendim, emrinizdeyim."

"Tanıştığımıza memnun oldum, efendim. Ben Henry Austen. Ve izin verirseniz..."

Henry tanıştırmayı tamamlayamadan basamakların tepesinde iyi giyinmiş bir çift göründü ve yeni gelen beyefendi bağırdı: "Aferin, Ashford. Her zaman söylerim, bir hanımefendinin beğenisini kazanmak için onu sıkıntıdan kurtarmaktan daha kısa yol yoktur."

Bu yorum karşısında içten içe kızardığımı hissettim. Neyse ki, kimse fark etmemiş gibiydi; çok daha şaşırtıcı bir durumla meşguldüler. Görünüşe göre, Henry söz konusu yeni gelenle önceden tanışıyordu.

"Charles Churchill?" dedi Henry, beyefendiye şaşkınlık içinde bakarak. "Gerçekten sen misin?"

Orta boylu, yakışıklı ve kıvırcık, kumral saçlı adam da ona gözünü dikti.

"Henry Austen? Ne beklenmedik bir hoşluk! Neredeyse bir asır oldu!"

İki adam içtenlikle sarıldılar. "Churchill'le, Oxford'da beraberdik," dedi Henry, ışıldayarak. "Başımızı her türlü derde sokardık."

"Hep onun yüzünden tabii," diye karşılık verdi Bay Churchill gülerek.

Bay Ashford'un bakışları benimkilere döndü ve gülümsedi. "Beni güzel refakatçinizle tanıştırın, Bay Austen."

"Zevkle! Bay Ashford, Bay Churchill, kız kardeşim Bayan Jane Austen'ı tanıştırayım."

"Bayan Austen, memnun oldum," dedi Bay Ashford bir reveransla.

"Sizi eşim Maria'yla tanıştırmak isterim," dedi Bay Churchill, refakatindeki hanımı öne getirerek.

"Nasılsınız?" dedi Maria, karşılıklı reveranslar ve iltifatlar sürerken. Yaklaşık benim yaşlarımda, ince, sarı saçlı, çok ekşi bir şeyi ısırmış gibi görünmese yüzünün güzel olabileceğini düşündüğüm bir kadın. "Şu bulutların görünüşünden hoşlanmıyorum, Charles. Yağmur yağacak. Geri dönmeliyiz."

"Şimdi geri dönemeyiz," diye bildirdi Bay Churchill. "Eski arkadaşımla daha yeni karşılaştım."

"Yağmur *yağacak*, üşütüp öleceğim ve ayakkabılarım mahvolacak."

"Ölürsen, canım, ayakkabılarının mahvolması fark etmez," dedi Bay Churchill anlayışsızca. "Ve yaşarsan, sana memnuniyetle bir çift daha alırım."

"Ah! Çekilmezin tekisin!" diye yanıtladı Maria, öfkeli bir horultuyla. Henry ve Bay Ashford yüksek sesle güldüler.

Ben, onlara saygımdan kahkahamı tutmaya uğraşırken, Henry arkadaşının sırtına vurdu. "Churchill'e iyi davran, Jane. Derbyshire'da harika, büyük bir mülkü var ve bir servet eder."

"İyi arkadaşım ve komşum Ashford'un yanında benimkisi hiçbir şey," diye yanıtladı Bay Churchill. "Kendisi Pembroke Hall'un ve baronetliğin varisidir. Üç tane ben eder."

"*Üç* tane sen mi? Hem de müstakbel bir baronet?" Henry, Bay Ashford'a saygılı bir gösterişle reverans yaparak. "Gereğince etkilendim ve onur duydum, efendim."

"Lütfen önemsemeyin," dedi Bay Ashford, iyi huylu bir gülümsemeyle. "Sizi temin ederim, bu bir unvan sayılmaz ve özenmeye zorlukla değecek bir onurdur."*

"Bu konuda *babası* ne düşünüyor, sorun," dedi Bay Churchill, gülerek. "*O*, şüphesiz, sizi aksine ikna ederdi."

---

* Baronet çok arzu edilen bir unvan olmasına karşın, baronun hemen altında ve Garter dışında bütün şövalyelik rütbelerinin üzerinde, kalıtımsal onurların en düşüğüdür; asalet unvanı değildir. Baronetler, Lordlar Kamarası'nda oturmazlardı; Avam Kamarası'na seçilebilirler, ama daha sıklıkla yerel, ilçe seviyesinde meseleleriyle meşgul olurlardı.

"Sizi Lyme'a ne getirdi?" diye sordu Henry. "Sizi daha çok Brighton tipi olarak düşünürdüm."

"Brighton'ı hiçbir zaman sevmedim. Çok geniş ve fazla büyümüş," dedi Bay Ashford. "Londra'dan sonra Bath'da bir işim vardı, arkadaşlarımla birden, eve gitmeden önce birkaç gün temiz deniz havasına ihtiyaç duyduk. Lyme mantıklı bir tercih gibi göründü."

"Çok da keyifli bir tercih," dedi Henry, "Çünkü aynı anda hem kardeşimin hayatını kurtardığınızı hem de eski bir arkadaşıma rastlamamı sağladığınızı düşünüyorum." Bay Churchill'e dönerek, gülümsemeyle şöyle dedi: "Ee, neler yaptın bakalım, seni yaşlı keçi?"

"Bir haltlar karıştırdım, becerebildiysem."

İki adam yürümeye devam etti, tatlı tatlı sohbet ederek, Maria kocasının kolundaydı, Bay Ashford ve ben arkada yalnız kalmıştık. Birbirimize ayak uydurduk. Birimiz konuşmadan önce biraz zaman geçti; konuştuğumuzda, ilk girişimlerimiz karmaşık bir şekilde çakıştı.

"Affedersiniz," diye başladım tekrar, o da:

"Lütfen, devam edin," diye yanıtladı.

"Size doğru dürüst teşekkür edemedim, Bay Ashford, düşmeme engel olduğunuz için."

"Teşekküre gerek yok."

"Elbette var. Öyle uzandığınızda ayağınız kayabilirdi ve kendinizi incitebilirdiniz."

"Öyle olsaydı, hayatımı ya da herhangi bir uzvumu değecek bir sebep için vermiş olurdum."

"Bunun, hayatınızı, benimkini kurtarmak için tehlikeye atmaya değecek bir şey olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?"

"Evet."

"Ne cüretkâr bir ifade, bu kadar kısa bir tanışıklık için."

"Ne şekilde cüretkâr?"

"Siz bir beyefendisiniz ve bir unvanın ve anlaşılan büyük bir mülkün varisisiniz. Bense varlığı olmayan ve pek az önemli bir kadınım."

"Eğer ilk izlenimlere inanılırsa, Bayan Austen..." diye başladı.

"Asla ilk izlenimlerinize güvenmeyin, Bay Ashford. Her zaman yanlıştırlar."

"Benimkiler her zaman doğrudur. Ve beni bu sonuca götürüyorlar: Siz, Bayan Austen, benden daha büyük bir varlık ve önemde bir kadınsınız."

"Bu iddiayı hangi nedene dayandırıyorsunuz?"

"Şu nedene: Eğer tam şu anda yok olsanız, sizi kaç kişi özlerdi?"

"Kaç kişi mi?"

"Evet."

"Sanırım, annem, ablam, arkadaşım Martha ve altı erkek kardeşim beni özlerdi. Kardeşlerimin hanımları, sayıları bir düzineyi geçen yeğenlerim ve belki birkaç eski sevgili arkadaşım."

"Benimse ölümüme üzülecek sadece babam ve küçük kız kardeşim var."

"Eşiniz yok o zaman?"

"Hayır. Yani görüyorsunuz, ben mülkte zengin olsam da siz ailede zenginsiniz ve bu yüzden bana kıyasla çok daha varlıklı ve önemlisiniz."

Güldüm. "Eğer varlık sizin ilkenize göre değerlendirilseydi, Bay Ashford, İngiltere'nin bütün sınıf sistemi çökerdi."

Dördüncü bölüm

Yürüyüşümüz bizi Cobb'dan aşağı deniz kıyısına getirdiğinde, Maria'nın öngördüğü gibi bulutlar toplanıp kararmış ve hafif bir yağmur başlamıştı. Güvenli kabinlerin içine kaçışan yüzücülerden bir bağırış yükseldi. Çakıllı plajda gezinen çok sayıda ziyaretçi bir olup, geldikleri yönün tersine koşmaya başladılar. Güneşi siperlemek için tasarlanmış şemsiyem ne yazık ki yağmurdan çok az korunma sağladı; ama yağmur sadece bir veya iki dakika sonra, Yürüme Yolu'na çıkan basamaklara ulaşmadan önce, başladığı kadar çabuk durdu ve güneş tekrar göründü.

"Küçük bir yaz sağanağına bayılırım," dedim; derin, nemli, tuzlu havayı şükranla içime çekerken. "Dünyanın taze ve yeni kokmasını sağlıyor."

"Bu pek *küçük* bir sağanak sayılmazdı," diye bağırdı Maria, huysuzca. "Sırılsıklam oldum ve yürümekten ölmek üzereyim. Charles, beni hemen otele geri *götürmelisin.*"

"Evet, canım. Hepiniz bizimle geleceksiniz umarım? Red Lion'da kalıyoruz."

"Ben biraz daha yürümeyi tercih ederim," diye belirttim. "Güneş beni kurutur. Bana katılmak isteyen var mı?"

"Size eşlik etmekten zevk duyarım," dedi Bay Ashford, gülümseyerek. Henry diğerleriyle geri dönmeye karar verdi ve sonra otelde buluşmak üzere anlaştık.

Bay Ashford'la, şimdi çok daha tenha olan plajdan aşağı doğru gezindik ve çarpan dalgalarla martı çığlıklarının eşliğinde konuşmamıza devam ettik.

"Babam vefat ettikten sonra Southampton'a taşındık," diye açıkladım, nerede oturduğumu sorunca. Ona büyüdüğüm yeri ve Bath'a taşınmamızı anlattım. "Taşra hayatı her zaman benim idealim olmuştur."

"Benim de. Kalbiniz, anladığım kadarıyla, Hampshire'da?"

"Evet. Her ne kadar Derbyshire'ın güzelliğinin eşsiz olduğunu duysam da," diye ekledim nezaketen.

Bay Ashford durup uzaktaki olağanüstü kayalık sırasına ve gelgitin kabaran hareketine baktı. "Başka herhangi bir gün olsa sizinle aynı fikirde olurdum. Ama dünyada bundan daha büyük bir mutluluk var mı? Lyme bana cennetin bir uzantısı gibi geliyor."

Kendi hislerimi onun dudaklarından duymanın şaşkınlığıyla gözlerimi ona diktim ve bakışlarını izledim. Uzakta gökyüzünde, bulutlar ayrılmış ve güneş pırıltılı, mükemmel biçimli bir gökkuşağının üzerinde parlıyordu.

"*Kalbim yerinden hoplar, gördüğüm zaman gökyüzünde bir gökkuşağını*," diye alıntı yaptım.*

Bay Ashford bana şaşkınlıkla baktı ve şöyle dedi: "*Böyleydi başlangıcında ömrümün. Şimdi yine böyle, büyüyüp adam olduğum...*"

"*Öyle olsun yaşlandığım zaman da*," diye devam ettim, "*ya da bırakın ölüp gideyim!*"

"Wordsworth okuyorsunuz," dedi keyifle.

---

* William Wordsworth'ün (1770-1850) *My Heart Heaps Up When I Behold* (Kalbim Yerinden Hoplar Gördüğüm Zaman) şiirinin Vehbi Taşar çevirisinden alıntıdır. (ç.n.)

"Cowper ve Scott'u* tercih ederim."

"Walter Scott'un *Son Ozanın Baladı*'nı** okudunuz mu?"

"En sevdiklerimdendir. Dr. Samuel Johnson'u bilir misiniz?"

"*Rambler* makaleleri mi? Johnson'un en iyileri arasındadır."

"Roman okuduğunuzu sanmam?" dedi biraz tereddütle.

"Ailem ve ben utanmaz, hevesli roman okurlarıyızdır."

Geniş bir gülümseme çehresini aydınlattı. "Ve böyle olmaktan utanmıyorsunuz?"

"Lütfen bana, romanların edebiyatın en adi biçimi olduğunu savunan muhafazakâr görüşte olduğunuzu söylemeyin."

"Tam tersi. Ben de tutkulu bir roman okuruyumdur. Ama bu merakımı paylaşan pek az hanım tanıyorum."

Gözlerimiz buluştu ve gülümsedik. Tamamen büyülenmiştim ve onun da aynı şekilde hissettiğini seziyordum. Kendime engel olamadım; ilk tanıştığımızdan beri aklımda olan soruyu sormak zorunda hissettim.

"Söyleyin, Bay Ahsford, tanıdığınız hanımlardan söz ettiğinize göre... Sizin gibi bir beyefendi, ciddi mülk ve bir unvanın varisi, bir beyefendiden istenen bütün terbiye ve iyi eğitimle (gizli olarak ekledim, bu kadar sevimli ve yakışıklı, kıvrak hayal gücüne ve bu kadar canlı ruha sahip) son on yılda Derbyshire ilçesinde her ailenin büyük ilgi odağı olmuş ve kızlarından birine ya da diğerine ait olarak düşünülmüş olmalısınız. Nasıl oldu da hiç evlenmediniz?"

Yanakları kızardı ve bir an sustu; onu utandırdığımı hissettim ve cüretkâr yorumumdan pişmanlık duydum. Ama so-

---

* William Cowper ve Walter Scott, 18. yüzyıl İngiliz şiirinin önemli isimlerindendir. (ç.n.)

** (İng.) *The Lay of the Last Minstrel.* (ç.n.)

nunda, doğrudan ve içten bir bakışla gözlerini benimkilere kaldırdı. "Belki," dedi yumuşakça, "seçimimde titiz olmayı tercih ediyorum."

"*Sir Charles Grandison*'daki* Harriet," dedim.

Royal Lion'da yemekteydik. Uzun ve zevkli bir yürüyüşten sonra, Bay Ashford ve ben otelde grubun kalanıyla buluşmuştuk; orada Maria'yı kuru elbiselerle, çok canlı ve çay yudumlarken, Charles ve Henry'i ise okul günleri hakkında anılarını tazelerken bulduk. Canlı sohbetleri masanın bir ucunda kızarmış balık ve tavuk eti yiyerek devam ederken, öbür ucunda Bay Ashford'la ben kendi aramızda konuştuk. Son birkaç saat göz açıp kapayıncaya kadar geçti ve havada bir tür büyü hissediyordum; bir beyefendinin refakatini bu kadar çekici bulduğum bir zaman olmuş muydu, bilemedim.

"Edebiyattaki bütün kadın kahramanlar içinde, en çok beğendiğiniz Harriett mi?" diye sordu Bay Ashford.

"En çok beğendiklerimden biri."

"Neden?"

"Zekâsı ve güçlü kişiliği yüzünden."

"Sevmediği bir adamla evlenmeyi reddettiği için mi?"

"Varlığı olmamasına karşın, zengin bir adamla evlenmeyi reddettiği için."

"Ah," dedi, "ve aynı şekilde, kahramanı Sir Charles'da da beğenecek çok şey buluyor musunuz?"

"Kurguda olabileceği kadar mükemmel bir adam olduğunu düşünüyorum. Ama benim görüşümde, o romantikten çok, erdemli."

---

* *The History of Sir Charles Grandisan*, 18. yüzyıl İngiliz yazarlarından Samuel Richardson'ın, ilk olarak 1753'te basılmış mektuplardan oluşan romanıdır. (ç.n.)

"Ben kendisini o kadar erdemli bulmuyorum," diye belirtti Bay Ashford, kaşını çatarak. "Kararsız. Bütün roman boyunca Harriett ve İtalyan Leydi Clementina arasında bölünüyor."

"Sadece Leydi Clementina'ya söz verdiği için... Ve onuru, bu sözü bozmasını engelliyor. Ama kararlı; Harriett'i kaçırılmaktan, öldürülmekten kurtarıyor ve yedi cilt boyunca ona âşık kalıyor."

"Gerçekten de bir kişilik değerlendirme ölçütü," dedi, gülerek.

"Sizi hiç bu kadar kendini kaptırmış görmemiştim, Bay Ashford," diye bağırdı Maria birden, yüzü büyük masanın karşısında, titreyen mum ışığında biraz çarpılmış görünüyordu. "Siz ikiniz ne konuşuyorsunuz?"

"Kahramanlar. Erdem ve bağlılık. Ve kendi inançlarının izinden gitme cesareti."

"Bu, akşam sohbetinden çok, bir vaaza benziyor," dedi Bay Churchill gülerek, kahvesini bitirip fincanı gürültüyle bırakırken.

"Bizim Jane'i tanırsanız, hiç de değil," dedi Henry, gülümseyerek.

Bay Churchill sustu, kısaca Bay Ashford ve bana bakarak; sonra küçük bir öksürük, peşinden ani, yüksek tonda bir esneme sesi çıkardı. "Ashford, geç oluyor. Yorulmadın mı, Maria?"

"Çok bitkinim," diye kabul etti Maria. "O uzun yürüyüş ve nemli hava beni neredeyse bitirdi."

"Biz en iyisi gidelim," dedi Bay Churchill, sandalyesini geri itip ayağa kalkarak. "Geliyor musun, Ashford?"

Bay Ashford bana dönerken, yüzünden üzgün bir bakış geçti. "Belki tartışmamıza yarın devam edebiliriz? Eğer meşgul olmayacaksanız?"

Hepimiz ayağa kalktık. "Sanırım yarın gayet serbestiz, değil mi Henry?"

"Hiçbir planımız yok," diye yanıtladı Henry.

"Öyleyse bütün günü birlikte geçirelim," dedi Bay Ashford. "Kırlara bir gezi ve piknik. Duyduğum kadarıyla, yakında hoş bir vadi varmış, tepelerin arasında."

"Evet, Charmouth," dedim. "Çok hoş bir manzarası var."

"Charmouth, o zaman. Ne dersiniz Charles, Maria? Var mısınız?"

Bay Churchill ve Maria, tuhaf olduğunu düşündüğüm, o zaman açıklayamadığım bir şekilde bakıştılar. En sonunda Maria, "Pikniğe her zaman varız," dedi.

"Arabamı evinize on birde yollayayım mı?" diye sordu Bay Ashford.

"Hazır bekleyeceğiz," diye yanıtladı Henry.

Bay Ahsford döndü ve bana bakışını nasıl tanımlasam? Öyle sıcak, öyle duygu doluydu ki, ayrıldıkları akşam Romeo'nun Juliet'e balkondaki bakışının aynı gibi göründü bana.

"Yarın görüşürüz o zaman," dedi.

"Yarın görüşürüz," diye yanıtladım.

Charmouth'ta hiç piknik yapmadık.

Ertesi sabah giyinmiş, hazır ve heyecan doluydum. Henry'yle Bayan Stout'un minik salonunda Bay Ashford'un arabasını bekliyorduk. Günü beraber geçirmeyi ve onu daha iyi tanımayı istekle bekliyordum.

"Keşke mavi elbisemi getirseydim," dedim, düzgün görünüşlü olsa da görmüş geçirmiş olan soluk yeşil muslin elbisemin kırışıklarını düzeltmeye boşuna yeltenerek.

"Mavi, pembe veya mor giymişsin, Bay Ashford'un umrunda olmaz," dedi Henry. "Aradığı senin sohbetin."

"Eminim ikimizin de sohbetinden hoşlanıyor," diye yanıtladım çabucak. "Hem özellikle onu memnun etmeyi umarak giyinmedim."

Henry güldü, gözlerinde bir pırıltı. "Ben de burada oturmuyorum ve en sevdiğin erkek kardeşin değilim."

Kapı çalındı. Henry'yle irkildik. "Kim olabilir?" dedi pencereden dışarı bakarak. "Araba görmüyorum."

Bayan Stout kapıyı açtı; oda boydan boya dört metreden geniş olmadığı ve açık kapı aralığı tam karşımızda olduğu için, geleni tam olarak görüp duyabiliyorduk. Gelen, Bay Henry Austen'ı sordu. Henry ayağa fırladı; adam ona Royal Lion'dan bir konuğun, iletilmek üzere yolladığı bir mektup uzattı. Henry ona para vermek istedi ama adam meselenin halledildiğinde ısrar etti ve hemen ayrıldı.

"Kimden?" diye sordum, Bayan Stout mutfağa dönüp Henry mektubu açınca.

"Bay Ashford," dedi Henry, mektubu yüksek sesle okumaya başlarken, şaşkın.

Royal Lion, Lyme, 5 Temmuz 1807

Sevgili arkadaşlar,

Bu mektubu en derin üzüntülerimle yolluyorum; ancak bir aile meselesi beni hemen Derbyshire'a dönmeye çağırıyor. Arkadaşlarım da benimle seyahat ettiklerinden, hepimizin acele olarak buradan ayrılmamız gerekiyor. Lütfen bugünün planlarını iptal ettiğimiz ve bunun sizin tarafınızda doğurabileceği herhangi bir güçlük için en derin özürlerimizi kabul ediniz. Tanışmamızı yenileme fırsatını yakın gelecekte bulabileceğimizi umuyor ve buna inanıyorum.

En içten saygılarımla,
Frederick Ashford

"Bir aile meselesi mi?" dedim, Henry bana mektubu verirken. Kendim okudum. "Ne oldu acaba? Umarım ciddi bir şey değildir."

"Ben de," dedi Henry. "Evet, Jane, bu tam bir hayal kırıklığı."

Hayal kırıklığını, benimkinin yarısı şiddetinde bile hissetmiş olamazdı.

On gün sonra Southampton'a endişeli bir ruh haliyle döndüm. Lyme Toplantı Salonu'daki balolar ilgimi çekmedi, hatta denize girmeyi o kadar sevmeme rağmen, o bile cazibesini yitirmişti. Yeni arkadaşımın ani gidişi ve onu yeniden göreceğime ya da haber alacağıma dair belirsizlik nedeniyle çok sıkkındım.

"Neden bana yazmadı?" diye sordum ablama, bir akşam yatmaya hazırlanırken; Henry, Londra'ya gittikten birkaç hafta sonra.

"Yazmasını mı bekliyorsun?" diye yanıtladı Cassandra, şaşkınlıkla.

Ona Bay Ashford'la karşılaşmamın bütün ayrıntılarını anlatmıştım, hem Lyme'dan mektuplarımda hem de o zamandan beri birkaç konuşmamızda ama Martha'ya ya da anneme bundan söz etmemesi için söz verdirmiştim, azıcık ilgilenen biri bile olsa, bir beyefendiyle tanışmış olduğuma dair en ufak şüphe duysalar, aylarca dillerinden düşürmeyeceklerini bilerek.

"Yazabilir, diye düşündüm," dedim, yan yana aynalarımızın başına oturup, saçlarımızdan tokaları çıkarıp, kahverengi uzun lülerimizi kuvvetle fırçalarken. "Ondan çok hoşlanmıştım ve sandım ki onun benden hoşlandığını *hissettim*."

"Ona bizim adresimizi verme şansın olmadığını söyledin diye hatırlıyorum."

"Doğru. Ama Henry'den öğrenebilirdi, *ona* yazsaydı. Henry, Bay Churchill'le birbirlerine adreslerini verdiklerini söyledi."

"Sana yazsaydı bile, Jane, yanıt veremezdin. Bu pek uygun olmazdı."

"Farkındayım. Ama sadece ondan haber almış olmak, bir iki satır bile olsa... Gidişi çok aniydi ve nedeni çok belirsiz. Bir *aile meselesi*, bütün dediği. İyi mi, her şey yolunda mı, bilmek isterim. Ve hiç ihtimal var mı bir gün tekrar karşılaşabilmemize?" Yataklarımıza girdik ve ben kaşlarımı çatıp yastığa dayandım. "Arkadaşları beni onaylamamış olabilir mi? Yemek masasında aralarında tuhaf bir bakışma olduğunu fark ettim. Belki benim onun arkadaşlığına layık olmadığımı düşünüyorlar."

"Belki," dedi Cassandra yumuşakça, benimkinin yanındaki yatağından bana şefkatle bakarken. "Jane," diye ekledi, "Bay Ashford'la Lyme'da birkaç güzel saat geçirdin, daha fazlası değil. Korkarım ondan tekrar haber almayı beklememelisin."

"Sanırım haklısın." Ablam mumu üfleyip bizi karanlıkla sararken, gözlerimde yaşların keskin acısını duydum.

Castle Square'de paylaştığımız evle ilgili daha önceki korkularımın yerinde olduğu anlaşıldı. On iki ay sonra (bu sürede Bay Ashford'dan tek kelime duymadım) kardeşim Frank, karısı Mary'ye yazıp, eylülde, *St. Albans* son deniz seferinden dönüp bakıma alınınca, Great Yarmouth'ta ona katılmasını ve oradan da kendi evlerine taşınmalarını istedi.

"Küçük, rahat bir ev bulmak isterim, sadece üç kişilik," dedi Mary, canlılıkla, duyurusunun evin diğer dört kadını için doğurduğu kaygıyı umursamadan. "Yarmouth'ta balık neredeyse bedava ve ne zaman istersek Wight Adacığı'nı ziyaret edebiliriz."

Frank'in sağ salim döndüğünü duyunca rahatlamış ve Mary'yle en sonunda, bu kadar uzun bir ayrılıktan sonra beraber olacaklarına sevinmiştim. Onlara yalnız yaşama arzusunu çok görmüyordum; balığın uygun fiyatına ek olarak, Frank limandayken pek çok meşguliyetleri ve pek çok beraberlikleri olacaktı ve çok mutlu olacaklarını biliyordum.

Annem avutulamaz haldeydi.

"*Yine* rüzgâra savrulduk!" diye ağladı; Mary, Mary Jane ve Martha'yla yürüyüşe çıktıktan sonra salonda pencereyle şömine arasında gidip gelip ve üzüntüyle ellerini ovuştururken. "Bu güzel kasabadan köklerimizi söküp ayrılmak, Tanrı bilir nereye taşınmak zorunda kalacağız! Kiralar da arttığından, Frank ve Mary gidince Castle Square'de kesinlikle kalamayız."

"Bir süre için kalabiliriz, anne," diye rahatlattı onu Cassandra. "Biz başka bir yer bulana kadar Frank kiradaki payını ödemeye devam etmeyi kabul etti."

"Frank'ten nasıl daha fazla para kabul edebilirim, artık bakacağı kendi ailesi ve ödeyeceği başka bir kira varken?" Annem gözyaşlarına boğuldu ve ağır halde koltuğa çöktü.

"Kendini bunaltma, anne," dedim, mendilimi ona uzatarak. "İmkânları el vermese Frank bunu teklif etmezdi. Bu arada, daha tutumlu olarak onun yükünü hafifletebiliriz. Bunu başaracağız."

"Ama sonunda nereye gideceğiz?" diye hıçkırarak ağladı annem. "Bütün bu taşınmalar çok sarsıcı. Yakındığım için affedersiniz. Zayıf ve duygusuz olmak istemiyorum. Ama, ah Jane! Bir evlenseydin! Yıllar önce, yapman gerektiği gibi Harris'in teklifini kabul etseydin, hepimiz bu geçen altı yılda büyük bir taşra evinde, hiç derdimiz olmadan yaşıyor olurduk!"

İç çektim. Söz konusu adamla evlenmeme kararım, pek çok kez tartışılmış bir konuydu ve beni hâlâ sinirlendiriyordu. Aslında bu, hâlâ acı dolu bir anıdır.

Beşinci bölüm

1802'nin sonuna yaklaştığımız haftalarda, babam hâlâ çok aktifken ve annemle Bath'taki ikinci yıllarının tadını çıkarırken, ablam ve ben Steventon'a kaçıp kardeşim James ve ailesiyle kalmıştık. Oradayken, arkadaşlarımız olan Bigg kız kardeşlerden, altı kilometre uzakta, atalarından kalma görkemli evleri Manydown Park'a birkaç haftalık bir ziyaret için davet almıştık.

Bigg kız kardeşlerle, on dört yaşımdan, yedi çocuklu bir dul olan babaları Lovelace Bigg, kuzenleri Witherlardan Manydown'ı miras edinip bizim mahallemize taşındıklarından beri özel bir arkadaşlığım vardı. *Squire** daha sonra Manydown Park'ı dört yüzden fazla dönüm çiftlik ve kır arazisi ekleyerek büyüttü. Miraslarıyla ilişkilendirerek, ailenin erkekleri soyadlarına "Wither" eklemeyi seçerlerken, kızlar soyadlarını sadece "Bigg" olarak korumayı seçtiler.

Ailenin en büyük iki kızı çok geçmeden evlenip evden ayrıldı ve büyük oğulları genç yaşta ölerek, arkada Harris adında utangaç bir küçük erkek kardeşle, Elizabeth, Catherine ve Alethea adında üç kız kardeş bıraktı. Yaşları Cassandra ile bana yakın olan kızlar, biz büyürken ve genç kızlıktan kadınlığa olgunlaşırken, o partiler, balolar, yatılı ziyaretler, bütün

* Bir köyün, ya da kırsal bölgenin başlıca toprak sahibi. (ç.n.)

gece süren sohbetler ve paylaşılan yakınlıklarla dolu yıllar sırasında en sevgili arkadaşlarımız oldular.

25 Kasım 1802 gününün o hareketli öğleden sonrasında Manydown'a yaklaşırken Cassandra'yla arabanın penceresinden dışarı bakıp evin muhteşem çevresine hayran olmaktan kendimizi alıkoyamadık. Sonbahar sonları olmasına karşın ve ağaçların çoğu yapraksız ve çıplak da olsa, meşeler, kayınlar ve gür, taze sedirlerle kaplı yeşil parkın içinden geçip geniş tuğla duvarlı bahçesiyle büyük, kare, taş Tudor tarzı köşkün gösterişli sunumuyla sonlanan yolculuk göze şenlikti.

Atlı arabadan hevesle inerken, üç Bigg kız kardeş bizi şevkle ve sevgi dolu kucaklamalarla karşıladılar.

"Sonunda geldiniz!" diye bağırdı Elizabeth Heathcote, yanaklarımızı öperken. Üçünün en büyüğü Elizabeth, o yıl daha önce babasının evine, kocasının trajik ölümünün peşinden bir dul olarak, küçük oğlu William'la dönmüştü. En derin üzüntülerimizi ilettik; ama o, daha önce yazışmalarımızda pek çok kez geçen olayla ilgili daha fazla konuşmaya gerek olmadığında ve birlikte geçireceğimiz sürede neşeli olmayı, uyumlu ruh halimizi lekeleyecek hiçbir şeye izin vermemeyi tercih ettiğinde ısrarcıydı.

"Sizi görmekten ne kadar heyecanlıyım, anlatamam!" diye bağırdı Alethea, yirmi beş yaşındaki en küçük kız kardeş. "Gelişinize kadar günleri saydım!" Canlı, hoş, neşeli birisi olan Alethea etrafındaki her şeyle ilgiliydi. Onunla, benzer pek çok zevkimiz vardı ve (çok doğal olarak) onu son derece zeki bulurdum.

Yirmi yedi yaşındaki Catherine benden birkaç ay büyüktü. Cassandra'ya çok benzer şekilde, sakin, huzurlu bir yapısı vardı ve uzun, ince yüzü, güzel sayılmasa da, zeki gözler, sempatik tavırlar ve sıcak bir gülümsemeyle güçlüydü. "Dayanabildiğiniz kadar uzun pek çok sabah ziyareti," dedi, "ve bir

o kadar da akşam şömine başı sohbeti bekliyoruz. En azından üç hafta kalacağınıza söz verin."

"Memnun oluruz," diye yanıtladım, "ancak o haftaları, Hampshire'da bugüne dek duyulmuş en ahlaksız, en şeytanca dedikodularla geçirmek şartıyla; elbette arada kendimizi terbiye etmek için bir veya iki kısa şiir okuması yaparak."

Hizmetçiler valizlerimizi yukarıdaki odalarımıza çıkarırken, ön merdivenlerden yukarı, iç avluya koştuk ve oradan da büyük demir merdivenlerden geniş, güzel salona çıktık.

"Anneniz ve babanız nasıl?" diye sordu Catherine, ateşin yanına yerleşip ellerimizi ısıtarak içeceklerimizi yudumlarken. "Bay Austen hâlâ kitap koleksiyonuyla mı meşgul?"

"Artık epey mütevazı bir şekilde," diye yanıtladı Cassandra. "O kadar çok seyahat edip taşınıyoruz ki, neredeyse bu zevkinden vazgeçmesi gerekecekti. Ama turp gibi sağlam ve yaşı için gayet faal."

"Annem geçen *hafta, üç* ayrı durumda çok iyi olduğunu itiraf etti," dedim, "sanırım bu, tarihteki herhangi bir haftadan üç kez daha çoktur ve Bath'ta yaşamaktan ve kaplıcaya gitmekten aldığı keyfin bir takdiridir."

"Çevresinden keyif almayı hak ediyor," dedi Alethea. "Onun adına sevindim. Sadece, Bath'ta yaşamak *zorunda* olduğunuza göre, mutlu olacak bir şey *bulabilseniz...*"

"Ben mutluyum," diye yanıtladım gülümseyerek. "Burada olup, *orada* olmamaktan." Herkes güldü.

Bir saate yakın bir süredir, birbirimize hayatlarımızın ayrıntılarını ve erkek kardeşlerimizle ailelerine dair bütün haberleri anlatıp tatlı tatlı sohbet ediyorduk ki Lovelace Bigg-Wither odaya girdi ve gürleyen bir sesle bütün bu eğlencenin ne olduğunu sordu. Altmış birinde, cana yakın bir dul olan *squire*, iri, geniş omuzlu, kırmızı, gerdanlı bir yüzü çevreleyen beyaz bir saç püskülü ve ona epey aristokrat bir görünüş kattığını

düşündüğüm, sanki çok güzel bir yüzün üzerine bir at oturmuş gibi kısa, güdük bir burnu olan bir adamdı.

"Oo, kimler gelmiş!" diye bağırarak odayı arşınlayıp ablamı ve beni geniş bir gülümsemeyle ve sıcak bir kucaklamayla karşıladı. "Ne büyük bir zevk; böyle hoş hanımlarla dolu bir odada iki güzel yeni yüz görmek. Size söyleyeyim, en son bir Bayan Austen'ın varlığıyla şereflendirildiğimizden bu yana çok zaman olmuştu. Siz kızların neredeyse burada yaşadığınız bütün o yılları ve bir balodan sonra gecenin her saatinde yatak odalarında merdivenlerden yukarı çıkan bütün o kahkahaları düşününce, ah, bazen hanginiz benimdiniz unuturdum ve hepinizi kendi kızlarım gibi düşünürdüm. Umarım bizimle uzun bir süre kalacaksınız?"

Ona kalacağımıza söz verdik. Yetenekli ve hayırsever bir ilçe sulh yargıcı olarak hizmet vermiş *squire*'in harika bir kişiliği, saygınlığı ve değeri vardı ve bana göre, tanıdığım en iyi ve en cömert erkeklerden biriydi. Tek hatası, eğer buna hata denirse, sevdiği bir konuyu tartışırken fazla uzun konuşmaya olan eğilimi ve oğluna karşı takındığı katı tutumuydu.

"Biliyorsunuzdur, Harris, Oxford'dan eve döndü," dedi. "İnanması zor ama o çocuk eğitimini bitirmeyi başardı."

"Harris'in okulu bitirmesine bu kadar şaşırmayın, baba," dedi Alethea, sitemle. "Harris sandığınızdan daha akıllı."

"Daha akıllı bir çocuk, zamanını pahalı Hessian çizmeleriyle bütün gün etrafta tembellik edip ata binip avlanmaktan daha iyi şeylerle geçirebilir."

"Harris artık *çocuk* sayılmaz, baba," dedi Catherine. "Mayıs'ta rüştüne erdi."

"Harris yirmi bir mi oldu?" dedim şaşkınlıkla, senelerin nereye gittiğini merak ederek. Harris'i uzakta okuduğu için bir süredir görmemiştim ama onu, sık sık hasta olan ve belirgin bir konuşma aksaklığından muzdarip, utangaç, garip

ve bazen kaba bir genç erkek olarak hatırlıyordum. Oğlunun sağlığından endişe eden ve kekelemesi yüzünden diğer çocukların alayına maruz kalacağından kaygılanan babası, küçükken onu özel bir öğretmenle evde eğitmişti.

"Çok büyüdü, onu hatırlamakta zorlanacağınızı söyleyebilirim," dedi Elizabeth.

"Büyümek konusunda ödül alacak olan torunum," dedi *squire* ve Elizabeth annelik gururuyla ışıldadı. "William'ımızla tanıştınız mı?" Tanışmadığımızı söyleyince, *squire* hemen çocuk odasından getirilmesi için seslendi. William, on dokuz aylık, canlı, iyi huylu, büyüleyici gülümsemesiyle hemen kalbimi kazanan bir erkek bebekti. "*İşte* başarılı olacak bir çocuk," dedi squire. "Bir gün, Hursley Park'ın 5. Baronet'i olacak, pek çok kamu görevi yapacak ve ailenin gururu olacak; sözlerimi belleyin."

Küçük William çocuk odasına döndükten ve *squire* odadan çıktıktan sonra, Cassandra'yla, arkadaşlarımızı bahçeye çıkmak için ikna ettik. Kasım öğleden sonrasının soğuğuna karşın gökyüzü parlak ve açıktı. Pelerinlerimiz, şapka ve eldivenlerimizle örtündük ve kıvrımlı yollar ile budanmış çalılar arasından yürüdük.

"Yaprağını dökmeyenler ne güzel!" diye bağırdım, yakındaki sedir korusunun yoğun kokusunu derin derin içime çekerek. "Bazıları yaprağını döken ağaçları tercih edebilir, ama kışın eşiğinde, diğer bütün ağaçlıklar öyle çıplak ve asık suratlı dururken, yaprağını dökmeyenler bütün ihtişamlarıyla insanın gözünü şenlendirip sonsuza kadar gösterişli durur. Aynı toprak ve aynı güneşin, bitkileri varoluşlarının ilk kural ve kanununda farklı olarak beslemesi harika değil mi?"*

---

* Jane Austen'ın karakteri Fanny Price, *Mansfield Park*'ta benzer bir şekilde yaprağını dökmeyenlere, açıkça yazarın konu hakkındaki duygularını yansıtarak övgüler düzer.

"Yalnızca Jane bir ağacın doğası hakkında övgüler düzmeyi düşünür," diye yorum yaptı ablam, gülümseyerek.

"Elimde değil. Bath'ta yaşamaya zorlandığımız her gün, benim doğal dünyanın görüntüsü ve kokusunu daha da takdir etmemi sağlıyor."

"Gülü unuttun mu?" diye sordu Catherine.

"Ya leylak?" dedi Elizabeth.

"Ve tam açmış bir ful?" diye ekledi Cassandra.

Her biri en sevdiği kokulu ağaç ve çiçekleri söylemeye başladıkça güldüm ve teslimiyetle elimi kaldırdım. "Beyanımı geri çekiyorum, özellikle leylağa saygıyla. Görüyorum ki, bitkilerle ağaçlar arasında rekabet olamaz; hepsi favorim."

"Ah!" diye bağırdı Alethea birden durarak. "Hepimizin Catherine'in portresini yapmaya kalkıştığımız yazı hatırlıyor musunuz, burada bahçede?"

"Evet," diye yanıtladı Cassandra. "Sanırım tam bu noktada resim sehpalarımızı kurmuştuk."

"Çizimleriniz çok iyiydi," dedim. "Benimki, hatırladığım kadarıyla, beni o kadar dehşete düşürmüştü ki, kimse inceleyemeden ateşe atmıştım."

"Kendine çok acımasızsın," dedi Cassandra. "Hep öyleydin. Çizimde ve resimde gayet yeteneklisin, dikiş nakış işinde ve dansta olduğun kadar."

"Yalvarırım, çok gurur duyduğum dans ve nakış dikiş becerilerimi," diye bağırdım yapmacık bir telaşla, "çizim ve resimle aynı solukta anarak aşağılama."

"Saten dikişine hayranım ve balolarımızda ayağın her zaman kıvraktı," dedi Alethea.

"Özellikle bir balo hatırlıyorum, yirmi bir dansın her birinde dans etmiştim," dedim nostaljiyle.

"Jane, Harris'le dans ettiğin zamanı hatırlıyor musun?" diye sordu Alethea.

"Evet. Sanırım o zaman on yedi yaşındaydım ve kendimi yetişkin bir kadın sayıyordum."

"Bizim Harris de sadece on iki yaşında, utangaç, küçük bir oğlandı," dedi Catherine, gülümseyerek. "Onu bir köşede yalnız ve mutsuz, bütün dans edenlere hayran bakarken görünce acımıştın."

"Çok tatlı bir şey yaptın," dedi Elizabeth. "Bence bunu unutmamıştır."

"*Ben* Jane'in kendi düzmece evlilik duyurusunu, babasının kilise kütüğüne astığı zamanı hiç unutmayacağım!" diye bağırdı Alethea.

"Çok eğlenceli ve şeytancaydı," diye katıldı Catherine. "Müstakbel damat kimdi?"

"*Üç* damat vardı," dedi Alethea. "Jane sadece birisiyle evlenmekten memnun olmazdı."

"Ben bu hikâyeyi hiç duymadım," dedi Elizabeth. "Söyle bize Jane; o kilise kütüğüne ne yazmıştın?"

"Sanırım ilki *Henry* bir şeydi," dedim, şimdi bütün gelecek kuşakların göreceği şekilde kaydedilen o aptal gençlik dürtüsünün hatırasına gülümseyerek. "*Henry Howard* mıydı? Ah, evet! Şimdi hatırlıyorum. Şöyle yazmıştım: *Londralı Henry Howard Edmund Mortimer Fitzwilliam, Jane Austen'la evlenecek.*"

"Ondan kısa süre sonra," dedi Alethea, kahkahalar azalınca, "sanırım *Liverpoollu Edmund Arthur William Mortimer*'la evlenmek için kaydoldu."

"En sonunda da," diye ekledim, "*Jack Smith* adında gayet sıradan biriyle nişanlanmıştım." Arkadaşlarım en çok bu kaydı komik buldular.

Duvarlarla çevrili bahçeden çıkıp parkın içinden ana yolda gezerken, Alethea şöyle dedi: "Duydunuz mu? Emma Smith geçen hafta altıncı çocuğunu doğurdu, bir kız."

"Altı çocuk!" diye bağırdım alay ederek. "Zavallı hayvancık. Otuzundan önce yıpranacak."

"Jane!" diye bağırdı Cassandra, azarlayarak.

"Biliyorsun, çocukları senin kadar ben de seviyorum, canım. Ama *altı tane*?" Hafif konuştum ama arkasında gerçek vardı; pek çok kadının çocuk baktıkları sonsuz yıllar boyunca, daha gençken yanaklarındaki rengin solduğunu gözlemlemiştim. Ama arkadaşlarım, görünüşe göre, konuda bir gülünçlük ve hatta bir kötülük görmemişti; kadınların gülümsemesi kayboldu; hepsi tıpatıp aynı yüksek özlem dolu ifadelerle uzaklara daldılar.

"Ben yedi veya sekiz çocuklu pek çok mutlu ev gördüm," dedi Cassandra, şüphesiz bizim ailemizi ve kardeşim Edward'la karısı Elizabeth'in çocuklarını kastederek.

"Ama belki dört veya beş daha elverişli olur," dedi Catherine.

"Evet. Dört, sanırım ideal olur," diye katıldı Alethea, içini çekerek.

Birden bu konuda tartışamayacağımı anladım. Birkaç kısa hafta sonra, fark etmiştim ki, yirmi yedi yaşına girecektim. Her zaman, bir gün evlenip çocuklarımın olacağını ummuştum. "Dört," derken duymuştum kendimi, öyle hafif bir sesle ki, tanıyamadım, "güzel bir sayı olurdu."

Birkaç dakika sessizlik içinde, her birimiz kendi düşüncelerine dalmış halde yürüyorduk ki, yolun karşısında bir çift av köpeğiyle avdan dönen, bizim tarafımıza gelen, at sırtında, iri bir adam gördüm. Onun yeni bir komşu ya da hizmetli birisi ya da belki bir ziyaretçi olduğunu düşünürken, Catherine bağırdı: "Bakın! Harris geliyor. Şimdi göreceksiniz ne kadar uzun ve yakışıklı olduğunu."

Harris'i yaklaşıp atını dizginlerken, köpekleri de iyi huylu bir şekilde atın yanındaki çimene çökerken seyrettim. Hatır-

ladığım küçük, kaba oğlan gerçekten de olgunlaşmış, yirmi bir yaşında, iri, geniş omuzlu bir erkek olmuştu ama değişiklik burada bitti. Yüzü hâlâ çok düzdü ve atının üzerinden bize bakarken vücudunun duruşu sadece sıkılgan ve içe dönük olarak adlandırılabilirdi. Geçmişte pek çok kez olduğu gibi, kendimi bu kadar sakin ve kendini sevdiren kızları olan bir ailenin nasıl böyle tuhaf ve çekici olmayan bir oğul ortaya çıkarabildiğini merak ederken buldum.

"Av nasıldı?" diye sordu Elizabeth. "Birkaç tane yakalamışsın gibi görünüyor."

Harris, Cassandra ve bana kısa bir bakış fırlattı ama yanıtlamadı.

"Ne güzel bir kısrak," dedim, sıkılganlığını aşmasına yardım etmek için bir girişimde bulunarak. "Onu hatırlamıyorum. Yeni mi?"

Harris yine bir şey demedi, çatık kaşları, tahminen derin düşüncelere daldığını gösteriyordu.

"Harris onu iki hafta önce aldı," diye yanıtladı Alethea.

"Adı ne?" diye sordu Cassandra.

Harris ağzını açtı, kapadı ve tekrar açtı. "F-f-f-felicity," dedi en sonunda.

"Ne güzel bir isim," dedim. Harris'in ızdırabına son vermeyi umarak gülümseyip, "Hepimiz seni yemekte görmek için sabırsızlanıyoruz, Harris," dedim.

Kaşlarını çattı. "Ba-ba-ba-ba-ba-kalım aşçı ye-ye-ye-yemek için uygun bir şey ya-ya-ya-yapacak mı bu kez." Başıyla selam verdi ama atını sürüp uzaklaşırken şapkasını eğmedi.

Grubumuz, o akşam, onurumuza lezzetli bir yemeğin hazırlandığı büyük, zengin döşenmiş yemek odasında toplandı. Aşçı, Harris'in eleştirisini asılsız çıkararak kendini fevkalade bir şekilde akladı.

"Şarap mükemmel, *squire*," dedim. "Bundan daha zengin aromalı bir şarap içtiğimi sanmıyorum. Bir ihtimal, İspanyol vintage olabilir mi?"

"Haklısınız, Bayan Austen," diye yanıtladı *squire*. "Sevilla'dan, yepyeni bir mahsul ve temin etmesi çok zor."

"Babam şaraplarıyla gurur duyar," dedi Catherine.

"Harris, yine seninkine neredeyse dokunmadın," diye uyardı *squire*.

"Biliyorsunuz, İspanyol şa-şa-şa-şarabına ta-ta-ta-ta-tahammül edemem, efendim." Harris, masanın başına yakın, babasının yanında oturuyor, bedeni sandalyesinde gevşek, çok huzursuz görünüyordu. "Konuklarımızın te-te-te-tercih edeceğini düşündüğüm kü-kü-kü-küçük bir şey ısmarladım."

"Genç adam, sana bir gün şarap mahzenimin tamamının senin olacağını hatırlatabilir miyim?" diye yanıtladı *squire*, biraz kızgınlıkla. "Hepsini takdir etmeyi *öğreneceksin*. İçmende ısrar ediyorum."

"İç-iç-iç-içmeyeceğim, efendim. İğ-iğ-iğ-iğrenç."

Squire'ın yüzü kızardı. Bu tür tartışmaların daha önce birçok kez olduğunu sezdim. Genç adamı bu kadar nefret ettiği bir şeyi, içmeye zorlayacağından korkarak araya girdim: "Lütfen bana verin, Harris. Eğer bir hanımefendinin ikinci bir kadehi içmesine izin varsa."

Harris çabucak, şaşkınlığını belli eden kısa, sessiz bir bakışla şarap bardağını benim yönüme kaydırdı.

"Sağlığınıza, *squire*," dedim, yeni kadehimi kaldırırken.

"Sağlığınıza," diye tekrarladı herkes. Herkes (Harris dışında) içti.

"Şimdi ne yazıyorsun, Jane?" diye sordu Alethea, sonraki yemek; dilbalığı filetosu ve çok hoş bir süt dana fricando geldi. "Yeni kitabına başladın mı?"

Bigg-Wither ailesi, Martha'nın, birkaç yakın akrabanın ve hanemin yakın üyelerinin dışında, yazma arzumu paylaştığım ve romanlarımı okumalarına izin verdiğim yegâne insanlardı. "Şu anda değil," dedim üzüntüyle.

"Bath'ta o kadar meşgulüz ve o kadar çok seyahat ettik ki," dedi ablam, "korkarım Jane yazmaya yetecek kadar oturamadı."

"Yazık," diye bağırdı Elizabeth. "Kitapların çok hoşuma giderdi. Bir tane daha okumayı isterdim."

"Ben de," dedi Cassandra.

"Kaç uzun, mutlu saat geçirdik yatak odalarında neşeyle yerleşip," dedi Alethea sevgiyle, "senin sayfalarını yüksek sesle okuyarak?"

"Kadın kahramanın kendini bir manastırda bulup her türlü hayali korkuyla dehşete düştüğü o hikâyeye bayılıyorum," dedi Catherine. "Sanırım *Susan* idi adı?"

"Evet, evet! O kitap çok harikaydı!" diye bağırdı Alethea.

"Gerçekten öyle mi düşündünüz?" diye sordum, okuduğumuzdan bu yana en az üç yıl geçmesine karşın hatırladıkları için memnun.

"Çok eğlenceliydi ve Bayan Radcliffe'in *Udolpho'nun Gizemleri*'yle* mükemmel alay ediyordu," diye yanıtladı Alethea.

"*Udolpho*'yu iki günde bitirdim," diye bağırdım, "okurken saçlarım diken diken olmuştu."

"*Susan*'ı yayımlatmaya çalışmalısın, Jane," dedi Alethea. "Henry'den sana yardım etmesini iste. Çok tanıdığı var."

"Ama korkarım, hiçbiri yayın dünyasında değil."

"Bilen birini tanıyor olmalı. Ona soracağına söz ver."

---

* *Mysteries of Udolpho*, 18. yüzyıl İngiliz yazarlarından, Gotik edebiyatın da önde gelen isimlerinden Ann Radcliffe'in kült romanlarından biridir. (ç.n)

"Çok ısrar ediyorsan," dedim gülümseyerek.

"Küçük ama önemli bir öneride bulunabilir miyim?" dedi Catherine: "Bence önerim kitabı geliştirebilir, yoksa çok mu cüretkârım?"

"Hiç değil," dedim. "En iyi ihtimalle kitabımın olgunlaşmamış olduğundan korkuyorum ve bütün eleştirilere açığım."

"Kahramanın adı," diye gözlemledi Catherine, yapmacık bir ciddiyetle. "Susan adında bir kızın romantiklikle hiç ilgisi yok. Eğer başka bir adı olsaydı, *Catherine*, belki, eminim kitap büyük bir başarı olurdu."

Hanımlar güldüler. "Bunu aklımda tutacağım, Catherine, canım; eğer bir gün tekrar ona dönersem."

Bu konuşma sırasında sessiz kalan Harris ani bir gürültüyle çatalını tabağına düşürdü. "Siz ha-ha-ha-hanımların bütün ko-ko-ko-konuşabildiği bu mu? Ap-ap-ap-aptal ro-ro-ro-romanlar?"

"Romanlar aptallıktan çok uzaktır," diye ısrar etti Alethea.

"Gerçekten de, Harris," dedi *squire*. "Okuma zevkim, kabul ediyorum, daha ciddi konulara eğilimlidir; güncel olaylar ve elbette bir pazar günü, kiliseyle ilgili konular. Ama roman, belki biliyorsun, yeni bir tür ve pek çok çevrede artan bir saygı kazanıyor."

"Roman en saygıdeğer eserdir," diye katıldım, "aklın en büyük güçlerinin ortaya konduğu."

"Aklın hangi gü-gü-gü-güçleri?" diye sordu Harris, bir iğrenme horultusuyla.

"Yani dünyaya en iyi seçilmiş dille iletilen," diye yanıtladım, "insan doğasının en derinlemesine bilgisi, çeşitlerinin en mutlu betimlemesi ve zekâ ve mizahın en canlı aktarılışı."

"Duyun, duyun!" diye bağırdı Alethea bütün hanımlar alkışlarken.

"Benim gö-gö-gö-görüşümde," dedi Harris, "romanları düşük zekâlılar okur ve büyük zaman ka-ka-ka-kaybından başka bir şey değildir."

"Bu çok nezaketsiz bir yorum, Harris," dedi *squire*, sert bir kınamayla, "Kız kardeşlerinin bu romanları okumayı ne kadar sevdiğini gayet iyi bildiğin ve Jane burada onları yazmaya birkaç girişimde bulunduğunu söylediği halde. Son zamanlarda, iyi bir romandan zevk alabilen birine, beyefendi ya da hanımefendi olsun yeni keşfettiğim bir hoşgörü duyuyorum ve sen de öyle yapmalısın."

Harris bu azarlama karşısında utanmaktan çok, kızmış göründü; ama yanıtlayamadan önce kâhya bir kâseyle göründü.

"Ismarladığım ko-ko-ko-kokteyl, baba, si-si-si-sizin onurunuza." Harris alaycı bir gülümsemeyle ayağa kalktı, kâhya kırmızı şarap kokteylini bütün gruba dağıtıp servis yaparken. "İ-i-i-için, baba."

Hepimiz içkiyi buruk yüzlerle denedik; berbat bir tadı vardı, sanki uyumsuz şaraplardan yapılmış bir karışım gibi. *Squire* kendininkini tiksintiyle bardağına tükürdü. "Tanrı aşkına, bu nedir, oğlum?"

"Be-be-beyler ve bayanlar," dedi Harris, babasına özel bir selamla, "ko-ko-ko-kokteylim de sizin gibi. Tek tek ye-ye-ye-yetenek olarak hepiniz çok i-i-i-iyi türlersiniz; ama bi-bi-bi-bi-birlikte çok ta-ta-ta-tatsızsınız."

Bu bildiriyi, Harris yerine otururken boğucu bir sessizlik izledi. Catherine, Elizabeth ve Alethea yerin dibine girmiş görünüyordu. *Squire*'ın kaşları öfkeyle dikildi. Yorum katlanılmaz derecede kaba olsa da, Harris'in misilleme planını tasarlamak için çekmiş olması gereken zahmeti düşündüğümde, bundaki komediyi görmeden edemedim; dudaklarım eğlenceyle seğirmeye başladı. Ablamla göz göze geldik, onda da karşılık veren bir bakış buldum ve kahkahalara boğulduk.

Bigg kız kardeşler, olayın saçmalığını sezerek, çok geçmeden bizim şamatamızdan etkilendiler ve gülmeye katıldılar; en sonunda *squire* bile yüksek sesli bir kahkaha bastı. Harris, kendisinden çok memnun görünerek koltuğuna yaslandı.

Bir hafta çok hoş şekilde, bana yaklaşan fiyaskoya hazırlanma fırsatı vermeden geçti. Harris daha fazla şarap kokteyli ısmarlamadı ve çoğu zaman kendi içine kapandı, her ne kadar birkaç durumda, Cassandra ve ben odaya girdiğimizde bir kız kardeşiyle ya da ötekiyle aniden biten fikir alışverişleri ve fısıldayarak konuşmalarla meşgul olduğunu fark etsem de.

2 Aralık 1802 Perşembe günü, Bigg kız kardeşlerle salonda sessiz bir sabah geçiriyorduk ki Harris birdenbire, görünüşe göre sinirli bir beklenti içinde odaya girdi. Kız kardeşler tam bir birlik içinde ayağa kalkıp her biri unuttukları bir şey yapmaları gerektiğini söylediler ve Cassandra'nın özel tavsiyesine ihtiyaçları olduğu bahanesiyle *birlikte* (onu da şaşırtarak) onu kaçırdılar. Ne olduğunu anlamadan, kendimi Harris'le yalnız buldum.

İkizimde konuşmadık. Harris ateşin önünde durup, büyük elini rahatsız bir şekilde şömine rafının üzerine yerleştirdi, diğeri öyle gevşek bir şekilde yanında sarkıyor, şömineye öyle bir sabit ve ciddi ifadeyle bakıyordu ki, orada bir kusur mu buldu merak ettim. Soluk sarı pantolon ve babasının söz ettiği gibi bir çift yeni, siyah, püsküllü, dizin hemen altına gelen Hessian çizme giymişti; bu, fazla uzamış, hantal endamıyla, alnındaki parlayan terle ve çehresinin düz görünüşüyle tamamen yenilgiye uğramış bir tarz denemesiydi.

Kanepede sessiz bir şaşkınlık içinde ve bu karşılaşmanın planlanmış olabileceğinin farkına varmış olarak oturuyordum. Belki Harris'in bana söylemek istediği bir şey vardı, her ne kadar ne olduğunu tahmin edemesem de.

"Günaydın, Harris," dedim nazikçe, uzun bir sessizlikten sonra, konuşmaya başlamak için genellikle yardıma ihtiyacı olduğunu bilerek.

Harris benim tarafıma doğru başını eğdi ve sonra bakışlarını ateşe çevirdi.

"Ne güzel bir sabah, değil mi? Kız kardeşlerin yağmur yağacağını sandı ama onları haksız çıkardım."

Hâlâ bir şey söylemiyor, rahatsız bir sessizlik içinde duruyordu. Yeni bir konu arıyordum ve tam okulu ne kadar sevdiğini sormaya karar vermiştim ki, ani bir kararla döndü ve bana yaklaşıp biraz uzağımda durdu. Kararlı bir sesle, "Ba-ba-bayan Jane," dedi.

"Evet?" Gerçekten konuşmaya niyeti *olduğunu* ve ikimiz adına konuşmam gerekmeyeceğini anlayınca rahatladım.

"Bi-bi-bi-biliyorsunuz, Ma-ma-ma-manydown Park'ın varisiyim."

"Evet."

"Bö-bö-bö-böylece, ka-ka-ka-karım olmayı kabul eden ka-ka-ka-kadına önerecek güzel bir te-te-te-teklifim var."

"Gerçekten de öyle, Harris."

"Ba-ba-ba-bana bu onuru verir misiniz, Ba-ba-bayan Ja-ja-ja-jane?"

Altıncı bölüm

"Onunla *evlenmeni* mi istedi?" diye bağırdı Cassandra, hayret içinde.

Afallamış ifadesi benimkinin tam bir yansımasıydı. Harris şaşırtıcı açıklamasını yaptığından beri müthiş bir şok ve karmaşa hali içindeydim. O anda hemen odadan çıkmıştım. Cassandra'yı üst katta, başka tarafa çevrilen gözleri, gizli gülümsemeleri ve istekli, beklentili havalarıyla Harris'in planlı teklifine dair gizli bilgilerini ortaya çıkaran Bigg kız kardeşlerin yanında bulmuştum.

Ablamla şimdi, paylaştığımız konuk odasında, kapalı kapıların arkasındaydık ve olanı biteni henüz anlatmıştım.

"Gerçek bir *evlilik teklifi* mi yaptı?" diye tekrarladı Cassandra. "*Harris*?"

"Evet." Odada gidip geldim; midem sıkışmış, ne düşüneceğimi ya da hissedeceğimi bilmeden başım dönüyordu.

"Ne dedin?"

"Dedim ki... Ne dediğimi pek bilemiyorum. Düşünmek için zamana ihtiyacım olduğunu söyledim."

"Bu beklenmedik bir şey. İtiraf ediyorum, tamamen hayretler içindeyim."

"Ben de."

"Sana o gözle baktığını hiç bilmiyordum. Şey gibi, şey..."

"Karısı gibi?"

"Ondan daha fazlası," diye yanıtladı Cassandra. "Âşığı gibi."

"Benim de. Gerçeği söylemek gerekirse, öyle mi görüyor, emin değilim."

"Ne demek istiyorsun?"

"Aşk nidası belirtmedi. Herhangi bir sevgi duyurusunda da bulunmadı."

"Hiç mi?"

"Hiçbir şekilde. Büyük vurgu, Manydown Park'ın varisi olarak sunduğu onur üzerineydi." İçimi çektim. "Açık konuşalım: Harris yirmi bir yaşında, pek az sosyal becerisi ve zamanını dolduracak çok az şeyi var. Sanırım bir eş istiyor; *herhangi bir* eş. Kız kardeşlerinin bunda parmağı var, eminim. Onların teşvik ve onayını aldı; o ve ailesi beni iyi tanıyor. Bir de buradaydım. Tüm koşullar yerindeydi."

"Elbette, sen bundan fazlasısın. Onunla evlenmeni istemek için seni beğeniyor olması gerek."

"Öyleyse bile bunu hiç söylemedi."

"Pek konuşkan bir adam değil."

"Hayır, değil." Şeytanca ekledim: "Teklifi yaptığında, basit duyuruyu söylemesi sanırım tam üç dakika sürdü." İkimiz de kahkahalara boğulduk; sonra, pişmanlık hissederek kendimizi toplamaya çalıştık. "Affedersin. Gülmemeliyiz. Izdırabı ona ve ailesine çok büyük sıkıntı verdi. Komik değil."

"Hayır, değil. Ve teklifi çok ciddi bir mesele, Jane."

"Anlıyorum. Neredeyse yirmi yedi gibi ileri bir yaşta bir teklif almak! Evi, parası, mülkü olmayan bir kadın; bu gurur okşayıcı ve çok güven verici."

Cassandra, belli ki yorumda bir espri görmeyerek gülümsemedi. "*Çok cazip* bir eşleşme, Jane."

"Öyle mi? *Öyle mi?*"

"*Biliyorsun* ki öyle. Harris, Manydown Park'ın ve bütün arazisinin varisi."

"Ne kadar zengin olduğunun tamamen farkındayım ya da olacağının. Ama benden beş yaş küçük."

"Ne olmuş? Beş yaş hiçbir şey değil. Henry karısından tam on yaş küçük ve çok mutlular. Hem kadınlar genellikle kocalarından uzun yaşarlar."

"Ama çok sıradan, çok tuhaf ve davranışları çok görgüsüz. Aramızda bir bağ veya duygu yok. Kafalarımız hiç benzemiyor. Harris güçlükle konuşuyor. Ve *konuştuğu* zaman, genellikle kaba oluyor ya da ilginç hiçbir şey söylemiyor."

"Bu gibi bir durumda sessizlik nimet sayılabilir."

Dehşet içinde, Cassandra'nın tamamen ciddi olduğunu gördüm. "Bunu nasıl söyleyebilirsin? Buna inanıyor *olamazsın*. Her yakın ilişkinin temeli, ölçütü; iyi, sağlıklı bir iletişimdir."

"Daha genç o, Jane. Hatırla, küçükken evde eğitim aldı ve annesini gerçekte pek görmedi. Evlilik geliştirici bir unsurdur. Yanında onu eğitip rehberlik edecek sen olduğunda, konuşma becerisi artabilir."

"Olabilir. Ama ya olmazsa? Onu sevmediğimi biliyorsun. Gerçekte, onu pek *beğenmiyorum* bile. Onun da beni sevmesi mümkün olamaz."

"Saygı, yakınlık, sevimlilik ve sevgi arasında pek çok duygu alanı var."

"Ama Harris söz konusu olduğunda bende o duyguların *hiçbiri* yok. Ah, sanırım bir tür yakınlığım olabilir ona ya da bir zamanlar olduğu oğlana. Ama ona saygı duyuyor muyum? *Hayır*."

"Şimdi değil, ama onu önemsemeyi öğreneceksin, belki zamanla onun da seni önemsemeye başlayacağı gibi."

"*Belki? Zamanla?* Bu alınacak büyük bir risk gibi görünüyor, öyle değil mi? Sevmediğin birine bağlı olarak bir ömür geçirmek... İkimiz de ne kadar kapana kısılmış hissederiz. Hayal edemiyorum!"

"Artık inanıyorum ki," dedi Cassandra, "seçkinler arasında romantik aşk, uygulanmaktan ziyade telkin ediliyor."

Sakin yüzüne uzun bir an baktım, sonra başımı iki yana salladım. "Tom yaşasaydı bunu söylemezdin."

"Ama yaşamadı. Herkesin gerçek aşk şansı olmaz, Jane."

"Ama herkesin onu *aramaya*, en azından hayatında bir kere aşk için evlenebileceğine ve evlenmesi gerektiğine *inanmaya* hakkı vardır, değil mi? Bütün umutlarımı feda mı edeyim?"

"Gerçekçi olmalısın, Jane. Senin yaşında, bir daha asla evlilik teklifi almayabilirsin, hele ki böyle avantajlı bir teklif. Geleceğini düşün. Manydown Parkı'nın hanımefendisi olarak büyük bir mülkü, pek çok araziyi yöneteceksin. Hayatta her türlü rahat ve avantajın tadını çıkaracaksın. Çocukların refah ve ihtişam içinde büyüyüp en iyi okullara gidecek."

Sıkıntı içinde, başımla onayladım ve içime dert olan düşünceyi söyledim, "Ve sen, annem, babam da isterseniz burada yaşayabilirsiniz."

"Bizi düşünme."

"Ama düşünmeliyim." İç çektim. "Babam yaşadığı sürece bir tür güvencemiz var, ne kadar köksüz olsak da. Ama babam ölürse, gelirimiz öyle düşecek ki, sen, annem ve ben yoksullukla karşı karşıya kalacağız ve kesinlikle erkek kardeşlerimize yük olacağız." Arkadaşım Martha'yı düşündüm, benden on yaş büyüktü, o azman yaşlı, halsiz, dul annesiyle ve annesinin arkadaşı yoksul Bayan Stent'le oturuyordu. "Bir gün biz de Bayan Stentler olabiliriz, her şeye yetersiz ve kimse tarafından hoş karşılanmayan. Harris'le evlenmek buna engel olur."

"Evet," diye kabul etti Cassandra sessizce. "Ama para bir yana. Hiçbir aile bizim için Bigg-Witherlardan daha değerli olamaz. Catherine, Alethea ve Elizabeth kendi sevgili kız kardeşlerimiz gibi. Harris genç ve bilgisiz olabilir, ama sen onun başarı sebebi olabilirsin. Bu eşleşme her iki taraf için de yararlı

olabilir. Ve..." Durdu, sanki sonraki sözlerini dikkatle seçer gibi. "Tom öldüğünden beri, sık sık belki seninle hayatımızı birlikte geçirmemiz kaderdir diye düşünürüm. Düşünmeden edemiyorum, eğer Harris'le evlenirsen..."

"Birlikte kalabiliriz."

Cassandra başıyla onayladı, gözleri heyecanla ışıl ışıl. "Ve korkunç Bath'tan kurtuluruz."

"En sonunda gerçek bir ev..."

"Taşrada bir ev!"

"Sevgili Hampshire'ımızda!"

Gözlerimiz buluştu. Büyülenmiş halde ellerimizi çırptık.

O akşam salona girerken, Harris'i dikkat çekici biçimde yalnız buldum, aile bitişikteki salonda toplanmışken o silahını temizlemekle meşguldü. Oturduğu yere giderken kalbim çarptı ve "Teklifini düşündüm. Kabul etmek isterim," diye belirttim.

Harris çabucak ayağa kalktı ve tuhaf bir sessizlik içinde bana döndü. Bakışlarımız rızamın sessiz onayıyla buluştu ve hafifçe gülümsedi.

Acaba konuşmaya niyeti var mıydı? Beni öpmek istiyor muydu? Bu son ihtimalle biraz endişe duydum ve hoş karşılamadığımı fark ettim. Neyse ki, sadece sağ elimi eline aldı ve yavaşça sıktı. Bunun, onunla o evde, on iki yaşında bir oğlanken bir baloda dans ettiğimden beri herhangi bir şekilde birbirimize ilk temas edişimiz olduğunu fark ettim.

Bir tür sözlü yanıt düşünüyor gibi görünüyordu ki açık kapıda Alethea göründü ve ikimizi bir arada böyle dururken görünce bağırdı: "Kabul ettin mi Jane? Ettin mi?"

Harris elimi bıraktı, çabucak yana adım atarken yüzü kızardı.

Başımı sallayıp Alethea'ya bakarak onayladım.

Neşeyle ciyakladı, sonra salona dönüp bağırdı, "Jane 'evet' dedi! Kız kardeşimiz olacak!"

Gürültülü bir hareketlenme oldu. Bigg kız kardeşler ve Cassandra, mutlu kahkahalar, heyecanlı çığlıklar atıp içeri girdiler ve sırayla beni ve Harris'i kucakladılar.

"En büyük dileğim yerine geldi," dedi Catherine, ellerimi şefkatli bir gülümsemeyle kendi ellerine alarak. "Artık gerçek kız kardeşimsin."

Squire, yalnız, olup bitenlerden şaşırmış ama çok geçmeden şaşkınlığını atarak, gürleyen sesiyle odadaki kutlamaya katıldı. "Burnumun dibinde bunların planlandığından hiç haberim yoktu," dedi, Harris'in elini sıkıp içtenlikle gülümseyerek. "Oğlum, sandığımdan daha büyük bir anlayış sergiledin. Umarım çok mutlu olursun."

"Te-te-te-teşekkür ederim, efendim."

Beni sıcak bir şekilde kucaklayan *squire*, "En içten tebriklerimle, sevgili Jane. Aileye hoşgeldin," dedi.

Odayı dolduran coşku seline kapılıp gülümsedim. Harry Biggs-Wither'la evlenecektim. Bir evim olacaktı. Hayalini kurduğum çocuklarım olacaktı. Sevdiğim bir ailenin parçası olacaktım. Annem, babam, kız kardeşim ve ben hiçbir şeye ihtiyaç duymayacaktık.

Cassandra'nın dediği gibi, çok cazip bir eşleşmeydi.

O gece uyumadım. Karanlıkta, saatler boyunca, önümde uzanan yeni hayatı düşünerek uyanık yattım. Oturdum. Ayağa kalktım. Bir mum yaktım ve yapmış olduğum şeye karşı artan korku ve iğrenmeyle odayı arşınladım.

Günün ilk ışıkları perdelerin altından sızıyordu ki Cassandra hareket edip uykulu şaşkınlıkla bana baktı. "Jane? Ne oldu? Neden yatakta değilsin?"

"Altı gündür," dedim derin kederle, "en sevgili arkadaşlarımla sarılıyım. Manydown'un hoş arazisinin ve güzel, geniş,

lambri kaplı odalarının tadını çıkardım. Harris'in teklifi beni cezbetti. Ama kabul edişim parasal sebeplere bağlıydı. Onu sevmiyorum! Onu sevme ihtimalim bile yok! Sanki şeytanla bir anlaşma yapmış gibiyim; rahat ve kolay bir hayata karşı mutsuzluk ve yalnızlık!"

"Jane. Sakin ol. Yatağa gel, uyu. Sabah her şey yoluna girecek."

"Sabah oldu!" diye bağırdım. "Bu kadar paldır küldür yaptığım bir şeyi geri döndürmeden rahat etmeyeceğim. Ah, Cassandra! Sebep olacağım acıyı, doğacak kötü duygu atakla-rını düşününce kızıyor, utanıyor ve kederle doluyorum. Ama Harris'le evlenemem. *Yapamam.*"

Sanırım, daha önce söylediğim ya da yaptığım hiçbir şey bu kadar çok insanı, o gün sözümden dönüşüm kadar üzmemişti.

Harris'i kahvaltı salonunda buldum. Gözyaşlarımın bulanıklığı arasında, söylenmesi gereken sözleri söyledim: Üzgün olduğumu, çok aceleci davrandığımı, bir hata yaptığımı ve suçlusunun ben olduğumu. Yanıtı, doğasına tamamen uygundu. Yüzü kardı, dehşet içinde bana baktı, sonra döndü ve tek kelime etmeden odadan çıktı.

Kız kardeşlerinin ifade ettikleri üzüntü seli dayanabileceğimden fazlaydı. O evde ya da o mahallede bir dakika daha kalamayacağımda ısrar ettim. Bir araba çağrıldı, pek çok göz yaşı ve pek çok titremeli kucaklaşma arasında, hizmetçiler eşyalarımızla bir oraya bir buraya koştular ve Cassandra'yla ben hızla Steventon'a geri yollandık; orada kardeşim James'e haftalık vaazını yazmayı bırakıp bizi dosdoğru Bath'a götürmesi için baskı yaptım.

Ebeveynlerimizin güvenli sığınağına döner dönmez, haberi elimden geldiğince yumuşakça verdim. Annemle babam donakaldı.

"Onu kabul ettin, sonra *red* mi ettin?" diye bağırdı annem.

"Kabul etmek bir hataydı. Bir anlık bir kendini kandırmacaydı."

"Ne kandırmacası? Bir evlilik teklifiydi ve çok *cazip* bir tanesiydi. Aklından ne geçiriyordu?"

"Onun iyiliğini düşünüyorum, anne, kendiminki kadar. Onu asla mutlu edemeyeceğime ve onun da benimle mutlu olmayacağına eminim. Birbirimize uygun değiliz."

"Her zaman onun iyi bir genç adam olduğunu düşündüm," dedi babam. "Bugünlük bir tanıdık değil o; neredeyse birlikte büyüdünüz. Senin kendi kardeşin gibi."

"Mesele de bu, baba. Onu bir kadının kocasını sevmesi gerektiği gibi sevmiyorum, o da beni sevmiyor."

"*Onu al* ve evlilikten *sonra* seveceğine güven," diye ısrar etti annem.

"Hayır, anne."

"Ama Manydown'da yaşamak!" diye bağırdı. "Böyle şanlı bir aile!"

Babam iç çekti ve şöyle dedi: "Jane, biliyorum, küçük bir kızken bile her zaman sevgiden başka bir şey için evlenmeyeceğini söylerdin. Ama ne yaptığının farkında mısın? Dünyada bir on sekiz yıl daha, Harris'in mülkünün yarısına sahip olmayan bir erkek tarafından hitap edilmeden yaşayabilirsin. Herhalde sana asla tekrar sunulmayacak bir hayatı, seçkinlikle, onurla, asaletle kurma fırsatını çöpe atıyorsun."*

"Belki öyle, baba. Ama ben doğru olanı yaptım. Sadece yapma şeklim bu kadar sıkıntıya yol açtığı için üzgünüm."

---

* İlginç biçimde, Jane Austen bunun neredeyse aynısı bir konuşmayı, *Mansfield Park*'ta Sir Thomas, Henry Crawford'la evlenmeyi reddettiği için Fanny Price'ı azarlarken kullanmıştır.

Yedinci bölüm

Annem, o sıcak Ağustos 1808 sabahı Southampton'da yandaki odayı huzursuzlukla arşınlarken, sanki Harris'in teklifini kabulümden vazgeçişimin haberi altı sene önce değil de daha yeni gelmişçesine kederle bekâr halime sızlanıyordu.

"Sanırım o gün kendinde değildin, Jane," dedi. "Anlamıyorum ve bil ki asla anlamayacağım."

"Anne," diye azarladı Cassandra, "artık bu konuya üzülmeyi bırakmanın zamanı çoktan geçti. Çok uzun zaman önceydi."

"Uzun zamandır Harris'in teklifini reddedişimi şanslı bir kurtuluş olarak görüyordum," dedim. İçten içe, hele *şimdi*, diye ekledim, Bay Ashford gibi bir adam bana evlenme teklif etseydi ne kadar farklı yanıt verebileceğimi düşününce. Bay Ashford'un bir kuruş parası bile olmasa, onu oracıkta kabul eder ve karısı olmaktan mutlu olurdum sanırım; çünkü yalnızca birkaç saat içinde, Harris Bigg-Wither'la bir ömür boyu başaramayacağımı bildiğim bir bağ kurmuştuk.

Neyse ki, Bigg kız kardeşlerle bu olay yüzünden arkadaşlığımız, birbirimize olan anlayış ve sevginin derinliği sayesinde değişmedi. Bana evlenme teklifi ettikten iki sene sonra Harris, Wight Adası varisi Anne Howe Frith'le evlendi ve bu birleşme belli ki çok uygundu. Harris babasından kaçmak

için kendi evine taşınmıştı ve böylece biz de ne zaman istesek Manydown'da kalabiliyorduk. "Harris adına sevin, anne," dedim. "Kendisine çok uygun bir eş buldu. Wymering'de mutlu bir şekilde oturuyorlar ve Harris'e isteyebileceği bütün bebekleri doğuruyor."

"Senin olması gereken bebekler!" diye bağırdı annem. "Şimdiye kadar beş çocuğun olabilirdi!"

"Altı yılda hepsi de Harris'e benzeyen beş küçük Bigg-Wither," diye yanıtladım, bir ürpertiyi bastırarak. "İşte *bu* korkunç bir düşünce."

"Ve şimdi de Catherine nişanlanmış," diye devam etti annem, iç çekerek, sanki ben konuşmamışım gibi.

Yakınlarda, kendinden yirmi yedi yaş büyük bir adam olan Peder Herbert Hill'le nişanlanan Catherine Bigg'e düğün hediyesi olarak işlemeli patiskadan cep mendilleri yapmıştım. Bana onu sevmediğini bir sır olarak açmıştı; ama bir gün Manydown erkek kardeşine ve karısına geçeceği için maddi rahatını düşünmeye zorlanmıştı.

"Anne, Catherine'e mendillerden oluşan hediyeme eşlik etmesi için yeni yazdığım şiir hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorup, sesli okudum:

"Patiska! Yararlı oldun bana,
Kutsardım seni elimden gelse.
Git, zevkle hizmet et hanımıma,
Küçük olasın, yumuşak ve beyaz;
Kısmetinin tadını çıkar, çok onurludur
Onun adını taşımak ve dokunuşunu hissetmek;
Ve sürsün değerin yıllar boyunca,
Üşütmeleri hafif olsun, göz yaşları az."

"Yeterince şirin," dedi annem, "ama çok uzun. Eğer benim şiirim olsaydı, bir düğün hediyesinde asla *hastalıktan*

söz etmezdim.* Ah!" diye ekledi, gözlerinde yaşlar birikince. "Catherine'i kilise mihrabında düşünmek! *O* seçiminde senin gibi ince eleyip sık dokumadı!"

"Keşke Bay Hill'le, Catherine yerine ben tanışmış olsaydım," dedim, kalemimi yapmacık bir iç çekişle bırakarak. "Ona abayı yakabilirdim. Ama kısmet Catherine'inmiş."

"Ah! Senin de olurun yok," diye bağırdı annem. "Frank ve Mary gidince, bir kere *daha* evimizden taşınmakla yüz yüze kalacağız; tanıdığımız herkes evleniyor ve *senin* bütün yapabildiğin, espriler patlatmak."

Nerede ve nasıl yaşayacağımız çıkmazı içimize dert oldu ama çok geçmeden bu endişe, çok daha büyük bir sıkıntıyla karşılaşınca söndü ve ironik olarak, aynı zamanda çözüldü. Kardeşim Edward'ın karısı Elizabeth, o ekim, on birinci çocuklarını doğurduktan iki hafta sonra öldü.

Haberle sersemleyip çılgına döndük. Elizabeth, güzel, varlıklı, soylu, iyi bakımlı bir kadındı; on sekizinde sevip evlenmiş, o zamandan beri de hemen her gün çocuklu olmuştu. Son gebeliğinde genellikle kendini hasta hissediyor ve öyle görünüyordu ama doğumun peşine tamamen iyileşiyor gibiydi. Sonra bir gece, doyurucu bir yemekten kısa bir süre sonra, ailesini dehşet ve doktorlarını tam bir şaşkınlık içinde bırakarak düşüp öldü. Edward, Elizabeth'i hayatın kendisinden çok seviyordu, sanıyorum. Edward için, bu kadar genç yaşta çok sevdiği hayatı bırakan Lizzy için ve arkada bıraktığı on bir annesiz çocuk için kederlendim.

Zaten Godmersham'da olan Cassandra, Edward ve çocuklara yardım edip rahatlatmak için kaldı, bu sırada ben de kü-

---

* Jane Austen, gerçekten de şiirini gözden geçirdi ve Catherine'e daha kısa (soğuk algınlığından bahsetmeyen) bir şiir gönderdi. Ancak aslını da sevmiş olmalı ki, ikisinin de kopyasını saklamıştır.

çük yeğenlerimden ikisini Southampton'da karşılayıp onları Winchester'a okula yollamadan önce rahatlatıp dikkatlerini dağıtmak için elimden geleni yaptım.

Bu korkunç acının ortasında, Cassandra'dan daha da şaşırtıcı haberler veren bir mektup geldi. Öncelikle Godmersham'daki yaslı grubun günlük acılarına değinen ilk birkaç paragraftan sonra, şöyle yazmıştı:

Edward'dan haberlerim var. Bu kadar kederli bir zamanda gelmesiyle çok umulmadık görünebilecek ama aynı zamanda moralinizi düzeltebilecek ve sanırım, senin, annemin ve Martha'nın olağanüstü tatmin edici bulacağınız haberler. Edward bize bir ev teklif ediyor. Detaylar hakkında bana bu sabah bilgi verdi ve kendisi şu anda uygun olmadığı için haberi benim vermemi istedi. Arazilerindeki evlerden birinin mülkiyetini bizim almamızı arzu ediyor ve bize seçmek için iki tane sunuyor: Godmersham'dan uzak olmayan, bildiğiniz gibi çok güzel bir köy olan Wye'da bir ev ya da Chawton'da, Büyük Ev'e yakın, kâhyasının evi (kâhyası yakınlarda vefat etmiş). Edward, yeterince büyük olan Chawton Evi'nin güzel bir bahçesi, altı yatak odası ve ardiye için tavanarası odaları olduğunu ve çok fazla harcama yapmadan kullanımımıza hazırlanabileceğini söylüyor.

Ablam sonra evler hakkında, Edward'la konuşmalarından hatırlayabildiği kadarıyla daha fazla ayrıntıya giriyordu. Cassandra'nın böyle gerçekçi bir şekilde (sakin, kendi halinde doğasına uygun olarak) aktardığı bu haber Castle Square'de büyük coşkuyla karşılandı.

"Kendi evimiz!" diye bağırdı annem, siyah bombazen elbisesini yeni bir tarzda yaptırmak için terzi Bayan Baker'a yap-

tığı seferden döndüğünde haberi verdiğimde, elini şaşkınlıkla göğsüne vurarak. "Bedava! İstediğimiz kadar uzun oturacağımız! Ah! İnanılamayacak kadar iyi!"

"Sadece birini seçmemiz gerekiyor," dedim, tekrar elimdeki, şaşkınlıktan en azından on iki kez dikkatle okuduğum mektuba dayanarak.

"Ah! Kendimden geçtim! Heyecanlandım, düşünemiyorum!" diye bağırdı annem, sersemlemiş bir ifadeyle kanepede en sevdiği noktaya oturup, eliyle yüzünü yelpazelerken. "Sevinçten bayılabilirim. Ama sanırım Wye fikrini sevdim. Kent'i severim ve Edward'la çocukların yakınında olmak isterim."

"Chawton'daki evin de pek çok avantajı var," diye belirttim. Önceki yaz hepimiz Edward'ın Chawton'daki mülkünü ziyaret etmiştik. Kâhyanın evini özel olarak hatırlamasam da antik, düzensiz Büyük Ev'e hayran olmuştuk, o zaman kiracılarla otuz kadar evden oluşan köyün arasındaydı. "Köyü biliyoruz. Sevimli. Steventon sadece on iki mil uzakta. Chawton ise Alton'a yürüme mesafesi, çok iyi bir kasaba. Hatırlarsan, Henry'nin bankası orada."

"Doğru," dedi düşünceli görünen annem. "Henry'nin orayı sık sık ziyaret edecek sebebi olur, sanırım."

"Ve *Hampshire*'da, anne," dedim. "Chawton'da oturmak *yuvaya* dönmeye benzer."

"Cassandra bu evlerin ne kadar büyük olduğunu söylüyor mu?" diye sordu Martha, biraz korkuyla.

"Korkma, Martha," diye yanıtladım yatıştırıcı bir gülümsemeyle. "İkisi de, belli ki dördümüze ve birkaç hizmetçiye yetecek kadar büyük."

"Bu gerçekten de iyi haber," dedi Martha, rahatlayarak. "Gerçi aksi olursa, ben kalacak başka bir yer bulabilirim kesinlikle. Yük olmak istemem."

"Sen asla yük olamazsın, Martha, canım," dedim. "Sen aileden birisin ve her zaman öyle olacaksın."

Martha bunu üzerine gözleri yaşla dolarak ışıldadı ve konuşamayacak halde göründü.

Onun sevgili, huzursuz yüzünün görüntüsü benim de gözlerimde karşılık veren yaşları tetikledi, tülle kaplı siyah ipekten yeni elbisemi düzeltirken. "Ah, tatlım. Böyle bir anda sevinç duymak doğru görünmüyor. Edward'ın, hayatının en büyük umutsuzluğuna gömülmüş olduğu bir zamanda bizi ve ihtiyaçlarımızı düşündüğünü düşünmek. O, fazla iyi."

"Cömert bir teklif," diye katıldı annem, "ve o sevgili oğluma daha minnettar olamazdım. Ama gerçekte, üç yıl önce, huzur içinde yatsın, baban bu dünyadan ayrıldığı zaman yapmış olması gerekenden fazlası değil. Bu da o zaman söylediğimi haklı çıkarıyor: Edward'ı daha iyi karar vermekten alıkoyan karısıydı."

"Anne!" diye bağırdım dehşet içinde. "Buna hâlâ inanıyor olamazsın!"

"İnanıyorum gerçekten! Edward başka hangi sebeple bize bu gecikmiş teklifi yapsın, karısının vefatının hemen peşine?"

"Tabii ki Edward'ın büyük kaybı onun ailesini daha yakında tutmak arzusunu meydana çıkardı," diye yanıtladım.

"Eminim bu bir kısmıdır," dedi annem, "ve *aynı derecede* eminim ki, Elizabeth karşı çıkmasaydı, bize yıllar önce bir ev ve ayrıca bir de gelir verirdi."

Annemin sözleri, birdenbire bir tür hayali canlandırdı, eğer Lizzy gerçekten de Edward'ın annesine ve kız kardeşlerine yapmak istediği yardımın miktarını ciddi anlamda değiştirmeye kalkışsaydı ne *olabilirdi* diye düşündüm.* Aklımda doğan küçük sahne, korkarım yüksek sesle gülmeme sebep oldu.

---

* Jane Austen, *Akıl ve Tutku*'nun 2. Bölümü'nde böyle harika bir bölüm yazmıştır. Aşağılık Fanny Dashwood kurnazca, kocasını dul annesi ve kız kardeşlerini mirastan mahrum etmeye ikna eder; tahminen, buna esin veren bu konuşmadır.

"Bu durumda komik bir şey görmüyorum, Jane," dedi annem, öfkeyle kaşlarını çatarak.

"Jane saygısızlık etmek istemedi, inanın," diye kesti Martha nazik bir şekilde, bana anlayışlı bir bakışla. Aklımın beklenmedik şekilde başka yere kaydığı o anları fark edip hoşgörü göstermeyi çok uzun zaman önce öğrenmişti. "Sanırım yine kafasında yazıyordu."

"Böyle bir zamanda kim yazmayı düşünebilir?" diye bağırdı annem. "Verecek bir kararımız var! Chawton ya da Wye!"

Pek çok tartışmadan sonra, Hampshire'daki aile ve arkadaşlarımıza yakınlığı ve Henry'nin yeri gözden geçirip şevkle anlatmasına dayanarak Chawton Evi'ni seçtik. Ancak kâhyanın karısı bahar sonuna kadar ayrılamıyordu ve Edward'ın yapmak istediği birkaç tadilat vardı. Bu nedenle taşınma temmuza kadar gerçekleşmeyecekti.

Kış çabucak geçti. Cassandra Godmersham'da kalırken, annem, Martha ve ben ateş başında, fikir birliğiyle içlerinde en sevdiklerimizin *Margiana* ve *Marmion** olduğu en yeni eserlerden yüksek sesle okuyarak pek çok samimi gece geçirdik.

Hava uygun olduğunda, Martha'yla, taşraya taşınmadan önce Southampton'da kalan aylarımızda olabildiğince çok etkinliğe katılmaya, olabildiğince çok baloya gitmeye kararlı olarak dışarı çıktık. Şaşırtıcı biçimde birkaç durumda dansa kaldırıldım ve yeterince eğlendim; ancak her tanıştığım erkekteki zekâ, anlayış ve iyi konuşma kıtlığı düşüncelerimi Bay Ashford'a geri sürükledi. Sık sık ve özlemle, birbirimizi daha iyi tanımak için daha fazla zamanla kutsansaydık ne olabilirdi, merak ettim.

Nasıl bilebilirdim ki Bay Ahford'la tekrar ve çok geçmeden, en umulmadık şartlarda karşılaşacağımı.

---

* *Margiana* ya da *Widdrington Kulesi*, Bayan S. Sykes, 5. Cilt (1808); *Marmion: Flodden Sahasının Masalı*, Walter Scott'un bir şiiri (1808).

Sekizinci bölüm

"Hava ne kadar da yağmurlu!" dedi annem, dikişine bir iç çekişle arar vererek, pencere camlarına sabit ritimle vuran bir şubat sonu fırtınasının yağmur damlalarını seyrederken.

"Ama kabul etmelisin, hoş bir ılıklık var," diye yanıtladım. "Karlı bunca haftadan sonra yağmuru görmekten heyecanlıyım. Kiler dolabı bile iyi halde. Geçen ayın selinden hemen hemen kurudu."

"Dolaptaki yağmur bizi neredeyse boğdu," dedi annem. Bu ev baştan aşağı dökülüyor. Bırakmaktan çok memnun olacağım."

Chawton Evi annemin aklında sabitlenir sabitlenmez, taşınmanın başlaması için istekliydi ve bir zamanlar bırakmayı hiç istemediği her duruma bir kulp bulmaya başladı. Martha zaten kasabada bir arkadaşıyla baharı geçirmek için ayrılmıştı; Cassandra, Godmersham'dan yeni dönmüştü ve nisanda ayrılmak üzere Castle Square evini kapama planları yapıyorduk.

"Evin bir şeyi yok, anne," dedim. "Sorun tıkanmış oluklardı onları da temizlettik."

"Yakında yeni bir musibet gelir," dedi annem. "Bu yaştaki bir evde her zaman olur. Bir dahaki sefere bu salonda bir sızıntı olur, bekle ve gör. Bütün bu rutubet insanın sağlığı için çok, çok kötü, özellikle akciğerler için." Bir elini göğsüne koy-

du ve uzun, yavaş bir nefes aldı, sonra sızlandı: "Bir tıkanma başlangıcı hissettiğimden eminim. En son bu kadar kötü hissettiğimde çok ciddi hastalanmıştım ve asla iyileşmeyeceğim sanılmıştı."

"Taşrada her zaman daha iyi hissedersin, anne," dedi Cassandra. "Belki şimdi gitsen, nisana kadar beklemesen?"

"Kır havası bana iyi *gelebilirdi*, bütün bu ıslak deniz havasından sonra," diye katıldı annem. "En çok olmak istediğim yer Steventon. Ama şimdi gidemem. Taşınmadan önce yapılacak çok fazla toplanma işi var."

"Toplama işini dert etme," diye yanıtladı Cassandra. "Jane ve ben hallederiz."

"Bütün işi siz kızlara bırakmayı düşünemem!" diye bağırdı annem. "Payıma düşen yükü omuzlarım."

"Lütfen, anne, yük değil," dedim. "Eğer hastaysan, biliyorsun parmağını bile kaldırmana izin vermeyiz. Eşyalarımızın icabına bakmamıza izin ver. Eliza* bize yardım edebilir. Eminim James ve Mary ziyaretinden hoşlanır. Sonra sana Steventon'da katılabiliriz ve Godmersham'a birlikte seyahat ederiz, ilk başta niyetlendiğimiz gibi, Chawton Evi hazır olana kadar."

Bu plan herkes için uygun bulundu ve annemi çok geçmeden gözyaşları ve minnet kucaklamalarıyla yolcu ettik. Cassandra'yla kendi başımıza kalmış, toplanma işini olabildiğince ertelemeye ve Southampton'da kalan az zamanımızın tadını çıkarmaya kararlıydık.

Ertesi öğleden sonra hava çok güzel olduğundan, High Street boyunca yürüyüşe çıkıp dükkân vitrinlerine baktık. Yanaklarımızı ısıran ve kızartan soğuk ve tuzlu hava hoşuma gitti; kasabayı üç taraftan çeviren denizle, her zaman taze bir esinti mutlaka bir yönden bizi bulurdu.

---

* Hizmetçi kızları.

"Ne güzel bir şapka, değil mi?" dedim, birden bir şapkacının vitrinindeki hoş bir şapkaya bakakalıp. Şıkça uyarlanmış bir siperle, beyaz hasırdan yapılmıştı, beyaz dantel ve kırmızı kurdelelerle süslenmiş ve *en tatlı* görünüşlü kiraz öbekleriyle taçlandırılmıştı. Zavallı Lizzy için yas giysileri giymeyi yeni bırakmıştık ve aylar süren siyahtan sonra, parlak renkli ve neşeli herhangi bir şeyin görüntüsü, duyulara ilaç gibiydi.

Neyle karşı karşıya olduğumu bilmeden, kendimi dükkânın içinde, gülümseyen tezgâhtar şapkayı bana verirken buldum. "Bu sene meyve yine çok moda," dedi. "Arkada bir aynamız var, denemek isterseniz."

"Lütfen, fiyatı nedir?" diye sordum.

Bayan fiyatı söyledi. "Renk size uygun; cildinize gider."

"Olabilir," dedim iç çekerek, "ama bu cüzdanla değil." Bana ait param olmadığı için -sahip olduğum her kuruş annemin ve erkek kardeşlerimin cömertliği sayesindeydi- sadece güzeller diye şapkalar satın almaya gücüm yetmezdi. Bayana zamanı için teşekkür ettim ve Cassandra'yla yoğun caddede ilerledik.

"Eski şapkalarımız hâlâ epey iş görür ve biraz yeni süslerle şık olur," dedi Cassandra, beni rahatlatmak için. "Ucuz dükkândan, o kiraz öbeklerinden *birine* verilecek parayla üç ya da dört tane çok güzel filiz ya da çiçek alabiliriz."

"Eminim haklısın," dedim, hâlâ güzel kırmızı-beyaz şapkanın kaybına hayıflanarak, ta ki, birdenbire gözlerim bize doğru yürüyen heybetli görünüşlü bir kadının başındaki çok daha büyük ve pahalı bir başkasına çekilinceye kadar. Elbisesi en yeni modaya göre güzelce tasarlanmıştı ve şapkası hayal edilebilecek her türlü meyveyle öyle bir kaplıydı ki, bir baş süsünden çok salataya benziyordu.

"Sanırım, başında çiçeklerin büyümesi meyveden daha doğal," dedim, Cassandra'yla kahkahalarımızı bastırmaya çalışırken.

Aynı anda, ikimiz de, yaklaşan kadını tanıdığımızı fark edince küçük bir şaşkınlık yaşadık.

"Bayan Jenkins!" diye bağırdım. Southampton'a taşındığımızdan beri annemizin (çok yakın olmasa da) bir tanıdığı olan Bayan Jenkins altmış yaşında, çocuksuz bir duldu; kocası yaşamını ticaretle kazanmış, onu çok rahat ve varlıklı, biri Londra'da, biri Southampton'da iki evle bırakmıştı. Genellikle aynı çevrelerde bulunmasak da, bir keresinde onun evine bir partiye davet edilmiştik, şık bir etkinlikti. Bayan Jenkins'in özellikle keskin bir zekâsı olmadığını, ama nazik ve iyi niyetli, karşılaştığı herkese sıcak ve hazır bir gülümsemesi olan biri olduğunu düşünürdüm. Bizi selamlamak için acele ederken yüz hatları aydınlandı.

"Bayan Austen! Bayan Jane!* Ne güzel bir karşılaşma! Ne kadar uzun zaman geçti. Kışın çoğunu geçirdiğim şehirden daha bu hafta yeni döndüm. Sevgili anneniz nasıl?"

"Son zamanlarda, yağmur ve nemli deniz havasına bağlı olarak kendini epey kötü hissediyordu," dedim. "Daha dün Steventon'daki kardeşimiz James'in yanına sığındı."

"Ah! Hasta olduğunu duyduğuma üzüldüm. Yakın gelecekte dönmesini umuyor musunuz?"

"Sanmıyorum," diye yanıtladı Cassandra. "Kız kardeşimle benim ona katılmadan önce toplanmak için yalnızca altı haftamız var."

"Doğru! Neredeyse unutmuştum. Yani her şey ayarlandı o zaman? Hepiniz taşraya gidip gününüzü gün edecek ve güzel şehrimizi hepten bırakacaksınız?"

"Evet," diye yanıtladım.

---

* O zamanki adetlere göre, kız kardeşler birlikte oldukları zaman, ailedeki en büyük kız bayan, peşine soyadıyla hitap edilerek ayrılırdı; daha küçük kardeşler bayan, peşine adları veya iki adlarıyla birden çağrılırlardı.

"Ya! Burada özleneceksiniz, orası gerçek. Annenize içtenlikle güle güle demek isterdim. Taşınmadan önce bana bir ziyarette bulunmaya bile *girişmediği* için ona yazıp kızmalıyım! Siz kızlar beni bir ara ziyaret etmeye ve kendinizi sonsuza kadar taşraya gömmemeye söz verin. Ama ah! Hepiniz ne kadar rahatlamış olmalısınız, en sonunda bir eviniz olmasından ve de mülk edinmenizden! Hayatta evinin kendinin olduğunu ve senden alınamayacağını bilmekten daha rahatlatıcı bir şey yoktur. Bilirim çünkü iki güzel evle kutsandım ve iyi bir kocam oldu, huzur içinde yatsın. Bir kadının isteyebileceği her şeyim var, tabii çocuklar dışında. Ama şikâyet edemem; hiçbir zaman para yokluğundan muzdarip olmadım, gerçi olanların zorluklarına da duyarsız değilim. Siz hanımlar, örneğin. Uzun zamandır, sizin bu kadar azla yetinmenize, ama nasılsa evinizin her zaman düzgün olmasına, başlıca konfor ya da ihtiyaçlardan yoksun görünmemenize ve her zaman iyi görünüp, yüzlerinizde neşeli gülümsemeler olmasına şaşırmışımdır. Acaba nasıl başarıyorsunuz?"

"Hayatta kalıyoruz, Bayan Jenkins, sadece üç günde bir yiyerek," diye yanıtladım.

Bayan Jenkins ellerini çırptı ve neşeyle tam iki dakika kadar güldü. "Çok iyi bir şaka, Bayan Jane," dedi, en sonunda nefesini toplayarak. "Her zaman sözlerle aranız iyiydi. Ah! Saat kaç? Herhalde gitmeliyim, terziye geciktim; ama önce, söyleyin, perşembe sizin için uygun mu?"

"Perşembe? Sanırım," dedim.

"Mükemmel! Kuzeyden bir arkadaşlarıyla ziyarete gelen sevgili kız yeğenim, erkek yeğenim ve karısı onuruna küçük bir yemek daveti veriyorum. Çok iyi, genç, ilginç ve başarılı insanlardır; onları çok hoş bulacağınızı biliyorum. Siz iki hanım partimi gayet iyi tamamlayacaksınız. Davetiyeler yarın yollanıyor. Bize katılmanızı çok isterim."

"Onur duyarız," dedi Cassandra.

"İyi. O zaman anlaştık. Perşembe! Beni hayal kırıklığına uğratmayın!" diye bağırdı Bayan Jenkins, caddeden aşağı ilerleyip, meyveli şapkası rüzgârda aşağı yukarı sallanarak ayrılırken.

Kararlaştırılan perşembe akşamı, Cassandra'yla en iyi muslin elbiselerimizi giydik, Bayan Jenkins'in evine, uşağımız Sam ve bir boynuz fener* eşliğinde iki kısa blok yürüdük. Gecenin onuruna, saçıma her zamankinden daha fazla özen gösterdim; genellikle âdetim olduğu üzere, şapkayla örtmek yerine, çekici olduğunu umduğum bir şekilde örüp toplayarak, elbisemin eteğindeki biyeyle uyumlu kesme boncuklu bir bant taktım. Cassandra en iyi kadife şapkasını taktı.

Vardığımızda (tam olarak yedide), henüz gelmiş, bizden epeyce daha büyük ve resmi elbise giymiş, tanımadığımız bir çiftle birlikte girişte pelerinlerimizi çıkardık.

"Acaba burada hiç tanıdığımız olacak mı?" diye fısıldadı Cassandra endişeyle, merdivenlerden yukarı yol gösterildiğinde.

"O elbisenin fiyatıyla tam bir sene yaşayabiliriz," diye fısıldadım karşılığında, önümüzdeki yaşlı hanımı saran çarpıcı, boncuklu gece elbisesinin kuyruğuna basmamaya özen göstererek. Cassandra, gülümsemesini tutmak için dudaklarını bastırırken, güzel döşenmiş salona girdik, burada mor ipek ve devekuşu tüyleri içindeki Bayan Jenkins bizi şevkle karşıladı.

"Hanımlar! Gelebildiğinize çok memnun oldum!" diye bağırdı; gizlice, "Böyle yaşlı bir kalabalık arasında birkaç genç yüze daha son derece ihtiyacımız vardı," diye ekleyerek. Her birimizi kollarımızdan tutarak, bizi birkaçının arkası bize dönük küçük bir grubun sohbet ettiği şömineye doğru çekti.

---

* Mat kenar panelleri cam yerine hayvan boynuzundan yapılmış fener. (y.n.)

"Yeğenim Isabella hastalandı ve sonuç olarak seyahat edemedi, çok yazık, çok iyi anlaşırdınız biliyorum. Ama sizi yeğenim ve eşiyle tanıştırayım. Charles! Maria! Buraya gelin ve çok sevgili bir arkadaşımın kızlarıyla tanışın!"

Sözü edilen çift bize döndü ve şaşkınlıktan nefesim tutuldu: Charles ve Maria Churchill, Lyme'da Bay Ahsford'la birlikte tanıştığım çiftti.

"Bay Churchill! Bayan Churchill!" diye bağırdım. "Ne beklenmedik bir sevinç."

"Birbirinizi tanıyor musunuz yoksa?" dedi Bayan Jenkins, tamamen şaşkın.

Bay Churchill'in kafası karışmış göründü ama Maria, "Tanışıyoruz," dedi ve pek gözlerine ulaşmayan (hayal ettiğimi sandığım) bir şekilde gülümsedi. "Lyme'da tanıştık, bir önceki yaz, sanırım. Bayan Austen, değil mi?"

Başımla onaylamam üzerine, Bay Churchill ani bir hatırlamayla bağırdı. "Tabii! Ah, nasıl olur! Ne kadar olağanüstü!"

Onun arkasında duran bey birden bize döndü, nefesim boğazımda kaldı.

Bay Ashford'du.

"Bayan Austen! Sizi görmek ne harika!" diye bağırdı Bay Ashford, yakışıklı hatları eşit derecede zevk ve şaşkınlık gibi görünen bir şeyle parlayarak.

"Ve siz, Bay Ashford," bütün söyleyebildiğimdi. Onu gördüğümden bu yana pek çok ay geçmişti ve bir gün onunla tekrar karşılaşacak kadar şansım olursa onu tanıyabilir miydim, diye merak etmeye başlamıştım; ama şimdi onun önünde dururken sanki zaman erimişti. Koyu yeşil frakı ve kar beyazı kravatı, gözlerinin derin mavisiyle ve esmer saçlarının doğal dalgasıyla hoş bir zıtlık oluşturmuştu ve gülümsemesi sıcak ve içtendi.

"Vay, vay, dünya ne küçük, değil mi!" diye bağırdı Bayan Jenkins, ben orada sessiz ve dilim tutulmuş dururken.

Beyefendi, ablama döndü. "Sizinle tanışmadık. Ben Frederick Ashford."

"Affedersiniz," dedim, yanaklarım kızararak. "Ablam, Bayan Cassandra Austen'ı tanıştırabilir miyim?"

"Sizinle tanışmak ne zevk, Bayan Austen," dedi Bay Ahsford bir reveransla, Churchiller de aynı inceliği tekrarlarken.

"Zevk bana ait, emin olun," diye yanıtladı Cassandra, bana hemen bu beyefendinin kim olduğunu anladığını ve konunun öneminden duyduğu heyecanı ileten özel, anlamlı bir bakış atarak.

Yelpazesinin arkasından bana dönen Bayan Jenkins, alçak bir sesle, "Bu kadar insanın içinde sizin, çok önemli bir aileden çok seçkin bir adam, bir baronetin oğlu ve Charles'ın yakın arkadaşlarından biri olan Bay Ashford'u tanıdığınızı düşününce... Birlikte buraya seyahat ettiler, biliyorsunuz ve benimle kalmayı seçtiği ve küçük *soirée*'mizde bize katıldığı için onur duydum." Yelpazesini bileğinin ani bir hareketiyle kapatarak, elini Bay Ashford'un koluna koydu ve en parlak gülümsemesiyle gülümsedi. "*Umarım*, bana yemeğe, sıranın başında eşlik etme onurunu verirsiniz, Bay Ashford."

"Bu benim için ayrıcalık olur, madam," dedi bir reveransla; ancak, doğrulurken, gözleri benimkiyle buluştu ve orada bir hayal kırıklığı ve pişmanlık bakışı yakaladığıma emindim.

"Beni bağışlayın, Jane," dedi Bayan Jenkins, beni hayret ve dehşet içinde bırakarak çabucak beni ve ablamı odanın diğer ucuna doğru çekerken, "sizi ahbabınızdan mahrum bıraktığım için; ama bu küçük şeyler, bildiğiniz gibi, idare etmesi çok zordur."*

---

* O zaman, bir yemek davetinde, konukları yemeğe resmi kordon için kıdem sırasına göre eşleştirip düzenlemek âdetti; bu, itibar ve rütbe konusunu ilgilendiren çok nazik bir uygulama ve şüphesiz, ev sahibesinin gecesinin en stresli anıydı. Bay Ashford, ev sahibesine eşlik etmek için seçildiğine göre, bir baronetin oğlu olarak, partideki en yüksek rütbeli erkek olmalıydı.

Göz açıp kapayıncaya kadar, Bayan Jenkins tarafından ihtiyatlı bir şekilde odadaki, uygun statüdeki diğer bekâr beylerle eşleştirildik: Bu durumda uygun eşler, benim için; şişman ve terleyen dul Bay Lutterell, altmışını çoktan geçmiş ve annemin bir zamanlar hayattaki ideal eşim olarak önerdiği bir adam; Cassandra içinse, Woodhole adında kel kafalı, kalın gözlüklü ve çıkıntı yapan bir dişi olan bir bankacıydı.

Bir hizmetçi çan çaldı ve yemeğin sunulduğunu bildirdi.

Hepimiz yemek odasına doğru ilerledik, şöminede ateş parıldayarak yanıyordu ve dekor olarak Dresden meyve sepetleriyle ve her sandalyenin yanına yerleştirilmiş bir menüyle şık hazırlanmış bir masa bizi bekliyordu. Bay Ashford, elbette masanın başında Bayan Jenkins'in yanında, Bay ve Bayan Churchill'le birlikte oturuyordu; ablam ve ben, sonraki iki saat boyunca pek az anlamlı ve gerçek içeriği olmayan konuşmalar yaptığımız, istekli ancak epey akılsız eşlerimizle alt uca sürülmüştük.

Yemek mükemmel ve peş peşe çok fazla çeşitle ve tek bir oturuşta bir insanın tüketebileceğinden fazla yiyecekle tam böyle durumlarda olması gerektiği gibiydi. Gece ilerledikçe, gözlerimi sık sık masanın diğer ucuna sürüklenirken buldum, sanki kendimi rüya görmediğime, aynı odada oturan, ev sahibemizle ve arkadaşlarıyla hoş sohbet edenin gerçekten *Bay Ashford* olduğuna ikna etmek ister gibi... Birkaç kez, onun tarafına göz attığımda, bakışlarını kaçırmadı; ama bana bir gülümsemeyle ve sonra sanki oturma düzeniyle ilgili kendi hayal kırıklığını belirtmek ister gibi hafif bir özür dileyen omuz silkmeyle karşılık verdi.

En sonunda tatlı ve şarap servis edilince, Cassandra'yla birlikte hanımlarla çay, kahve için salona geçtik, orada yarım saat boyunca merak içinde, erkeklerin portolarını bitirip bize katılmalarını bekledim. Saat tam onu vururken *hep birlikte* içeri

girdiler. Bay Ashford'un gözleri, odaya girdiği anda benimkileri arayıp buldu ve çabucak benim çayımı bitirmekte olduğum, yalnız oturduğum kanepeye geldi.

"Bayan Austen," dedi rahatlamış ve pişmanlık dolu bir gülümsemeyle, ben onu selamlamak için ayağa kalktığımda, "en sonunda, konuşma şansımız oldu."

Kalbim çarpmaya başladı; ona sormak istediğim çok şey vardı, nereden başlayacağımı bilmiyordum. "İyi görünüyorsunuz, Bay Ashford."

"Siz de, Bayan Austen. Sizi burada bulduğuma ne kadar memnun oldum anlatamam."

"Lyme'da karşılaşmamızdan bu yana uzun zaman oldu."

"Gerçekten de öyle. Çok uzun. Sanırım size bir özür borcum var."

"Özür mü? Ne için?"

"Acele ayrılışım için. Arkadaşlarımla o gün Lyme'dan tek söz bile etmeden ayrıldık. Kaba olduğumuzu düşüneceğinizden endişe ettim ve size yazabilmem için bilgi alışverişinde bulunmadığımız için çok içtenlikle pişmanlık duydum. Size bir açıklama borcum olduğunu düşündüm."

Konu hakkında duygularımın yoğunluğunu açık etmeye isteksiz, önemsemeden şöyle dedim: "Bana hiçbir borcunuz yok. Emin olun, Bay Ashford. Her ne kadar Lyme'da hayatımı kurtardığınız iddia edilebilirse de, oradaki tanışmamız çok kısa ve tesadüfiydi."

Şaşırmış göründü ve bir an sustu, sanki yanıtımdan incinmiş gibi. "Anlıyorum. Sizinle daha fazla iletişime geçmemekle size zarar vermediğimi duymaktan rahatladım. Ama ***kendi*** adıma, kabul etmeliyim ki (burada sevimli, alçakgönüllü bir gülümsemeyle omuz silkti) Lyme'da geçirdiğimiz öğleden sonrayı, her ne kadar siz kısa ve tesadüfi bulsanız da, sık sık büyük zevkle düşündüm."

Yanaklarım kızardı, beklenmedik bir mutluluk dalgası içimden geçerken. Uzun zaman önceki karşılaşmamızı düşünmüş! Beni unutmamış! "Affedersiniz, sizi gücendirmek istemedim," dedim hemen. "Sadece sizi konuyla ilgili mecburiyet duygusundan kurtarmak istedim. Ben de kendimi sık sık o günkü karşılaşmamızı ve peşinden gelen ilginç tartışmamızı düşünürken buldum."

Daha fazla bir şey söyleyemeden, Bayan Jenkins yelpazesiyle omzuma dokundu. "Bayan Jane! Biraz müzik çok makbule geçer. Bizim için çalmanızı rica edebilir miyim?"

"Kesinlikle bu onuru bir başkası taşımalı," diye yanıtladım, kendimi bu istenmeyen araya girme karşısında gülümsemeye zorlayarak. Küçüklüğümden beri piyanoyu severdim ve son iki yıl pratik yapabilmek için bir tane kiralamıştım ama açık bir gösteriden çok, kendim ya da ailem için çalmayı tercih ederdim. "Sizi temin ederim, çok az yeteneğim var."

"Ben öyle hatırlamıyorum! En son buradayken hepimizi çok güzel eğlendirmiştiniz. Gelin, bizim için çalın."

"Bizi birkaç parçayla şımartma inceliğini gösterirseniz, Bayan Austen," dedi Bay Ashford, "sizin için sayfaları çevirmekten onur duyarım, eğer yardımı olursa."

"Olur tabii. Teşekkür ederim." Teklifiyle son derece memnun olmuştum, bu (ikimizin de gülümseyerek kabul ettiğimiz gibi) yalnızca ev sahibemizi sakinleştirmekle kalmayacak, aynı zamanda konuşmamıza devam etme fırsatı da verecekti.

Piyanonun başına oturdum, tanıdığım bir nota sayfası buldum ve çalmaya başladım.

"Görüyorum ki çok alçakgönüllüsünüz, Bayan Austen," dedi Bay Ashford yanıma otururken. "Çok iyi çalıyorsunuz."

"Çok naziksiniz." Yakınlığı, itiraf ediyorum, kalbimi küçük bir dansa kaldırdı; odaklanıp notaları takip etmek çok fazla çaba gerektirdi. "Eğer hâlâ paylaşmayı diliyorsanız, Lyme'dan

ani ayrılışınız arkasındaki sebebi duymaktan çok minnet duyarım, sör."

"Diliyorum," diye yanıtladı. "O sabah erkenden, hepimiz buluşmadan önce, hancı beni uykumdan uyandırdı. Benim için acil bir mektup gelmişti, ulak günlerdir yolculuk ediyormuş ve gece de yoldaymış. Mektup babamın hastalandığı haberini getirdi. Kaybedecek zaman olmadığından acele ayrıldım. Yaşayıp yaşamayacağına dair şüphe vardı."

"Çok üzüldüm. Umarım iyileşmiştir?"

"Evet, tamamen; teşekkür ederim. Ama rahatsızken, her gözü açık anında baş ucunda olmamda ısrar etti. Hayatı için korkarak, ilk kez beni, her zaman sıkı sıkı koruduğu aile mülküyle ilgili belli konularla bilgilendirmek istediğini söyledi. Tarif ettiği konulara bakmaya başladığımda, dehşete düşerek çok sayıda sorunla karşılaştım. İşleri düzeltmek çok zamanımı aldı."

"Peki başarılı oldunuz mu?"

"Umarım. Size bunu, Lyme'dan ayrılışımı izleyen haftalar ve aylardaki meşguliyetimi açıklamak için anlatıyorum. En sonunda size yazmayı düşünme zamanı ve aklı başındalığı bulduğumda o kadar çok zaman geçmişti ki, adresinizi *öğrenebilseydim* bile, bu girişimde bulunmakla budalalık ederdim."

"Tamamen anlıyorum ve bana güvendiğiniz için gururlandım."

"Bu güveni paylaşmak için bir fırsatı uzun zamandır umuyordum," dedi, nota sayfamı çevirirken. "Tekrar karşılaşmamız gerçekten de harika."

"Zamanlamanız daha uygun olamazdı; çünkü yakında Southampton'dan tamamen ayrılıyoruz."

"Gerçekten mi? Nereye?"

Ona Chawton Evi'ne yaklaşan taşınmamızdan söz ettim ve konuyla ilgili pek çok sorusunu yanıtladım.

"O zaman," dedi, "Portsmouth'daki işim beni buraya getirdiği için kendimi çok şanslı hissediyorum. Kendi başıma seyahat etmeyi düşünüyordum ki, Charles yakındaki teyzesini iki haftalığına ziyaret etme niyetini söyledi. Sizin Southampton'da oturduğunuzu söylediğinizi ve bunu güzel bulduğunuzu hatırladım. Birden, burayı kendi gözlerimle görmek için yoğun bir istek duydum."

"Peki, şehrimiz hakkında ne düşünüyorsunuz, Bay Ashford? Umarım ziyaretinizden memnunsunuzdur ve sizi tarifimle yanıltmadım."

"Pek bilmiyorum. Daha bu öğleden sonra geldim ve çok azını gördüm. Ama bu akşamdan itibaren, sanırım Southampton'ı sevme şansım çok artıyor."

Bana bakarken gözlerindeki ve tonundaki canlı pırıltı beni gülümsetti. "Öyle mi gerçekten? Bu tahmin, sanırım yalnızca piyanodaki kayda değer yeteneğimi takdirinize dayanabilir."

"O, bir de buradaki zamanımı, size aylar önce Lyme'da verdiğim sözü yerine getirerek kullanma isteğim."

"Lütfen söyleyin, hangi sözdü o?" diye sordum.

"Sizi ve arkadaşlarımı pikniğe götürmek."

Dokuzuncu bölüm

Bay Ashford'a mart başında piknik yapmanın, özellikle son iki haftadır neredeyse her gün yağmur yağdığından, deliliğin sınırında bir girişim olduğunu söyledim, ama hiçbir şey onu vazgeçirmedi. Güneyde havanın kuzeydekine göre çok daha yumuşak olduğunda ısrar etti ve buradayken kırsal bölgelerin tadını çıkarmaya kararlıydı. Günün güzel olmaya devam edeceğini öngördü.

Çevrede, şehirden sakin bir soluk aldıracak ve bir piknik için çok gerekli olan doğal güzelliğin hoş ortamını sağlayabilecek bir yer önerip öneremeyeceğimi sordu; eğer deniz manzaralı bir yer olursa çok daha iyi olurdu. Ona ideal yeri bildiğimi söyledim, Netley Manastırı.

Geniş, resim gibi bir Gotik harabesi olan Netley Manastırı, Southampton Halici'nin karşısında, sadece birkaç kilometre güneydoğusunda, kıyıdan uzak olmayan ağaçlı, sakin bir vadide yer alıyordu. Southampton'un ziyaretçileri, diye açıkladım, manastırın antik kalıntılarını incelemeden, nadiren dikkate değer bir ziyaret gerçekleştirirler. Cassandra'yla oraya hem yalnız hem de birlikte birkaç gezinti yapmıştık ve eğer hava iyi olursa çok hoş bir gün geçirebileceğimizi düşündüm.

Doğrudan manastıra giden iyi bir yol yoktu. Harabelere sudan ya da yaya ulaşılabilirdi. Dört kilometrelik yürüyüş, Itc-

hen Ferry'yi geçerek başlar, su manzarasıyla süslü çeşitli çayırlar ve ormanlar arasından hoş bir gezintiyle devam ederdi. "Ama son yağmurlar, yolları ve çayırları çamura döndürmüştür, çok kirli bir yürüyüş olur. Senenin bu zamanında en iyisi oraya giden bir kayığa binmektir. Daha doğrudan bir rota olur ve sanırım hemen öğleden sonra gidişimiz için gelgit uygun olur."

Bay Ashford beklentiden duyduğu hevesi, denizden gitme fikriyle özellikle memnun olmuş görünerek ifade etti. Ertesi sabah Cassandra, ben ve Bay ve Bayan Churchill'den oluşan küçük bir grubun su gezisi için hemen plan yapıldı. Bay Ashford soğuk erzak ve gerekebilecek başka ne varsa yanında getirmek için düzenleme yapmaya söz verdi.

Uzun zamandır, Bay Ashford'u bir daha asla görmeyeceğim gerçeğine teslim olduğumdan, onunla bir gün geçirmenin ani beklentisi o kadar heyecan vericiydi ki, gecenin çoğunu ağır bir yağmurun aralıksız gümbürtüsünü dinleyerek, sadece şafaktan önce birkaç saatlik kısa bir uykuya dalarak geçirdim. Ertesi sabah erken uyandığımda, bulutların göyüzünde dağılması ve güneşin sık sık görünmesiyle rahatladım.

Önceki gece Bay Ashford'u, en azından görüntüsü ve genel davranışlarıyla onayladığını kabul eden Cassandra, beni kahvaltıdan çok önce kalkmış ve mavi bahar dallı muslin elbisemi giymiş, saçım düzgünce toplanmış bulunca şaşırmış görünmedi. "O rengi sende her zaman sevdim," dedi bilgiç bir gülümsemeyle. "Yalnız, umarım suyu geçmek için seni yeterince sıcak tutar."

"Yün pelerinlerimiz, ne kadar soğuk olursa olsun bizi deniz rüzgârından korur," diye ısrar ettim, önümüzdeki deneyimin tadını her yönüyle çıkarmaya istekli.

Maria önerilen yolculuğu ilk öğrendiğinde, havanın berbat olacağından emin olarak gitmememiz gerektiğinde ısrar etti.

Ama Bay Ashford ertesi sabah saat onda Castle Square'e mutlu bir halde arabasının (her iki tarafında ailenin yaldızlı arması boyalı, şık, siyah bir konak arabası) yanında at sırtında varınca, Bay Churchill ve Maria'nın ikisini de arabada bulmaktan memnun olduk.

"Sırılsıklam, yorgun ve korkmuş olmaya hazırlıklıyım," dedi Maria, arabada çiftin karşısına oturduğumuzda ve iskeleye doğru giderken, "ama hepinizi memnun edecekse en büyük zahmet ve zorluklara boyun eğmeye kararlıyım."

Southampton şehri, Southampton Halici adında, Test ve Itchen nehirleriyle beslenen, Portsmouth'da birkaç kilometre sonra gelgitle birleşirken denizin bir kolu gibi görünen çok güzel bir koy boyunca uzanır. Southampton iskelesi, vardığımızda, her boy ve şekilde mavnalar, kayıklar ve gemilerle, sayısız istiridye kasası ve balık kaynayan ağlarla çok hareketliydi. Arabayı ve atları Bay Ashford'un arabacısı ve kuryesiyle bırakarak rıhtıma ilerledik. Burun deliklerim birden tuzlu havanın, balık, katran ve kendir kokularıyla aşırı yüklü hoş keskin kokusuyla dolarken, kulaklarım başımızın üzerindeki martıların bet çığlıkları ve yakındaki rıhtıma girmiş teknelerden büyük bidonlar, sandıklar ve fiçıları indirip bindirirken ileri geri hareket eden güçlü kuvvetli denizcilerin gürültü patırtısıyla çınladı. Patırtıya ek olarak, toplaşıp gruplar halinde oturmuş, ağ ören ve etrafta dolaşan aylaklara, balık almaya gelen çiftçi karılarına ve mutfak hizmetçilerine bağıran denizci karılarının şakalaşmaları ve mallarını satmak için yarış eden balıkçıların bağırışları vardı.

Bay Ashford hafif bir sandal tutmuştu, kendisini Bay Grady olarak tanıtan, aksi görünüşlü bir denizci tarafından yönetilecekti. Neşeli bir halde, Bay Ashford sandala hopladı, getirdiği piknik sepetlerini koydu, sonra dönüp her birimizin binmesine yardım etmek için elini uzattı. Ben tek elimle etek-

lerimi kaldırıp diğeriyle onun elini tuttuğumda, eldivenimin yumuşak derisinden hissedebildiğim tutuşunun gücünden ve dokunuşunun sıcaklığından büyük keyif duydum.

Ablamın yanındaki banka oturdum ve hepimiz yerleşince, Bay Ashford kıçta, Churchiller önde ve Bay Grady kürekte; denizci bizi rıhtımın kalabalık ve gürültüsünden karanlık, hafif dalgalı denize uzaklaştırdı.

"Gezimiz için daha mükemmel bir gün ya da daha mükemmel bir hava düşünemezdim," dedim, taze deniz havasını içime derin derin çekip yüzümü beklenenden çok daha yumuşak olan rüzgâra dönerek. Arkamızda kabarık beyaz bulutlarla dolu mavi bir gökyüzü altında Southampton'un güzel bir manzarası vardı.

"Çok hoş," diye katıldı Cassandra.

"Rüzgâr çok sert," dedi Maria, ürpererek, "hava da çok soğuk. Kesin üşütüp öleceğim. Korkarım yarın bu saatlerde hepiniz hasta yatağıma sıcak çorba getiriyor olacaksınız."

"Eğer üşütüp ölürsen, canım," dedi Bay Churchill sakince karısına, "sana çorba getirmemize gerek kalmaz."

"Bu kadar bıktırıcı olma, Charles," dedi Maria, canı sıkkın. "Ne demek istediğimi gayet iyi biliyorsun."

"İnanıyorum ki, taze deniz havası insana iyi gelir," diye belirtti Bay Ashford. "Ne dersiniz, Bay Grady? Tuzlu su sağlığa faydalı değil midir?"

"Eh, öyledir," dedi Bay Grady, küçük sandalı Itchen Nehri'nin ağzından geçirip Southampton Halici'ne sürerken. "Deniz kıyısında bir ay, hastayı bütün ilaçlardan daha çabuk iyileştirir. Bu bir gerçek."

"Tuzlu hava konusunda istediğinizi söyleyin," dedi Maria, "ama ben eğer burada bir ay yaşasam, kesinlikle pis balık kokusundan sürekli hasta olurdum."

"Bense balığı çok severim," diye belirtti Bay Churchill.

"O zaman burası size uygun bir yer, sör," dedi Bay Grady, "bu nehirler iyi somon ve besleyici istiridyeyle doludur. Ancak doğruyu söylemek gerekirse, artık bu civarda o kadar çok satılmıyor."

"Öyle duydum," dedi Bay Ashford. "Belli ki bütün en iyi balıkları kara yoluyla Londra pazarlarına yolluyorlar."

"Gerçekten öyle, sör. Yakın zamana kadar, Southampton bu lezzetli balıklarla o kadar doluydu ki, miçoların sözleşmelerinde, kaptanlarının onları haftada üçten çok somon yemeye zorlamaması gerektiği yazılırdı."

"Haftada üç!" diye bağırdı Maria, çok korkmuş. "Kimse bir haftada üç kere somon yemeye zorlanamaz."

"Eminim bunu ceza olarak görmeyecek ve yemek için minnettar olacak pek çok kimse vardır," dedi Bay Churchill.

"Bakın! Mutur!"* diye bağırdı birden Cassandra, yirmi metre bile uzakta olmayan, dalgaların arasından atlayan bir çift zarif yaratığı göstererek.

"Kader bize gülüyor," dedi Bay Grady. "Bu gerçekten de şanslı bir gün olacak."

"Neden?" diye sordu Bay Ashford.

"Muturlar Wight Adası'nın kıyısında çok görülür ama halicin bu kadar içine nadiren, av peşinde gelirler. Yerliler bunların Southampton Halici'nde görülmesinin iyiye işaret olduğunu söyler."

Bu açıklama, grubumuzun şen havasını daha da artırmaya yaradı, uğur işaretlerine inanmayan ve sonraki beş dakikayı, bizim bütün itirazlarımıza karşın muturun bir balık olduğuna ısrar ederek geçiren Maria hariç.

Hythe Köyü'nü ve çevredeki ormanlık bölgeyi geçerken, Bay Ashford sordu: "Oradaki kale nedir?"

---

* Bir yunus türü. (y.n.)

"O Calshot Kalesi," diye yanıtladı Bay Grady. "Ve orada, Woolston Evi ormanlarının ötesinde, nehrin kenarındaki köşk Netley Kalesi. İkisi de VIII. Henry tarafından limanın korunması için yapılmış. Bakınca pek kayda değer değiller, büyük manastırımızın yanında yani, harabe bile olsa ve hiçbiri o kadar ilginç değil, perili olmadıklarından."

"Perili mi?" diye sordum, büyük merakla. "Manastırın perili olduğu mu söyleniyor?"

"Ya, tabii. Oraya gece gidecek kadar budala insanlar, kilise eşyalarının saklandığı kısımda ve başka kısımlarda da uçan pek çok hayalet gördüklerini söylerler. Hayaletler, derler, orada manastır arazisinde uzun zamandır saklanan bir hazineyi koruyorlarmış."

Bu hikâyeden çok hoşlanmıştım, hatta Maria bile dakikalar sonra kıyıya indiğimizde şüpheli bir merak gösterdi.

"Senenin bu zamanında, burada kimse bulunmaz," dedi Bay Grady.

Usta denizciyi sandalda beklerken bırakıp, çimenlik kıyıdan yükselen yolu izleyerek birkaç dakikalık yürüyüş sonrasında terk edilmiş manastırı gördüğümüzde tahmini doğru çıktı. Arkadaşlarımız, harabeleri ilk kez gördüklerinde zevkten nefesleri kesildi. Görüntüsü, her zamanki gibi çok çarpıcıydı.

Parlak yeşil çimenlikle çevrili ve ağaçlarla sık sarılı; beyaz, iyi taştan; muazzam bir sarmaşık kaplı bir harabe olan Netley Manastırı büyük, birbirine bağlı çeşitli binaları kapsardı. Sadece hâlâ yüksek duvarlar duruyordu, çatısız ve gökyüzüne açık, ama çok sayıda zarif, kıvrımlı kemer ve narin kaburgalı tonozlardan yapının eski güzelliğini ve şık tasarımını gösterecek kadar kalmıştı.

Harabenin içinde, bir geniş açık odadan ötekine gezinirken, buranın küçük bir tarihçesini bana açıklandığı gibi anlattım. Manastırın 1239'da Kral III. Henry'nin emriyle Manastır

keşişleri tarafından inşa edildiğini ve VIII. Henry tarafından 1536'da Tasfiye'ye kadar kullanımda olduğunu biliyordum. Manastır o zaman kralın tarafında olan bir adama bağışlanmıştı, o da kilisenin orta kısmını ve iç binaları özel lüks bir Tudor konutuna çevirmişti, bu işlem sırasında manastır binalarından çoğunun yıkılması gerekmişti ama kilisenin duvarları ve pencerelerden bazıları hâlâ kalmıştı. Manastırın bir konutta vücut bulmasının kanıtı, çeşitli tuğla inşaat izleri ve şömine kalıntılarının hâlâ durduğu öndeki harabelerde gözlenebilirdi.

"Şu bir Westminster Abbey'in papazlar meclisinin motifi değil mi?" diye sordu Bay Ashford, biz kilisenin epeyce iyi korunmuş ve güzel orantılı doğu penceresinin önünde dururken.

"Evet," diye yanıtladım. "Netley'nin Websminster Abbey'i inşa eden aynı duvarcı tarafından yapıldığına inanılır."

"Gerçekten muhteşem," diye belirtti Bay Ashford. "Bu mekânın çok romantik bir yanı var."

"Bence çok iğrenç," dedi Maria.

Hepimiz birden irkilmiş, ona döndük. "Gerçekten böyle düşünüyor olamazsın," diye bağırdı Bay Churchill. "Maria, etrafına bak. Burası bir Roma tapınağı gibi bir güzellik."

"Yayılmış eski bir harabeden başka bir şey değil," diye ısrar etti Maria. "Sadece ağaçlarla çevrili, her yerini sarmaşık bürümüş bir sürü çatısız taş duvar ve pencere."

"Maria'nın hiçbir zaman eski çağlara saygısı olmamıştır," dedi Bay Ashford gülerek.

"Doğru değil," dedi Maria. "Herkes kadar ben de eski bir binayı beğenirim, iyi durumda ve yaşanabilecek haldeyse. Ama çatı gitmiş ve duvarlar dökülmeye başlamışsa, birisi onu yıkmalı."

"Aslında birisi denedi," dedim, "ve girişim esnasında korkunç bir şekilde öldü."

"Öyle mi?" dedi Bay Ashford, merakla. "Nasıl?"

"Geçen yüzyıl," diye açıkladım, "manastır, onu tamamen yıkıp bütün bina malzemesini satmak isteyen bir müteahhite geçmişti. Bir gece rüyasında doğu penceresinin kemer kilit taşının yerinden düşüp kafatasını ezdiğini görmüş. Arkadaşları planını uygulamaması için uyarmışlar, manastırı yıkmanın günah olacağını söylemişler ama o umursamamış. Bir tahtayı sökmeye uğraşırken öldürücü taşı gevşetmiş ve kafasına düşüp çatlatmış. Önce yaranın ölümcül olmadığı sanılmış ama görünüşe göre karar çoktan çıkmış. Kutsal mabetin yıkıcısı lanetliymiş çünkü kısa süre sonra bir kıymık çıkarma işlemi sırasında ölmüş."

Erkekler güldü. Maria'nın şaşkınlıktan nefesi kesildi. "Bu doğru mu?"

"Şerefim üzerine," dedim. "Ölümü, manastırın yıkılmaması gerektiği şekilde yorumlanmış ve burası olduğu gibi bırakılmış."

"İyi öyleyse," dedi Maria, "herkes buraya bu kadar bayılmış göründüğüne göre, sanırım ölümü bir ilahi takdir hareketi olarak algılanmalı."

Manastırın doğu ucunun dışındaki geniş çimenliğe çıktık ve büyük bir ağacın dibinde çok ıslak olmayan bir yer bulduk. Battaniyelerimizi yayıp, Bay Ashford'un getirdiği soğuk et, ekmek ve peynirle pikniğin tadını çıkardık.

"Burayı severim," dedim, sonsuz açık pencereleriyle çatısız manastıra bakarak. "Burada yaşayan insanları, hayatlarının nasıl olduğunu düşünmeyi severim."

"Soğuk, sanırım," dedi Bay Ahsford.

Herkes güldü.

"Yani harabe olmadan önce," dedim gülümseyerek.

"Yani işleyen bir manastırken mi?" diye sordu Cassandra.

"Hayır," dedim, "çünkü eğer keşişler ciddiyetle manastır düzeninin emirlerine uydularsa çok katı ve tedbirli bir hayat sürmüş olmalılar. Ben daha çok, büyük Tudor malikânesinin hâlâ ayakta olduğu, bir kont, hanımıyla burada yaşarkenki dönemi düşünüyorum."

Hepimiz harabenin güzelliğini ve romantik havasını içimize çekerken kısa bir sessizlik oldu. Ben de düşüncelere daldım. Geçmişte, sık sık genç yeğenlerim için masallar uydururdum, ama epey bir süredir yüksek sesle ya da kâğıt üzerinde bir hikâye anlatmaya esinlenmemiştim. Birden, aklımda görüntüler ve sesler oluşmaya başladı, hayal gücüm kanatlandı.

"Yıl 1637'ydi," dediğimi duydum, sakin, dramatik bir tonla, "manastır şimdi gördüğünüz gibi değildi." Arkadaşlarımın gözleri bir olup ilgiyle bana döndü.

"Çeşme avlusu o zaman küçük bir Tudor kalesinin bütün görünümüne sahipti; kırmızı tuğla bir kiriş silmesi, bir çıkma kule ve kuzeyde bir kule. Burası, genç karısının ölümünden beri uzun yıllardır ona eşlik eden hizmetçileri ve av köpekleriyle yaşayan, Monstro Kontu'na, adı Phillip Worthington olan bir adama aitti."

"Monstro Kontu mu?" diye güldü Bay Ahsford.

"Asla böyle bir yer olmadı!" dedi Maria, öfkeyle.

"Ah, ama var," diye ısrar ettim.

"Kesinlikle var," diye katıldı Cassandra, "Jane'in hayalinde."

"Ah!" diye bağırdı Maria, çehresi onunla tanıştığımdan beri ilk kez aydınlanarak. "Anladım! Bir *hikâye*! Hikâyeleri *severim*!" Ve dikkatini tamamen bana verdi.

"Kırkıncı doğum gününde," diye devam ettim, "Lord Monstro bir gelin almaya karar verdi. Adı..." (Cassandra asla bir hikâyede adını sevmediğinden) adı Maria'ydı."

Maria zevkle ellerini çırptı. "Mükemmel bir isim."

"Maria, varlıklı bi taşra *squire*'ının güzel kızıydı, Lord Monstro'dan on beş yaş küçüktü. İlçedeki her uygun genç erkeği elde edebilirdi ama Lord Monstro ona kur yaptı ve sadece birkaç kısa haftada onun kalbini kazandı. Pek çok zevk, merak ve değerleri ortaktı ve birbirlerine çok âşık oldular. Evliliklerinin ilk aylarında, Lord Monstro karısına, flörtleri sırasında Maria'nın kalbini kazandığı aynı hassaslığı ve cömertliği gösterdi; ona en sevdiği kitaplardan okuyarak, hediye yağmuruna tutarak ve mevsim ne olursa olsun en sevdiği yemeklerin emrinde olmasını sağlayarak. Karşılığında, Maria, eşinde gördüğü mükemmelliğe denk olmayı uman çok sadık bir eşti."

"İdeal evlilikmiş gibi görünüyor," dedi Bay Ashford.

"Öyle görünüyor," dedim. "Ama çok uzun sürmedi."

Onuncu bölüm

"Ne oldu?" diye bağırdı Maria merak içinde, ben hikâyeme ara verince.

"Evet, lütfen devam edin," diye kışkırttı Bay Churchill.

Arkadaşlarımın hepsi mest olmuş bir dikkatle dinliyordu ve bu, görülecek, heyecanlı bir manzaraydı.

"Lord Monstro'nun karısına aşkı her geçen gün daha da büyüdükçe, karısının bir gün kendisini fazla yaşlı bulup terk edeceği korkusu da büyüdü. Her ne kadar Maria bu korkuyu uyandıracak bir şey yapmasa da, Lord Monstro'nun endişeleri arttı, ta ki bir gün Maria uşakla nazik bir tonda konuşuncaya kadar... Lord Monstro bir kıskançlık öfkesine kapıldı, atına atlayıp gözden kayboldu."

"Kayboldu!" diye bağırdı Cassandra. "Nereye gitti?"

"Büyük gizem *buydu*. Günler geçti, Maria kocasından hiç haber almadı. Çok kaygılandı. Lordu neredeydi? Ona bir şey mi olmuştu? Hayatta mıydı? Sonra bir gece, korkunç bir sesle derin uykusundan uyandı: Kuzey kulesinin tepesinden şiddetli bir vuruş."

"Ay! Aman Tanrım!" diye bağırdı Maria.

"Maria bir sabahlık giydi, bir mum yaktı ve kuzey kulesine giden büyük meşe kapıya yöneldi. Kapı kilitliydi. Yüksek sesle

kapıyı çaldı ve seslendi: 'Kim var orada?' Kimse cevap vermedi ama yukarıdan korkunç vuruşun yoğunluğu arttı, artık o kadar şiddetliydi ki, evin duvarları ve zemini titredi."

"Bu ses kafasında mıydı? Yoksa hizmetçiler de duydu mu?" diye sordu Bay Ashford.

"Herkes duydu, kapıdaki uşaktan seyis yaverine kadar. Hepsi çılgına dönmüştü ve kapıyı açmak için sırayla ellerinden gelen her şeyi denediler; ama içeriden sıkı sıkı sürgülenmişti. Yapılacak hiçbir şey yoktu, böylece hizmetçiler çekildiler. Vuruş bütün hafta pek az ara vererek devam etti. Yedinci günde, ses değişti. Daha hafifledi, bir çekicin zincirler üzerindeki tıkırtısı gibi. Bu da iki hafta sürdü. Maria uyuyamıyordu, yemek yiyemiyor, düşünemiyordu; o kadar korkuyordu. Kulede kim ya da ne kilitliydi? İnsan mıydı, ruh muydu? Kocası gerçekten öldüyse, hayaleti onu izlemeye mi gelmişti? Sonra yeni bir korku belirdi. Belki de kocasının hayaleti değildi. Belki ölen ilk karısının, kocasının yeni evliliğinden hoşnut olmayan, yeni karısını izlemek ve onu delirtmek için geri dönen hayaletiydi."

Sustum, bütün grubun üzerimdeki gözlerini hissederek. Bay Ashford'un bakışında yeni bir şeyin gözüme ilişmesi o zamandı, bana yöneltilmiş, daha önce başka birinde hiç tanık olmadığım şekilde derin bir zevk ve hayranlık; bambaşka bir şeyin de izi, merak gibi bir şey. Bakışlarımız buluşup öyle kalınca, kalbim çarpmaya başladı ve birden, düşüncelerimi rüzgârda savrulurken buldum.

"Sonra ne oldu?" diye sordu Bay Churchill istekle.

"Evet, Maria ne yaptı?" diye sordu Cassandra.

Gözlerimi Bay Ashford'unkilerden çektim ve kendimi toplamaya çabalayarak boğazımı temizledim. "En sonunda, artık daha fazla dayanamayınca, delireceğinden korkarak, şey, bir şey..." Hikâye anlatışımda hatırladığım kadarıyla ilk kez sözcüklerde başarısızlığa uğradım.

Bay Ashford, görünüşe göre sıkıntımı anlayarak, söze karıştı: "Bir balta mı kaptı?"

"Evet!" diye bağırdım rahatlayarak. "Aynen öyle. Bir balta kaptı."

"Peki sonra?" diye sordu Bay Churchill.

"Peki sonra?" diye tekrarladım, Bay Ashford'a dönüp gülümseyerek.

"Sonra," diye yanıtladı Bay Ashford canlı bir sesle, "büyük uğraşla ve umutsuzluktan doğan bir kuvvetle, Maria baltayı aldı ve kulenin kapısını parçaladı."

"Ondan sonra da," diye devam ettim, "uzandı ve sürgüyü çekti..."

"Kapıyı açtı..."

"Ve merdivenlerden yukarı koştu..."

"Kulenin tepesindeki odaya..."

"Bir de baktı ki..." Burada Bay Ashford durup benim bitirmemi bekledi.

"Lord Monstro'nun kendisi oradaydı," dedim.

"Yani hayaleti mi?" diye bağırdı Maria dehşetle.

"Hayır, gayet canlı ve sağlıklıydı. Maria çok rahatladı, tahmin edeceğiniz gibi; ama kocasının mucizevi ortaya çıkışından daha şaşırtıcı olan, yanında duran nesnenin görüntüsüydü."

"Neydi o?" diye soluklandı Cassandra.

"Odanın ortasında Maria'nın mermerden muhteşem bir heykeli vardı, Lord Monstro'nun ona aşkını göstermek için yonttuğu."

Herkesin şaşkınlık ve keyiften nefesi kesildi, hanımlar takdir ederek iç çekti ve genel bir alkış patlaması oldu.

"Bravo!" diye bağırdı Bay Churchill.

"Harika!" dedi Cassandra.

"Bütün hikâye boyunca dikenin üstündeydim!" diye bağırdı Maria.

"Teşekkür ederim." Güldüm. "Ama bu onuru Bay Ashford'la paylaşmalıyım."

"Pek değil," dedi Bay Ashford. "Deha tamamen sizin. Tek elle bir fırkateyni yönetebileceğimden daha çok bir hikâye uyduramam."

"*İşte* bu korkutucu bir hayal," dedi Bay Churchill gülerek. "Hayatında ellerini hiç kirletmemiş, karayla çevrili bir taşra beyefendisi, Majesteleri'nin Kraliyet Donanması'ndaki bir geminin dümeninde."

Bu yorum onu incitmiş gibi, gülümsemesi Bay Ashford'un yüzünü kısa bir süre için terk etti ama çabucak toparlandı ve ayağa kalktı. "Biraz gezinmek istiyorum. Kim bana katılmak ister?"

Grubun hepsi, bizi eve götürecek sandala varmak dışında yürümek için çok yorgun ve tok olduklarını söyleyerek karşı çıktı.

"Ben burada son bir yürüyüş yapmak isterim," dedim ayağa kalkarak.

"Charles, bir iyilik yap ve diğer hanımlara eşlik et," dedi Bay Ashford, kolunu bana uzatarak.

Birlikte çimenliğin ötesine yürüdük. Arkaya göz attığımda Cassandra'nın yüzünde mutlu bir gülümseme fark ettim, ama Maria'yla kocasının yüzlerinden tanımlayamadığım bir bakış geçti. Aklım karıştı ve bir suçluluk hissettim. "Belki diğerlerini bırakmamız kabalık oldu," dedim duraksayarak.

"Saçma," dedi Bay Ashford, beni manastıra doğru çekerken. "Eğer bütün öğleden sonra tembellik etmek istiyorlarsa, bırakın etsinler. Doğu penceresine tekrar yakından bakmak istiyorum."

"Büyüdüğüm yerde, Steventon Papaz Evi'nden fazla uzak olmayan eski bir harabe vardı," dedim, manastır kalıntılarının arasında dolaşırken. "Bunun gibi değildi hiç; sadece taş bir

temelle birkaç dökülen duvar. Ama ben çok küçükken, erkek kardeşlerim, Cassandra ve ben buranın bir şato olduğunu hayal eder, saatlerce oynardık. Yuvarlak masa şövalyeleri ve hanımları ya da Robin Hood ve şen adamları olurduk."

"Siz de Bakire Marian, sanırım?"

"Yoo, hayır, o Cassandra'nın rolüydü. Benden üç yaş büyüktü ve her zaman iyi ve erdemli olandı, oyunda ve gerçek hayatta. Ben genellikle besleme ya da aksak ayaklı hizmetçi kız olarak rol alırdım. Fakat birkaç durumda Küçük John'u oynadığımı hatırlıyorum; söylediklerine göre gürleyen bir sesle ve okçuluğa hevesli bir yetkinlik sergileyerek büyük beceriyle rolün hakkından gelmişim."

Bay Ashford güldü. "Okçuluk mu? Görüyorum ki, pek çok gizli yeteneği olan bir kadınsınız."

"Bugün bir ahırın yanını bile okla vurabileceğimden emin değilim. Yalnızca bir çocukluk uğraşıydı. Ev tiyatrosu, kriket, ağaca tırmanma ve merdivenlerden aşağı kaymanın yanı sıra."

"Merdivenlerden aşağı kayma?"

"Siz hiç yapmadınız mı?" Karışmış kafasını hayır anlamında sallamasıyla açıkladım: "En sevdiğimiz oyunlardan biriydi. Ablamla ben merdivenlerin başında sağlam bir masa örtüsünün üzerine otururduk, sanki sihirli halı gibi, erkek kardeşlerimiz ve babamın öğrencileri de -annemle babam bir erkek okulu yönetirdi, böylece her zaman bir ev dolusu gürültülü genç erkek koridorlardan aşağı yukarı dolanırdı- örtünün köşelerini tutar ve aşağı çekerdi. Her zaman kahkahalarla avaz avaz bağırırdık ve herkes bir yumak haline gelirdi."

"Çok güzel bir çocukluğunuz olmuş gibi görünüyor," dedi hüzünlü bir bakışla.

"Evet. Ya sizin? Büyük bir malikânede büyümek hoş olmalı."

Bay Ashford yanıtlamadan önce duraksadı. "Doğrusu, yalnızdım. Siz gürültülü, hareketli erkek çocuklarla mutlu bir evde büyüdüğünüz için şanslısınız. Ben uzun yıllar boyunca tek çocuktum. Charles tek arkadaşımdı, o da millerce ötede oturuyordu. Çocukluğuma dönüp baktığımda, bütün zamanımı derslerle, Yunanca ve Latince öğrenerek ya da kaçmayı düşünerek geçirmişim gibi geliyor."

"Kaçmak mı?"

"Böyle bir planım vardı. On dört yaşındayken sessizce sıvışıp donanmaya katılacaktım."

"İki erkek kardeşim var, Frank ve Charles, ikisi de Kraliyet Donanması'nda kaptan."

"Onlarla ne kadar gurur duyuyorsunuzdur! Bu benim çocukluk hayalimdi; büyük bir gemiyle açılmak ve dünyayı görmek." Kederli bir şekilde omuz silkti. "Ama olamadı. Pembroke Hall'un varisi asla denize gidemez."

"Kesinlikle, Bay Ashford, sürdüğünüz hayattan pişmanlık duyamazsınız, kaderinizde daha büyük şeyler var."

"Daha büyük şeyler mi? Ben öyle bakmıyorum. Donanmayı çok asil bir meslek olarak görüyorum." Sustu. "Lütfen beni yanlış anlamayın; ailemin mülkünün değerini biliyorum. Babamı ve kız kardeşimi derinden seviyorum. Bir mülkü yönetme işi ilginç ve tatmin edici ve bütün sahip olduklarım için çok minnettarım. Ama aynı zamanda, bu bir seçimden çok, bir görev. İlk nefesimi aldığım andan itibaren benim için belirlenmiş bir hayata doğdum."

"Ve hayatta size daha fazla seçenek verilmesini isterdiniz?"

"Herkes istemez mi? Sanırım elimizdekinden farklı bir şeyi istemek insan doğası, ne kadar şanslı olursak olalım." Artık manastırın uzak ucunu geride bırakmış ve bir ormana giden çimenlik bir araziye varmıştık. "Söyleyin, küçük bir kızken ne hayal ederdiniz?"

"Bir kız, evlilik ve çocuklardan fazla bir şey hayal edemez."

"Tipik bir kız, evet. Ama siz, sanırım tipikten çok uzaksınız.

Buna gülümsedim. "Bir zamanlar bir hayalim vardı, ama..."

"Ama?"

Kendimi yakaladım, durdum ve hayır anlamında başımı salladım. "Hiçbir şey, çok gülünç."

"Hiçbir hayal çok gülünç değildir."

"Bu öyle. Çok uzun zaman önce vazgeçtim. Lütfen. Başka bir şeyden konuşalım."

"Size ruhumu açtıktan sonra mı? Mirasımdan vazgeçmeyi ve kaçıp donanmaya katılmayı istediğimi kabul ettikten sonra? Kesinlikle, söyleyeceğiniz hiçbir şey bundan daha gülünç olamaz." Ben cevap vermeyince, şöyle dedi: "Tahmin edeyim: Siz bir sirkte güçlü bir erkek olmak istediniz?"

"İşte! Tahmin ettiniz," diye yanıtladım, gülerek.

"Majesteleri'nin Kraliyet Ağır Süvarisi'nde bir subay?"

Tekrar güldüm. "Ben bir kelime etmeden, en derin, karanlık sırlarımı biliyorsunuz."

"Cidden. Bütün hayatınız boyunca... Bir düşüneyim... Sulh hakimi olmayı hayal ettiniz?"

"İmkânsız."

"Doktor?"

"Kadın doktor? Deli misiniz?"

"İlk olabilirsiniz."

"Ne yeteneğim var, ne de sabrım."

"Sahne sanatçısı?"

"Asla."

"Ünlü bir romancı?"

Tahmini beni hazırlıksız yakaladı; gülümsemem yüzümde dondu ve bakışlarımı kaçırıp tuhaf bir sessizliğe daldım.

"Bu mu?" Gözlerini üzerimde, yüzümü ararken hissettim. "Romancı?" Beni utandıracak şekilde, dudaklarından bir kahkaha çıktı. Yanaklarımın kızardığını hissettim. Döndüm, eteklerimi topladım ve uzaklaştım.

"Bayan Austen! Bekleyin!" Çayıra geçip aceleyle ormana doğru giderken arkamda kırgın sesini ve hızlı ayak seslerini duydum.

"Durun!" diye bağırdı. "Lütfen! Bağışlayın! Öyle demek istemedim."

Adımları hızlıydı ama benimkiler de; korsem, çabamın tam potansiyeline erişmemi engellese de, ağaçların içine daldığımda ondan kurtulmayı başardım ama kısa bir mesafe sonra, çalılıklarla çevrili ve üzerine yapraksız, büyüyen meşelerin sarktığı büyük bir göle eriştiğimde nefesimi tutmam gerekti. Bay Ashford etraftan önüme atılmış ve durmuştu.

"Doğrusu iyi bir koşucusunuz!" dedi, her sözcüğün arasında nefes almaya uğraşarak. "Lütfen beni dinleyin. Sanırım beni yanlış anladınız. Saygısızlık etmek istemedim."

"Öyle mi?" diye yanıtladım kızgın bir tonda. "Gülüşünüz tersini ima ediyordu. Hayatım boyunca sakınmaya çalıştığım o *gülüş*, o *tepkinin ta kendisi.*"

"Affedersiniz. Ama sizi temin ederim, alaycı bir gülüş değildi. *Bilmenin* gülüşüydü ve koşulsuz zevkin. Eminim Dr. Johnson'a katılıyorsunuzdur, 'Zararsız, temiz ve katışıksız bir zevk sunabilmek bir erkeğin sahip olabileceği en büyük güçtür.'"*

---

* Dr. Samuel Johnson, (1709-1784) İngiltere'nin en büyük edebi figürlerinden biriydi: Bir şair, makale yazarı, biyografi yazarı, sözlükbilimci ve sıklıkla İngiliz edebiyatının en iyi eleştirmeni sayılırdı. Ayrıca büyük nüktedan ve *bon mot*'ları bugün hâlâ sık sık alıntıları yayımlanan bir düzyazı üslupçusuydu. Jane Austen onun çalışmalarını çok beğenirdi.

Alıntıyı biliyordum; bu, sık sık benim de alıntıladığım birisiydi. Sesindeki samimiyet ve beğeni açıktı ve göğsümdeki utanç kaybolmaya başladı.

"Yeteneğinizi yarım saatten az bir süre önce kendi dudaklarınızdan duymuş olarak bu ilk tahminim olmalıydı," dedi. "Söyleyin, ne yazıyorsunuz?"

"Önemli şeyler değil."

"Peki ne zamandır önemli olmayan şeyler yazıyorsunuz?"

Duraksadım. Onda bir şey vardı; gözlerindeki incelik, bakışının direkt oluşu, sesinin hem hassasiyet hem hafif eğlence barındıran derin tonu ona her şeyi anlatabileceğimi hissettiriyordu. Ama pek az insan benim kalemle olan uğraşımın mektup yazmaktan başka bir şeye yönlendiğini biliyordu. "Bunu konuşmamayı tercih ederim."

"Neden peki?"

"Çünkü yazmak saygın bir kadın uğraşı olarak görülmez. Çünkü alay edilmeyi ya da sansürlenmeyi ya da yenilgiye eşlik eden küçümsemeyi hoş karşılamıyorum."

"Ya başarıya eşlik eden hayranlığı?"

"Ailemin onayı var. Bu yeterli."

Gölün kıyısına yakın, düşmüş, büyük bir kütüğün üzerine oturdu. "Size inanmıyorum. Eğer yazıyorsanız, yaratınızın meyvesini dünyayla paylaşmaya can atmalısınız."

Bir kez daha sıcaklığın yanaklarıma yükseldiğini hissettim ve başımı çevirdim. Sadece yüzümü değil, içimi; ruhumun mahrem derinliklerinde gömülü olan o düşünce ve duygulara göz atmak için görebiliyor gibi hissettim. Gerçekten de her zaman uğraşının saf zevki ve dil sevgisi uğruna yazmıştım; asla ün aramamış veya ummamıştım. Ama geliri olmayan, başkalarının desteğine bağımlı bir kadın olarak aynı zamanda gerçekçi olmalıydım. Çabalarım için *bir tür* ekonomik karşılık çok hoş karşılanırdı; yayımlanmaksa -çalışmalarımı başkaları-

nın okuması için basılı görmek- bu tam anlamıyla bir hayalin gerçek olması olurdu!

"Tahmin etme cüretini göstereyim." dedi. "Ormanda erkek kardeşlerinizle o aksak hizmetçi kızı oynadığınızdan beri yazıyorsunuz ve bu başka size herhangi bir şeyden çok daha fazla sevinç veren bir uğraş."

Ona ya da kendime daha fazla yalan söyleyemedim. "*Evet.* Öyle." İçimi çekerek yanına oturdum. "Ama hepsi boşuna. Fazla maneviyim, fazla bilgisiz."

"Saçma. Tanıdığım, kadın ya da erkek, en bilgili insansınız. Ve tanıştığım insanlar içinde en canlı hayal gücüne sahipsiniz. Söyleyin," diye dürttü nazikçe. "Ne yazdınız? Hikâyeler? Oyunlar? Makaleler?"

"Hepsinden biraz, gençken. O zamandan beri de..."

"O zamandan beri de ne?"

"Üç roman."

"Üç roman!" Ona Fransa'ya Manş Denizi'ni yüzerek geçip döndüm desem daha şaşırmış bakamazdı. "Üç roman!" diye tekrarladı. "Bir kitap yazmış olmayı büyük zafer sayardım, ama *üç*! Dilim tutuldu. Ne hakkındalar?"

"En iyi bildiğim konular: ufak tefek şeyler ve küçük taşra köylerindeki ailelerin ev hayatları; alevlenen aşklar, birleşen ya da kırılan kalpler, sevgi ve arkadaşlık, ortaya çıkan aptallıklar, öğrenilen dersler."

"Çok hoş görünüyor. Ne oldu onlara?"

"Hiçbir şey. Gençlik çabaları, eksik, değişiklik gerektiren..."

"Öyleyse değiştirin. Ne bekliyorsunuz?"

"Steventon'dan ayrıldığımdan beri hayatım benim değil, Bay Ashford," dedim, içerlemiş. "Yazmak kolayca ilerleyip bir hevesle tamamlanacak bir uğraş değil."

Bir an sustu, sonra, "Ben yazar değilim, kabul ediyorum. Ama hayatımda hiçbir şey için asla mükemmel zaman ya da

yer olmadığını gördüm. Yapmak istediğimiz ya da yapmaya korktuğumuz şeyi ertelemek için her zaman bir sebep buluruz; yarına kadar, haftaya, gelecek aya, gelecek yıla kadar... Ta ki sonunda hiçbir şeyi tamamlamayıncaya kadar."

Sözleri beni sarstı. Ayağa kalktım ve biraz uzağa yürüdüm, birden biraz utanarak. Bunca yıldır benim en sevdiğim uğraştan zevk almamı engelleyen ve şimdi bile alıkoyan gerçekten de ***korku*** muydu?

"Affedersiniz," dedi, durduğum yere gelerek, "eğer çok açık ya da katı konuştuysam; sadece konuyla ilgili kendi gözlemlerimi anlatmak istedim."

"Dürüstlüğünüzü takdir ediyorum," dedim sonunda. "Belki haklısınız. Belki de yazmamak için mazeretler buluyorum. Şimdi daha da fazla mazeret bulmak istemem, ama kitaplarımı yeniden yazsaydım ve beni kaygılandıran bütün o hataları ele alsaydım bile onları nereye gönderebilirdim ki? Edebiyat dünyasından tek bir kişi tanımıyorum. Hiç kimseyi."

"Bunun ne önemi var? Sonunda, yetenek kazanır. Yayımlanmış bir romancı olmak istiyor musunuz?"

"Her zaman bütün istediğim bu."

Gözleri benimkine kilitlendi, ani bir rüzgâr üzerimizdeki ağaçların dallarını karıştırırken.

"O zaman yayımlanmış bir romancı olacaksınız, Bayan Jane Austen."

On birinci bölüm

O gece, Cassandra'nın uyuduğundan emin olunca bir mum yaktım, omuzlarıma bir şal aldım ve olabildiğince sessiz, yatağımın altından yazı kutumu çıkardım ve sessizce içindeki değerli taslakları, her birine şefkatle bakarak karıştırdım.

Bazılarının içerikte daha iyi olduğunu düşünüyordum; bir ya da iki tanesi hiç iyi değildi; diğerleri (gençlik dönemi çalışmalarımın üç cildi, yayımlanmış bir eser gibi görünmek için özenle yazı defterine kopya edilmiş, baş sayfalarıyla tam) sadece aptalca, genç kız işi çabalardı ve bana verdikleri nostaljik zevkten başka bir değerleri yoktu. Yine de hepsi bir şekilde çocuğum gibiydi; çünkü onları doğurmuştum ve hayatımın önemli bir bölümünü onlarla geçirmiştim.

"*Yayımlanmış bir romancı olacaksınız, Bayan Jane Austen*," demişti Bay Ashford. Bu düşünceyle hem heyecan hem de korku duydum. Pek çok uzun yıl boyunca, en sevgili uğraşımı şartlarımın yazmaya uygun olmadığına ve çalışmalarımın sonunda bir amacı olmadığına ikna olarak terk etmiştim. Birdenbire, mutsuzluk kaynağımın bu davranışın ta kendisi olduğunu anladım ve kesinlikle bir an daha kaybedemeyeceğimin farkına vardım.

Tekrar yazmalıyım, şartlar ne olursa olsun!

Hangi kitap üzerinde çalışmalı? Soru buydu. Bath'da otururken başladığım ve dönmek için bir isteğimin olmadığı bir roman olan *Watsonlar*'ı ve tekrar kopyaladığım, gençliğimden mektuplardan oluşan kısa roman *Leydi Susan*'ı kenara koydum. Crosby&Co.'nun hâlâ elinde olan *Susan*'a pek bakmadım bile.

Bir an için *İlk İzlenimler*'i, belki de kalbimdeki en değerli romanı düşündüm. Vahim derecede kısalmaya ihtiyacı olduğunu biliyordum. İkinci cildin sonundaki epey durgun bir bölüm romanı aksatıyordu. Burada Lizzy (Bay Darcy'nin mektubunu aldıktan birkaç ay sonra) teyzesiyle enişte si Bay ve Bayan Gardiner'i ziyaret etmek için Kent'e dönüyordu; ayrıca Bay Darcy'nin Lizzy'yi Kent'te Eastham Park'taki malikânesine çaya davet ettiği bir bölümle ilgili özellikle sıkıntılıydım.

Hayır, henüz o kalın kitabın üstesinden gelmeye hazır olmadığımı hissettim, kötü olanlara ne çare bulacağımla ilgili tatmin edici bir sonuca varana kadar.

Bunun yerine gözüm sandığın dibindeki taslağa döndü: *Akıl ve Tutku* adını verdiğim bir roman. O uğraş -*Elinor ve Marianne* adında mektuplardan oluşan daha önceki bir çalışmayı uyarlamak- çok sorunlu olmuştu, ama karakterleri seviyordum ve kitabın konusunun hâlâ değerli olduğuna inanıyordum. Birden aklıma bir fikir geldi; kitabı radikal bir yeni başlangıçla iyileştirebileceğim bir yöntem.

Hızlı çarpan bir kalple, *Akıl ve Tutku*'nun ilk bölümünü aldım, kutuyu yatağımın altına yerleştirdim ve odadan sessizce çıktım.

Şafağın ilk ışıkları salonun perdelerinin püsküllerinin altında belirmeye başladığında kapının gıcırtıyla açıldığını duydum ve uykulu gözlerle bir mum taşıyan ablam göründü. Kendi

mumumun özüne kadar yandığını ve şöminedeki ateşin neredeyse söndüğünü birden fark ettim; soğuk karanlıkta ne kadar çalıştığıma emin olamadım.

"Jane? İyi misin?" dedi Cassandra yumuşakça. "Ne yapıyorsun? Burası buz gibi." Şömineye daha çok kömür ekledi, sonra perdeleri açtı ve içeri güneş ışığı doldu. Elimdeki tüy kalemi, mürekkep lekeli parmaklarımı ve masamda önümde duran tamamlanmış sayfalar destesini aniden fark edince sevinçten nefesi kesildi. "Ah! Jane! Ne yazıyorsun?"

Yazdığım cümleyi çabucak bitirerek, "Çok eski bir kitabın yepyeni bir versiyonu," dedim.

"Hangi kitap?"

"*Akıl ve Tutku*. Tamamen yeni bir başlangıç yazdım."

"Eski başlangıcın nesi kötüydü?"

"Her şeyi." Kalemimi bıraktım ve parmaklarımı bir bez parçasına sildim. "Digweed kız kardeşler, bir taşra köyünde iki ebeveynleriyle birden rahat ve refah içinde yaşıyordu ve Elinor, Edward Ferrars'la bir baloda tanışıyordu."

"Bunda ne var? Hatırladığım kadarıyla, Edward'ın balodaki tarifi çok eğlenceliydi."

"Ya, hepsini attım. *İlk İzlenimler*'in açılışına çok benziyordu ve doğrudan olan bir şey yoktu. Elinor ve Marianne sadece çarpıcı şekilde farklı görüşleri olan iki kız kardeşti ama özel sorunları ya da ilgileri yoktu. Hayatları düzenliydi, böylece onları merak etmiyorduk. Yeni başlangıcım, umuyorum ki, çok daha iyi çünkü artık onları zorlayacak şartlarla karşı karşıyalar. Babaları öldükten sonra; anneleri ve küçük kız kardeşleriyle birlikte sevdikleri evi büyük ağabeylerine bırakmak zorunda kalıyorlar. Gidecek bir yerleri yok ve çok az gelirleri var."

Cassandra gözlerini bana dikti. "Ne kadar da tanıdık geliyor."

Yüzümün kızardığını hissettim. "Evet. Yani... Biraz bize olanların üzerine *dayalı.* Marianne çok duygulu birisi olduğu için, Steventon'dan ayrıldığımızda ve babam vefat ettiğinde hissettiğim acının derinliğiyle bağlantı kurmak doğru göründü."

"Ne kadar iyi bir fikir. Kendi hislerini yazman eserini güçlendirebilir, sanırım."

"Öyle umuyorum." Yeni sayfalarımı topladım ve ona uzattım. "İşte. Kendin oku, ben çalışmaya devam ederken. İlk bölümü bitirdim ve ikincide mükemmel aşama kaydediyorum."

"Bütün gece uyumamış olmalısın!" diye uyardı.

"Ve senin düşüncelerini duyuncaya kadar gözümü kırpmayacağım."

Cassandra, bir yandan gülümseyerek iç çekti ve yanıma oturdu. "Biliyorsun senin yazdıklarına asla karşı koyamam, Jane. Bakacağım."

Cassandra yazdıklarıma bayıldı. Cesaretlenerek, Bay Ashford söz verdiği gibi o öğleden sonra gelmeden önce biraz kestirdim.

Onu görmekten çok memnundum ve ona bunu söyledim. Onunla arkadaşlığa devam etmek için can attığım bir gerçekti; onun yanında tanıdığım başka her erkekten daha mutlu, daha ilgili ve kalben daha hafif hissettiğimi inkâr edemezdim; ama o anda, başım iki gece üst üste çok az uyumaktan ağrıyordu ve sürekli bir esneme dürtüsünü bastırmayı çok büyük zorlukla becerebiliyordum.

Salonda oturup önceki günkü gezintimizin ne kadar iyi geçtiğini konuşmaya dalışımız beş dakika olmamıştı ki göz kapaklarımın düşüp başımın sarkmaya başladığını hissettim ve dehşet içinde sandalyemden düşmeye başladım. Kendimi çabucak yakaladım ve dik oturdum, ama Bay Ashford sandalyesinden ayağa fırladı ve bana büyük kaygıyla baktı.

"İyi misiniz, Bayan Austen?"

"Affedersiniz, kendimde değilim, bütün gece uyumadım," dedim, bir gülümsemeyle ekleyerek: "Ve siz, Bay Ashford, esas suçlusunuz." Korkuyla baktı, ta ki onun ilham ve teşvikinin çok etkili olduğunu, bütün geceyi yazmakla geçirdiğimi açıklayıncaya kadar.

"Kabul ediyorum, ben de iyi uyuyamadım," dedi. "Söylediklerimin sizi gücendirmiş olabileceğinden endişe etmiştim, ama bu konuda içimi rahatlattınız. Tekrar çalıştığınızı duymak çok heyecan verici."

Onu kitapla ilgili bazı ayrıntılar hakkında bilgilendirdim ve ricası üzerine hazır olduğumda okumasına izin vermeyi kabul ettim. Sonra, ertesi gün tekrar arayabileceğine dair emin olduğunda dinlenmem gerektiğinde ısrar etti ve vedalaştık.

Bay Ashford, Churchilleri Southampton'daki ziyaretlerini üç haftaya uzatmaya ikna etti. Cassandra, bu sürede yazmam ve yeni arkadaşımla zaman geçirmem konusunda kararlıydı. Bu sırada o ve hizmetçimiz eşyalarımızı toplayıp geriye sadece geçimimiz için gerekli temel şeyleri bırakacaklardı.

Sonraki birkaç hafta mutlu bir hayal içinde geçti. Sabahları yazdım. Öğleden sonra Bay Ashford geldi.

Yaklaşan taşınmamız, birkaç komşudan gelen davetiyeleri reddetmemize sebep oldu. Başka yemek davetine ve Dolphin Oteli'nde balolara katılmayıp, kendi kendimize kalmayı tercih ettik. Sıcak öğleden sonraları bahçede oturduk veya arazimizi bir taraftan sınırlayan eski şehir duvarının üzerinde yürüdük, nehrin ve West Koyu'nun suları üzerinden manzarayı seyrettik. Bu sırada pek çok konuda benzer görüşleri paylaştığımızı keşfedip, hemfikir olmadığımız konularda canlı tartışmalara girerek konuştuk. Bir güzel günde, Bay Ashford, Cassandra ve ben, New Forest'a hoş bir araba gezisi yaptık. Yağmur yağ-

dığında, salonda ateşin başında oturduk ve Bay Ashford'a ve ablama yüksek sesle yeni yazdığım sayfalardan, ilgili bölümleri yapabildiğim kadarıyla komik şekilde seslendirerek okudum.

Bay Ashford kendini, hemen hikâyemin ve çalışmalarımın bir hayranı olarak ilan etti. Hem o hem de Cassandra, sadece bir ya da iki yeni sayfa bitirmiş olsam da okumamı duymaya hevesli göründüler.

"Kitabınız sevimli, esprili ve romantik," diye belirtti Bay Ashford, şevkle, bir öğleden sonra, şehir duvarlarının ötesinde, denizin yanında ağaçlık bir alanda yürürken. "Ve eğer cüret etmeme izin verirseniz, tamamen yeni bir tarzda. Yazınız neredeyse lirik bir nitelik taşıyor, soyut bir şey, söze dökemiyorum. Daha önce bunun gibi bir şey ne okudum, ne duydum."

"Kesinlikle o kadar benzersiz değil," dedim alçakgönüllülükle. "Bu sadece farklı görüşte iki genç kız kardeşin hikâyesi."

"Sadece bir hikâyeden fazlası," diye ısrar etti. "Sadece küçük bir bölüm duymuş olsam da, bana zekice düşünülmüş bir *tartışma* gibi görünüyor, duyguların ne kadarının hissedilip gösterilmesinin doğru ve uygun olduğuna dair."

"Evet!" diye yanıtladım heyecanla. "Bu kitapta her zaman niyetim buydu; daha önceki girişimlerimde ifade edemediğimden korktum. Şimdi bu izlenimi vermesine çok memnun oldum."

"Karakterleriniz; onları sanki bütün hayatım boyunca onlarla yaşamışımcasına tanıdığımı hissediyorum. İkinci bölüm olağanüstü; şimdiye kadar yazılmış en zeki diyalog olduğunu düşünüyorum."

"Çok naziksiniz," dedim, övgüsüyle kızararak.

"Nezaket göstermiyorum. Doğruyu söylüyorum. *Yayımlanacaksınız, yayımlanmalısınız.* Sadece bu kitabı bitirmeniz ve teslim etmeniz gerek. Bundan eminim." Bana duraksayan bir bakışla döndü. "Ancak..."

"Ancak?" Gülümsedim. "Bana söylemediğiniz bir şey mi var, Bay Ashford? Çalışmamda fark ettiğiniz bir kusur, belki?"

"Yapacağım küçük bir öneri *var*, izin verirseniz?"

"*Lütfen.*"

"Ailenin adı Digweed."

"Evet?"

"Bu biraz zevksiz bir isim."

"Ama bizim Digweed adında eski arkadaşlarımız var."

"Lütfen. Onlar gibi bize de acı çektirmeyin." Yakındaki çalılarla sık ormana göz attı ve ifadesi aydınlandı. "Wood nasıl? Digwood? Dogwood? Dashwood? İşte buyrun, Dashwood. *İşte* isim budur."

"Dashwood," diye tekrarladım, başımla onaylayarak. Güzel bir tınısı vardı.

Ertesi gün, yeni tamamlanmış sayfalarımı yüksek sesle okurken, Bay Ashford'da bir değişiklik fark ettim. Ona uymayan şekilde morali bozuk görünüyordu ve birkaç kez düşüncelere daldı. Bir sorun olup olmadığını sorduğumda özür diledi, sadece bir an için kafasının dağıldığını söyledi ve okumaya devam etmemde ısrar etti.

Bay Ashford'un hüznünün, hafta sonunda Derbyshire'a dönme zorunluluğundan ve bizim Chawton'a planlanmış taşınmamızdan doğmuş olabileceğini düşündüm.

Bay Ashford'la tanışıklığımızı yenileyeli sadece birkaç kısa hafta olmasına karşın, aramızdaki samimi ve ortak artan bağa duyarsız olamazdım. Ayrıldığımız zaman, yazıyla geçen o birkaç saat dışında, ondan başka pek az şey düşünüyordum. Arabasının dışarıya yanaşması ve kapımıza yaklaşan ayak sesleriyle kalbim çarpıyordu. Birlikte geçirdiğimiz saatlerde, konuşmalarımızda, tartışmalarımızda ve düşünce ve duygu paylaşımla-

rımızda o zamana kadar bana yabancı olan bir tür tam mutluluk hissediyordum.

Çok zaman önce evlilik fikrinden vazgeçmiştim ve bekâr oluşumdan memnundum; ama şimdi, evliliği düşünmeden edemiyordum. Bay Ashford'da erdem ve ruhun büyük ölçüde birleşimini görmüştüm, davranışları kalbine ve anlayışına eşti. Onun, her açıdan hayatımı uzun süre ve mutlulukla paylaşabileceğim bir erkek olduğunu düşünüyordum. Onu seviyordum. Onu seviyordum! Ancak, bana karşı ne hissettiği hâlâ şüpheli bir konuydu.

Birlikte olduğumuz zaman, arkadaşlığımızdan memnuniyetine dair her türlü kanıtı sergiliyordu; onun duygularının benimkilere eş olduğuna dair aklımda pek az (hemen hemen hiç) şüphe vardı. Ama o duygulardan hiç söz etmiyordu. Konuyu kendim açmaya ise pek cesaret edemiyordum. Sonuçta büyük bir servet sahibi ve baronetliğin varisi bir beyefendiydi; bense otuz üçünde, onun hayran göründüğü bir zekâ dışında kendimi beğendirecek bir şeyi olmayan bir kadındım.

Bir öğleden sonra, arka bahçede, eski bir tahta bankta yalnız birbirimizin refakatinin ve günün güzelliğinin tadını çıkarmaktan başka düşüncemiz olmadan oturmuşken, Bay Ashford şöyle dedi: "Yazmanın en çok nesini seviyorsunuz, Bayan Austen?"

"Sanırım, istediğim gibi düşünüp davranacak ve konuşacak insanlarla dolu kendi dünyamı yatarmayı." Yanımda otururken yakınlığı kalbimi her zamankinden daha hızlı çarptırdı ve yüzüme, güneşin sıcağından olduğunu düşündüğünü umduğum heyecanlı bir kızarıklık verdi.

"Yani başka bir deyişle, Tanrı'yı oynamak."

"Bay Ashford, lütfen. Ben bir rahip kızıyım."

Güldü. "Hangi kız kardeş sizi yansıtıyor? Elinor mu, Marianne mi?"

"Hiçbiri, sanırım."

"Ah, hadi canım. Kesinlikle her yazar kendi düşünce ve duygularının birazını karakterleri aracılığıyla açıklar."

"Belki öyle yapıyorum, biraz... Elinor'u iyilik, sağduyu ve iradeye model olarak düşünüyorum; herkesin herhangi bir durumda düşünüp davranması *gerektiği* gibi. Onun yaratılışından beri pek çok kez, ne zaman önemli bir kararla yüzleşsem kendimi şöyle sorarken buldum: Elinor ne yapardı?"

"Peki Elinor yanıtlıyor mu?" diye sordu, eğlenmiş.

"Evet. O, doğru ve ihtiyatlı davranışın yanılmaz rehberi."

"Ama eminim Elinor'un mükemmel olduğunu düşünmüyorsunuz," dedi. "Gerçekçi, takdire değer, duygularını güzelce kontrol ediyor. Ama bir insan gerçekten hayatını öyle yaşayabilir mi? Marianne'in hayata açıklığı ve şevkini çok çekici bulmuyor musunuz?"

"Evet. Ancak zaman zaman, Marianne çok ileri gidiyor."

"Ama o kadar çok ruhu ve ateşi var ki! Eğer âşık olacaksam, lanet olsun akla! Ben..." Burada kendini durdurdu, sanki duygularını kontrol etmeye zorlanır gibi sustu ve bakışlarını çevirdi.

Kapıyı açmıştı. Geçmemek için bir sebep görmedim. "Eğer âşık olacaksam," diye yanıtladım, yükselen duygusallıkla, "Marianne'in davrandığı gibi davranmak isterim."

Bana ateşli bir onaylamayla döndü, bankta bana daha yaklaşarak. "Evet. İçten geldiği gibi konuşarak."

"Yürekten."

"Aklın ötesinde aşkı hissetmek."

"Tam bir merak ve şaşkınlık."

"Tamamen saran bir tutku!"

"Evet."

"Evet!"

Bakışlarımız kilitlendi. Gözlerinde derin, parlak sevgiyi gördüm. An bu muydu? Kalbim çılgınca çarparak merak et-

tim, çarpmasını kesinlikle görüp duyabileceğini düşündüm. Beni sevdiğini söylemek üzere miydi? Beni öpmek mi istiyordu? Onunla evlenmemi mi isteyecekti?

Ama birden, beni dehşete düşürerek, çehresi bulutlandı ve hafif kızararak geri çekildi. Dikkati dağılmıştı ve tedirgin göründüğü, kısa, garip bir sessizlik izledi. En sonunda şöyle dedi: "Romanınızda o duyguları çok iyi ifade ediyorsunuz."

Yanaklarım hayal kırıklığıyla ısındı. Yanıt olarak ne dediğimi bilmiyorum. Kendime şaşırmıştım. Pek çok yıldır ilk kez, bir erkeğin beni öpmesini arzulamıştım; hayır, buna can atmıştım.

On ikinci bölüm

"Dikkat et, Jane!" dedi Cassandra, ertesi sabah. "Her tabağı bezle iyice sarmalısın, yoksa asla bu yolculuğa dayanamazlar."

"Öyle yaptığımı sanıyordum," dedim, çabucak söz konusu tabağı yeniden sararak.

"Bu dalgın halini neye borçluyuz?" diye sordu ablam. "Kitabına değil herhalde."

Sarılı tabağı sandığa koydum ve içimden akan duygu selini engellemeye uğraşarak yüzümü ellerime gömdüm. "Ah, Cassandra!" diye bağırdım, kollarımı iyi yana genişçe açıp: "Sana ne hissettiğimi nasıl anlatsam? Bütün dünyayı kollarıma almak ve kucaklamak istiyorum! Sanırım... Sanırım âşık oldum!"

Cassandra'yı elinden tuttum ve onu yemek odasının etrafında döndürdüm, gülerek, ta ki sendeleyip bir sandalyeye düşmemiz ve onu yere çarpmamızla kahkaha patlamalarını daha da tetikleyene kadar.

"Bay Ashford'a benzer bir erkek görmedim hiç!" dedim, düşen sandalyeyi düzeltmek için durup nefes alarak. "Benim gözümde o mükemmel. Tanıştığımız ilk andan itibaren aramızda öyle bir bağlantı hissettim ki, güçlükle tanımlayabiliyorum."

"Senin için çok sevindim," diye bağırdı Cassandra. "Gerçekten de çok *çekici* bir adam." Sözler ağzından yeni çıkmıştı ki başka bir kahkaha patlattı. "Lütfen, beni daha fazla gerilimde bırakma. Her şeyi anlat çabuk. Nişanlandınız mı?"

"Nişanlanmak mı? Saçmalama. İşler *o* derece hızlı ilerlemedi. Üç haftadan az bir süredir beraberiz."

"Evet, ama duygular uyumluysa ve karşılıklı bir hoşnutluk varsa, insanların bundan daha az bir zamanda ortak bir anlayışa vardığı bilinir. Seni sevdiğini söyledi mi?"

"O kelimeleri kullanmadı. Sanırım dün bahçedeyken söylemek üzereydi ama cesaretini kaybetti." İçimde derinlerden gelen ani, titiz bir uyarı sesiyle gülümsemem birden söndü. Bir sandalyeye çöktüm. "Gerçek şu ki, ona karşı *benim* ne kadar duygum olsa da, onun *beni* önemsediğinden hiçbir şekilde emin değilim."

"Ah, ama Bay Ashford seni seviyor, bundan eminim."

"Ben o kadar emin olamıyorum. Özellikle son birkaç gündür, kafası dağınık göründüğü anlar vardı, hatta bazen kederli."

"Ben de fark ettim. Belki iş yüzünden endişelidir ya da babasından veya kız kardeşinden huzur kaçırıcı bir mektup almıştır."

"Ben de öyle düşündüm, ama konuşmak istemez gibi görünüyor; bu yüzden daha fazla sorgulamadım. Ailesi, biliyorsun, benimle bir bağ kurmasını onaylamayabilir," diye ekledim, kaşlarımı çatarak.

"O ihtimal var. Ama otuz üç yaşında, kesinlikle kendi kararını verebilecek bir adam. Neredeyse her gün buraya geldi, Jane, iki haftadan fazladır. Sadece bu bile seni ne kadar fazla önemsediğini gösterir. Davranışları, dikkati ve saygısı, düşündüğün, söylediğin ve yaptığın her şeye beğenisi... Bütün bunlar ilgisini ve sevgisini gösteriyor; bu da yetmezmiş gibi

senin göremediğini ben gördüm. Sen yüksek sesle okurken seni dinlediğinde gözlerindeki bakışı gördüm. Işıltılı bir bakış, öyle çok hayranlık ve saygıyla doluydu ki, şimdiye kadar epeyce gündür onun da sana, senin ona olduğun kadar âşık olduğundan eminim."

Bu açıklamasıyla bir coşku ve ümit patlaması içimden aktı. "Umarım haklısındır. Ama çok endişeleniyorum. Nişanlanmazsak yazışamayız."

"O zaman dua edelim ki Southampton'a gitmeden önce sana açılsın."

İçimi çektim. "Çok zaman kalmadı. Yarın gidiyor."

Ertesi sabah saat on birde, Bay Ashford geldiğinde dalgın görünüyordu. Ayrılmadan önce sadece bir saati olduğu için üzüntüsünü ifade etti ve yürümemizi önerdi. Hemen pelerinimi* giydim.

Minik, açık meydandaki kaleyi (Landsdowne Markisi tarafından inşa edilmiş, durduğu sıkışık alan için çok fazla geniş tarz ve biçimde, olağanüstü gösterişli yapı) geçince, gezintiye çıkan Markizin faytonunu** görme şansına erdik. Araba sekiz küçük midilli tarafından çekiliyordu; her eş çift at, arabadan uzaklaştıkça küçülüp, renkleri kahverenginin bütün tonlarında koyudan açığa gidiyordu.

"Yeğenim Edward ziyarete geldiği zaman bu atları görmeyi çok sever," dedim, oğlan çocuğu gibi sürücülerin faytonu sürüşünü seyrederken. "Peri masallarından çıkma bir şey gibi olduğunu söyler."

---

* Kadınlar tarafından, zamanın ince elbiselerinin üzerine giyilen, genellikle dörtte üç uzunlukta ve önden düğmeli palto.

** Fayton, hafif, dört tekerlekli açık bir arabaydı; dört atla, zamanın spor arabasıydı. Sekiz at olağandışıydı ve varlıklı kişilerin merakıydı.

"Gerçekten de öyle. Keşke biz de mükemmel olan bütün midillileri sürsek ve bir peri masalında yaşasaydık." Yürümeye devam ettikçe, bana kısa bir bakış atarak ekledi: "Buradan ayrıldığım için üzgünüm. Günlük okumalarımızı özleyeceğim."

"Ben de."

"Her sabah uyanıp merak edeceğim: Dashwood kız kardeşlere ne oldu? Bayan Austen onları bugün hangi yeni işkencelerden geçirecek?" Gülümsemesi zoraki göründü ve sesiyle gözlerinde beni telaşlandıran çok ciddi ve bastırılmış bir bakış vardı."

"Biz de yakında taşınacağız," dedim, onu olası bir yazışma konusunda bir konuşmaya çekmeyi umarak.

"Ama hemen Chawton'a değil?"

"Hayır, oradaki ev Temmuz'a kadar hazır olmayacak. Önce birkaç haftalığına Steventon'da anneme katılmayı planlıyoruz, oradan da kardeşim Edward'ın Godmersham'daki malikânesine."

Başıyla onayladı. Birkaç dakika sessizlik içinde yürürken, endişem arttı. O da aynı derecede tedirgin görünüyordu, sanki kafasındaki çok önemli bir meseleyi düşünüp tartıyordu. En sonunda şöyle dedi: "Bayan Austen. Sizinle konuşmam gereken bir şey var."

Hayal gücüm, sonraki sözlerini bekleyerek ileri atıldı. "Evet?" dedim, çok hevesli görünmemeyi umarak.

"Bu son birkaç hafta, sadece kısa bir süredir tanışıyoruz, ama..."

"Tanışıklığımızın uzun süreli olmadığı doğru."

"Daha önce söylemiş olmam gereken bir şey... Aile mülkümün Derbyshire'da olduğunu biliyorsunuz?"

"Bunu söylemiştiniz." Kalbim çarptı. Mülkü hakkında pek az şey biliyordum, sadece büyük ve belli ki çok güzel olduğunu.

"Churchilleri de tanıyorsunuz. Arkadaşım, Charles Churchill."

"Charles Churchill?"

"Evet. Ailem, çok uzun zamandır tanır o aileyi. On kilometre batıda otururlar."

"Batıda mı?" diye tekrarladım emin olamadan.

"Babalarınız yıllardır en iyi arkadaştır."

"Babalarınız mı?" Neden söylediği her şeyi aptalca tekrar ediyordum, papağan gibi? Neden babalarından bahsediyordu, bana evlenme teklif etmek yerine?

"Evet," dedi. "Ve işte... Demek istediğim şu ki..."

O anda, dar sokağa bir araba döndü, dört at şık bir şekilde bizim yönümüze tırıs geliyordu. Siyah, aile armasıyla parıl parıl arabayı hemen tanıdım; Bay Ashford'undu. Sürücü yanımıza yanaşınca şaşkınlıkla durduk. İçeride oturan Bay Churchill açık pencereden seslendi:

"Ashford! İşte buradasın. Bütün şehirde seni arıyorduk."

"Neden?" Bay Ashford cep saatine baktı. "On bir buçuk olmadı. Sizinle öğlen buluşmaya söz vermiştim."

"Ne? Hayır! *Dokuz* demiştik."

Maria Churchill başını çıkardı. "Bütün sabah toplanmış halde hazır bekledik. Size ne olduğunu tahmin edemedik!" Başıyla benim tarafımı işaret ederek, ekledi: "Hoşça kalın, Bayan Austen."

"Güle güle," dedim yumuşakça, artan kaygıyla. *Vedamız* bu mu olacaktı? Güçlükle başlamış bu gizemli konuşma? Bay Ashford'u bir daha hiç görmeyecek miydim?

"Affedersiniz," dedi Bay Ashford kafası karışmış halde, hem Churchillere hem de bana yöneltilmiş gibi görünen bir yorumla.

"Önemli değil," diye yanıtladı Bay Churchill, benim yönüme bir veda el sallayışıyla; sürücü, arabanın kapısını açıp

basamakları aşağı çekerken. "Ama hadi gel, Ashford. Bütün valizlerin bizimle arabada ve yola çıkmak için çok sabırsızlanıyoruz."

"Eve gitmeye can atıyorum!" diye bağırdı Maria. "Önümüzde uzun bir yolculuk var. Bizi bir an daha bekletmeyin!"

Bay Ashford bana derin bir hayal kırıklığı bakışıyla döndü. "Affedersiniz," dedi tekrar, resmi bir reveransla. "Size yazacağım." Gönülsüzce arabaya bindi, kapı çarparak kapandı ve arabanın sokaktan aşağı gümbürdeyerek gidişini dilim tutulmuş bir dehşetle seyrettim.

On üçüncü bölüm

"Beni böyle muallakta bırakman zalimlik," dedi Cassandra mutsuzlukla, çarşafları katlayıp bir kutuya koyarken. "Eğer okumam için kitabının yeni sayfalarını vermeyeceksen, en azından merakımı gider; çünkü o hikâyeyi okuyalı yıllar oldu ve bu versiyon çok farklı. Neden Edward, Norland'a gitmeden önce Elinor'a aşkını açıklamadı? Neden konuşmaya bu kadar çekiniyordu?"

"Sana söyleyemem."

"Söyleyemez misin? Yoksa söylemez misin?"

"Söyleyemem," dedim, "çünkü bilmiyorum."

Bay Ashford'un Southampton'dan ayrılmasının ardından geçen dört günde tek kelime yazamaz hale gelmiştim. Denemiştim. *Akıl ve Tutku*'nun eski kopyasını tekrar okumuştum, ama hiçbir şey beni memnun etmiyordu ve sayfalar peş peşe ateşe yollandı. En son yazdığım yeni bölümleri inceledim, daha önceki uğraşıma göre gelişme olduğuna ***inanıyordum*** ama karakterler ve hikâyenin konusu birden bana bilmece gibi gelmişti. Özellikle Edward'ı tanımadığımı ya da anlamadığımı hissettim; sevimli bir serseri olarak tasarlanmış Willoughby son zamanlarda bana öyle sevimsiz geliyordu ki, onun zavallı Marianne'in kalbini kırmasına izin vermeye dayanamadım.

"Ama bilmen *gerek*!" diye bağırdı Cassandra. "Senin hikâyen. Senin karakterlerin. Onları sen icat ettin."

"Evet. Edward'ın suskunluğunu, annesinin onaylamadığı biriyle evlenirse mirastan mahrum kalacağı gerçeğine dayandırmaya *niyetliydim*. Ama Elinor ve Edward'ı yazdıkça, bunun yeterli olmadığını düşünüyorum. Edward'ın karakterine ve prensiplerine sahip birisi parayı umursamazdı ve annesinin eş seçimini belirlemesine asla izin vermezdi. *Gerçek* âşıkları ayrı tutmak için, sanırım sebep çok daha derin olmalı. Ama ne... Ne olmalı?" Dehşet içinde, sesim çatladı ve beklenmedik gözyaşlarının gözlerimi yaktığını hissettim.

Cassandra, sözlerimin arkasında yatan acıyı anladığını gösteren bir bakışla bana döndü. Nazikçe beni kollarına aldı ve şöyle dedi: "Jane! Bay Ashford'un elinden gelseydi gittiği gün kendini açacaktı, eminim. Sadece Churchillerin zamansız gelişleriyle engellendi."

"Keşke buna inanabilseydim."

Geri adım attı, ellerimi ellerine aldı ve sakince gözlerime baktı. "Tedirgin görünüyordu, değil mi? Ve dalgın, demedin mi?"

"Evet."

"Bu *aynen* Tom'un davranışıydı, bana evlenme teklif ettiği zaman. Bay Ashford teklif etmek istedi, sana yemin ederim."

"Sanmıyorum. Konuşmamıza geri dönüp bakınca sözlerinde ya da tonunda bir âşığın görüntüsünün olmadığını düşünmeden edemiyorum."

"Erkekler bu durumlarda her zaman gergin olur ve konuşma yetilerini kaybederler. Harris sana teklif ettiğinde öyle düşünmedin mi?"

Başımla onayladım. "Ama o, Harris için tipik bir davranıştı. Onun konuşma yetisi tamamen eksikti."

"Bay Ashford için tipik davranış *değil*, öyle mi?"

"Değil."

"Gördün mü? Şartlar sadece olayları geciktirdi. Sabırlı olmalısın. Sana yazacak. Bizi Chawton'da ziyarete gelecek ve her şey zamanla yoluna girecek." İçini çekti. "Sonra nişanlanacaksın, evlenip Derbyshire'da büyük bir malikânede yaşamaya gideceksin ve ben... Ben Jane'imi, en sevgili kız kardeşimi ve arkadaşımı kaybedeceğim ve kalan günlerimi annem ve Martha'yla geçirip, sadece seni senede bir veya iki kez göreceğim, çok şanslıysam eğer."

O kadar perişan göründü ama bunu gözünde öyle bir pırıltıyla söyledi ki, gülmeden edemedim. "O kadar uzağı düşünme, canım," dedim, moralim düzelerek. "Chawton'a yerleşmemize üç ay var ve buradaki ahbaplarımızla geçirecek sadece on günümüz var. Öyleyse bu fırsattan en iyi şekilde faydalanalım."

Tam da o öğleden sonra, komşularımız Bay ve Bayan Smith'ten ertesi akşam yapılacak küçük bir müzikli partiye davet aldık. Aslında kayda değer bir parti değildi, sadece sonrasındaki beklenmedik olaylarla özeldi.

Kıyafetlerimizin çoğu zaten toplandığından, Cassandra'yla ikinci en iyi elbiselerimizi giymek zorunda kaldık. Ablamın durumunda güzel pembe bir muslin, benimse benekli mavi bir tane... Netley Manastırı'na gezimizde giydiğim elbisenin aynı diye düşündüm giyinirken, küçük, üzgün bir sızıyla.

Partiye vardık, güzel karşılandık ve Smithlerin salonuna buyur edildik, bütün mobilyalar kaldırılmış ve yerine sıra sıra sandalyeler konmuştu. Belirlenen saatte, bütün konuklar oturunca, şık giyimli bir bayan öne çıktı ve kuyruklu bir piyano, bir arp ve bir viyolonsel eşliğinde bir saat boyunca çok güzel şarkılar söyledi.

Böyle partilerin çoğu gibi, katılan grup gerçek performans zevki olan ve hiç olmayan pek çok insanı kapsıyordu. Kendimi gösteriden gerçek bir zevk almak için yeterince müzikal buluyordum; ancak zevkim, kendilerini İngiltere'nin ilk özel sanatçıları sanıyor gibi görünen müzisyenlerin tavrıyla biraz bozuldu.

"Ne duygulu bir aşk şarkısı," diye fısıldadı Cassandra, ilk resitalin sonunda.

"Daha duygulu olabilirdi," diye yanıtladım alçak sesle, "şarkıcı bu kadar açıkça kendi için söylemeseydi."

Odaya gelişigüzel bakışlarımdan birinde, birkaç sıra önde tanıdık bir yüz fark ettim: Bayan Jenkins. Onu Cassandra'ya gösterdiğim anda bayan da döndü ve göz göze geldik, heyecanlı bir şekilde gülümsedi ve yanındaki çekici, güzel giyimli genç hanımla acil ve sessiz bir konuşmaya başladı.

"Konuştuğu kız kim?" diye fısıldadı Cassandra.

"Hiçbir fikrim yok."

Gizem, konserin sonunda, Bayan Jenkins kalabalıktan kolunda söz konusu genç kadınla yürüyüp bize ulaşarak seslenince çözüldü: "Merhaba, hanımlar! Ne şans! Sizin hâlâ şehirde olduğunuza dair hiçbir fikrim yoktu, çoktan taşraya gittiğinizi sanıyordum ve sevgili yeğenimle tanışmanızı çok istedim. Bayan Austen, Bayan Jane, size Bayan Isabella Churchill'i tanıştırabilir miyim?"

"Nasılsınız?" dedi Isabella. Muhtemelen on yedi yaşında, orta boylu, esmer, şık şekillendirilmiş lüleleri, narin porselensi cildi ve bizi bir kibir havasıyla inceleyen kahverengi gözleri olan, ince, genç bir kadındı. İlk bakışta kaygısız, hayatın stresinden yıpranmamış, varlık, gençlik ve güzelliğin bütün konfor ve ayrıcalıklarına alışık genç bir kadının somut örneği gibi görünüyordu.

Karşılıklı nezaket gösterdik ama daha fazla konuşamadan Bayan Jenkins devam etti, "Isabella, ağabeyi ve karısı buradayken hastalığı yüzünden seyahati kaçırdığı için öyle hayal kırıklığına uğramıştı ki, sağlığı düzelir düzelmez kendi başına gelmesi için ısrar ettim. Ve ne olsa beğenirsiniz, Charles ile Maria'ya güle güle der demez Isabella'dan tekrar turp gibi olduğuna ve onların yerini almaya hazır olduğuna dair bir mektup gelmez mi! Ve işte burada! Ne düşünüyorsunuz? Gördüğünüz en güzel kız değil mi?"

Cassandra ve ben öyle olduğunu seve seve onayladık. Isabella'ya, kızarmasını ya da karşı çıkmasını bekleyerek bir göz attım ama ikisini de yapmadı, sadece kıkırdayıp ağırbaşlı bir şekilde, sanki bu övgülere alışık gibi gülümsedi.

"Çok sevgili kız kardeşim, Isabella ve Charles'ın zavallı annesi vefat edip, hepimizi, özellikle Isabella'yı avutulamaz halde bıraktığından bu yana dört yıl oldu," dedi Bayan Jenkins.

Bunun üzerine Isabella'nın yüzündeki gülümseme gitti ve avutulamaz görünmeye çabaladı.

"İnsanın böyle genç yaşta annesini kaybetmesi zor, çok zor bir şey," diye devam etti Bayan Jenkins, "benim de kendi çocuğum olmadığından, avuntu olabileceğim zamanlarda yanında mutluluk duydum. Ah, Isabella'yla benim bugün herhangi bir anne kızın olabileceği kadar yakın olduğumuza inanıyorum. Değil mi, Isabella?"

"Gerçekten de öyle, Jenkins teyze," dedi Isabella, nazik bir gülümsemeyle.

"Hanımlar, yarın çayda bize katılmalısınız," diye bağırdı Bayan Jenkins, "böylece birbirinizi daha iyi tanırsınız. Sizi uzun, uzun bir süre için son görüşüm olabilir! Hayırı cevap olarak kabul etmiyorum."

Konuda pek az seçme şansımız olduğunu hissederek, zarafetle davetini kabul ettik.

Ertesi öğleden sonra, söz verildiği gibi, kendimizi Bayan Jenkins'in salonunda, çay servisinde oturmuş, bir söz söylemek için bu hanımın şevkli konuşmasında bir ara beklerken bulduk.

"Dün akşam konseri beğendiniz mi, Bayan Isabella?" diye sordum, Bayan Jenkins çayını yudumlamak için monologlarına kısaca bir ara verdiğinde.

"Ah evet! Çok," diye yanıtladı Isabella.

"Isabella müziği çok sever," dedi Bayan Jenkins. "Piyanoya tekrar başladı. Çok yakında usta olacağından eminim."

"Ben piyanoyu her zaman çok zevkli bir uğraş olarak görmüşümdür," dedim.

"Daha zevkli olabilirdi," dedi Isabella, huysuz bir tonla, "böyle *saatler* ve *saatlerce* çalışma gerektirmeseydi."

"Ama çalışmanın kendisi de zevkin büyük bir kısmı, değil mi?" diye yanıtladım.

Isabella boş boş bana baktı. "Öyle mi?"

"Isabella resme de bayılır," dedi Bayan Jenkins. "Senelerce özel bir öğretmeni vardı, tabii ki hem çizim hem boyama çalıştı. *Düzinelerce* bitmemiş eskizi var, öyle ümit vaat edici ki, nefesinizi keser."

"Görmeyi çok isterim," dedi Cassandra, nazik bir şekilde.

"Bir iki tanesini yanında getirmeliydin, canım," dedi Bayan Jenkins. "Burada çalışabilirdin."

"Ah! Hayır! Resmi bıraktım, Jenkins teyze. Bana göre değildi. Bugünlerde, kalemle ya da suluboyayla uğraşamayacak kadar arkadaşlarımı ziyaret etmekle meşgulüm. Hem yakında Londra'ya gitmiyor muyuz? Sezon gelecek ay başlıyor."

"Evet ya!" diye bağırdı Bayan Jenkins. "Orada evim var, biliyorsunuz, Berkeley Meydanı'nda. Isabella çok kereler benimle kaldı ve her seferinde çok güzel zaman geçirdik. Geçen yıl gördüğümüz o harika oyunu hatırlıyor musun, Isabella?"

"Hangisi, teyze? Çok fazla gördük."

"*Kral John*'u kastediyordum."

"Ah, evet! Sarah Siddons'ın, yakınını kaybetmiş anne Constance'ı oynadığı! *Öldürücü* güzellikte değil miydi?"

"Öldürücü mü?" diye yanıtladı. "Yakını *ölmüş* anne!" Bunun üzerine ikisi kahkahalara boğuldu. "Isabella! İlan ediyorum! Dünyanın en zeki kızı değil mi?"

Cassandra öyle olduğunu söyledi. Ben başımı sallayıp samimi görünmeye çalışarak gülümsedim.

"Bence Londra dünyadaki en heyecanlı yer," diye bağırdı Isabella, gözleri parlayarak. "Elimde olsa orada otururdum."

"Geçen sene özellikle unutulmazdı tabii ki," diye ekledi Bayan Jenkins, mutluluk gözyaşlarını silerek, "çünkü Isabella'nın sosyeteye takdim edilişinin hemen sonrasıydı."

"Londra'da sosyeteye mi takdim edildiniz, Bayan Churchill?" diye sordum. "Ne kadar harika olmuştur."

"Yoo, hayır. Öyle olsun istedim, *çılgınca* elbette," dedi Isabella. "St. James'de kral önüne çıkan diğer kızlarla birlikte sunulmak, ah! Hayatımın en heyecanlı anı olabilirdi! Ama babam bunu dinlemedi. Nasılsa nişanlı olduğum için bir Londra sezonunda para harcamanın anlamsız olduğunu söyledi."

"Ama günü kutlamak için evde çok güzel bir balo oldu," dedi Bayan Jenkins, teselliyle. "Umarım evlenince Londra'ya seyahatlerimizden vazgeçmezsin, Isabella."

"Ah! Bunu düşünemem bile teyze."

"Evlenecek misiniz, Bayan Churchill?" diye sordum.

"Ah, evet," diye yanıtladı Isabella, dünyadaki herkesin bu gerçeği çok iyi bilmesi gerektiğini ima eden bir tonla.

"Bu sene içinde tarihi belirlemeyi umuyoruz," dedi Bayan Jenkins.

"Çok şanslı olduğumu biliyorum," dedi Isabella, gerçekçi bir tonla. "Çok saygın bir erkek."

"Bin erkek tanısan," dedi Bayan Jenkins, "Bay Ashford'dan daha düzgününü ya da saygınını bulamazsın."

Cassandra'yla aynı anda şaşkınlıktan donduk. "Bay Ashford mu?" diye tekrarladı Cassandra.

"Evet," diye başıyla onayladı Isabella, ağır bir iç çekerek. "Arkadaşlarım *çok* yaşlı olduğunu söyleyip duruyor, bu doğru, çünkü *iki katım* yaşında ve babam olacak kadar yaşlı. Ama kendime, bana her zaman en yüksek derecede ilgiyle davrandığını hatırlatıyorum."

"Dünyadaki en başarılı evliliklerin bazıları, seninkinden çok daha büyük yaş farkına dayalıdır, canım," dedi Bayan Jenkins.

"Hâlâ yakışıklı," diye kabul etti Isabella, "*yaşlıca* bir erkek için. Sadece *çok çabuk* güçsüz düşmemesini umuyorum."

Ablamla afallamış, bir inanmazlıkla oturuyorduk. Kalbim çarptı; Cassandra'nın yüzünden rengin çekildiğini gördüm ve benim de hayalet gibi beyaz göründüğümü biliyordum. En sonunda, kekeleyen bir sesle sordum: "Herhalde Bay Frederick Ashford'dan söz etmiyorsunuz? Derbyshire'da, Pembroke Hall'dan?"

"Ah, tabii ki de ondan söz ediyorum, Bayan Jane," diye yanıtladı Isabella. "Onu tanıyor musunuz?"

"Ben, biz... Biz o beyle biraz tanışıyoruz," dedim. "Onunla yine teyzenizin evinde tanışma zevkine erdik, bu geçtiğimiz ay."

"Ah, tabii!" diye bağırdı Bayan Jenkins. "Olur şey değil, unutmuştum! O zaman Bay Ashford'un ne kadar iyi bir adam olduğunu ve Isabella'nın ailesinin bu eşleşmeden ne kadar memnun olduğunu biliyorsunuz. Öyle zeki, öyle alçakgönüllü, öyle iddiasız, kibirden hiçbir iz taşımayan biri ki, bunlar böyle unvan sahibi ve böyle büyük bir serveti olan bir erkekte pek bulunmayacak nitelikler. Bir düşünün! Unvan ve mülk

babadan oğula geçince, Isabella'mız Leydi Ashford olacak, bütün Derbyshire'daki en büyük malikânenin hanımı. Öyle büyük bir arazi, öyle mükemmel bir ev ve güzel bahçeler ve ormanları! Bütün seyahatlerimde hiçbir yerde öyle kereste görmedim!"

"Kimse *kereste* ile ilgilenmiyor, öyle değil mi?" dedi Isabella. "Ayrıca benim zevkime göre çok fazla bahçe var, gerçi Bay Ashford onları çok takdir ediyor gibi *görünüyor*. Bayan Jane, iyi misiniz?"

"İyiyim, teşekkür ederim," dedim, birden nefes almak güçleştiği halde.

Cassandra, konuşma gücünü toplayarak, şöyle dedi: "Kardeşim söylemez ama aslında son zamanlarda pek iyi değil ve görüyorum ki açık havaya ihtiyacı var. Lütfen bizi mazur görürseniz, Bayan Jenkins, Bayan Churchill, biz gidelim. Çay için çok teşekkür ederiz."

On dördüncü bölüm

"Bay Ashford *nişanlı mı*?" diye bağırdım telaşla, sokağın güvenliğine çıkıp, eve doğru yola koyulduğumuzda. "*Isabella Churchill'le*? Doğru olamaz!"

"Doğru olmalı," dedi Cassandra ciddiyetle. "Bayan Jenkins her kelimeyi doğruladı."

"Bunu *nasıl* yapar? Anlamıyorum! Daha altı gün bile geçmedi, burada, *beni* ziyarete gelip, ümitlerimi uyandırıp..." Öyle afallamıştım ki, devam edemedim.

"Ah, Jane, Jane! Çok üzgünüm."

Gözyaşlarına boğuldum. Bir süre konuşamayacak kadar sarsılmış ve acıya kapılmıştım. "*Neden* bana söylemedi?" diye uzun uzun ağladım, çantamdan mendilimi çıkarıp gözyaşlarımı durdurmaya çalışırken. "Belli ki nişanlanmaları gizli değilmiş. Isabella bütün dünyanın bildiğini sanır gibiydi."

"Belki Southampton'dan ayrıldığı sabah, o kadar güçlükle bunu açıklamaya çalışmıştı."

"Öyleyse, bunu itirafi pek çok ay gecikti. Lyme'da tanıştığımız ilk gün bana durumunu söylemeliydi."

"Lyme'da tanıştığınız zaman nişanlı olduğundan emin olamayız, Jane. Isabella geçen sene, sosyeteye takdim edildiğinde nişanlı olduğunu söyledi; teklifi bundan az önce gelmiş olabilir. Sen Lyme'a neredeyse iki yıl önce gittin."

"Doğru," dedim, biraz yumuşayarak. Belki Bay Ashford, ilk tanıştığımızda *bekârdı*. Ama çok geçmeden kızgınlık ve aşağılanma tam kuvvet geri geldi. "Yine de geçen haftalardaki davranışlarına mazeret değil!"

"Hayır, o konuda sana çok yanlış davrandı."

Göğsümde acı sızladı, yeni gözyaşlarını bastırmaya zorlanırken. "İnanılamayacak derecede olanaksız görünüyor! Bay Ashford gibi bir adam, Isabella gibi bir kızı niye seçer? Çok farklılar. Gerçekten onu sevebilir mi?"

"Nasıl, bilmiyorum. Belli ki Isabella da onu sevmiyor."

"Ona yaşlı dedi. Yaşlı! Bay Ashford, otuz üçünde bir erkek ve tanıdığım en yakışıklı, zinde ve güçlü erkeklerden biri!"

"Bunu çok kırıcı buldum," diye kabul etti Cassandra, "özellikle benden iki yaş *genç* olduğu için."

"Belki evlenmesi, bir varis dünyaya getirmesi gerektiğinin hissettirildiği bir yaşa gelmiştir."

"Olabilir."

"Ama o zaman, neden Isabella'yı seçsin?"

"En iyi arkadaşının kız kardeşi. Aileyi iyi tanıyor. Belki gençliği ve güzelliği aklını çelmiştir."

"Bu birkaç durumda Charles ile Maria arasında geçen garip bakışı açıklıyor," diye bağırdım. "Nişanlı olduğunu biliyorlardı ama bana ilgisini gözlemlediler. Neden bir şey söylemediler?"

"Bay Ashford bir baronet oğlu ve kız kardeşleriyle nişanlı. Onu gücendirecek bir şey söylemeye cesaret edemezlerdi."

"Ah! Çok korkunç! Ona âşık olduğumu düşünmek! Böylece onun hiç de düşündüğüm adam olmadığını öğrenmek!"

"Onun hakkında tamamen yanıldığımızı sanmıyorum," dedi Cassandra, yumuşakça. "Bay Ashford bana saygıdeğer bir adam gibi geldi. Sen kendin onun sana olan duygularından emin olamadığını söyledin. Onun âşık olduğunda ısrar eden

benim. Belki *sadece* arkadaşça bize geldi. Hâlâ sana saygısının içten olduğuna inanıyorum."

"İçten mi? Ona nasıl içten veya onurlu bir adam diyebilirsin?" diye bağırdım. "Hangi onurlu adam bir kadına gün be gün gelip, derin bir ilgi numarası yapar ve bir başkasına söz verdiği halde, kendisine sevgi duyacağı bir ortam yaratır? Hayır, Bay Ashford'a içten demezdim. Açıkça, dünyaya bir yüzünü sunup, bu sırada gerçek tabiatını gölgelemekte usta. Bir alçak ve hainden başka bir şey değil. Şehirdeyken zamanını geçireceği bir flört, bir eğlenceydim sadece."

"Böyle olduğuna inanamam," dedi Cassandra. "Yine de bunu anlamak çok zor. Böyle davranmak Bay Ashford'un karakterine uygun görünmüyor."

"Ah keşke ondan nefret edebilsem! Ama..."

"Etmiyor musun?"

"O kendini beğenmiş kıza, bu kadar genç, beceriksiz ve ona karşı bir şey hissetmeyen birine bir ömür boyu bağlı olması, bir kötü bir şaka olmalı! Birlikte mutlu olmaları mümkün mü? Sanmam. Hayır, ondan nefret edemem. Ona acıyorum."

"Ben ikisine de acıyorum," dedi Cassandra, "ve kalbim *senin* için kırılıyor, Jane."

"Bunun olmasına nasıl izin verebildim? Bu kadar derin hisler duyup aldanmama *nasıl* izin verebildim?"

"Kendini suçlama. Yanlış bir şey *yapmadın.* Onun her kelimesi, her hareketi sana niyetini gösterir gibi *görünüyordu.*"

"Eğer biri duyarsa, utancımdan ölürüm."

Cassandra elimi tuttu ve sıkıca sıktı. "Bir daha asla adını anmayacağız."

Öğrendim ki, ızdırap sanatın büyük teşvik edicisiymiş.

Daha önceki karmaşam ve üzüntüm yaratıcılığımı kısıtlasa da, şimdi yazma yeteneğim fazlasıyla geri dönmüştü. Daha

önce hiç kalemi kâğıda değdirmek için böyle ateşli bir arzu, hayır, bir *ihtiyaç* duymamıştım. Günlerce kör bir öfkeyle, sadece yemek, içmek veya uyuma ihtiyacına yenildiğimde durarak yazdım.

Artık Willoughby karakterimi yumuşatmak için bir zorunluluk hissetmiyordum. Bana, dünyanın, aşk söz konusu olduğu zaman adil bir yer olmadığı ve asla olmayacağı hatırlatılmıştı. Marianne, Willoughby'sini ne kadar derinden sevse, kalbi ne kadar kırılsa da... Onu bir alçak ve ahlaksız, vicdandan yoksun, kendi çıkarlarıyla hareket eden biri olarak resmedebilirdim ve haklı olurdum. Başka bir kadınla evlenince, Marianne şimdi benim hissettiğim bütün reddedilme acısını ve utancını duyabilirdi.

Edward ve Elinor'un kaderinde, benzer bir uyanış yaşadım. En sonunda Edward'ın, aşkını açıklamasını engelleyen ne kadar korkunç bir sır sakladığını buldum.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Cassandra; kitabımın, Steele kız kardeşler adında epey sevimsiz iki karakter eklediğim en yeni bölümlerini okumayı bitirince. "Edward ile Bayan Lucy Steele arasında açıkladığın bu dört yıldır süren gizli nişan..."

"Sence de çok zekice ve esinlenmiş bir detay değil mi?"

"Evet," dedi Cassandra, "ama çok..."

"Üzücü? Sinir bozucu? Tanıdık? Hayatın sanatı yaratışının bir örneği?"

"Karanlık diyecektim. Hikâyen öncekinden çok daha karanlık."

"Karanlık ruh halime uyuyor."

Southampton'dan taşınmadan birkaç gün önce, bana bir mektup geldi. Hemen Bay Ashford'un el yazısını tanıdım ve gerçekten de adres Pembroke Hall, Derbyshire'dan geldiğini

belirtiyordu. Bir zamanlar böyle bir mektubu büyük sevinçle karşılayacak olsam da, şimdi görüntüsü sadece acı ve kalp burukluğu, peşineyse soğukluk ve kararlılık getirdi.

"Affedersiniz," dedim, postacıya dönüp mektubu geri vererek, "ama bir hata olmalı. Bu benim için değil. Lütfen göndericiye iade edin."

"Evet, Bayan," diye yanıtladı postacı, can sıkıcı mektubu aldı ve sokaktan aşağı gözden kayboldu.

"Ne diye geri gönderdin?" diye bağırdı Cassandra, ne yaptığımı duyunca. "Belki olanlar için bir açıklama yapmak istemişti. Ne söyleyeceğiyle ilgilenmiyor musun?"

"Hiç!" dedim öfkeyle. "Gerçeği zaten biliyorum ve açıklamasını ne kadar güzel dile getirmeyi seçerse seçsin bir fark yaratamaz. O bir başkasına bağlı, gerçek bu. Onunla evlenecek, buna şüphemiz yok. Şimdi bana ne önerebilir, özürler ve arkadaşlık vaadinden başka; o da duyduğum derin bağlılıktan sonra olanaksız geliyor. Hayır! Eğer kalbim onarılacaksa, aklım eğer tekrar netleşecekse, Bay Ashford'la tanıştığımdan öncesine dönmeliyim ve onu düşüncelerimden çıkarmalıyım."

"Gücünü ve kararlılığını alkışlıyorum, canım," dedi Cassandra, ifadesi sevgi ve nezaket doluydu, "ama bu kadar derin duygularla bağlı olduğun birini *düşünmemek... Bunu* söylemesi kolay."

Doğru söylüyordu, ama bana açık başka hangi yol vardı? Gerçekten de, beş dakika geçmeden, birkaç düzine yeni taslak sayfasını bir tür kitap haline birleştirmekle ve ciltlerini dikmekle meşgulken, kafamda Bay Ahsford'un sesi önceki haftalardan güzel sözleri tekrarlayıp durdu: "*Kitabınız sevimli, esprili ve romantik; tamamen yeni bir tarzda. Daha önce bunun gibi bir şey ne okudum, ne duydum. Yayımlanacaksınız, yayımlanmalısınız.*"

Hepsi boş pohpohlama mıydı? Merak ettim. Övgüsünde çok samimi görünüyordu. Eh, diye düşündüm ani bir sinir anında, anlamak için bir yol var. *Akıl ve Tutku*'nun bitmesine epey zaman vardı, ama tamamlanmış başka bir kitabım vardı, yıllar önce yayımlanmış *olması* gereken.

Beni uzun süredir bıktıran bir konuyu ele almaya tam o anda karar vererek kalemimi aldım. "Mrs. Ashton Dennis" adını kullanıp gerçek ismimi saklayarak, aşağıdaki mektubu, Londra'daki Crosby & Co. adındaki yayıncıya aceleyle yazdım:

5 Nisan 1809, Çarşamba

Beyefendi,

1803 yılının baharında Susan *adında iki ciltlik bir roman taslağı size Seymour adında bir beyefendi tarafından satılmıştı ve aynı zamanda 10 sterlin satış ücreti alınmıştı. O zamandan beri altı yıl geçti ve kendimi yazarı olarak ilan ettiğim bu eser, satış sırasında şart koşulmasına karşın, bilgim dahilinde, basılmamıştır. Böyle olağanüstü bir hali ancak taslağın dikkatsizlikle kaybolmuş olmasına bağlayabilirim; eğer durum buysa, yararlanmaya niyetliyseniz ve elinize ulaştığında daha fazla geciktirmeyecekseniz size bir kopya daha göndermeye hazırım. Özel koşullar yüzünden bu kopyayı ağustostan önce hazırlamam mümkün olmayacaktır**, *ancak teklifimi kabul ederseniz, elinize geçeceğine güvenebilirsiniz. Lütfen mümkün olan en kısa zamanda bana tek bir satırlık dahi olsa yanıt gönderme iyiliğini gösterin, çünkü*

* Taslağın kopyası şüphesiz erişilmezdi; çünkü ev, Southampton'dan taşınma beklentisiyle toplanmıştı.

burada kalış sürem birkaç günü geçmeyecektir. Eğer bu dilekçem dikkate alınmazsa, eserimin yayımlanmasını başka bir yere başvurarak garantiye almakta kendimi serbest hissedeceğim.

Beyler vs. vs.
MAD-

Mahlasımın ilk harfleri MAD*, duygularımı ve o günkü ruh halimi mükemmel olarak yansıtan bir sözcük oluşturmuştu.

Tam da hareket edeceğimiz sabah postaneye gelen yanıt şöyleydi:

8 Nisan 1809, Cumartesi

Madam,

Bu ayın 5'inde mektubunuzu aldığımızı bildirmek isteriz. Söylenen zamanda, Bay Seymour'dan Susan *adında bir roman satın alıp kendisine 10 sterlin ödediğimiz ve bunun için tam bedel olarak damgalı makbuz aldığımız doğrudur; ancak ne yayımlanması için şart koşulan bir zaman, ne de basma yükümlülüğümüz yoktur. Siz ya da bir başkası basarsa, satışı durdurmak için dava açarız. Taslak, ödediğimizin aynı miktar karşılığında sizindir.*

R. Crosby & Co
Saygılarımla vs.
Richard Crosby

Bu yazışmayla hem üzülmüş hem çok kızmıştım. Kitabımı geri almak için gereken miktarı hiçbir şekilde sağlayamazdım.

---

* Kızgın, öfkeli. (ç.n.)

Susan'ın benim için öldüğünü anladım, *Akıl ve Tutku*'yu ne kadar çabuk bitirirsem o kadar iyiydi.

Ama epey bir süre bu işle uğraşamayacağımı biliyordum. Bütün mobilyalarımız ve eşyalarımız artık paketlenmiş ve birkaç yük arabasına yüklenmiş, o sabah Steventon'a, Chawton'daki ev hazır olana kadar depolanmak üzere yola çıkmıştı. Üzülerek, bir kez daha bağımsızlığa, mahremiyete ve yazmaya bir süre için veda etmem gerektiğini anladım.

On beşinci bölüm

"Çok sevgili Steventon," dedim, kardeşim James'in arabasından dışarı bakarken, gençliğimin bütün mutlu günlerini geçirdiğim papaz evine doğru tekerlek izleriyle bozuk yoldan yukarı dönünce. Tanıdık, inişli çıkışlı yeşil tepeler ve erken baharın minik yeni yapraklarını çıkaran karaağaçların yayıldığı çayırlar arasından yolculuğumuz, içimde çok ihtiyaç duyduğum bir sakinlik ve huzur duygusu uyandırmıştı. "Tekrar evde olmak iyi gelecek."

"Steventon artık *evimiz* değil," diye hatırlattı Cassandra. "Artık James'in ve epey bir süredir öyle. *O* bize ev sahipliği yapmaktan hoşlanabilir ama Mary'den nazik bir karşılama göreceğimizden emin değilim."

James'in ikinci karısı Mary (kardeşlerim Mary adında kadınlarla evlenmeyi huy edinmiş gibiydi), sevgili arkadaşımız Martha Lloyd'un kız kardeşiydi ve evlenmelerinin üzerine annemin en sevdiklerinden biri olmuştu; ama *bu* Mary uygun bir eş ve üvey anne olmaktan uzak çıkmıştı. Bayan Mary Austen, yüzündeki çiçek bozuğu izleriyle ve James'in daha önce bir kez evlenmekle kalmayıp (ilk karısı, Anna adında tatlı bir kız bırakarak ölmüştü), şimdi de Henry'nin karısı olan Eliza de Feuillide'ye tutulmuş olduğu bilgisiyle kalıcı olarak yaralanmıştı.

James evliliğinden yeterince memnun görünse de, ailenin kalanının, Mary'nin kıskanç güvensizliklerinin onu sinir bozucu bir şekilde nezaketsiz, huysuz ve baskıcı hale getirdiği ve zavallı Anna'ya nazik davranmadığı konusunda fikrimi paylaştığına inanıyorum. (Benim gözümdeki en büyük hatasını da söylemem gerekir. Kitaplara güvenmezdi ve pek az okurdu.) Yine de, annemin son mektuplarındaki yakınmalarına karşın, Mary'den, annemin hasta olduğunu ve neredeyse kırk yıldır *onun* olmuş bu evde dinlenip iyileşmeyi umduğunu düşünerek nazik bir karşılama *umuyordum.*

Ancak biz arabadan inerken annem ön kapıdan fırlayıp bizi açık kollarla ve bir uğursuzluk uyarısıyla karşıladı.

"En sonunda gelebilmenize ne kadar sevindim, kızlar! Sizi çok özledim!" Annem sırayla bizi kucaklayıp gözlerinden sevinç gözyaşlarını sildi; sonra arkasındaki açık kapıya göz atarak, alçak sesle ekledi: "O Mary'den içten bir karşılama beklemeyin. Bütün ay çok berbat bir ruh hali içindeydi."

O anda küçük yeğenim Edward, dokuz yaşında birinin bütün enerjisi ve şevkiyle kapıdan fırladı. "Jane teyze! Cassandra teyze!" diye bağırdı, kendini kollarımıza atarak. "Bahçede kurduğum kaleyi görmelisiniz! Muhteşem ve çok şahane bir yer. Buradayken bana hikâyeler *anlatacaksın*, değil mi Jane teyze? Penceremin dışında bir ağaçta daha önce hiç görmediğim bir kuş var. Gelip bana bunun ne kuşu olduğunu söylemelisin, Jane teyze."*

Ona hikâyeler anlatmaya ve mümkün olduğunca çabuk gidip kuşa bakmaya söz vererek güldüm. Kardeşim James bizi

---

* James-Edward Austen-Leigh (ailesi tarafından Ed denirdi), Jane Austen'ın en sevdiği yeğenlerinden biriydi. 1836'da bir büyük teyzenin mülkü miras kalınca, Austen'a ek olarak "Leigh" adını aldı. Önce köy papazı, sonra bölge papazı oldu; 1869'da yazarın ilk biyografisi olan *Jane Austen'ın Anıları*'nı yazdı.

her zamanki ciddiyetiyle karşılayıp, yolculuğun bizi çok yormuş olmasından duyduğu endişeyi ifade etti. Diğer çocuklar da çok geçmeden bizi karşılamaya geldiler. On beş yaşındaki Anna, özellikle sevdiğim tatlı, zeki bir genç kızdı ve Caroline dört yaşında utangaç, sevimli bir kızdı.

"Ay, bütün *bunları* nereye koyacağız," diye bağırdı Mary aksi bir şekilde, bütün dünyevi eşyalarımızı taşıyan arabalar arkamızdan yaklaşınca.

"Sadece birkaç ay, canım," dedi James. "Eminim hangarda ve ahırda yer bulabiliriz."

Annem hayatımızdaki bu geçiş döneminde yardımları için büyük takdir gösterirken, Mary kaşları çatık, ablamla bana döndü ve "Çatı odalarından birini paylaşmak zorunda kalacaksınız; çünkü anneniz zaten Anna'nın yatak odasını işgal etti ve diğer bütün odalar dolu."

"Eminim çok rahat edeceğiz," diye yanıtladım. "Gerçekten de bizi bu kadar nezaketle kabul edecek bir ailemiz olduğu için şanslıyız."

"Bakın Jane teyzeyle ben çayırda bugün ne bulduk," dedi Edward gururla; o akşam yemekte, elini açıp üç tane minik boş kızılgerdan yumurtası kabuğunu incelenmesi için göstererek.

"Koleksiyonuna güzel bir parça daha, oğlum," dedi James.

"O pis şeyleri kaldır!" diye bağırdı Mary, burnu tiksintiyle kırışarak. "Masadayız! Geçen hafta ölü bir fare getirdin. Ondan önce, en iğrencinden bir böcek. Küçük oğlanların *oynadıkları* şeyler, kesinlikle dehşet verici."

Edward'ın yüzü asıldı ve çabucak hoşa gitmeyen kabukları cebine koydu. James sustu ve yemeğine döndü.

"Çocuk doğayı seviyor," dedim, yeğenime güven verecek bir gülümsemeyle.

"Beni *kızdırmayı* seviyor," dedi Mary. (Şimdi üvey kızına dönerek) "Anna, kaş çatmayı bırak! Ve yerken dik otur."

"Eğer biraz daha dik otururşa," dedi annem, "ayakta duracak."

"Sadece onu bir hanımefendi yapmaya çalışıyorum, uyuşukluk ve rahatına düşkünlüğe yatkınlığı düşünülürse bu kolay değil."

Anna'nın yüzü bu açıklamayla utançtan kızardı ama hiçbirimiz onu savunmaya koşamadan önce (Anna aslında verici, sorumluluğunu çok iyi bilen bir çocuktu) Mary, tam o sırada kendisine patates yemeğinden alan Edward'a dönüp sertçe bağırdı: "*Bir* patates, Edward! Herkese yetecek kadar kalmayacak."

Çok patates var gibi görünüyordu. Edward duraladı, sonra görev icabı patateslerinden birini geri koyarken, Mary, anneme, ablama ve bana, sıkı, tatlı bir gülümsemeyle döndü. "Siz hanımlar ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?"

"Kendimi istenmeyen bir paket gibi hissediyorum," dedim o akşam, annemin yatak odasının mahreminde, o sessizce ağlarken.

"Hepimiz öyle," diye yanıtladı Cassandra, gülümsemeden.

"Doğru Godmersham'a gitsek en iyisi olmaz mı, anne?" diye sordum. "Orada muhakkak daha iyi karşılanırız."

"Keşke gidebilsek," diye yanıtladı annem, gözlerini kurulayarak, "ama seyahat edecek kadar iyi değilim; sinirlerim buna dayanmaz. Son zamanlarda başımda şiddetli bir zonklama var ve on gündür, günde altı sülük bile beni rahatlatacak bir şey yapmadı. O kadar halsiz hissediyorum ki, bazı sabahlar bütün yapabildiğim yataktan çıkmak. Karaciğerimden endişe ediyorum. Şu anki halimle, bir arabada beş dakika bile ölümüm olabilir. Bu yüzden durumu en iyi şekilde değerlendirip,

herhalde en azından birkaç hafta daha burada kalmalıyız. Ama çok, çok zor bir şey, istenmediğin yerde kalmak."

Pazar sabahı, Carolyn ile Edward'ın, çocuk odasında en iyi giysilerini giymiş, kiliseye gitmek için sabırsızlıkla annelerinin giyinmesini beklerken, bir hikâye anlatmam için çok içten isteklerini yerine getiriyordum. Odanın yanından geçerken Anna, diğer çocukların gülüşünü duyup sessizce kapı aralığından dinlemek için içeri kaydı. Masala, hemen onun adında ve tanımında bir karakter ekledim. Buna sevindi ve sessizce gülümsedi.

"Anna gözlerini açınca, kendini büyük bir ormanda sandı. Ama ağaç gibi görünen şeyler aslında parlak çan çiçekleri yatağıydı. Büyücünün iksiri mucizeler yarattığından Anna artık bir yusufçuktan daha büyük değildi."

Carolyn'in hayretten nefesi kesildi. Edward güldü ve başını salladı. "Jane teyze, bu olamaz."

"Her şey olabilir, Edward, eğer inanırsan."

Bir an, bu fikri düşünerek sustu ve sonra sordu: "Yani senin hikâyenin anlattığın gibi olduğuna inanırsam, gerçek gibi mi olur?"

"Ne demek istediğimi tam olarak anladın, Edward."

Gülümsedi.

"Bir çiçekten bile daha küçük olduğunu görünce korkmuş mu?" diye sordu Anna.

"Korkamayacak kadar şaşkındı. Her şeyden daha şaşırtıcı olansa, parlak yeşil bir yaprağın kıvrımında, sanki bir kanepedeymiş gibi uzanmış minik peri prensiydi. Gür altın saçlarıyla ve şapka olarak taktığı çan çiçeğinin aynısı renkte koyu mavi gözleriyle çok yakışıklıydı. '*Krallığıma hoş geldiniz*,' dedi derin, yumuşak bir sesle. "*Ben Çiçek Prensiyim. Bir fincan ka-*

rahindiba çayında bana eşlik eder miydiniz?' '*Size bir fincan karahindiba çayında eşlik etmek mi?*' diye sordu Anna şaşkınlıkla. '*İçmek için mi, içinde yüzmek için mi?*'"

Çocuklar güldüler. O anda, anneleri, en güzel pazar elbisesini giymiş, yüzünde ekşi bir bakışla odanın kapısından daldı. "Burda neler oluyor? Bu gülüşler de ne?"

"Jane teyze bize bir hikâye anlatıyor," diye yanıtladı Edward, başarısızlıkla gülümsemesini saklamaya çalışarak.

"Bu Tanrı'nın günü, hikâye ve eğlence günü değil," dedi Mary sertçe. "Gelin çocuklar. Kiliseye gidiyoruz."

"Ama Jane teyze bitirmedi," diye ağladı Carolyn, ümitsizce.

"Yatma saatinde bitiririm," diye fısıldadım ciddiyetle, "söz veriyorum."

Kilisede, Alethea Bigg ve kız kardeşi Elizabeth Heathcote'u görünce sevindim. Ayinden sonra (kardeşim James çok güzel bir vaaz vermişti), Elizabeth, papaz evinin duvarının üzerinden otlayan ineklere taş atan oğlu William'ın arkasından fırlayınca, Cassandra'yla ben, Alethea'yla hoşça sohbet ettik. Harris'in, karısının ve çocuklarının iyi olduğunu ve önceki ekimde evlenen kız kardeşi Catherine'in yeni durumu anlatarak bizi rahatlattı.

"Onlar adına çok sevindim," dedi Cassandra.

"Mahallemize döndüğünüze ne kadar *sevindiğimi* anlatamam," dedi Alethea, "sadece kısa bir süre için bile olsa."

"Ne kadar kısa olursa o kadar iyi," dedim, "çünkü Mary bizi burada istemediğini açık etti."

"Onun çok sevimsiz bir kadın olduğunu düşünmüşümdür hep," diye yanıtladı Alethea. "Keşke sizi bizimle Manydown'da kalmaya davet edebilseydim; ama Elizabeth yarın Sussex'teki arkadaşlarını ziyarete gidiyor ve babamla ben iki güne kadar

birkaç haftalığına tatile çıkıyoruz." Birden küçük bir heyecan ifadesiyle bağırdı: "Ah! Çok yaratıcı bir fikrim var. İkiniz de bizimle gelmelisiniz!"

"Sizinle gelmek mi?" diye yanıtladım şaşkınlıkla. "Nereye gidiyorsunuz?"

"Kuzeyi gezeceğiz; babam, hâlâ seyahat edebilecek kadar iyiyken bir gezide kararlı. En uzak istikamet, Derbyshire'da, Brimington'da oturan bir papaz olan babamın kuzeni Bay Lucian Morton'la bir hafta kalış olacak. O kadar uzakta oturduğu için onunla hiç karşılaşmadım, babam da karşılaşmamış; ama babam tanışmak için istekli. Her açıdan, Bay Morton çok saygın birisi ve ülkenin güzel bir bölgesinde yaşıyor. Eminim grupta iki hanımefendi daha olmasından çok memnun olur."

"Nazik teklif için teşekkürler, Alethea," dedi Cassandra, "ama Steventon'a daha yeni geldik ve annemi tekrar bırakmak istemem. Jane, sen git."

Hiç gitmediğim bir yere, kuzeye geziye gitme fikrinden çok hoşlansam da, Derbyshire'ın adının anılması daveti reddetmem için gereken tek dürtüydü. Benim için o ilçenin adını, Pembroke Hall'u ve sahibini düşünmeden duymak mümkün değildi. O yerin yakınında herhangi bir yere seyahat etmek için hiçbir isteğim yoktu.

"Alethea, bu babanın seninle yalnız tadını çıkarmak için planladığı bir seyahat. Sizin beraberliğinizi bölmeyi düşünemem."

"Bölmek mi?" diye bağırdı Alethea. "Tam tersine, gelirsen bana iyilik etmiş olursun!" Alçalttığı sesiyle ekledi: "Babam bu seyahate tatil demeyi denese de, gerçek niyetini saklayamaz. Ne peşinde olduğunu biliyorum. Beni seçkin kuzeni Bay Morton'a göstermek istiyor. Bir evde kalmış kızı, saygın, yaşlıca bir papazla evlendirdiğinden, diğeriyle de benzer bir başarı elde etmek istiyor."

"*Üzgünüm*," dedim sempatiyle, Bath'taki yıllarımızda annemle babamın Cassandra'yla benim için umutlarını hatırlayıp böyle bir durumun korkunçluğunun farkında olarak. "Ama belki bu Bay Morton buna değer bir beyefendidir ve ondan hoşlanırsın, o zaman da kesinlikle *benim* refakatime ihtiyacın olmaz."

"Bunun için pek az ihtimal var çünkü kırk yaşında, iyi bir mesleği var, ama daha hiç evlenmemiş. Bir erkeğin, bu kadar uzun süre bekâr kalması için bir kusuru *olmalı*."

"Pek çok iyi ve hoş erkek hayatta daha geç evlenmeyi seçiyor," dedim, yakın zamana kadar aynı kategoriye koyacağım, ama şimdi sadece nefret ettiğim Bay Ashford'u düşünmemeye çalışarak, "hem giderek hiçbir şey kaybetmezsin, onunla evlenmeye zorlanamayacağına göre."

"Hayır, ama en azından birkaç gün onun refakatine dayanmak zorunda kalacağım. Sen orada olursan ne kadar da hoş olur! Yolculuğun kendisini düşün, Jane!" Alethea kendinden geçerek, gözleri heyecandan parlayarak ellerini çırptı. "Göreceğimiz yerler, paylaşacağımız deneyimler! Ah, şimdiye kadar bu seyahatten nasıl ürküyordum. Sıkıcı yaşlı babamla üç ya da daha fazla hafta... Ama öyle olması gerekmez. Lütfen, Jane, beni bu kaderden koru, yoksa delireceğim!"

Bu kadar kalpten bir ricaya hayır diyemezdim. Steventon'dan ayrılmaya istekliydim, sevgili arkadaşlarımla seyahat etmek fikri çok çekiciydi ve yoldaki duraklar benim için çok ilginçti. Derbyshire'dan başka *herhangi bir* son istikamet tercih etsem de, kendimi ilçenin yeterince büyük olduğuna, daha küçük köylerinden birine kısa bir ziyaret yaparak, Bay Ashford benim farkıma varmadan kesinlikle güvende olacağıma ikna ettim.

Kuzeye doğru yolculuğumuz tamamen kazasız ve olaysızdı. Yolumuz, Oxford, Blenheim, Warwick, Kenelworh ve Birmingham gibi hoş yerler arasından geçiyordu, hepsinden fazlasıyla zevk aldık, başlıca görülecek yerleri görüp genel olarak iyi havanın tadını çıkardık. *Squire*, altmış yedisinde olmasına ve o yaşta babamın olduğu kadar zinde olmamasına (ve epey konuşkan ve ciddi yaradılışlı olmasına) karşın, mimari ve doğaya meraklıydı. Ayrıca bütün yol boyunca rahatımız için çok cömert ve özenliydi. Hanlarda kendi yemeklerimizi seçmemizde ısrar etti; yolculuk sırasında, Alethea'yla ben sürekli bir mutlu sohbet halindeyken o arabanın karşı koltuğunda horlayarak oturdu.

Alethea her zamanki enerjik, cana yakın haliyle, gördüğü ve yaptığı her şeyden zevk almakta, beğendiğini övmekte ve saçma bulduğuyla alay etmekteydi. Günlük eğlencelerimiz benim ruhsal durumumu iyileştirmekte harikalar yarattı. Çok geçmeden adı lazım olmayan bir beyefendiyle ilgili yakın zamandaki hayal kırıklığıma dair bütün düşüncelerimi aklımın en uzak köşesine sürdüm ve ruh duruluğu ve istekli bir gülüşle her yeni günün tadını çıkardım.

Seyahatimizin ikinci haftasının sonuna doğru, bir güneşli öğleden sonra, pencereden dışarı, geçtiğimiz güzel ormanlık araziye memnuniyetle bakarken, sürücü Derbyshire ilçesine girdiğimizi duyurdu. Alethea bana sessiz bir dehşetle döndü ve mırıldandı: "İşte en sonunda geldik. Yakında kurtlara atılacağım."

Söylendiği gibi, *squire*'ın kuzeni çok güzel bir mahallede oturuyordu. Ana yoldan dar yola çıktık ve çok geçmeden papaz evi göründü. Evin kendisi, fazla büyük olmayan, yeşil çimenle ve defne çitiyle çevrili, alçakgönüllü bir tuğla binaydı. Arabamız bahçe kapısında durdu ve bir anda hepimiz dışarıdaydık, kısa çakıl yolu geçip ön kapıda Bay Morton'la tanıştık.

Kırkında, uzun boylu, şişman görünüşlü bir adam olan Bay Morton'un yuvarlak yüzünde boncuk gibi soluk gözleri ve çok çarpık bir sıra dişi ortaya çıkaran yapmacık bir gülümsemesi vardı. Çok korkunç şekilde kelleşmiş ve telafi etmek için birkaç uzun, ince, kıvırcık kahverengi ve beyaz kümeyi kafasının önüne doğru taramıştı.

"Hoş geldiniz, hoş geldiniz mütevazı konutuma," dedi Bay Morton, bizi çok resmi bir nezaket havasıyla içeri alıp, bu sırada valizlerimizi belli odalara yollanmak üzere yönlendirirken. "En sonunda, sizinle tanışmak büyük şeref, *squire*," dedi, adamın elini coşkuyla sıkarak, "çünkü bence aile bağları dünyadaki en önemli şeydir. Ben, *squire*, Hampshire'daki seçkin konumunuzun, servetinizin ölçüsünün ve mülkünüzün ihtişamının fazlaca farkındayım ve sessiz bir hayranlıkla doluyum. Her zaman, bunca seneyi tanışmadan geçirmiş olmamızı büyük bir talihsizlik olarak görmüşümdür; ancak coğrafi yerleşim olarak bu kadar büyük bir mesafeyle ayrılmış olduğumuzdan bu kesinlikle anlaşılabilir. Yolculuğunuzun çok zor olmadığına inanıyorum."

Bütün bunlar Bay Morton'un dudaklarından, biz girişin önünde dururken, henüz tanıştırmalar yapılmadan döküldü. Adamın görünüşü ve gösterişli tarzı karşısında Alethea'yla aramızda dehşetle bakıştık; gülmemek için yapabildiğimiz tek şey buydu.

On altıncı bölüm

Squire, Bay Morton'u yolculuğumuzun çok memnuniyet verici geçtiğine, -Bay Morton kendini Alethea ve bana tanıtmak için kesmeseydi, lafı kuzenininki kadar uzatacağı bir konuşmayla- inandırdı.

"Bayan Alethea," dedi Bay Morton, istekli bir reveransla, "gerçekten de ne büyük bir zevk. Babanızın mektuplarından güzelliğiniz hakkında çok şey duydum ve şu anda görüyorum ki, söylenenler gerçekten hiç de uzak değil." Sonra bana reverans yaparak, ekledi: "Ve aynı iltifatı size de yapabilir miyim, Bayan Austen, çünkü *squire* yazıp geleceğinizi haber verme nezaketini gösterdi ve sizin için övgüleri de eşit değerdeydi. Kuzenimin her arkadaşının benim de arkadaşım olduğundan emin olunuz. Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum; eğer burada kalışınızı daha rahat kılacak bir şey varsa, ne kadar küçük de olsa, lütfen söylemekten çekinmeyin."

Bay Morton'a nezaketi için içtenlikle teşekkür ettim ve bundan sonra bizi salonunda şöminenin önüne oturup içecek bir şeyler almaya davet etti.

Hizmetçi çay takımlarını getirirken, Bay Morton bize odadaki her mobilya parçasının, -epey korkutucu büyüklükte ve pek güzel olmayan maun bir büfeye özel dikkatimizi çekerek- detaylı açıklamasını yaptı. "Bir açık artırmada satın al-

dım, düşünülebilecek fiyatın çok altına," dedi büyük gururla, "ve çok faydalı bir parça olacağına inanıyorum. Ya, komşum, Leydi Cordelia Delacroix; büyük varlığı ve mülkü olan, çok cana yakın ve lütufkâr bir kadındır. Bretton Hall'da oturur, buradan dört kilometre bile değil, *iki kez* oraya çaya davet edildim; bu hanımefendi mobilyayı görünce iyi işçiliği ve sağlamlığı üzerine fikrini belirtti ve çok iyi bir alışveriş yaptığını vurguladı."

Squire'a, yüzünde önümüzdeki adamın saçmalığını doğrulayacak en küçük bir gülümseme var mı, yakalamak için bir bakış attım, ama o pek farkında değil gibi görünüyordu; hatta odanın güzel boyutları, yapının görünümünü ve sağlamlığını beğendiğini ifade ediyordu. Papaz evinin yapısıyla ilgili sorular sordu ve ev sahibimiz büyük hevesle yanıtladı. Sonraki çeyrek saat boyunca, Alethea'yla ben, iki adam, papaz evinin ve kilisenin olduğu kadar mahalledeki diğer her bina, ahırın ve kulübenin mimari detaylarını, belki bir ya da iki ambarı ve birkaç tuvaleti hariç tutarak, istekli biçimde tartışırken sessiz bir şaşkınlık içinde oturduk.

Bu konuşmanın peşine, Bay Morton bize evin tam bir turunu yaptırdı, epey küçük ölçüde bir yapı olmasına karşın çok düzgün ve rahat görünüyordu ve sahibi için pek çok güzellik barındırıyordu.

"Burada insanın bir evden isteyebileceği her şey var," diye belirtti *squire*, "ama bir ***kadın*** elinin sağlayacağı sıcaklıkla daha da iyileşebileceğini düşünüyorum."

"Evet, gerçekten de, *squire*," dedi Bay Morton. "Tam bu konuyu epey düşünmüş bulunuyorum ve benim için önemli bir ilgi konusu. Her papazın, bölgesinde bir evlilik örneği oluşturmasının doğru olduğunu düşünüyorum, *eğer* rahat şartlar içindeyse... Benim durumumda bana sunulan küçük maaş yü-

zünden yakın zamana kadar bu böyle değildi. Ama şansıma, komşu bölge Oxcroth'un da maaşı bana önerildi ve sonunda şimdi bir eşe sunulması istenen şartlara sahip durumdayım."

"Öylesiniz," diye katıldı *squire*. "Kızım Catherine'in sizin gibi bir papazla evlenmesini görme zevkine yeni eriştim ve *o* birleşmenin ailemize getirdiği mutluluğu size anlatamam." Alethea, olabilecek en çaresiz suratla, konuyu daha fazla sürdürmemesi için gizlice yalvararak babasına döndü ama *squire* fark etmemiş gibiydi. "Şimdi evi Alethea idare ediyor," diye devam etti, "ve çok mükemmel bir yönetici, iddia ederim ki, onunla olacak her erkek şanslıdır."

Alethea'nın yüzü kıpkırmızı oldu ve sanki oracıkta yok olmayı diler gibi gözlerini kapadı.

Hemen şöyle dedim: "Arabanın içinde kapalı kaldıktan sonra, açık havada bacaklarımı esnetme fırsatını memnuniyetle karşılarım, Bay Morton. Bahçenizde bize bir tur yaptırmanızı rica edebilir miyim?"

Fikir çok istekli bir karşılık buldu. Alethea, onunla Bay Morton arasına olabildiğince çok mesafe koymasına yardım etmem için yalvaran bir bakışla, kolunu sıkı sıkı babasınınkine kilitledi. Böylece, ev sahibimizle ben yürümek zorunda kaldım.

"Bahçenin ekme biçme işleriyle kendim ilgileniyorum," dedi Bay Morton, pek çok bakımlı yoldan ve geçitten yürürken, "bence bu, hayatın en saygıdeğer zevklerinden biridir ve çok sağlıklı bir uğraş." Arar göründüğü övgü hecesini söylememize izin vermek için susmadan, her çalıyı ve ağacı büyük bir tatminle gösteriyordu. "Bu güllerin her birini kendi ellerimle diktim; her seçimimi, biçimi, dayanıklılığı, rengi ve kokusuna göre yaptım. Eğer yazın geri gelirseniz, komşularımın birkaç durumda belirttiği gibi, görüntünün muhteşemliğin-

den etkileneceğinizi düşünerek gurur duyuyorum. Sunumun düzeni, tonların çoklu dizilişi, çiçeklerin sayıca fazla oluşu ve çıkardıkları güzel, tatlı kokular en karamsar yapıda kişide bile hayranlık uyandırmaya yeter."

Bahçenin kıyısında, Bay Morton uzak ağaçlarla nokta nokta işaretli birkaç araziyi işaret etti. "O Camperdown karaağacı; aynı zamanda *U. Glabra camperdonii* olarak da bilinir, bir tür Wych karaağacı. Sadece o kümede altı tane karaağaç var," dedi gururla (her ne kadar memnuniyet verecek çok şey görsem de, sahneden Bay Morton'un umduğu kadar ilham alamadım), "ve sağda, üç tane kestaneyle iki meşe göreceksiniz." Bizi çayırlık alanında gezdirmeye hevesliydi, ama Alethea ve *squire* yorgun olduklarını itiraf ettiler ve yemekten önce dinlenmek için odalarının gösterilmesini istediler.

Bay Morton hemen çok özür diledi. "Yorgunluğunuz tamamen benim suçum. Sizi böylesine geniş bir tura çıkarmamalıydım, hemen varış anınızda ve hanımlar bu kadar nazik ayakkabılar giyerken! Adımınıza dikkat edin, Bayan Austen! Yolunuzda çok büyük bir çakıl var."

Bay Morton eğildi ve can sıkıcı taşı uzağa fırlattı, işlem sırasında yanlışlıkla bir sincabı arkadan vurarak. Yaratık şaşkınlık içinde bir an donakaldı, sonra seğirtip gitti. Eve dönerken bütün yol boyunca, Bay Morton zavallı hayvanın erken ölümüne sebep olmadığı için ne kadar rahatladığından başka bir şey konuşamadı.

"Umarım yemekte onun yanına oturmak zorunda kalmam," dedi Alethea, daha sonra, paylaştığımız yatak odasında kendimize çekidüzen verirken. "Hayatımda tanıdığım en iğrenç, sıkıcı, gülünç adam."

"Bence çok eğlenceli," diye yanıtladım.

"O zaman onun yanına *sen* otur ve bütün konuşmayı sürdür. Kendi adıma, hiçbir şekilde tek kelime etmemeye ve bugüne kadar yaşamış en sıkıcı ve itici kadın olarak görünmeye niyetliyim."

"Bu senin yararına olmayabilir," diye takıldım, kâseden yüzüme su çarparken. "Sessiz tipte bir kadını tercih edebilir."

"Ah! Bunu düşünmemiştim. Ama kaba olamam, bu sadece babamı üzer."

"Sevgili Alethea, bu kadar sıkıntılı görünme. Bay Morton'un seni müstakbel karısı olarak düşündüğünden hiçbir şekilde emin değiliz. Gerçekten sana evlilik teklifi yaparsa, basitçe reddedersin."

"Ama benim *reddim*, korkarım ki babamı bir teklifin *yokluğundan* daha çok kızdırır. Ah! Ne yapacağım?"

"Sadece kendin ol ve gerisini kadere bırak."

"Kader bizi sadece buraya kadar getirebilir. Bazen ona yardım etmemiz gerekir." Alethea bir süre sessiz kaldı ve sonra, "Karar verdim. Mümkün olduğunca kibar bir şekilde *aksi* görünmeye çalışacağım, söylediği her şeye ters bir şey söyleyerek."

"Neyin en iyi olacağını düşünüyorsan öyle yap." Aynanın önünde otururken, bir iki kısa lüleyi yüzümün etrafında gevşetip siyah kadife şapkamı başıma yerleştirdim. Sonuç gayet hoştu. Çok güzel olmadığımı biliyordum ama bu akşam, *bazıları* bana güzel diyebilirdi. "Bense, onun her hareket ve ifadesini incelemeye niyetliyim ve benzersiz anlatım biçiminin her kelimesini hatırlamaya çalışacağım."

"Neden bunu yapmak isteyesin ki?"

"Çünkü onun absürdlüğü hoşuma gidiyor. Farkına vardım ki, bir gün Bay Morton'u kitaplarımdan birinde bir karakter olarak kullanabilirim."

Alethea güldü. "Tam sana yakışır şekilde, Jane. Geri kalanımız bir insan ya da durumda sadece tuhaflık algılarken, sen mizah ve olasılık buluyorsun." Yanımdaki sandalyeye oturdu ve ellerimi kendininkilere aldı, bana samimiyet ve şefkatle bakarak. "Düşündüğüm, daha doğrusu umduğum şeyi mi söylüyorsun? Bunca yıllık sessizlikten sonra, tekrar kalemi eline mi aldın?"

Aldığımı kabul ettim. "Lütfen kimseye söyleme; hiçbir şey çıkmayacağından eminim ama *Akıl ve Tutku*'yu yeniden gözden geçirmeye henüz başladım. Ancak, Bay Morton'la tanışınca *İlk İzlenimler*'i düşünmeden edemedim."

"Ah! Evet! O kitaptaki papazı hatırlıyorum. Çok gülünçtü."

"Ama asla Bay Morton'un yarısı kadar bile budala veya çekilmez değildi."

"Hayır, gerçekten de değildi!" Uzun ve şen bir süre güldük. "Bay Morton'u kâğıt üzerinde görmek çok eğlenceli olur," diye katıldı Alethea. "Ama Jane, çok önemli bir konuda bunca yıl bana dürüst davranmadın."

"Hangi konu o?"

"Her zaman kitaplarında karakterleri ve mekânları kopya etmediğini iddia ederdin, hepsinin uydurma olduğunu. Şimdi tersinin doğru olduğunu görüyorum."

"Daha haksız olamazsın," diye ısrar ettim. "*Mekânlar* konusunda, kabul ediyorum, gördüğüm evlerden esinlendim. Bay Darcy'nin Eastham Park'taki malikânesini, Kent'te gördüğüm bir eve ve Rosings ve Hunsforf'u Chevening'de bir köşke ve papaz evine dayandırdım. Ama kitaplarımdaki *insanlar* konusunda, amacım yaratmak; taklit etmek değil. Öyle yapmadığımı, tanımladığım insanların kitabı okuyunca kendilerini tanıdıklarını bir düşün!"

"Bence insanlar senin sandığın kadar gücenmezler, Jane. Aslında kendilerini senin kitaplarından birinde bulmaktan gurur duyarlar."

"Belki de... Ama böyle bir mahremiyete tecavüzden dehşet duyarım. Hem dahası var. Doğal olarak, tanıştığım farklı insanlardan kişilik ve konuşma şeklinin parçalarını almışımdır; ama yaratılarımdan, sadece *Bayan A* veya *Albay B* olduklarını kabul edemeyecek kadar *fazla gurur duyuyorum.*" Şeytanca bir gülümsemeyle ekledim: "Ancak *bu* durumda, kuralımı bozmak zorunda kalabilirim. Çünkü senin Bay Morton yarım yarım kullanmak için *fazla* büyük bir cevher."

"Söylemeliyim ki, çok güzel bir arabanız var, *squire*," diye belirtti Bay Morton, yemekte o akşam. Bezelye çorbası ve kızarmış tavuk yiyip o kadar sıradan kalitede bir şarap içtik ki, aşçının sulandırdığından şüphelendim. "Ben tabii ki bir araba bulundurmuyorum; köyde her yere yaya olarak bu kadar kolay ulaşıldığı için böyle bir masrafa gerek görmüyorum. Ulaşabileceğimden uzak bir yerde bir etkinliğe katılma gereği ortaya çıktığında, Leydi Cordelia Delacroix'dan ulaşım teklifi alma şansına eriştim. Ona arabasında katılmam için *üç* kez izin lütfetti; daha doğrusu hanımefendinin arabalarından *birine* demeliyim, çünkü birkaç tane var. Konak arabaları ilçedeki türlerinin en görkemlisi. Her pazar onu gördüğümde, onunkiyle mükemmel uyumlu olarak, şık üniformalı, dört atlı hafif arabanın gerçekten de dünyadaki en rahat ve tercih edilen ulaşım biçimi olduğu görüşümü yeniden doğruluyorum."

"Benim hafif arabaya bir ilgim yok şahsen," dedi Alethea terslikle, bir gülümseme seğirtisi, fikrinin arkasındaki gerçek niyeti sadece bana ileterek. "Uzun seyahatler için tabii seçme şansımız yok, ama doğrusu, sör, çok havasız ve kısıtlayıcı. Daha kısa mesafe için açık bir arabayı tercih ederim."

"Ah, evet!" diye bağırdım. "Güzel, küçük bir çift midilliyle alçak bir fayton her zaman çekicidir, ama ben özellikle tek atlı ya da iki atlı bir arabaya bayılırım."

"İki atlı araba tamamen kullanışsızdır," dedi Bay Morton, "çok zenginler için hariç. Düşünün ki, bir yerine *iki* at için yapılmıştır ve sahibi, iyi uyumlu, yüksek kalite bir çift hayvan bulmanın zorluk ve masrafını göze alır."

"Gerçekten de," diye gözlemledi Squire Bigg-Wither, "açık havada, iki tekerlek üzerinde, yüksekte yolculuk etmek bana hiçbir zaman iyi bir şey gibi gelmemiştir."

"Ama ben açıkta oturmaya bayılırım," diye savundu Alethea, "özellikle taşrada giderken; hem iki atlı araba, dört atlı arabadan çok daha uygundur."

"Dört atlı araba daha ihtişamlı olabilir," diye katıldım, "ama ağır ve sıkıntılı bir iş. İki atlıysa her an rahatlıkla arabayı çekebilir."

"Eğer tek konu hızsa, o zaman iki atlınız sizin olsun," dedi Bay Morton. "Ama iki yolcudan fazla alamayacağını, her ikisinin de güneşe, rüzgâra, yağmura maruz kalacağını, korkunç tozdan söz etmiyorum bile, hatırlatabilir miyim? Açık bir arabada yolculuk ederken asla gömleğim temiz kalmaz. Bütün bunlar bir hanımefendi için hoş olamaz."

"Tam tersi, Bay Morton," dedi Alethea, "tanıdığım her hanımefendi açık arabayı çok hoş bulur."

"Yağmurda çıkmayı düşünmeyiz," diye ekledim. "Biz asla şapkasız çıkmayız, sör, açık havayı çok canlandırıcı buluruz ve kire ve toz gelince, yolculuğun çekiciliği, olumsuzluklara ağır basar."

"İki görüşün de değeri olduğunu düşünüyorum," dedi Squire Bigg-Wither diplomatik bir şekilde, Alethea'ya sert bir bakışla, "ve herkes için kabul edilebilir bir araç önerebilir miyim? Fayton."

"Ah, evet," diye ödün verdi Bay Morton, "fayton iyi bir uzlaşma olabilir. İki at gücüyle, altı kişiyi taşıyabilirsiniz ve çatısı olduğu için hava şartlarından bir nebze korunma sağlar."

"Faytona karşı değilim," dedi Alethea tatlı tatlı, babası için uysal bir gülümsemeyle, "sürücünün yerinde oturduğum sürece, çünkü güzel bir görüntü sağlayan tek yer orası."

Tatlı olarak çok güzel bir elmalı turtanın gelişiyle, tartışma Bay Morton'un daha önce fark ettiğim, tarihe ve Hıristiyan birliği çalışmalarına adanmış elli ya da altmış ciltlik bir koleksiyon ve bir gurur kaynağı olan kütüphanesine döndü.

"Alethea da kitapları sever," dedi *squire*. "Tanrım, onun bir şey okumakla meşgul olduğunu görmediğim bir gün geçmez."

"Ah, ama ben sadece roman okurum, baba," dedi Alethea hemen, "ve Bay Morton'un ilgilendiği kitaplara dair bir zevkim ya da yeteneğim yok."

"Benim daha ciddi eserlere meraklı olduğum doğru," diye katıldı Bay Morton, "ama itiraf edeyim ki, ben de bir iki roman okumuşumdur ve onları çok eğlendirici buldum. Hannah More'un *Bir Eş Arayan Coelebs** eserini okudunuz mu?"

"Hayır," diye yanıtladı Alethea. "Ama eminim Jane okumuştur; Jane her şeyi okumuştur. Romanlara bayılır, hatta kendisi de birkaç tane yazmıştır." Alethea'nın ağzından sözler çıkar çıkmaz nefesi kesildi ve bana özür dolu bir bakışla ağzını kapadı.

"Öyle mi Bayan Austen?" diye bağırdı Bay Morton, soluk gözleri bana dönerken ilgiyle açılarak. "Gerçekten birkaç roman yazdınız mı?"

"Çok uzun zaman önce," dedim hemen. "Gençlik hobimdi. Yayımlanmadan kaldılar. Bugün sadece mektup ve arada bir şiir yazıyorum."

"Çok yazık," dedi Bay Morton. "Her zaman hayat hikâyemin büyüleyici bir roman olacağını düşünmüşümdür: Bölgesi tarafından sevilen, mantıklı görüşleriyle, görevlerini yönet-

---

* *Coelebs in Search of a Wife*, Hannah More (1809). (ç.n.)

mekteki duyarlılığı ve ustalığıyla ünlü bir İngiliz papazının yaşam alışkanlıkları, karakteri ve hevesleri. Kitabı kendim yazabilirdim. Kaleme dair biraz yetenekli olduğum için kendimle gurur duyarım çünkü kilise cemiyeti üyeleri haftalık vaazlarımın fazlasıyla ilham verici olduğunu söylerler ama sanırım daha objektif bir görüş tercih edilir. Belki Bayan Austen, tekrar uğraşınıza dönmeye ikna olursunuz ve bu sizin bir sonraki çalışmanız olur."

"Gururum okşandı," diye yanıtladım, eğlence ve dehşetimi saklamaya çalışarak, "bana hayat hikâyenizi emanet etmeyi düşündüğünüz için, Bay Morton. Ama korkarım, sör, reddetmeliyim. Sizin gibi karmaşık ve ilginç bir karakteri resmetme görevi için işin ehli değilim."

Sonraki üç gün boyunca, Bay Morton bizi bölgesindeki her kilise, köşk, arazi ve mezarlığı, Leydi Delacroix'nın evi ünlü Bretton Hall'dan da uzun uzun, yavaşça geçerek gezdirdi. Bölge hoştu ve Bay Morton'un aşırı özenli ilgisi ve gülünç davranışlarına karşın, zevk aldım. Ancak, dördüncü günümüzün sabahı, kahvaltıda, Bay Morton beni dehşet içinde bırakarak, Pembroke Hall'u ziyaret etmemizi önerince olayların yönü değişti.

"Pembroke Hall sadece on kilometre ötede," dedi, "ve ilçemize ziyaretiniz sırasında orayı gerekli bir istikamet noktası olarak dahil etmezsem ihmalkâr olurum."

Burayı duymuş olan Alethea ve *squire* görmek için isteklerini belirttiler. Ben bunalmıştım. Pembroke Hall'a gitmeye isteğim yoktu. Bay Ashford'la karşılaşma ihtimali beni telaşlandırdı ve bunun *onun* için doğuracağı rahatsızlık ve utancı sadece hayal edebiliyordum. Kısa bir an için, Alethea'ya Bay Ashford'la ilişkimden söz etmeyi düşündüm ama bunun düşüncesine dayanamadım. *Hayır*, diye karar verdim, *o* konu

hakkında ne kadar az şey söylenirse o kadar iyi. İtirazımı açıkça söyleyemediğim için, orayı görme konusunda konusunda isteksiz davranmakla yetindim.

"Son iki haftadır çok fazla güzel ev gördük," dedim. "Eğer sakıncası yoksa, ben burada kalmak ve ablama bir mektup yazmak isterim."

"Ah, ama Pembroke Hall ülkedeki en iyi evlerden biridir!" diye bağırdı Bay Morton. "Arazi muhteşemdir ve mükemmel ormanları vardır."

"Gelmelisin, Jane," diye ısrar etti Alethea. "Pembroke Hall'un sahiplerinin çok iyi bir aile olduğunu ve bu fırsatın kaçırılmaması gerektiğini duydum."

"Kesinlikle," dedi Bay Morton, "aile çok iyi; Sör Thomas Ashford bir baronet ve bir kız, bir oğlan, iki yetişkin çocuğu olan bir dul. Onlarla tanışma şansına erişmesem de, sanırım sınıflarının en zarif ve lütufkâr insanları arasında olduklarını söylemek yanlış olmaz. Sör Thomas kim olursa olsun herkesin malikâneyi ve arazisini senenin her günü, pazar günleri dahil, sabah ondan öğleden sonra beşe kadar görmesine izin verir. En sıradan kişiler sadece bütünü görmekle kalmaz, ama ev sahibi istisnasız herkes için fiskiyelerin açılmasını açıkça emretmiştir. Bu cömertlik, kanımca, büyük varlık ve aydınlanmış geniş görüşlülüğün gerçek ruhuyla davranmaktır."

"Biliyor musunuz," diye sordum, sesimde bir tutarlılık sağlamaya çalışarak, "ailenin bu zamanlarda evde olup olmadığını?"

"Hayır, ne yazık ki değil," diye yanıtladı Bay Morton, üzgün üzgün başını sallayarak. "Yetkili kişilerden duyduğuma göre hepsi Londra'dalar."

Bay Morton'un yanıtı beni rahatlattı. Korkularım ortadan kalkınca, konuyla ilgili diğer duygularımı incelemek için özgürdüm. Bana Bay Ashford'u hatırlatacak herhangi bir şeyin

(ki oturduğu yerin ta kendisine bir ziyaret en nahoş hatırlatıcılar listesinde başı tutmalı), sadece o utanç ve öfke duygusunu artırabileceğinin doğru olduğunu kabul etsem de, birkaç kez sözünü ettiği ve herkesin bu kadar ilgisini çeken evi görmek için büyük bir merak duyduğumu da inkâr edemezdim.

Bu kadar uzağa seyahat etmişken, dedim kendime, elbette burayı görmemek budalalık olur; bir daha kim bilir kendimi ne zaman Derbyshire'da bulacaktım ya da hiç bulabilecek miydim? Ve kesinlikle, geçmişte o ailenin bir üyesi tarafından yaralanmış olsam da, kendileri evde olmayan bir ailenin evinde ve bahçesinde birkaç saat geçirmek fikriyle titreyecek kadar zayıf ruhlu olmamaya kararlıydım.

Daha fazla karşı çıkmadım. Ve işte böylece, bir saat içinde, dördümüz *squire*'ın arabasına bindik ve Pembroke Hall yönüne hareket ettik.

On yedinci bölüm

"İşte geldik!" diye bağırdı Bay Morton, çok geniş, ormanlık bir parkın çevresinde virajlı bir yola girdiğimizde. "Önünüzde Pembroke ormanlarının sadece en dış kısımlarını görüyorsunuz. Burada keşfedeceğiniz üzere, ağaçlar o kadar mükemmel şekillendirilmiş ve öyle güzel yerleştirilmiştir ki, hiçbir insan övgüsü, hakkını veremez."

Kendime, yolda giderken, Pembroke Hall ve ormanlarının, hiçbir şekilde kardeşimin Godmersham'daki malikânesinden veya görmüş olduğum diğer harika ev ve korulardan daha üstün olamayacağını söylüyordum. Ama ilerdikçe, Bay Morton'la tanıştığımızdan beri ilk kez değerlendirmesinin gerçeği aşmadığını gördüm. Arasından geçtiğimiz, bir kilometreden daha öteye uzanan ormanlar, gözü okşayan, olağanüstü gösterişli ve uyumlu bir güzellik yansıtıyordu ve her pitoresk manzaraya ve dikkat çekici görüş açısına hayran olmadan edemedim.

Bir süre sonra, ormanlar bitti, bir tepeye vardık ve uzakta Pembroke Hall'un ilk görüntüsüne eriştik. Alethea'nın nefesinin kesildiğini duydum ve kendimi şaşkınlık içinde bakarken, daha önceden sahip olduğum fikirlerim altüst olurken buldum. Önümdeki manzara hayal edebileceğim herhangi bir şeyden çok daha muhteşemdi. Ağaçların serpili olduğu, içinden zarif kemer şeklinde taş bir köprüyle geçilen geniş bir

derenin kıvrıldığı, büyük, güzel bir vadiye dalıp gittik. İleride, parlayan beyaz taştan, tek bir tarafta geniş bir kanadın uzandığı, devasa bir Palladiyen yapı vardı. Evin arkasında ve bütün uzunluğu boyunca, dik, ağaçlıklı bir tepe yükseliyordu.

"Aman Tanrım! Bu gördüğüm en büyük ev!" diye bağırdı Alethea.

"Gerçekten de. Çok olağanüstü bir mimari eser ve bahçe," dedi *squire,* hayranlıkla.

"Bütün hayatım boyunca," dedim, "doğal güzelliğin seçkin bir zevkle bu kadar mükemmel uyumlu olduğunu görmedim."

Bay Morton'un burada tekrarlamayacağım gözlemleri biraz daha uzun ve gereksizdi.

Tepeyi inince, köprüyü geçip ön girişe ilerledik ve evi görmek için başvurduk. Ön girişe kabul edildik ve kısa bir bekleyişten sonra kâhya göründü. Beyaz saçlı, saygıdeğer, düzgün görünüşlü bir kadındı ve bizi büyük nezaketle, bir gram kuruntu olmadan karşıladı.

"Lütfen beni izleyin," dedi.

Bay Ashford'un evinin içinde olma düşüncesi ve gerçekten de harika bir ev olması, bende, içinde eşit derecede acı ve karmaşa bulunan bir telaş hali yarattı. Kuzey koridordan çok büyük ve süslü bir salona girince şaşkınlıkla nefesimi tuttum. Yerler girift bir şekilde mozaik mermer döşenmişti ve yüksek üst duvarlar ve tavan seçkin fresklerle boyanmıştı. Kırmızı halı kaplanmış ve yaldızlı korkuluklarla çevrili, mermerden, uzun bir merdiven boşluğu yukarıdaki odalara çıkıyordu.

Birden bir fikir beni çarptı ve oracıkta, düşüncelere daldım, kâhyanın konuşması şimdi kulağıma sadece bir uğultu olarak geliyordu, donup kalmıştım. *Bu ev*, diye düşündüm ani bir heyecanla, *bu Bay Darcy'nin yaşayacağı türden bir evdi!* Elbette, Darcy'nin Eastham Park, Kent'teki malikânesini bir-

kaç kez ima ettiğim *İlk İzlenimler*'i düşünüyordum; teyzesiyle amcası Gardiner'i ziyaret eden Elizabeth'i buraya davet etmişti. Sahibinin gururuna uygun, güzel bir bina tarif etmiştim ya da onu yarattığım zaman öyle düşünmüştüm. Şimdi yanıldığımı gördüm.

Bay Darcy asla Kent ilçesinde yaşamamalı, diye düşündüm, birden geldiğime çok sevinerek. *Derbyshire'da oturmalı. Ve büyük malikânesine, asla Eastham Park gibi sıradan ve monoton bir isim kondurulamaz; onun adını...* İlhamla kemerli bir kapı aralığının üzerinde altın ve mermerle süslenmiş Ashford armasına baktım: Pembroke Hall, 1626. Gülümsedim.

*Onun adını Pemberly koymalıyım.**

"Sör Reginald Ashford büyük evi 1626'da inşa ettirdi." Kâhyanın sesi düşüncelerimi böldü. Kalbim hâlâ bu yeni bulunmuş ilhama heyecanla çarparak, sonra kaydedebilmek için her detayı ezberlemeye kararlı, gözlerim her görüntünün tadını çıkararak, arkadaşlarıma ve bizi merdivenlerden yukarı götüren rehberimize katılmak için acele ettim.

"Projeyi o kadar hoş buldu ki," diye devam etti kâhya, "öldüğü güne kadar, otuz beş yıl daha inşaata devam etti. Her izleyen kuşak değişiklikler ve iyileştirmeler yaptı, ta ki bugün gördüğünüz güzel ev olana kadar. Hanımım Georgiana Ashford hayattayken, ev gece gündüz akraba ve arkadaşlarla dolardı, çünkü Hanımım ve Efendim eğlendirmeyi severdi ve mükemmel ev sahipleriydiler. Hanımımın dileğiyle, her zaman insanların görmesi için, ev sene boyunca açık tutulmuştur."

Yüksek duvarları ve tavanları fresklerle kaplı veya girift tahta oymalı bir dizi muhteşem ve görkemli odadan geçtik. Yer-

---

* *Gurur ve Önyargı*'da benzer bir sahne, Jane Austen'ın gerçekten de, *İlk İzlenimler*'i gözden geçirirken çok faydalandığı bu kişisel deneyimden esinlendiği fikrini verir.

den tavana kitaplarla dolu devasa bir kütüphane, güzel mermerden bir şapel, büyük bir yemek odası, hoş bir müzik odası ve bir dizi çekici yatak odası vardı. Her bölümdeki mobilyalar mülk sahibinin servetine uygun, ancak ne aşırı süslü ne de yararsızca sadeydi. Çok yüksek bir ince zevki temsil ettiklerini düşündüm.

"Ne güzellik! Ne ihtişam! Ne manzara!" diye bağırdı Bay Morton. "Bütün bu çabaların dev bir servete bedel olduğunu tahmin ederim."

"Sör Thomas eşini gerçekten sevdiği için, onun istekleri söz konusu olduğunda hiçbir masraftan kaçınmadı." Başını hüzünlü bir şekilde sallayarak, kâhya şöyle söyledi: "Gerçekten de Hanım'ın vefatı ona büyük darbeydi. O zamandan beri aynı adam değil."

Gözlerimle gördüğüm ihtişamdan hayrete düştüğüm ölçüde, yeni bulunmuş bir zihin açıklığına kapılmıştım. Bir gün, bütün bunlar Bay Ashford'a miras kalacaktı. Şimdi o beyefendiyle bir geleceğimiz olmasına dair herhangi bir fikrin sadece benim hayal gücümde olduğunu anladım. Her ne kadar bir süreliğine beni beğenmiş bile olsaydı, müstakbel eşi olarak neden Isabella'yı seçtiği açıktı. Ailesinin varlığı ve konumu, onu kendi sınıfında bir kadınla evlenmeye zorlardı; kesinlikle bir papazın, parası ya da onu önerecek bağlantıları olmayan kızıyla değil. Bu anlayış hiçbir şekilde Bay Ashford'un bana karşı davranışını mazur göstermedi; nişanlılığını açıklamalıydı, diye düşündüm kızgınlıkla. Ancak artık kendimi Bay Ashfard'un seçimiyle hiçe sayılmış hissetmiyordum.

Kâhya daha sonra bizi kuzey kanattaki, on yedinci yüzyıldan kalma, eski moda, iyi giysiler içindeki varlıklı insanların portrelerinin duvarlardan dik dik baktığı bir galeriye götürdü. Bana tanıdık olacak tek yüzü arayarak yürüdüm. En sonunda buldum; belirgin olarak sergilenen, Bay Ashford'a çarpıcı

benzerlikte büyük bir tuval. O tanıdık çehredeki canlı, zeki gözleri ve içten gülümsemeyi görünce, kendiliğinden (isteğime karşın) gelen bir sevgiyle karışık hüzün ve kaygı sızısı duydum çünkü bazen onu bana bakarken bulduğumda benzer bir gülümseme gördüğümü hatırladım.

"İşte, efendim, Sör Thomas Ashford ve ailesi," dedi kâhya, gururla yakındaki yakışıklı, beyaz saçlı, Bay Ashford'a benzeyen ama şüphesiz ondan yirmi beş yaş kadar büyük bir beyin portresini göstererek. Onun yanındaki resim, kuzgun saçlı çok seçkin bir güzelliği sunuyordu; onun yanında da güzel elbiseli, alçakgönüllü ifadeli, güzel bir genç hanım vardı. "O, eşi Georgiana, huzur içinde yatsın. Bu da kızları Sophia, öyle hoş, tatlı bir yaratıktır ki! Ve bu da oğulları ve varisleri, gerçekten de çok seçkin bir erkek, Bay Frederick Ashford."

Alethea, Bay Ashford'un portresini ciddi incelememde bana katıldı. "Ne yakışıklı bir adam," dedi.

"Ve iyi bir adam," diye ekledi kâhya. "Bugünlerde gördüğünüz, sadece kendini düşünen diğer o çılgın genç erkekler gibi değil."

"İyi ve sadık bir oğul olmak kadar yüksek değerde bir şey yoktur," dedi Squire Bigg-Wither, küçük bir iç çekişle. Kendince iyi bir adam olan, ama *squire*'ın hiçbir zaman kolay bir ilişkisi olmadığı kendi oğlu Harris'i düşündüğünü tahmin ettim.

"Bay Ashford babasının tıpkısı," dedi kâhya, "görünüşte, mizaç ve anlayışta. Ve Sör Thomas, ah, dünyayı dolaşsam, daha iyi bir efendi bulmayı umamam. Kiracılarından herhangi birine sorun, hepsi Sör Thomas'tan iyilikle söz edecektir, çünkü çok iyi ve çok nazik bir ev sahibidir ve yoksulun dostudur. Oğlu da kesinlikle onun ayak izlerini takip edecektir; çünkü her zaman iyi yaradılışlı, zeki bir oğlan, ailesinin sevinci olmuştu ve büyüyüp, çok düşünceli, gönlü zengin bir erkek oldu. Hatta daha geçen kış, kız kardeşi piyano çalıp söylemeyi

çok sevdiği için ona yeni bir piyano aldı ve kendi parasıyla müzik odasını tamamen yeniden yaptırdı, sırf kardeşinin zevki için."

Bay Ashford'un bu iyi betimlemesinin benim tanıştığım, tanıdığıma *inandığım* adamla tutarlı olduğunu fark ettim. Gerçek olmalıydı; çünkü hangi övgü, sadık bir hizmetçininkinden daha doğru ve değerli olabilir? Ama aynı zamanda, yenilenmiş bir gücenme duygusu hissettim. Ailesi ve hizmetçileri tarafından bu kadar sevilen ve değer verilen bir adam, nasıl olur da bana bu kadar kibirli bir saygısızlıkla davranmış olabilirdi? Bay Ashford'un bilerek ahbaplığımı aradığı, düşünce ve heveslerini paylaşıp bana kendini sevdirdiği ama aynı zamanda kendisi hakkında en önemli bilgiyi sakladığı o birkaç haftada *benim* duygularıma hiç mi saygısı yoktu? Bana ne çok acı çektirdiğini fark etmedi mi? Yoksa umursamadı mı?

"Aile burada, taşrada çok zaman geçirir mi?" diye sorduğunu duydum Bay Morton'un.

"Belki senenin yarısını," diye yanıtladı kâhya. "Kalan zamanda Londra'dalar. Gerçi Bay Ashford'un gelecekte, evlendikten sonra, Pembroke Hall'da daha çok zaman geçirmesi olası."

Kalbim bu konuşmayla telaşla çarpmaya başladı. Evlilik hakkında daha çok soru sormayı istedim ama cüret edemedim. Neyse ki, Bay Morton görevi benim için üstlendi.

"Şanslı hanım kim, sorma cüretini gösterebilir miyim?"

"Larchmont Park'tan Bayan Isabella Churchill."

"Ah, evet! Larchmont Park," diye tekrarladı Bay Morton ciddiyetle. "Ününü duydum, her ne kadar görme zevkine erişmesem de, çünkü kendi arabam yok. Her açıdan çok iyi bir mülk."

"İyidir, kesinlikle, ama Pembroke Hall'un eline su dökemez. Ama zaten hangi mülk dökebilir ki? Bütün ilçede, hayır,

bütün krallıkta, bana istediğiniz dük veya kont veya baronu gösterin, *bizim* evimiz ve arazimiz gibisi yoktur derim. Aile buraya çok bağlıdır haklı olarak. Düğünün burada, hemen kendi şapelimizde ve resepsiyonun da, senenin zamanına bağlı olarak, ya büyük salonda ya da dışarıda batı çimenliğinde olmasını bekliyorum."

"Öyleyse henüz mutlu olayın tarihi belirlenmedi mi?" diye sordu Alethea.

"Henüz değil, ama gelecek yıl içinde olacağını duydum. Bay Ashford'un evliliğinin mutlu olmasını umar ve dua ederim, ama bana sorarsanız," dedi, sesini alçaltarak, "herhalde bunu söylememeliyim; ama kız onun *yarısı* kadar bile iyi değil, bütün güzelliği ve zenginliğine rağmen." İçini çekti. "Ama büyük bir düğün olacak, kesinlikle, iki büyük ailenin birleşmesi. Ashfordlar zaten çok zengin ve Bayan Isabella'nın birleşmeye getirdiği çeyizin büyüklüğü..."

Gözyaşları gözlerimi bulandırdı ve artık daha fazla dinleyemeceğimi anladım. Eteklerimi toplayarak, koridordan aşağı, geldiğimiz yerden koşarak döndüm.

"Jane!" Alethea'nın sesiydi ama önemsemedim. Bir bağlantı holünden ve bir dizi uzun meşe merdivenin basamaklarından aşağı koşmaya devam ettim. Arkamda ağır ayakların gümbürtüsünü ve Bay Morton'un adımı çağırdığını duydum ama durmadım. Alt kata ulaştığımda ve bir çıkış olduğunu umduğum bir koridordan koşarken Bay Morton beni yakaladı.

"Bayan Austen!" diye bağırdı, yanımda bana ayak uydurup, gözleri telaşla şişmiş, havayı büyük gürültülü nefesler halinde içine çekerek, "iyi misiniz?"

"Hayır, sör, birden açık hava için ani bir ihtiyaç hissettim."

"Hep bu yürüyüş yüzünden," dedi şiddetli solumalar arasında, "sizin gibi narin bir hanımefendi için çok fazla."

"Düşündüğünüz için teşekkür ederim, Bay Morton; ama sizi temin ederim, ben o kadar narin değilim ve yürümeyi severim."

"O zaman belki bahçede bir tur atsak. Fıskiyeleri görmek için."

Bir köşeyi dönünce, kendimi ilk girdiğimiz ön girişte buldum. "Başka zaman, sanırım. Eğer beni mazur görürseniz, sör, birkaç dakika yalnız kalmayı tercih ederim."

Büyük meşe kapıyı çekip açmamla ve içinden geçmemle birlikte, iki arabanın çakıllı yolda hemen önüme yanaştığını gördüm. İlki, tanımadığım, şık, güzel üniformalı sürücüleri olan dört atlı bir arabaydı ama arkasındaki benzer donanımdaki arabayı hemen tanıdım. Ashford arması, arabanın parlak siyah dışının üzerine altınla bezenmişti. Gerçekten de yedi sekiz hafta kadar önce, Netley Manastırı'na giderken Southampton iskelesinde bindiğim aracın ta kendisiydi.

On sekizinci bölüm

Kâhya ve yarım düzine hizmetçi çabucak beni geçip gelenleri karşılamak için dışarı koşuşurken şaşkınlıktan donakaldım. İki arabanın kapıları da açıldı, merdivenler indirildi; ben ağzım açık dururken, ilk arabadan Isabella Churchill göründü ve uşak tarafından indirildi, onu Maria Churchill izledi. Aynı zamanda ikinci araçtan, çehrelerini yukarıdaki galeride henüz gördüğüm Sophia Ashford ve babası Sör Thomas Ashford'un kendileri indi.

Varışları ve arabalardan inişleri bir dakika içinde, ben hareket edemez halde, kapı aralığının gölgesinde dururken oldu; grup henüz benim varlığımı fark etmemişti ve dönüp binadan içeri kaçabilir, başka bir kapıdan bir çıkış bulabilirdim, tabii Bay Morton geçişimi engellemeseydi.

"Aman Tanrım!" diye bağırdı Bay Morton, heyecana kapılıp, "Ashford aile üyelerinin bizzat kendileri! Londra'dan dönmüşler! Tam da huzurlarında duruyoruz!" Daha alçak bir tonda kulağıma gevezelik etti: "Yanlarındaki kişileri tanımıyorum ama hallerinden çok önemli insanlar oldukları belli. Zamanlamamız daha kusursuz olamazdı! Ah! Talih nasıl da yüzümüze güldü!"

O anda, Bay Ashford yirmi metre uzakta olmayan ikinci arabadan indi. Gözlerimiz buluştu. Tam bir şaşkınlıkla irkildi

ve bir an hareket edemiyor gibi göründü. Yanaklarında bir kızartının yayıldığını gördüm, tıpkı kendi yüzümden rengin çekildiğini hissettiğim gibi. En çok kaçındığım durumun ta kendisi şimdi başıma gelmişti. Kalbimi derinden ve hak etmeyerek kazanmış olan adam önümde duruyordu. Tam olarak aynı anda, sadece birkaç metre ileride, söz verildiği kadının ta kendisi duruyordu; daha önceki bütün ümitlerimin yıkılmasını farkına varmadan somutlaştıran kadın.

Her yerimi utanç ve kızgınlık kapladı. Bu işte geriye kalan ne kadar onurum varsa korumak için Bay Ashford'la aramda mümkün olabildiğince fazla mesafe korumaya kararlıydım. Aynı kararı, Southampton'dan kaçışından sonra onun da vermiş olduğunu tahmin ettim. Ah, aptallar aptalı! Neden, diye düşündüm azap içinde, bugün buraya gelmeye ikna oldum? Dünyadaki en pişmanlık verici, akılsızca şeydi! Bay Ashford, beni onca yer içinde ve kendiminkinden uzakta onun *evinde* bulunca ne düşünecekti? Mektubunu açmadan geri göndermiştim. Eğer o mektupta nişanlı olduğunu *açıklamışsa*, bildiğime dair hiçbir fikri olamazdı. Kendimi kasıtlı olarak tekrar yoluna attığımı düşünebilirdi, aslında gerçeğe bundan daha uzak hiçbir şey olamasa da.

Ne yapacağımı ya da söyleyeceğimi düşünemeden, Alethea ve Squire Bigg-Wither yanıbaşımda belirdi ve Bay Morton, Ashford grubuna, iki kolu da açık, karşılama halinde koştu.

"Lütfen ihlalimizi bağışlayın, Sör Thomas Ashford, Bay Ashford, Bayan Ashford," diye bağırdı, taşkın bir resmiyet ve her birine bir reveransla. "Bendeniz, Brimington, Hartsford Papaz Evi'nden Rahip Lucian Morton. Şurada, hemen arkamda gördüğünüz saygıdeğer konuklarım Hampshire'dan geliyorlar; uzaktan kuzenim, Wooton St. Lawrence, Manydown Park'tan Squire Lovelace Bigg-Wither; kızı Bayan Alet-

hea Bigg ve arkadaşı Bayan Jane Austen. Burada, yakındayken, onlara sizin muhteşem evinizi gezmenin kaçırılmayacak bir şeref ve ayrıcalık olduğunda ısrar ettim."

Bay Morton'u, bütün geveze gösterişine rağmen, beklenmedik varlığımın açıklamasını Bay Ashford'a olabileceği kadar insani bir şekilde az ve öz aktarmayı becerdiği için gizlice kutsadım. Bay Ashford hâlâ beni ilk gördüğü noktada, yüzünde aynı yıldırım çarpmış ifadeyle sabitlenmiş duruyordu.

"Öyle mi, sör?" diye yanıtladı Sör Thomas, hepimiz yaklaşırken. Bay Morton ve *squire*'ın ellerini içtenlikle sıktı, sonra Alethea ve bana reverans yaptı. "Hepinizle tanışmak bir zevk."

"Zevk bana ait," dedi Bay Morton, sanki bayılacakmış gibi görünerek.

"Umarım evimiz beklentilerinize cevap vermiştir," dedi Sophia, her birimize yumuşak bir gülümsemeyle. Yirmi üç yaşından büyük görünmüyordu ve sesi yumuşak ve tatlıydı.

"Ah! Eviniz beklentilerimizin çok üstünde, her bakımdan, Bayan Ashford," diye yanıtladı Alethea.

"Muhteşemliği üzerine sözler, benim saygı ve hayranlığımı ifade edemez," diye bağırdı Bay Morton.

"Yolculuğumun her kilometresine değdi," dedi *squire.*

Bir gülümseme sunmayı başardım; ama boğazım birden tamamen kapandığı için hiçbir şey söylemedim, nefes almak bütün yapabildiğimdi.

"Sevgili arkadaşlarımızı tanıştırabilir miyim?" dedi Sör Thomas, o anda Bay Churchill ilk arabadan inip yanındakiler öne çıkınca. "Larchmont Park'tan Bay ve Bayan Churchill ve Bayan Isabella Churchill. İki haftadan uzun bir zamandır hanımlar neredeyse her günü Londra'da birlikte geçirdikleri halde ayrı kalmaya dayanamıyorlar. Bu nedenle burada bizimle biraz daha kalacaklar."

Bay Morton hevesle elini tekrar uzattı ve takdimleri tekrara hazır göründü ancak Bay Churchill'in ani bir hayret çığlığıyla sözü kesildi.

"Bayan Austen? Aman Tanrım! Gerçekten siz misiniz? Burada, Derbyshire'da?"

"Evet," diye yanıtladım, sesim görevini gören gıcırtıyı nerdeyse hiç fark etmeden.

"Ama ne olağanüstü! Bayan Austen'la bir önceki yaz Lyme'da karşılaştık ve birkaç ay önce tekrar Southampton'da," diye açıkladı Bay Churchill, Sör Thomas ve Sophia'ya.

"Hepinizi görmek ne güzel," dedim kibarca, en sonunda konuşma gücümü toplayarak. Gözümün kenarından, Bay Ashford'un yaklaştığını fark ettim. Öbür tarafta, Alethea'nın ve *squire*'ın sessiz şaşkınlık bakışlarını ve Bay Morton'un bu insanlar tarafından tanınıyor oluşuma derin hayret dolu bakışının hararetini hissettim.

"Bayan Austen," dedi Isabella, gruba şaşkın bir kaş çatmayla katılarak. (Beni umutsuzluğa düşürerek, hatırladığımdan daha da güzel ve genç görünüşlüydü; kendime onun gerçekten de on yedi yaşında olduğunu hatırlatmam gerekti.) "Bana tanıdık geliyorsunuz. Tanışmadık mı?"

"Tanıştık." Ona birkaç hafta önce Southampton'da müzikli bir partide ve sonra Bayan Jenkins'in evinde karşılaştığımızı hatırlattım.

"Ah! Evet, şimdi hatırlıyorum," diye bağırdı. "O öğleden sonra ne güzel konuşuyorduk, Londra ve diğer şeyler konusunda; başka hatırlamadığım şeyler konusunda, sanırım nişanlılığım konusunda ve sonra siz öyle bir aceleyle kaçtınız ki, Jenkins teyzemle sağlığınızdan çok endişe ettik."

Bay Ashford şimdi sadece bir iki metre ötedeydi ve durdu. Ona bakamadım; heyecandan karnım ağrıyordu ve zar zor düşünebildim. Soğukkanlılığımı toplamaya çalışarak yanıtla-

dım: "O gün kendimi iyi hissetmiyordum ama şimdi gayet iyiyim."

"Tekrar bu kadar uzak yerlerde karşılaşacağımızı kim düşünürdü?" dedi Isabella, merakla.

"Gerçekten de. Kim düşünürdü?" diye yanıtladım. "Sizi temin ederim, sizin bugün eve döneceğiniz hakkında hiç fikrimiz yoktu, yoksa gelmezdik. Bay Morton hepinizin Londra'da olduğundan emindi. Kâhya tek kelime etmedi," diye ekleyerek.

"Çok erken yola çıktık," dedi Sör Thomas. "Bizi akşam yemeğinden önce beklemiyordu."

"Ne kadar hoş, hepiniz tanışıyorsunuz," dedi Sophia. "Lütfen kalıp çay için bize katılın. Sormamda sakınca yok ya, baba?"

"Tabii ki yok," dedi Sör Thomas.

Bay Ashford'un dili tutulmuş gibiydi. Gözleri benimkine sıçradı ve onlarda karmaşa, utanç ve özrün bir karışımını görebildim. Hangimizin daha rahatsız olduğunu bilemedim.

"Bu, ziyaretçiler için uygun bir zaman değil," dedim çabucak. "Uzun bir yolculuktan henüz döndünüz. Yorgun olmalısınız. Bu kadar kısa süre içinde rahatsızlık vermeyi düşünemem." Ashford ve Churchill arabaları uzaklaştı, tam *squire*'ın arabası onların yerine gelirken. "Ah! Bakın! Arabamız geldi. Memnun oldum."

"Sizinle tanıştığımıza memnun oldum," dedi Sör Thomas, sıcak bir şekilde, bir veda reveransıyla.

"Tekrar karşılaşma şansımız olmasını umarım," dedi Sophia, gülümseyip reverans yaparak, sonra babasının koluna girdi ve onu eve götürdü.

Arkama bakmadan, kalbim çarparak, kaçışımdan sevinçli, arabaya bindim. Grubun kalanı da izledi ve çok geçmeden yoldaydık.

"Beni şaşırttınız, Bayan Austen!" dedi Bay Morton, arabada karşımdaki koltuğundan. "Churchilleri tanıdığınızı neden söylemediniz?"

"Onlarla burada karşılacağıma dair hiçbir fikrim yoktu."

"Çok olağanüstü," dedi Alethea, "Bay Ashford'un evleneceği genç hanımı tanıman."

"Kâhya yakındaki düğünden söz ederken," diye ısrar etti Bay Morton, "kesinlikle bir şey söyleyebilirdiniz."

"Önemli görünmedi," dedim.

"Önemli olmaz mı!" diye bağırdı Bay Morton. "Bu kadar prestijli bir tanıdık! Dünyadaki en önemli şey bu!"

"Çok *yakışıklı*, sence de öyle değil mi?" diye sordu Alethea.

"Kim?" diye sordum.

"Eh, Bay Ashford tabii. Ne hoş bir erkek figürü."

"Fark etmedim," diye yalan söyledim.

"Ama çok içine kapanık görünüyordu," dedi Alethea. "Tek kelime ettiğini duymadım sanırım."

"Bir erkek için çok üstün bir nitelik," diye belirtti Bay Morton. "İçine kapanık ve sessiz birini beğenirim. Her zaman laf kalabalığının günah olduğunu söylerim; çünkü dinlemeye ikna edilmiş kişiler için, konuşmacı benim gibi eğitimli, akıllı, dil kıvraklığı olan ve dünyaya dair seçecek çeşitli ilginç konular sağlayabilecek kadar bilgili birisi değilse yorucu olabilir. Böyle bir becerinin yokluğunda, birinin söyleyecek sadece çok önemli bir şeyi varsa konuşması gerekir, hatta o zaman bile insan kelimelerini çok dikkatle seçmelidir."

Bay Morton ertesi gün komşu manastıra bir ziyaret önerdiğinde, başımın ağrıdığını ve evde kalmayı tercih ettiğimi söyledim. Birkaç saatlik sessizlik ve yalnızlığa can atıyordum ki duygularımı ablama bir mektupla dökebileyim.

Hartsford, 3 Mayıs 1809 Çarşamba

Canım Cassandra'm,

Geldiğimizin ertesi günü aldığım çok sıcak karşılama mektubun için teşekkür ederim. Mary, annem ve kirli banyo suyuyla olan olayı anlatışın öyle komikti ki, çeyrek saat gülmüş olmalıyım. Sen gerçekten rüştünü ispat etmiş komik bir yazarsın ve bu andan itibaren, kendini o cephedeki bütün şereflerden muaf tutuyorum. Ancak annemle senin genel olarak bu kadar mutsuz olmanızdan ve benim dönüşüme kadar Alton'a taşınmak zorunda bırakılmanızdan üzüntü duyuyorum; ama belki de daha fazlasını ummamalıyıdık. Senin Han'dan ayrılıp Bayan F. Austen'ın evine taşınma kararın bence iyi bir karar, özellikle annem hâlâ o kadar iyi olmadığı için. Belki bir Mary'yle öbürünü değiştirmek ona iyi gelir. Lütfen anneme her gün onu düşündüğümü söyle. Martha'ya yazmayı düşünmeli, sanırım onun baş ağrısı için yeni bir tedavi var. Şimdiye kadar buradan gönderdiğim ilk mektubu almış olmalısın, orada Bay Morton'un hem karakteri hem papaz evi hakkında her şeyi (itiraf ediyorum, çok geveze bir şekilde) anlattım. O zamandan beri geçen iki günde, Bay M. daha bile iğrenç ve kendini beğenmiş olduğunu kanıtladı, eğer bu mümkünse. "Squire"ın boşboğaz olduğunu düşündüğüm bir dönem vardı ama Bay Morton onu bu klasmanda geçti; bir konuda o kadar uzun ve öyle salak bir şekilde ahkâm kesebiliyor ki, güçlükle tarif edilebilir. Ama bu konuyu hemen bırakmalıyım, yoksa*

* Frank Austen yakında, denizde olacağı iki yıl boyunca karısı Mary'yi (tekrar hamileydi) ve kızları Mary-Jane'i Alton'da bir eve yerleştirmişti; böylece Chawton Evi'ne taşındıklarında annesi ve kız kardeşlerine yakın olabilecekler di.

ben de aynı suçtan hüküm giyeceğim. Şimdi, bu mektubun en önemli konusunu daha fazla erteleyemem. Daha önce yazdıklarım seni vereceğim bu haber için hiçbir şekilde hazırlamış olamaz. Derbyshire'a seyahat etme fikrine dair ilk endişemi hatırlıyor musun? Evet, bu konu hakkındaki en karanlık kaygılarım dün öğleden sonra gerçek oldu. Bay Morton, Derbyshire'daki bütün güzel manzaraların içinde Pembroke Hall'a gitmemiz gerektiği konusunda ısrar etti! Bütün grup gitmek istedi ve Bay Morton ailenin şehirde olduğunda ısrar edince ben de onlara uymakta bir sorun görmedim. (Ve burayı görmek için hevesli olduğumu kabul etmeliyim.) Sana neler olduğunu anlattığımda bana güçlükle inanacaksın!

Dışarıya bir arabanın geldiğini duyduğumda yazmaya dalmıştım. Henüz saat bir buçuk değildi. Bir şey ters mi gitti diye merak ettim, çünkü Bay Morton ve Bigg-Witherların bu kadar çabuk dönmesini beklemiyordum.

"Affedersiniz, bayan," dedi hizmetçi, bir reveransla içeri girerek. "Genç bir hanımefendi sizi görmek istiyor."

"Beni mi görmek istiyor?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Evet, bayan. Bayan Isabella Churchill."

Neredeyse dilim tutulmuştu, ürperdim. "Lütfen içeri alın."

Tüy kalemimi bıraktım ve kafam karışık halde ayakta durdum. Ta Pembroke Hall'dan buraya *beni* görmeye gelmesi için Isabella'nın ne gibi bir nedeni olabilirdi? Aklıma hiçbir şey gelmedi; ancak, artan telaşla, şans eseri Bay Ashford'la arkadaşlığımı öğrenmiş ve (çok mantıksızca) o konuda bir tehdit oluşturacağımı hissetmiş olabilir, diye içimden geçirdim. Kaygıyla, eğer gerçekten konu buysa, onun korkularını yatıştırmak için ne söyleyebileceğimi düşündüm.

Saniyeler içinde, hizmetçi geri geldi; genç bayan içeri girdi verdi. Çok güzel, açık mavi kuşaklı, sarı puanlı muslin bir elbise giymişti ve aynı kumaştan bir güneş şemsiyesi taşıyordu, aynı koldan orta boyda işli bir çanta sarkıyordu.

"Bayan Austen," dedi Isabella, bana sıkmak için eldivenli bir el uzatarak. "Umarım sizi rahatsız etmiyorum?"

"Tabii ki hayır," dedim, elini sıkıp yüzünde herhangi bir kötülük işareti arayarak. Hiçbir şey bulamadan ekledim: "Lütfen, oturun. Size bir içki ikram edebilir miyim?"

"Teşekkür ederim, çok iyi olur, boğazım kurudu." Çantasını ve güneş şemsiyesini yanına koyarak, kanepeye yerleşti. En yakındaki sandalyeye oturdum, hizmetçiye başımla işaret ettim ve boğaz kuruluğunu alacak bir şey aramaya gittiğini umdum.

"Korkarım Bay Morton ve diğerleri gezintiye çıktılar," dedim. "Bu öğleden sonra geç saate kadar beklenmiyorlar."

"Daha iyi çünkü görmeye geldiğim özellikle *sizsiniz*, Bayan Austen." Tenezzül eden tonu ve lütufkâr gülümsemesi, verdiğini düşündüğü onura dair şüphe bırakmadı.

"Ah! Gerçekten," dedim, uygun bir yanıt arayarak, "bir ziyaretçi kabul etmek her zaman zevktir."

"Beni gördüğünüze şaşırmış olmalısınız, biliyorum. Sonuçta birbirimizi çok az tanıyoruz. Ama öte yandan, gerçek arkadaşlıkların en beklenmedik kişilerle bile başladığı bilinir, değil mi? Kardeşim, karısı ve Bay Ashford tarafından tanınmanız bile sadece en olağanüstü koşullar yüzündendir. Ya, Charles'ın bana ancak dün gece, onlar Southampton'dalarken hepinizin harabe bir manastıra veya öyle bir yere bir su gezisine gittiğinizi söylediğindeki şaşkınlığımı hayal edin!"

Karnım buruldu, ifadesinden o konuda bana kızgınlık barındırıp barındırmadığını henüz anlayamamıştım. "Doğru, böyle bir gezi yaptık."

"Charles piknik yaptığınızı ve şahane vakit geçirdiğinizi söyledi. Ne kadar gıpta ettiğimi size anlatamam. Bu grupta ben de olabilirdim, hasta olup evde kalmak zorunda olmasaydım. Ashford'a darıldığımı söyledim. Sonuçta, onu Londra'dayken neredeyse hiç görmemiştim, her zaman felaket meşguldü. Ona kendi su gezimi istediğimi söyledim, tıpkı sizin Southampton'da yaptığınız gibi! 'Beni göle *götürmelisiniz*,' dedim. Ashford şöyle cevap verdi: 'Gidebiliriz, ama Bayan Austen olmadan aynı şey olmaz.' Ona neden, diye sordum. Söylemeliyim ki cevabı beni çok şaşırttı. Bu sebeple buradayım."

"Öyle mi?" Kalbim çarptı. Derin bir nefes alıp kendimi gelecek her şeye hazırlamaya çalıştım. "Ne dedi?"

"Bana sizin..." Isabella öne eğilip sesini alçalttı. "Umarım inanırsınız, münasebetsizlik etmem istemem..."

"Eminim istemezsiniz."

"Bana sizin..." Sustu, gözleri heyecanla parlayarak, "en *harika* hikâye anlatıcısı olduğunuzu..." söyledi.

Bu beklediğim en son şeydi. "Öyle mi?"

"Charles ve Maria da ona katıldı. Onlara o gün çok *eğlenceli* bir masal anlattığınızı ve yayımlanmamasına hayret ettiklerini söylediler. Ben de düşündüm, *o kadar* yetenekli herhangi birisi, çok iyi bir okur ve iyi bir edebiyat uzmanı *olmalı* ve belki kendi hikâyelerini bile yazıyordur. Ama Ashford odayı terk etti ve başka kimse biliyor gibi görünmedi. Böylece hemen buraya gelip konuyu sormak istedim."

"Korkarım ne demek istediğinizi anlayamadım, Bayan Isabella. Sorunuzun içeriği tam olarak ne?"

"Çok basit. Geçen yıl bir romanı *baştan sona* okudum, tamamını! Bitirmem epey zaman aldı ama bitirdiğime memnun oldum. O kadar esinlendim ki, yakın zamanda ben de yazma işine başladım! Düşüncelerimi paylaşacak, bana çabalarımda rehberlik edecek bir arkadaş öyle çok *istiyordum* ki..." Isabella

çantasından bir defter çıkarıp bana uzattı. "İşte ilk denemem: Bir hikâye, henüz bitmemiş. Okuyup beni fikrinizle onurlandırır mısınız, merak ettim."

Hayretle ona baktım. Ancak ona herhangi bir yanıt vermekten alıkonuldum çünkü tam o anda kapı tekrar açıldı. Üzerinde bir tür içki olan bir tepsi taşıyan hizmetçi yeniden göründü ve şu duyuruyu yaptı:

"Affedersiniz Bayan Austen, bir beyefendi sizi görmek istiyor."

Söylediklerini algılamak için bir saniyem bile olmamıştı ki Bay Ashford odaya girdi.

On dokuzuncu bölüm

"Bayan Austen," dedi Bay Ashford, reverans yaparak, tonunda bir aciliyetle.

Hayretler içinde sessizce ayağa kalktım. Bay Ashford tekrar konuşmak için ağzını açtığında Isabella'yı gördü ve dehşet içinde dondu. Kısa, tuhaf bir sessizlik oldu. Hizmetçi gözden kayboldu. Önceki gün öğleden sonraki olayların rahatsızlık verici olduğunu düşündüysem de, o şimdi içinde bulunduğum anla karşılaştırınca hiçbir şey değildi. Dünyada en az görmek ya da konuşmak istediğim iki insanla, yanımızda bir başkasının rahatlatması olmadan aynı odada tuzağa düşmüştüm.

"Ashford!" diye bağırdı Isabella, en sonunda gülerek. "Bu ne sürpriz!"

Bay Ashford gergin bir şekilde reverans yaptı. "Bayan Churchill."

"Bugün buraya geleceğinizi bilseydim, Ashford, bir arabayı paylaşabilirdik."

"Evet herhalde," dedi Bay Ashford. Hayal kırıklığına uğramış ve utanmış bir bakışla bana baktı.

Sıkıntıyla dolmuştum ama göstermemeye kararlıydım. Neden, diye karar verdim birden, bu adamın önünde *ben* rahatsız hissediyorum? Yanlış hiçbir şey yapmamıştım. O *bana* yanlış davranmıştı. Kendi utanç ve rahatsızlığını duysun, du-

yabiliyorsa. "Oturun, Bay Ashford," diye rica ettim gülümseyerek.

"Teşekkür ederim." Bir sandalyenin kenarına ilişti. "Uzun kalamayacağım."

"Ama ne tuhaf," dedi Isabella, içkisinden yudumlayarak. "Neden bunca yolu geldiniz, Ashford, bir solukta gelip kalkacaksanız?"

"Ben..." Açıkça ne diyeceğini bilemiyordu ve bakışında, kalbiyle çatışmada olan bir dizi duygu sezdim; utanç, kızgınlık ve sadece bana yönelik görünen başka bir şey; özür müydü? En sonunda, "Ben bir davetiye iletmeye geldim," dedi.

Gömdüğüm bütün o sevgi dolu duygular, ondan bir içten bakışla kalbimi yeniden ele geçirmeye kalkışıyordu. Onları, öfke ve dargınlığa sadık kalmaya kararlı; ama azimle, nazik olmaya çalışarak görmezden gelmek için uğraştım. "Davetiye mi?"

"Size ve arkadaşlarınıza. Bize Pembroke Hall'da katılmanız için. Anladığım kadarıyla, sanırım kâhyam söyledi; bahçeleri ya da fiskiyeleri dün görmemişsiniz?"

"Doğru, o zevke erişemedik. Ancak evin içinde çok kapsamlı bir tur yaptık ve olağanüstü güzeldi."

"Teşekkür ederim. Memnun oldum, görme şansınız olmasına sevindim. Umarım cuma günü konuklarımız olarak tekrar gelme ve elbette akşam yemeğine kalma onurunu verirsiniz."

"Ne kadar naziksiniz. Eminim arkadaşlarım davetinizden çok hoşlanırlar. Döndüklerinde onlara söyleyeceğim."

"Ne harika bir fikir," dedi Isabella. "Ben yarın eve gitmeye niyetleniyordum ama şimdi kesinlikle kalacağım. Bir iki günden ne çıkar? Daha mükemmel ayarlanamazdı."

Bay Ashford'un yakışıklı çehresindeki bakış; çatık kaşları, sarkık dudakları ve kızgın burun delikleri, kısa bir gülümsemenin arkasına saklamaya çalıştığı her şey, sinir ve kızgınlık

yayıyordu. İşkence halindeki kendi duygularımın onunkiler kadar açıkça fark edilir olmadığını sadece umabilirdim.

"Bayan Austen bu size benim küçük hikâyemi okumanız için zaman verir," diye devam etti Isabella, "ve bir daha beni gördüğünüzde yorumlarınızı paylaşabilirsiniz." Bay Ashford'un kuşkulu bakışına güldü. "Şaşırmakta haklısınız, Ashford çünkü bilmiyorsunuz. Size yazdığımı söylediğim hikâyeyi hatırlıyor musunuz? İşte! Duyana kadar bekleyin! Bayan Austen okuyup bana tavsiyede bulunmayı kabul etti."

Bay Ashford bana baktı. "Ne kadar naziksiniz."

"Nasıl reddedebilirdim?" diye yanıtladım.

"Gerçekten de. Nasıl reddedebilirdiniz?" Gergin bir kaş çatışla Bay Ashford ayağa kalktı. "İzninizle, Bayan Austen. Cumayla ilgili yanıtınızı bekleyeceğim. Şimdi izninizi rica ediyorum."

"Ben de gitmeliyim," dedi Isabella, kalkıp güneş şemsiyesini alarak. "Minnetimi sözler ifade edemez, Bayan Austen, bu küçük konudaki yardımınız için."

"Benim için bir zevk," dedim.

Ah! İnsanın böyle şaşırtıcı ölçüde anlatacağı olayları ve bu kadar candan ilgili bir alıcıya iletileceği bilgisi olunca, bir kalem, mürekkep ve kâğıdın sağlayabileceği tatmin! En sonunda Cassandra'ya mektubumu bitirebildiğimde, yukarıdaki olayın her kelimesi ve nüansını nasıl bir duygu ve kaygı taşmasıyla anlattığımı tahmin edersiniz. Yazmaya o kadar dalmıştım ki, evin önüne bir arabanın daha geldiğinin farkına varmamışım, ta ki Alethea odaya girene kadar.

"Ah, Jane, ne gündü ama!" Alethea eldivenlerini çıkardı ve yorgun bir iç çekişle kendini bir sandalyeye attı. "Bu kadar çok köy, kale ve manastır gördükten sonra hepsi benzer gelmeye başlıyor. Pembroke Hall dışında tabii. Dünkü gezimiz

gerçekten de haftanın zirve noktasıydı. Sen nasılsın, canım? Baş ağrın daha iyi mi?"

"Evet. Teşekkür ederim."

"Bir mektup *daha mı* yazıyorsun?"

"Evet. Ablama."

"Cassandra'ya iki gün önce yazmadın mı?"

"Yazdım."

"Buradaki günlerimiz boyunca sadece *bir* kız kardeşime *bir* mektup yazdım, sen burada *seninkine* neredeyse gün aşırı yazıyorsun gibi görünüyor. Beni kesin olarak suçlu hissettiriyorsun. Sana bir şey soracaktım. Neydi acaba? Bay Morton'la babam, Bay Morton'un almayı düşündüğü domuzları görmeye gittiler, babamın fikrini alacakmış. Onlara önce beni eve bırakmaları için yalvardım; bir saatin çoğunda o iki adamın bir domuzun meziyetleri ve kusurları üzerine tartışmasını dinlemeye zorlanma düşüncesi beni tamamen tüketti. Ah! Ne soracağımı hatırladım." Birden doğrulup oturdu, gözleri merakla canlı. "Hizmetçi biz yokken iki ziyaretçin olduğunu söyledi. İki! Doğru mu? Buralarda kimi tanıyabilirsin ki? Seni görmeye kim geldi?"

"Bayan Isabella Churchill, birisi."

"Bayan Churchill mi? Çok şaşırdım. Ama dur, doğru, daha önce *tanışmıştınız.* Gelme amacı neymiş?"

"Tavsiyemi almaya gelmiş. Yeni bir uğraşa başlamış, anlaşılan."

"Ne uğraşı bu?"

"Müzikte ve resimde başarısız olunca," diye yanıtladım, "yazmaya karar vermiş."

Isabella'nın hikâyesini okudum, bir genç kızın macerasının kısa bir öyküsüydü, çok çocukçaydı ve tamamlanmamıştı; benim erken ilkgençlik eserlerimdekine benzer bir tondaydı.

Ayrıca bu iş için gerekli olduğuna inandığım dil ustalığına sahip değildi. Tabii bunu ona söylemeyi asla hayal edemem, diye düşündüm berbat bir halde.

Alethea kestirmek için odamıza girdiğinde, yürüyüş için tek başıma, aklım geçen iki günün sıkıntılı olaylarıyla dolu, papaz evinin bahçesine çıktım. Ah, bu tatile hiç gelmemiş olmayı ya da en azından korkularımı dinleyip Pembroke Hall'u ziyaret etmeyi reddetmiş olmayı ne çok isterdim.

Alethea ikinci ziyaretçimin kim olduğu konusunda ısrar edince, ona olabildiğince sakin bir görünüşle Bay Ashford'un aile mülküne tekrar bir ziyaret yapmamız için nazik davetinden söz ettim. Şaşırdı ama sevindi ve ben onunla değil de (ya da o öyle sanıyordu) sadece Churchillerle tanıştığıma göre Bay Ashford'un bu lütfuna neyin sebep olduğunu merak etti. Onu konuyla ilgili aydınlatmak için hiçbir şey yapmadım, tekrar o beyefendiyle beraber olacağımız zamanı (eğer gerçekten ziyaret gerçekleşirse iki gün kadar sonra) beklemeyi tercih ettim; bu, o zaman kesinlikle olacaktı. Bay Morton'un davete -şevk dolu olacağını öngördüğümüz- yanıtının beklentisiyle güldük.

Ancak gülüşüm yapmacıktı. Olayı çok büyük bir hayal kırıklığı ve utanç olmaksızın düşünemiyordum.

İki günde iki kez Bay Ashford'un huzuruna çıkmaya zorlanmış olmak beni yeterince bozguna uğratmıştı ve şimdi bir buluşmayla daha karşı karşıyaydım. Bay Ashford bugün kesinlikle böyle bir davet bildirmek için gelmemişti. Davranışından, tonundan, sözlerinden açıktı ki, aklında başka bir amaçla gelmişti ve Isabella'nın beklenmedik varlığı yüzünden bir başka bahane uydurmak zorunda kalmıştı.

Ziyaretinin asıl amacının en sonunda her şeyi açıklayıp kalbini suçluluktan kurtarmak olduğunu tahmin ettim. Son birkaç saatlik derin düşüncelerimde, onun serbestçe konuşmasına izin verilseydi ne kelimeler sarf edebileceğini hayal

ettim. Lyme'da tanıştığımız zaman benden çok etkilendiğini açıklayabilirdi. Ancak Derbyshire'a dönüşünde, aile mülkünün işlerine dalıp, bir erkeğin evlenmesi gereken yaşa vardığı hatırlatılmıştı (belki babası tarafından). Aile tarafından çok sevilen genç bir kadını seçmesi doğal ve doğru olurdu. Isabella'yı bütün hayatı boyunca tanıdığını ve her zaman ona sevgi duyduğunu söyleyebilirdi. Bir veya iki yıl sonra, kadınlığı çiçek açtığında ise, güzelliği ve çekiciliği onu büyülemişti.

Her şey hazırlanmıştı, Isabella'yla evlenecekti ve memnundu. Ve sonra Southampton'da tekrar karşılaşmıştık. Hissedeceği çekime hazırlıklı değildi. Fikirlerimizin benzerliği, kişiliğimin ve zekâmın (ya da başka birtakım saçmalıklar) çekiciliği onu bana itmişti. Bana nişanlandığından söz etmesi gerektiğini biliyordu, bu ihmal yüzünden her gün kendini suçluyordu, ama eğer bana gerçek koşullarını söylemiş olsaydı onu görmekten vazgeçeceğimden (kesinlikle öyle olurdu) korkmuştu. Ancak baştan beri beni sadece bir arkadaş olarak gördüğü için, benim de böyle hissettiğimi varsaymış, ahbaplığımıza devam etmekte zarar görmemişti.

Sonra gözlerini benimkilere çevirecekti, (hayal ettim) en derin ve içtenlikli bakışıyla (pek çok yeteneklerinden birisi) şöyle diyecekti: "Nişanlı olduğumu başka bir kaynaktan öğrenmiş olmanız benim için her zaman çok büyük bir utanç kaynağı olacaktır. Beni bağışlayacağınızı ve arkadaş kalacağımızı umuyorum; çünkü ben size her zaman çok büyük saygı duyacağım, vs. vs."

Mideme nahoş bir bulantı veren bu hayal edilmiş konuşma uzaktan bir bağırışla ve adımın çağrılmasıyla kesildi. Geniş çimenliğin öte yanına baktığımda, Bay Morton'un papaz evinden çıkıp bana el salladığını gördüm.

Ah, hayır, diye düşündüm. Şimdi ne var? Alethea, Bay Morton'a, Pembroke Hall'da yemeğe davetli olduğumuzu

söylemiş ve o da sevincini benimle paylaşmak için bekleyememiş olmalıydı. Papaz, bana doğru hantal hantal, uzun, kalın bacakları ve ağır gövdesinin izin verdiği ölçüde hızla yürüdü. Ben de çakıl yolda adımlarımı ona doğru sıklaştırdım ve gül bahçesinin sınırında onunla buluştum.

"Bayan Austen," diye bağırdı, beni yakalayarak ve nefes nefese, "sizinle özel bir yürüyüş onurunu rica edebilir miyim?"

"Bu sizin bahçeniz, Bay Morton. Ve etrafta başka kimse görünmüyor."

Gülüşe benzer bir horultu çıkardı. "Bayan Austen, sizin mizah anlayışınız, çok çekici bulduğum pek çok niteliğinizden sadece birisi."

"Çok naziksiniz, Bay Morton."

"Sadece doğruyu söylüyorum. Çok cazibeli ve çok sürprizli bir kadınsınız." Yanımda bana ayak uydurdu ve beklendiği gibi, büyük heyecanla şöyle dedi: "Yani kim tahmin ederdi, ilk geldiğinizde; kesinlikle saygın ama önemsiz bir aileden, hayatının çoğunda Hampshire ilçesinde oturmuş bir kadın olarak Churchilleri tanıdığınızı! Ve bu bağlantıyla, Ashford ailesiyle tanışma vesilesi olacağınızı! Çok heyecan verici! Bay Ashford'un çok nazik davetini henüz duydum ve olayı nasıl aşırı bir zevkle beklediğimi sözler tarif edemez."

"Sözlere gerek yok, Bay Morton. Duygularınızı çok iyi tahmin edebiliyorum."

"Edebileceğinize inanıyorum, Bayan Austen. Çünkü beni büyük hayal gücü olan bir kadın olarak etkiliyorsunuz; beğendiğim başka bir özellik. Sadece önünüzde olandan daha fazlasını görebilmek, birinin en gizli düşüncelerini ve fikirlerini gelecekteki bir ihtimale yansıtabilmek ve o ihtimali gerçekleştirebilmek; örneğin, bir yatak odası dolabındaki bir dizi rafın kurulması gibi basit bir işten bir gül yatağı tasarlayıp dikmek gibi karmaşık bir iş... Bu faaliyetlerin hepsi canlı bir hayal

gücü ve için tutkulu bir özveri gerektirir. Kendimde bulunmasından çok şanslı olduğum için övündüğüm ve her zaman başkalarında en büyük saygıyla gözlemlediğim nitelikler."

Mantıklı bir yanıt uydurmak için çabaladım, ama Bay Morton'un dolap raflarını tutkuya benzer herhangi bir şeyle tasarlayıp takması beni öyle eğlendirdi ki, bütün dikkatimi gülmemeye vermem gerekti. Büyük bir karaağacın gölgesinde tahta bir banka yaklaştık ve şöyle dedi: "Lütfen bana benimle bir an oturma onurunu verin, Bayan Austen."

Oturdum. Büyük gövdesini yanımdaki yere bırakıp bahçenin kokularını içine çekti. "Burası güzel bir nokta, değil mi?"

"Gerçekten de öyle, efendim. Çok hoş. Gurur duyacak çok şeyiniz var."

"Öyleyse burada daha çok zaman geçirmeyi ters bulmazsınız?"

"Ah, hayır. Dışarıda olmayı severim; kaldığımız sürede her sabah bir iki saati bahçenizde gezerek geçirmekten mutlu olurum."

"Kalışınızı uzatmaktan da bir o kadar mutlu olur musunuz?"

"Kalışımı uzatmak mı?" diye yanıtladım. Kafam karışmıştı. "Eminim güzel olurdu ama arkadaşlarım ve ben birkaç gün içinde eve dönmek zorundayız."

"Gerçekten de zorunda mısınız, Bayan Austen?"

"Gerçekten de öyleyim. Annem ve ablam dönüşümü bekliyor. Yakında yeni bir eve taşınacağız."

"Anlıyorum." Bay Morton yerinde bana doğru döndü, çehresi şimdiye kadar gördüğümden daha canlıydı. "Boş konuşmayla daha fazla ne sizin ne de kendimin zamanını harcamayıp, sadede geleceğim, Bayan Austen. Sanırım varışınızdan kısa bir süre sonra, yakın zamana kadar bir eşi geçindirecek durumum olmadığından, ama şartların ciddi anlamda değiştiğinden söz etmiştim. Şimdi evlenmeye yetkin ve meyilliyim

ve bu role, hayatımın müstakbel eşi olmak üzere sizi seçtim, Bayan Austen."

Öyle afallamıştım ki, onun söz seli araya girmeden önce sadece, "Bay Morton," demeyi başarabildim.

"Şaşkınlık ve endişenizi görüyorum, ama lütfen kendinizi sıkıntıya sokmayın. Sizin durumunuzdaki bir kadına böyle bir teklifin her gün gelmediğinin farkındayım; ama sizin artık gençliğin baharında olmadığınız ve varlığınız olmadığı gerçeği benim için önemsiz. Sizin değeriniz, inanıyorum ki başka şeylerde yatıyor. Sizi ilk gördüğüm andan beri, faal, zeki, faydalı bir insanın bütün özelliklerini fark ettim; gözü yükseklerde olacak şekilde yetiştirilmemiş, küçük bir geliri iyi idare edebilecek, kısacası, bir papazın karısı olarak görev yapabilecek ideal kadın."

"Bay Morton, yalvarırım..." diye başladım ama o devam etti:

"Bir kadına verecek çok şeyim olmasıyla övünürüm: Rahat bir ev ve maaş ve sizin de gördüğünüz gibi çok güzel bir bahçe, muteber Leydi Delacroix'nın malikânesinden sadece dört kilometre uzakta, kendisinin de seve seve seçimimi onaylayacağından eminim; bahsettiğimiz iki önemli Derbyshire ailesiyle tanışıklığınıza dayanarak kesinlikle zevk alacağımız çevreyi söylemiyorum bile. Geriye, sizi ilgimin şiddetine inandırmaktan başka bir şey kalmıyor. Sizi ne kadar şevkle sevdiğimi ve beğendiğimi söyleyebilir miyim? Evet der misiniz, Bayan Austen ve beni erkeklerin en mutlusu yapar mısınız?"

Yirminci bölüm

"Bu -nihayet- konuşmasının sonu muydu?" diye sordu Cassandra, Frank'le Mary'nin Alton'daki evinin bahçe koltuğunda otururken bir kahkahayı bastırmaya çalışarak. "Beni erkeklerin en mutlusu yapar mısınız?"

Döneli sadece yarım saat olmuştu, Derbyshire'dan eve acele bir yolculuktan sonra. Annemin gerçekten ölümün eşiğinde olmadığından (ama o anda oturmuş doyurucu bir yemeğin tadını çıkardığından) emin olarak, ablamı ilk fırsatta teklifimin şanlı hikâyesiyle özel olarak eğlendirmek için kaçırmıştım.

"Sözleri aynen bunlardı."

"Senin cevabın neydi?"

"Dedim ki, 'Sör, teklifinizin onurunun farkında olsam da, sizi mutlu edecek dünyadaki son kadın olduğuma eminim.'"

"Reddini nasıl karşıladı?"

"Yazık ki sözlerim onu vazgeçirmek için etkili olmadı. Naz yaptığımda ısrar etti."

"Olamaz!"

"*Evet.* Pek çok kadının, ilk teklifte, kabul etmeye niyetleri olan erkeği, daha makbul görünmek çabasıyla reddettiklerini duyduğunu iddia etti."

"Ben hiç böyle bir şey yapan bir kadın duymadım."

"Ben de. Evlenme çağındaki kadınların huyları ve davranışları konusunda bilgisini nereden elde ettiği bizim anlayamayacağımız bir konu. Her neyse, ona en kesin şekilde, reddimde tamamen ciddi olduğumu ve onunla evlenmeyeceğimi, evlenemeyeceğimi söyledim."

"Sonunda, onu geri çevirişini zarafetle kabul ettiğine inanıyorum?"

"Tam tersi. Bozuldu ve Ashford ile Churchill aileleriyle ilişkiye devam etmek için varlığıma ihtiyaç duymadığını vurguladı. Sonra papaz evine doğru ağır ağır yürüdü ve günün kalanında benimle tek kelime etmedi."

"Ah, Jane! Ne kadar korkunç!"

"Olayları Alethea ve *squire*'a anlattığımda, o evde artık istenmediğim de açık olduğundan, *squire* hemen Hampshire'a dönmemiz için mazeretler uydurdu. Bay Ashford'a ayrılışımız için ve Pembroke Hall'a nazik yemek davetini kabul edemeyeceğimiz için özür dileyen bir mektup yazdı. Bu da Bay Morton'u tabii ki daha da öfkelendirdi. Beni rahatlatacak şekilde, ertesi sabah erkenden yola çıktık."

"Ah, bu kadar kaba bir davranışa maruz kaldığın için üzüldüm ama bir teklif almak kendi içinde kötü bir şey olamaz, söz konusu adamı beğenmesen bile. Senin hakkında bu kadar iyi düşünmesi gururunu okşamalı. Hem seni bana bu kadar süratle geri getiren bir şey için sadece çok minnettar olabilirim."

Cassandra'ya sevgiyle gülümsedim. "İddia ediyorum, sen her felakette bir iyi yön *bulursun*. Bir insan ne kadar tiksindirici davranırsa davransın, onun hakkında her zaman söyleyecek iyi bir şeyin var. Sanırım bundan sonra Bay Ashford hakkında da söyleyecek iyi bir şey bulacaksın, onun iyiliğini düşünmem ve onun gibi serveti ve mevkisi olan bir beyefendinin benim

gibi düşük bir kadınla asla evlenmesi beklenemeyeceğinden, birlikte geçirdiğimiz kısa zaman için minnettar olmam gerektiğini..."

Cassandra şimdi sıkıntılı görünüyordu ve şöyle dedi: "İtiraf edeyim, o konuda ne düşüneceğimi bilmiyorum. Bay Ashford'un Isabella'yla nişanlanmasında şu anda açıklanandan daha fazlası olduğunu düşünmeden edemiyorum. Ah bir açıklama şansı olsaydı... Ne yazık ki bu konuda seninle konuşmaya yeltendiği her seferinde engellendi."

"Southampton'daki üç uzun hafta boyunca konuşmak için her gün bol fırsatı vardı."

"Doğru. Orada kötü davrandı gibi görünüyor ama hâlâ onun iyi bir adam olduğunu düşünüyorum. Onu algılamamızda ikimizin de böyle tamamen yanılmış olabileceğimize inanamıyorum."

"Ne istersen ona inanabilirsin," dedim, "ama bana göre bu konu kapandı. Kendimi Derbyshire'dan sağ salim kurtulduğum için şanslı sayıyorum."

Birkaç gün sonra, Alethea beklenmedik şekilde bizi, *squire*'ın aldığı bir mektubun çok şaşırtıcı haberiyle ziyarete geldi.

"Babam bunu mektup geldikten hemen sonra bana anlattı," diye duyurdu Alethea, mektubu elime tutuştururken. "Mesafe ne olursa olsun, bunu sana göstermek için şahsen gelmem gerektiğini biliyordum." Mektubun Bay Morton'dan olduğunu gördüm.

"Bay Morton'un babana söyleyecek neyi olabilir ki?" diye sordum. "Ona ziyaretine teşekkür etmek için mi yazmış, yoksa bu kadar kötü davranış sergileyen bir konuk getirdiği için kınıyor mu?"

"Oku," dedi Aletha gülerek, "ve kendin gör."

Hartsford, Derbyshire, 5 Mayıs 1809 Cuma

Sayın Beyefendi,

Umarım siz ve kızınız iyisinizdir ve mütevazı evimden güvenli bir yolculuk yapmışsınızdır. Bu sözleri, gücüm dahilinde olsaydı size şahsen iletmeyi isterdim; ama ani ayrılışınızın hızı bu olayı imkânsız kıldı ve ricamı kâğıda işlemek zorunda kaldım. Bu mektubun içeriğiyle tamamen şaşırmayacağınızı sanıyorum; ancak, lütfen, kısa ama sanırım gerekli bir girişle başlamama izin veriniz. Şüphesiz, kızınızın isimsiz kalacak arkadaşına, yakın zamanda büyük bir muhakeme hatasıyla yapılmış bir teklifin farkındasınız. Lütfen, bu konudaki gerçek duygularımın, geçmişe bakarak, o arkadaşın görünüşte sahip olduklarının beklentisiyle körleşmiş olduğuna inanın; şöyle ki, Churchill ailesiyle ve onlar aracılığıyla da bizzat Ashfordlarla bir bağlantı beklentisi. Ama bu konulardan daha fazla söz etmeyeceğim, geçmişte kaldılar, unutuldular. Zaman ve verimlilik, bu mektubun amacını daha fazla geciktirmeden belirtmemi gerektiriyor. Ölümünüz halinde (birkaç yıl daha gerçekleşmeyeceğine inandığım hüzünlü bir olay), evlenmemiş kızlarınızın zor şartlarda kalacağını bana anlattığınızı çok canlı bir şekilde hatırlıyorum. Bayan Alethea'nın, ihtiyaçları her ne kadar iyi karşılansa da, o durumda, oğlunuz ve varisinizin ailesiyle konutu alması için Manydown'daki evinizden ayrılmak zorunda kalması düşüncesi gerçekten de çok bunaltıcı. Ayrılışınızdan bu yana, bu endişe, bütün düşüncelerimi kapladı ve beni, kızınızla tanıştığım ilk andan itibaren hissettiğim bir ilginin, düşününce, farkına vardırdı. Kısacası beyefendi, kalbimi kazanan, kızınız Bayan Alethea'nın ta kendisidir. Kızınıza

en içten sevgilerimi bildirmek ve bir evlilik teklifi yapmak için rızanız ve izninizi rica etmek için yazıyorum. Umarım bu teklif hanımefendi için olduğu kadar sizin için de kabul edilebilir olacaktır. Ailenize saygı dolu iltifatlarımla, sayın sör, iyiliğinizin duacısı ve arkadaşınız,

LUCIAN MORTON

"İtiraf edeyim, hayretler içindeyim," dedim, mektubu katlayıp Alethea'ya verirken.

"İnanabiliyor musun? Bu mektubu ayrıldığımızın ertesi günü yazmış! Bir erkeğin evlilik bağlılığını bu kadar çabuk, kararlı ve bu kadar az dürtüyle değiştirebilmesi benim için de hayret verici."

"Lütfen *benim* reddimin senin düşünceni bulandırmasına izin verme. Eğer onu kabul edeceksen, et. Anladığım kadarıyla çok güzel bir gül bahçesi ve yatak odası dolabında en iyi kalitede bir dizi rafı var."

Alethea güldü. "O adamın çatısının altında beş dakika daha geçireceğime, hayatımın kalan günlerinde en küçük tavanarasında beş parasız ve yalnız yaşamayı tercih ederim."*

"Korkarım baban çok ciddi hayal kırıklığına uğrayacak."

"Uğradı çünkü bana kız kardeşimin daha yaşlı bir rahiple çok tatmin edici bir birleşme yaptığını hatırlatmaya devam ediyor. Ama ben Catherine değilim."

"Ben de değilim," diye yanıtladım.

Mayıs ve haziranın kalanını Godmersham'da, Chawton'daki müstakbel evimizin tadilatlarının tamamlanmasını

---

* Alethea Bigg (1777-1847) hiç evlenmedi. *Squire* 1813'de öldüğünde, Alethea ve kız kardeşi Elizabeth, Harris ve ailesine yol açmak için Manydown'dan ayrıldı ve birlikte Winchester'da bir ev tutup yıllarca rahat yaşadılar.

bekleyerek geçirdik. Daha önceki ziyaretlerimin aksine, kardeşimin artık Kent'teki görkemli ve şık malikânesinde geçirdiğim her gün, Derbyshire'daki daha da heybetli konutun, parkın ve orada oturan beyin acı dolu bir hatırlatıcısıydı. Bay Ashford'un anısı aklıma her geldiğinde, böyle düşünceleri sonsuza kadar kafamdan atmak için kendimi azarlıyordum. Zamanla, bunu gerçekten de başardığıma ikna oldum.

Edward, hâlâ önceki sonbaharda kaybettiği karısı için yastaydı ve yanında olmamızdan memnundu; her ne kadar Chawton Evi'ndeki işleri denetlemek üzere çoğunlukla uzakta olsa da. Bir süre için pek çok yeğenle bir arada olmak hoştu, ama yazmak için fırsatım yoktu. Her zamanki gibi, oraya pek uymadığımı hissediyordum. Örneğin berber kızların saçlarını yapmak için geldiğinde, aynı iş için anneme, ablama ve bana indirimli bir fiyat verdi. Bu, minnettar olduğumuz ama aynı zamanda şiddetle utandığımız daralmış bütçemizin bir onayıydı.

1809 Temmuzu'nun yedisinde annemle ben en sonunda Godmersham'a büyük bir rahatlama ve heyecanla veda ettik. Cassandra birkaç gün daha kalmaya karar verdi ve Martha yakında bize katılacaktı; ama biz en sonunda bizim olacak evi hazırlamak için hevesleniyorduk.

Alton'da daha önceki kalışımız sırasında, ev hâlâ tadilat halinde ve işçilerle dolu olduğundan annem gezmek için kendini yeterince iyi hissetmiyordu; bu yüzden geçerken sadece kısa bir süreliğine dışını görme fırsatımız olmuştu.

"Vah, vah, yola çok *yakın*," dedi annem bu sefer, dilini dehşetle şaklatarak, kardeşimin arabasından inerken ve sıcak temmuz güneşinde Chawton Evi'ni görünce. "Bu küçük, parmaklıklı alan, evi kontrolden çıkmış bir aracın çarpma tehlikesinden koruyan tek şey."

"Geçen trafik ilginç bir oyalanma malzemesi olacak," dedim birden, altı atlı bir araba beş metreden bile az bir mesafede arkamızdan gürleyerek geçip, yerin ayaklarımızın altında gümbürdemesine sebep olduğunda sesimi yükselterek.

"İlginç, gerçekten de," diye cevap verdi annem, öksürüp yükselen tozu eliyle savuşturarak.

Chawton, çok güzel, ormanlık, yeşil vadileri ve çayırları kayın ağaçlarıyla dolu kırlık bir alanın ortasındaydı. Edward'ın arazisi çok genişti. Kilisenin yukarısında bir tepenin yakın yamacında duran malikâne, park, çiftlikler ve çoğunu Edward'ın çiftlik ve ormanlık arazilerinde çalışan işçilerin kiraladığı otuz evlik bir köyü içeriyordu.

Kâhyanın, en az bir asır önce inşa edilmiş evi alışılmış anlamda bir ev değildi. İki katlı, sağlam görünüşlü, kırmızı Hampshire tuğlasından, sürme pencereli ve iki çatı penceresiyle yüksek eğimli bir çatısı olan bina, hayatına bir postacı hanı olarak başlamıştı ve bizim için fazla genişti. Ev Chawton köyünün ortasındaydı; Gosport'tan gelen yolun, Portsmouth'u Londra'ya bağlayan işlek anayol Winchester Yolu'yla kesiştiği köşenin tam üzerinde.

"Eh, Edward'a borçluyuz ve bir yerimiz olduğu için şanslıyız," diye belirtti annem, asimetrik görünüşü, tadilatlarla dolu tarihinin bir göstergesi olan sade kiremit cepheyi incelerken. "Ancak Southampton'un çevresini, mağazalarını ve eğlencelerini *özleyeceğim*."

"Bense, tekrar taşrada yaşamanın beklentisiyle heyecanlıyım," dedim, arabacı bavullarımızı boşaltınca ve biz kapıya yöneldiğimizde. "Mağazalar ve çevreye gelince, Alton güzel havada kısa bir yürüme mesafesinde ve Henry'nin çalıştığı Londra bankasının bir şubesini hak edecek kadar büyük. Ve Büyük Ev, kilise ve papaz evi de sadece on dakika yürüme mesafesindeler."

Evin, rahat, aydınlık ve yeni boya kokan içi çok daha ümit vericiydi ve annemin bile morali düzelmeye başladı. Ön kapı, hoş, alçak tavanlı, kabartma raflı şömineli ve kaba beyaz badana duvarlı bir salona açılıyordu. Sahip olduğumuz ne kadar az eşya varsa önden gönderilmiş ve odaya rastgele yerleştirilmişti, yerlerine karar verecek gözlerimizi bekliyordu.

Edward'ın yaptırdığı tadilatları beğendik; geniş salon penceresini (daha önce bir han olarak kullanılışına uygun biçimde doğrudan ana yola bakıyordu) gürültü yüzünden kapattırmış ve yerini bir kitaplığa çevirmişti. Giriş katına daha neşeli bir görünüş vermek için duvarda güzel, yeni gotik tarzında, bahçeye bakan bir pencere açtırmıştı.

"Ah! Ne güzel, değil mi?" diye bağırdı annem, yeni pencerenin üst dört bölmesine sokulmuş küçük kemerli oyma tahtayı görünce. "Edward her zaman zevkliydi. Bu odadan manzara çok güzel ve ışık iyi. Yeni piyanon gelince buraya koymalısın Jane."

Annem, ablam ve Martha aylar önce kaynaklarını biriktirip benim için bir piyano almaya karar vermişlerdi. Bu cömert davranış; özellikle hiçbirinin, müziğe benim gibi ihtiyaç duymadığı veya takdir etmediği gerçeği göz önüne alınırsa, her düşündüğümde gözlerimi yaşatıyordu. Dokuz yıl önce Steventon'dan ayrıldığımızdan beri enstrümanım yoktu. Taşra danslarını öğrenmeye kararlıydım, yeğenlerimle olma zevkine eriştiğimiz zaman onlarla eğlenebilirdik.

"O kadar iyi bir enstrümanı otuz altına bulmamız büyük şans," dedim. "Bu köşede mükemmel *olacak* ve şöminenin yanına yazı masamı koyabilirim."

Bir giriş, salonu geniş bir yemek odasına bağlıyordu ve dar bir merdiven yukarıdaki altı yatak odasına çıkıyordu.

"Bu yatak odaları kesinlikle çok küçük," dedi annem, "ama altı tane olduğu için şanslıyız, şimdiden paylaşıldığını görün-

ce." Cassandra'yla benim her zamanki gibi bir odayı paylaşmam; Martha ve annemin kendi odalarının olması ve diğerlerinin annemin tutacağı hizmetçiler (bir aşçı, bir hizmetçi ve ağır işler için bir erkek) için olmasına karar verilmişti.

"Edward burayı düzenlemekte iyi iş çıkarmışa benziyor," dedi annem, "ancak bir tuvalet eklenmesini isteseydik çok mu olurdu sence?"

"Bir taşra evinde, suyun borudan gelme lüksü beklenemez, anne. Ama Edward arkadaki pompayı iyileştirdiğini ve dış tuvalet için daha iyi bir lağım çukuru kazdırdığını söyledi."

Giriş katının arkasında mutfak ve arkada, bahçenin karşısında bir ahır, bir tahıl ambarı ve içinde ekmek fırını ve bakır kaplı leğen olan fırın evi vardı. "Martha bunu görünce bayram edecek!" diye bağırdı annem. "Bütün o yeni tariflerini denemesinde aşçıya yardım edebilir. Ancak bir arabaya gücümüz yetmediğinden ahırı ne yapacağız, bilemiyorum."

"Belki, eğer tutumlu olursak, bir gün bir eşekle araba koyabiliriz," diye önerdim.

"*Benim* bir eşek arabasında dolaştığım gün dünyanın sonu olur," diye burnunu çekti annem. Ama bahçenin büyüklüğünden hoşlanmıştı, bahçede sık ekilmiş bir çalılık, kokulu bir leylak, dağınık hüsnüyusuflar ve hasekiküpeleri açan çok sayıda çiçek yatakları, bol miktarda uzun çimen ve bir meyve fidanlığı vardı. Hoş bir çakıl yol bahçenin etrafını dolaşıyor ve yüksek gürgenden bir çit onu gürültülü yoldan perdeleyip içeride mahremiyet ve sessizlik sağlıyordu.

"Bu bir bahçeden bekleyebileceğim her şey!" diye bağırdı annem, memnuniyetle. "Çimen düzenli biçilmek ister ama bunu yapacak bir adam tutacağız. Çiçek yatakları da sevgi dolu ilgi ve iyi bir ot ayıklama gerektirir ama bu da benim yapamayacağım bir şey değil. Bu kadar çok yer olunca, pek çok sebze ve patatesle güzel bir mutfak bahçesi yapabilirim.

Ah! Bundan sonra ev işlerini siz kızlara teslim edip günlerimi bahçede geçiresim var."

Taşınmamızdan üç gün sonra, Frank'le Mary'nin ikinci çocukları olan Francis adında bir oğlanın doğumunda bulunup yardım ettim. Mary'nin ilk lohusalığından çok daha kolay ve hızlı bir doğumdu ve olayla ilgili sevincim, beni kardeşime bir şiir yazmaya itti.

Chawton, 26 Temmuz 1809

Canım Frank'im, daim olsun sevincin,
Mary'nin ve oğlunun sağlığı için,
Onun doğumu az acı vermiştir ne de olsa
Mary Jane'inkine kıyasla.
Büyüyen bir lütuf olsun o,
Ve hak etsin anne babasının sevgisini!
Sanatın ve doğanın iyiliğiyle bahşedilmiş,
Senin kanına sahip ismini;
Onun her bakışında görelim bir,
Francis William daha!

(Birkaç dörtlük daha böyle, çocuğun, eğer şans ona gülerse, pek çok bakımdan aynı babası gibi mükemmel olmasını umduğumu ifade ederek devam ettim. Şiirin sonunda konuyu yeni evimize getirdim.)

Bize gelince, her şey gayet iyi,
İçten düzyazının anlatacağı gibi.
Cassandra'nın kalemi
Verecek beklenen teselliyi
Bize ise aklımızdaki pek çok şeyi

Sunuyor Chawton evi
Ve tamamlanınca ne kadar eminiz ki
Geçecek diğer bütün evleri,
Şimdiye değin yapılmış veya onarılmış,
Odaları küçük veya odaları geniş, hepsini.

Şiir, konu hakkındaki coşkun duygularımı tam olarak özetliyordu. Evimiz, bazı odaları çok küçük ve bazıları tadilatlarla yaralı olmakla beraber biraz tuhaftı; ama *bizimdi* ve bu yüzden dünyadaki en iyi evdi. Eşyaları açmak ve yerleşmek işi mutlu bir şekilde pek çok haftamızı aldı.

"Anne, bu şamdanı nereye koyayım?" diye sordu Cassandra bir sabah, paketi açarken, Martha'yla gelmelerinden kısa bir süre sonra.

"Şömine rafına. Hayır, hayır, büfenin üzerine," diye yanıtladı annem ani bir heyecanla, "gümüş tabağın yanına. Ortaya koy, çay kaşıkları ve çay kepçesi bir tarafta, yemek kaşığı ve tatlı kaşığı öbür tarafta. Evet, tam öyle, harika görünüyor."

"Winchester'dan gelen sabah arabası gidiyor," diye bağırdı Martha, pencerelerimizin hemen dışında, bir arabayla atların ani gürlemesi sakinliği bozarken.

"Saatini ona göre ayarlayabilirsin." Annem memnun bir şekilde başıyla onayladı; çünkü arabaların ve yük arabalarının sürekli trafiğinin nabzı kapımızdan çok da uzakta atmayan daha büyük bir dünyanın istenilen hatırlatıcısı olduğu fikrimi paylaşmaya başlamıştı.

Ailemi bu kadar yüksek moralli görmek bulaşıcıydı ve herhangi bir kuvvet ilacından daha iyiydi. Gülümsedim ve dikkatimi tekrar, boşalttığım sandığa verdiğimde ön kapının çalındığını duydum. Açtım, postacıydı.

"Mahalleye hoşgeldiniz, Bayan," dedi, birkaç mektup uzatarak.

Teşekkür ettim. Şapkasını eğdi ve gitmek için döndü, ama ilk mektuptaki adresi görünce onu hemen geri çağırdım. "Lütfen bunu göndericiye geri yollayın," dedim yumuşakça, Bay Ashford'un eliyle yazılmış mektubu uzatarak.

"Ama doğru isim ve adres, Bayan, değil mi? Siz Bayan Jane Austen değil misiniz?"

"Benim," dedim sessizce, nasıl olup da Bay Ashford'un beni bulduğunu merak ederek. Annemle ablama baktığımda, neyse ki hâlâ yemek odasındaki işleriyle meşgul olduklarını gördüm.

"Yine de mektubu red mi ediyorsunuz?" diye sordu postacı, kafası karışmış.

"Evet," dedim vurgulayarak, "ve sör, özellikle bu kişiden ileride bana yönlendirilmiş yazışmalar gelecek olursa, geri gönderirseniz çok memnun olurum."

Sessiz anlayışla onaylarken kaşları kalktı. "Peki, Bayan. Gerekeni yaparım. İyi günler, Bayan."

"Kimdi o?" diye seslendi annem yandaki odadan, ben postacıya teşekkür edip kapıyı kapadıktan sonra. "Postacı mı, Jane?"

"Evet, anne," diye yanıtladım. "Ama heyecanlanma. Sadece faturalar."

Yirmi birinci bölüm

Steventon'daki yılların aksine, Chawton'daki sosyal hayatımız sınırlıydı. Balolar yoktu ve pek az yemek daveti vardı. Gerekli yardımcıları bulup tuttuk; birkaç parça gerekli mobilyayla birlikte piyanom geldi ve yeni rutinimize girdik.

Annem kendini memnuniyetle bahçeye vererek, günlerinin çoğunu patates ekip, çiçekten sınırlar yapıp otlarını yolarak geçiriyor ve her öğleden sonra bir işçininkine benzer yeşil bir iş önlüğü giyip, botları ve giysileri çalışırken çamurlandığı halde morali yüksek görünüyordu.

Cassandra'yla Martha yemeklerin çoğunun sorumluluğunu almış, ihtiyaç oldukça mutfakta yardım ediyorlardı. Aşçımız, tatlı, becerikli bir kadındı, yılda sekiz sterlinin her kuruşunu hak ediyordu; ayrıca her iki haftada bir çamaşırlarımızı da yıkadığı için sıklıkla, iki elin yapabileceğinden fazla işi oluyordu. Cassandra ayrıca hobi olarak suluboya resme başladı. Bir öğleden sonra beni sıkıştırdı, resmi olmayan bir portre için oturmaya zorladı ve suret (ablamı dehşete düşürse de herkes onayıyla) gurur okşamaktan epey uzaktı. O zamandan beri kimse portremi yapmaya kalkışmadı.*

* Austen oğullarının birkaç profesyonel resmi bulunsa da, Cassandra'nın (sevgi dolu yeğeni Anna'nın, "Çok çirkin, hiç benzemiyor," dediği) basit sulu-

Benim belirlenen sorumluluklarım; şarap dolabının anahtarını tutmak ve basit bir kahvaltı hazırlamaktı; basit görevler, çünkü evimdeki kadınlar zamanımı benim için çok değerli olan o uğraşa, kitabımı yazmaya ayırmama karar vermişlerdi.

Çalışmaya dönmeye hevesliydim. Geçen aylarda her sessiz anımda; ya uzun bir yürüyüşte, bir araba yolculuğunda ya da uyumaya çalışırken yatağımda, düşüncelerim sık sık *Akıl ve Tutku*'ya ve *İlk İzlenimler*'e, kusurlu halde uyuyan kitaplara dönüyordu. Yeni fikirler beni tuhaf anlarda vuruyordu, ama onları not almak için bile pek fırsatım olmamıştı. *En sonunda*, diye düşündüm, *zamanı geldi.*

Derbyshire'a son gezim (Pembroke Hall'un görüntüsü zihnimde hâlâ çok canlı) değiştirilmesi, budanması ve kesilmesi gereken *İlk İzlenimler* üzerinde tekrar çalışmak için sabırsızlanmama yol açtı; ama aynı zamanda, düşüncelerim Elinor ve Marianne ile Edward ve Willoghby'yle doluydu. Southampton'daki o birkaç haftada serbest kalıveren yaratıcılık seli hâlâ derinlerimde kaynıyor, ilgi için haykırıyordu. Güçlükle de olsa yeniden gözden geçirmelerim başlamıştı, ama yine de bir başlangıçtı ve eğer bir gün tamamlanacaksa epeyce bir süre kesintisiz ilgi gerektireceğini biliyordum. O sevinçle, kalemimi elime almaya can atıyordum, o değerli karakterleri yeniden canlandırabilecektim!

Taşranın (kapımızın ötesindeki trafiğin kesintisiz geçidine karşın) sessizliği, tenhalığı ve benim günlük bir program oluşturmaktan doğan yeni memnuniyetim, yazarlık hayatı için ideal konumdu. Enerji ve hazla yazmaya başladım.

---

boya resmi, Jane Austen'ın var olan tek bilinen "portre"sidir. Bunu iyileştirmek girişimiyle, 1869'da bir minyatür kopyası yapılmıştı, daha sonra bunu 1870'de James Edward Austen-Leigh'in "*Jane Austen'ın Anıları*"nda kullanılan, çelikten, kabartmalı bir versiyonu izlemişti.

Erken kalkıyor, beyaz başlığımı takıp kimse ortalıkta yokken aşağı iniyordum. Soğuk sabahlarda, hizmetçi yemek odası şöminesinde ateşi yakıyordu ve bazen, şafağın ilk ışıklarında aklım yeni fikirlerle dolu, hemen yazmaya başlıyordum. Diğer sabahlar, önce piyanomu çalıyordum. Evin ucunda, salonda yer aldığı için diğerlerinin uykusunu rahatsız etmiyordum. Saat dokuzda ailem için çay yapıp ekmek kızartıyordum ve güzel bir sohbetten sonra tekrar salondaki ateşinin yanına (bazen de yatak odama) geçiyor ve sabahın kalan kısmında mutlu bir inzivada yazıyordum.

Çalışmak her zaman kolay olmuyordu. Southampton'daki o verimlilik sağanağında muhtemelen ruhumun ele geçirilmiş olduğuna kanaat getirdim. Bazı sabahlar tek bir paragraf üzerinde, neredeyse her satırı kesip atarak ve boşa bir mükemmellik girişimiyle yeni baştan düzenleyerek üç saat uğraşıyordum. Diğer günler, hararetli bir ilerlemeyle yarım bölüm yazabiliyor ancak daha sonraki gözden geçirmemde saçmalık olduğuna karar verip hayal kırıklığıyla tamamını ateşe atıyordum.

İyi günler de oluyordu; sözcüklerin, yağmurun bir saçaktan kayması gibi çabucak akıverdiği, kalemimin düşüncelerimin hızına uymakta zorlandığı parlak günler, karakterlerimin parmaklarımın arasında hareket edip konuşur gibi göründüğü günler; görünüşte pek az düşünce veya çabayla akıldan kaleme ve kalemden sayfaya basit bir aktarım.

Çalışmıyorken bile, karakterlerim aklımda birbiriyle konuşmaya devam ediyordu. Nerede olduğum (yemek masasında veya salonda otururken, bir çift çorap örerken ya da yoksullara bir giysi dikerken) fark etmiyordu; bir diyalog parçası veya esprili bir üslup aklıma geliveriyor ve gülerek çatalımı veya iğnemi atıp, uçucu fikir yok olmadan en son cevherimi kaydetmeye, masama koşuyordum.

Çalıştığım odaya ne zaman hizmetçilerimizden biri girse veya yakın ailenin dışında birinin ziyarete geldiği nadir durumlarda, uğraşımın keşfedilmemesi için dikkatle, sayfalarımı hemen kaldırır ya da bir parça kurutma kâğıdıyla örter ve nakışımı alırdım. Ön kapıyla iş odaları arasında* kanatlı bir kapı vardı ve açıldığında gıcırdardı; bu küçük uygunsuzluğu hoş karşılar ve tamir edilmesini reddederdim çünkü bana birinin geldiğini haber verirdi.

Mevsimler geçti. Yaz bitti, St. Michael yortusu geldi geçti ve sert yağmurları, soğuk rüzgârları ve gevrek, kahverengi yaprak esintileriyle sonbahar oldu. Çok geçmeden, pencerelerimizin dışına hafif bir kar düştü. Bana Chawton'daki ilk Noel'imizin çok şen ve parlak geçtiğini ve 1801 kışının çok soğuk ve kuru olduğunu söylediler; ama yazmaya o kadar dalmıştım ki, kesin olarak bilemiyorum.

Zaman zaman Henry, Alton'daki bankada işi olduğu zaman arabasıyla gelirdi ve bir iki kez beni veya Cassandra'yı gezmeye çıkardı. Edward o sonbahar, yanında en büyük kızı Fanny'yle ziyarete geldi. Şimdi on altı yaşındaki Fanny sevecen, alımlı bir kızdı ve hayatımın sevinç kaynaklarından biri olmuştu. Annesinin ölümünden beri, babasına sadık, çok değerli bir arkadaş olmuştu ve onların bizle olmasından her zaman zevk alırdık.

Öğleden sonraları, sık sık Martha veya Cassandra'yla alışverişe yürür veya pek çok göletimizden birine ya da yolun karşısındaki çayırdan geçip akan dereye yürüyüş yapardım. Edward'ın Büyük Ev'deki kiracıları Middletonlara birkaç kez uğradığımı hayal meyal hatırlıyorum; mükemmel insanlardı ve kitabımdaki karakterler için isimlerini ödünç almıştım.**

---

* İş odaları, mutfak, ahırlar ve büyük bir evin ev işlerinin yapıldığı diğer kısımlardı; buna karşılık, yatak odaları, yemek odası ve salonda aile yaşardı.

** *Akıl ve Tutku*'daki Sör John ve Leydi Middleton'dan söz ediyor.

Ama çoğu zaman, inzivada yaşayan dört kadındık; aile grubumuz arkadaşlar ya da komşularla nadiren büyürdü ve ben mutlulukla işime dalardım.

Bu iş, tam da konusundan dolayı, sık sık özel bir beyefendinin anılarını birlikte getirirdi; zaman zaman aklımdan silmeye çalıştığım anılar.

Takvimi şubattan marta döndürdüğümde, Bay Ashford'u son gördüğümden bu yana on ay geçtiğini fark ettim. Şimdiye kadar evlenmiş olabilir, diye düşündüm, bu fikirle midem dönerek. Pembroke Hall'daki kâhya, düğünün bu yıl olacağını söylemişti, ama bu yıl *ne zaman*? Hangi ay? Onun hayatı boyunca, çocuksu, yapmacık Isabella'ya bağlı olmasının hayali, göğsüme yeni bir acı ve kızgınlık sapladı. *Umarım Isabella onu canından bezdirir*, diye düşündüm gayet acımasızca. Ve sonra, *Onlara ne olduğunun benim için önemi yok. Bir daha bunu düşünmeyeceğim.*

İşim, evim, ailem vardı. Hayatımda hiç daha mutlu olmamıştım. İhtiyaç duyabileceğim her şey buydu.

Romanımın son düzeltmelerini tamamladıktan sonra, yüksek sesle evdeki kadınlara okumaya başladım.

"Harika bir kitap," diye bağırdı Martha, coşkuyla bir akşam, ilk yarıyı okuduğumuzda. "Bu hikâyedeki kadınlar yaşıyor ve nefes alıyor. Elinor çok iyi birisi ve Marianne'e *bayıldım*. Ama *erkeklerin* çok kötü olduğunu düşünmeden edemiyorum."

"Gerçekten de çok kötüler," diye katıldı annem, nakışına devam ederken başını iki yana sallayarak. "Albay Brandon iyi birine benziyor. Ama Edward ve Willoughby, senin hanımlarının gönlünü çalan iki erkek, *ikisi* de başka kadınlarla nişanlı! Aşağılıklar, hepsi de!"

"Hepsini dinlemedin daha, anne," dedi Cassandra, bana hızlı, anlayışlı bir bakışla. "Belki de hareketlerinin arkasında bir sebep vardır, her şeyi çözecek ve iyi bir sonuç getirecek bir açıklama."

"Nasıl olabilir, anlamıyorum," diye yanıtladı annem. "Özellikle Willoughby'nin durumunda. Bir de onu başta *ne çok* sevmiştim."

"Ben de," diye itiraf etti Martha, içini çekerek.

"Çok *harikaydı*," diye katıldı Cassandra.

"Onu sevmeniz benim planımdı. Onu çekici, tahsilli, zeki, yakışıklı, özverili; Marianne'in romantik hassaslığıyla, bir erkekte isteyebileceği her şey yapmak için elimden geleni yaptım ki Marianne'in ona tutulmasını anlayıp saygı duyabilin."

"Sonra da tek kelime etmeden Marianne'i bırakıyor!" diye patladı annem, "ve bir başkasıyla evlenmeye gidiyor. Korkunç, korkunç adam! Böyle bir şey yazman için ruhunu ne ele geçirdi?"

Cassandra tekrar bana endişeyle baktı ve "Jane'in canlı bir hayal gücü var, anne," dedi.

Ben hemen başımı çevirdim, diğerlerinin gözlerimde, eğer en ufak bir acı bile varsa görmemelerini umarak. Annemle Martha, Bay Ashford hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı ve asla bilmemeleri gerektiği konusunda kararlıydım.

"Evet, bana sorarsan, hayal gücünü çok kasvetli bir hikâye yazmakta kullanmış," diye bağırdı annem. "Çok kasvetli. Sanki Willoughby'nin diğer hataları yeterince kötü değilmiş gibi, *şimdi de* ona asla bağışlanamaz veya telafi edilemez geçmiş günahlar veriyorsun! Ve Marianne'e yazdığı, sanki bir hiçmiş gibi onu bir kenara fırlatan o mektup... Ah, duyduğum en acımasız, en duygusuz şeydi. Kıyamadım ona, Jane. O ağladığı zaman, *ben* de gözyaşı döktüm, gerçek gözyaşı, inan."

"Bunu duyduğuma sevindim, anne," dedim duyguyla. "Bu, gerçekten de benim çalışmalarıma yapabileceğin en büyük övgü."

"Buna nasıl övgü dersin," diye bağırdı annem, "sana adamdan nefret ettiğimi söylüyorum!"

"O alçağın *teki*, Jane," dedi Cassandra.

"En kara hain!" diye katıldı Martha. "Onu yumuşatamaz mısın, biraz olsun?"

"Yapamam, yapmam," diye ısrar ettim. "Willoughby neyse o. Dünya alçaklar ve hainlerle dolu. Marianne'in on yedisinde bundan haberdar olması ve yanlışlarından ders alması daha iyi."

"Bence zavallı Marianne'e karşı çok kalpsizsin," dedi annem.

Ona katılmadım. Ama kitabın kalanında ilerledikçe, kendi durumuma olan kızgınlığımın muhakememi bulandırıp bulandırmadığını merak ettim. Willoughby'yi çok rezil bulsam da, sonunda onu, küçük bir şekilde de olsa, kurtarmaya çalışmam gerektiğine karar verdim. Son dakikada, evimdeki kadınlara büyük memnuniyet vererek, Willoughby'nin özür dilemek için döndüğü bir sahne ekledim.

"Teşekkürler, Jane," dedi Cassandra rahatlayarak, yeni yazılmış sahneyi yüksek sesle okuduğumda. "Şimdi kendimi çok daha iyi hissediyorum."

"Ben de," dedi Martha, bir gözyaşı tanesini silerek. "Her ne kadar Willoughby çok kötü davransa da, onun Marianne'i gerçekten sevdiğini ve hareketlerinden dolayı derin üzüntü duyduğunu bilmek iyi geliyor."

"Ben yine derim ki, daha başından diğer kadınla hiç evlenmese bütününde daha iyi bir kitap olurdu!" diye bağırdı annem tutkuyla. "Yani, ne yapmak istediğini anlamıyorum, Jane. Hepimiz mutlu son istiyoruz, biliyorsun. Şimdi Marianne kırık kalpten *ölmese* bile, bu onun için nasıl mutlu bir son olabilir?"

"Albay Brandon'u unuttun mu?" diye araya girdi Cassandra, sakince. "Marianne'i başından beri sevdi."

"Ah! Evet," diye yanıtladı annem. Bir an derin düşünceler içinde oturdu. "Anlıyorum. Anlıyorum. Eh, bu iyi bir fikir. Albay Brandon gerçekten de bir hazine."

"Şu kapıdan girse onunla ben evlenirdim," diye katıldı Martha, gülerek.

"Jane her zaman kitaplarının en azından bir düğünle biteceğine söz vermiştir," dedi Cassandra, "ya da mümkünse iki."

"Ama ya Elinor?" diye bağırdı annem ani bir acıyla, eli boğazına giderek.

"Evet, ya sevgili, sevgili Elinor?" diye sordu Martha.

"*Onu* nasıl çözmeyi planlıyorsun, Jane?" Annem içini çekti, ellerini umutsuzca sallayarak. "Edward'ı da şimdiye kadar Lucy Steele'le evlenmiştir."

Bir hüzün sancısı kalbimi sardı ama kendimi gülümsemeye zorladım. "Endişelenmeyin. Söz veriyorum, mutlu sonunuza kavuşacaksınız."

Kitabı bahar başlarında bitirdim. Eleştirmen ailem çok memnun göründü ve beni Londra'ya, Henry'e, yayımlanmasını sağlayabilir mi, bakmam için kitabı götürmeye yüreklendirdiler.

Kalbim bu düşünceden heyecanla çarptı. Bütün kalbimi, ruhumu ve aklımı bu esere ve iki ya da üç yılımı bu başlangıca adamıştım. Ya satmazsa? Ya bütün uğraşlarım geçmişte olduğu gibi boşunaysa?

"Hazır olduğundan emin değilim," diye karşı çıktım. "Daha çok ilgi istiyor."

"Jane," dedi Cassandra sertçe, "sonsuza kadar aynı kitap üzerinde çalışamazsın. Bir kopyasını almalı ve Londra'ya götürmelisin."

İçimi çektim. "O zaman sen de benimle gelmelisin."

Yirmi ikinci bölüm

Henry ile karısı Eliza'yı, Londra'nın dışındaki uzun, şık bir bulvar olan Sloane Caddesi'ndeki evlerinde ziyaret etmek bir zevkti. Onların pırıltılı refakatlerine ve şehrin bütün cazibesinin yakınımızda olmasına ek olarak, iki de Fransız hizmetçi ve olağanüstü bir Fransız aşçı tutmuşlardı.

Sevgili kuzenim Eliza (halamın kızı) Fransa'da yetişmişti ve bana hem egzotik hem de heyecan verici görünen fakat trajediyle gölgelenen bir hayat sürmüştü: İlk kocası Kont Jean Capotte de Feullide, 1794'te giyotinle infaz edilmişti ve tek oğlu gençken ölmüştü. Henry, Eliza'dan on yaş küçük olmasına karşın, on altı yaşında ona âşık olmuş ve on yıl sonra kendisiyle evlenmeye ikna etmişti. Eliza'ya bayılırdım ve her zaman bayılmıştım. Sofistike, müziğe yetenekli ve çok güzeldi; enerji dolu tavırları, geniş, parlak gözleri ve lülelerle çevrili cin gibi bir yüzü vardı. Savurganlığı ve alışverişe olan yatkınlığıyla kötü ün salmıştı ve odadaki en gösterişli elbise her zaman onunkiydi.

Henry'nin finansal durumu (savurgan karısıyla evlenmeden çok önce bile) sık sık tehlikedeydi ama o zamanki banka işi iyi gidiyordu ve şehirde iyi konumdaki ofislerini idame ettirdiği gibi, hayat tarzı da gösterişliydi.*

---

* Henry'nin o dönemde olağanüstü iyi iş yapan bankası, beş yıl sonraki savaş sonrası güç ekonomik şartlar yüzünden battı. Henry hızlıca toparlandı, ço-

"Bence bu şimdiye kadarki en iyi çalışman, Jane," diye belirtti Henry coşkuyla, bir temmuz sonu akşamı leziz bir *Cordon Bleu* yediğimiz sırada. *Akıl ve Tutku*'nun yeni bir kopyasını çıkarmak birkaç ayımı almıştı; değerli taslağı, gözümden bir an bile ayırmaya korkarak, ta Londra'ya kadar Henry'nin arabasında, kucağımda bir el çantasında taşımıştım. Cassandra'yla varışımızdan sonraki ilk haftada Henry üç cildin tamamını istekli bir ilgiyle okumuştu ve şimdi de Eliza okuyordu.

"Bayıldım bu romana," diye bağırdı Eliza. "Öyle kapıldım ki, tekrar okumak için sabırsızlanıyorum."

"Nezaket gösteriyorsun," diye yanıtladım. "Kitabın pek çok hatası var ve hiç tatmin olmuş değilim."

"O asla tatmin olmayacak, korkarım." Cassandra iç çekti; "Bunu yazmaya yirmi iki yaşında başlamış ve geçen yılın neredeyse her gününü düzeltmekle geçirmiş olsa da..."

"Belki de bir yayıncıya teslim etmek için çok iyi bir kitap değil bu," dedim endişeyle. "Onun da *Susan* gibi satın alınıp ihmal edilmesine dayanamam. Belki dönüp önce *İlk İzlenimler*'i gözden geçirmeliyim."

"Seni anlamıyorum," dedi Henry. "Bu kitap mükemmel ve zaten bitmiş. Ne kadar zamandır yazar olmayı hayal ediyorsun? Bütün çabalarından sonra, eserinin yayımlandığını elbette görmek istersin, değil mi?"

"Tabii isterim," diye kabul ettim, "ama..."

"Ama yok," dedi Henry. "Hızlı hareket etmeliyiz Jane. Bunu dünyaya, akıl ve kalp arasındaki tartışma genel halkın ilgisini hâlâ çekerken çıkarmalıyız. Korkarım bir gün hikâyenin tam merkezindeki bu konu unutulabilir."

---

cukluktan beri istediği ruhbanlar sınıfına girmeyi başardı ve 1816'da Chawton papaz yardımcılığına atandı.

Henry bir yayıncı bulma arayışına başlayınca, Cassandra'yla kendimizi şehre yürüyüp eski birkaç tanıdığı arayarak meşgul ettik; aralarında Smithler, Cookelar, Bayan Beckford ve Bayan Middleton'ın olduğu, zeki insanlarla iyi sohbetler yaptığımız ve çok miktarda çay içtiğimiz, gayet hoş küçük eğlenceler. Hava değişmez bir şekilde güzel ve sıcaktı. Birkaç alışveriş seferinde Eliza da bize katıldı ve onun enerjisine, harcama yeteneğine, renk ve tarza dair mantıklı seçimlerine (bir öğleden sonra içinde, daha önce tanık olduğum herkesten daha fazla şapka satın aldı) hayret ettik. Cassandra'yla ben dikiş pamuğu, ipek çorap ve eldiven gibi daha sıradan alımlarla yetindik, gerçi Linen manifaturacısında, metresine yedi şilin ödemek zorunda kaldığım güzel renkli bir kareli muslinden on metre buldum.

Özellikle hatırlanacak bir gece, Henry bizi Lyceum'a bir oyuna götürdü. Soğuk algınlığına yakalanan Eliza evde kalmayı tercih etti. O akşamki oyunun adını ya da başrollerde kimlerin olduğunu hatırlayamıyorum. Anı benim için, o akşam arada karşılaştığım insanlar yüzünden canlı.

Sıcak bir yaz akşamıydı ve tiyatro istenenden daha sıcak olmuştu. İlk perdeden sonra Henry bir arkadaşıyla sohbet ederken, Cassandra'yla ben lobiye çıktık. Her ne kadar insanla dolu olsa da, kapılar açıkken nispeten serindi. Dış odada yarım dakika kadar durmamıştık ki, tanıdık bir ses tiz bir şekilde seslendi: "Hu huu! Bayan Austen! Bayan Jane Austen!" Ve Bayan Jenkins'in kalabalığın içinden telaşla, zümrüt yeşili saten ve inciler içinde heybetli bir görünüşle, peşinde yeğeni Isabella'yla geldiğini gördük.

Kalbim şaşkınlık ve telaşla çarptı; özellikle, safir mavisi ipek bir elbise içinde, çiçek serpiştirilmiş esmer saçlarına aynı renk bir bant takmış, genç ve büyüleyici görünen Isabella'yı görünce.

"Hanımlar! Hanımlar!" diye bağırdı Bayan Jenkins, iki kadın etek hışırtısı içinde yanımıza ulaşırken. "Ne hoş! Ne kadar

uzun zaman oldu! Isabella, Jane ve Cassandra Austen'ı hatırlıyor musun? Southampton'dan ne yazık ki taşınan sevgili arkadaşlarım."

"Sizi tekrar görmek ne güzel," dedi Isabella, elini uzatıp bizim yönümüze soğukça gülümseyerek.

Tanıştığımız gün, Bayan Jenkins'in yeğeniyle Londra seferlerine, Isabella evlendikten sonra bile devam etmeye söz verdiğini hatırlıyordum. Düğün olmuş muydu? Merak ettim. Isabella'nın uzun, beyaz eldivenleri yüzük takıp takmadığını anlamayı olanaksız kılıyordu. "Sizi görmek ne harika," dedim gülümseyerek, her ne kadar kalbimin çarpıntısından güçlükle düşünebilsem de. "İkiniz de iyi görünüyorsunuz."

"Ah! Teşekkürler," dedi yaşlı kadın. "Şikâyet edemem. Her sabaha yüzümde bir gülümsemeyle uzandığım ve bütün gün yeğenime ayak uydurabildiğim sürece... Benim için önemli olan bu." Annemi ve yeni evimizi nasıl bulduğumuzu sordu. Yanıtlarımızdan tatmin olunca ekledi: "Sizi Londra'ya getiren ne?"

"Kardeşim Henry'i ziyaret ediyoruz," dedim çekinerek.

"Siz hanımlar ne kadar zamandır şehirdesiniz?" diye sordu Cassandra.

"Sezon başladıktan hemen sonra geldik," diye yanıtladı Bayan Jenkins.

"Her şey *eşsiz*," dedi Isabella. "Önce Kraliyet Akademisi'nde senelik sergi, sonra en harika balolar ve partiler silsilesi, Derby ve elbette Ascot; ah, düşünmek bile başımı döndürüyor. Ama şimdi," diye ekledi, huysuzca kaşını çatıp, "neredeyse bitiyor. Bütün hanımlar hangi taşra evine gideceklerini ve kimlerle tanışacaklarını düşünüyor. Ve erkeklerin bütün konuştuğu, keklik, keklik, keklik."*

---

* Londra sezonunun en yoğun dönemi üç aylık bir partiler, balolar ve spor etkinlikleri kasırgasıydı; genellikle Paskalya'dan sonra başlar ve 12 Ağustos'a

"Elbette bu kadar zaman sonra taşraya dönmeye can atıyorsunuzdur, Bayan Churchill," dedim, karnım bir denizci düğümünden daha sıkı burularak. "Yoksa artık Bayan Ashford mı demeliyim?"

Isabella kaşlarını çattı. "Evli sayılmam *henüz*, Bayan Jane, yoksa burada teyzemle kesinlikle bu kadar uzun ve zevkle kalmama izin verilmezdi."

"Ama yakında *evlenecek*," dedi Bayan Jenkins mutlulukla. "Düğün, aralıkın son haftasında olacak. Noel gelini olacak."

"Ne hoş," dedim ve hemen ekledim, "Yazı uğraşınız nasıl gidiyor, Bayan Churchill?"

Isabella bana boş boş baktı. "Neyim?"

"Yazı uğraşınız." Bayan Jenkins'e dönerek, açıkladım: "Bayan Churchill ve ben geçen sene Derbyshire'da karşılaşma zevkine eriştik, orada kendisinin yazdığı bir hikâyeyi okuma fırsatı buldum."

Genç hanımın gözleri parladı ve küçük bir kahkaha attı. "Ah, *o*! Evet, *çok* uzun zaman önceydi, tamamen unutmuşum! Size bir not yollamaya niyetliydim, Bayan Jane, yazdığınız nazik sözlere teşekkür etmek için; ama o hikâyeyi hiç bitiremedim. Yazmak çok yorucu bir girişim ve çok zaman alıyor. Düşünmek bile başımı ağrıtıyor."

"İşlediği nakış yastığı görmelisiniz," dedi Bayan Jenkins. "Bir devedikeni, tamamen kendi tasarımı."

"Eminim mükemmeldir," diye yanıtladım.

Bu konuşmayı bitirmeyi umarak, koltuğuma dönmek için bir mazeret uyduracaktım ki, birden Isabella'nın yanında laci-

---

kadar sürerdi; bu, Parlamento'nun kapanışını ve keklik sezonunun açılışını işaret ederdi. Bu noktada, yüksek zümre Londra'yı terk edip taşraya dönerdi ve senenin kalanı avlanmaya ve küçük hayvanları, özellikle keklik, kızıl keklik, sülün ve tilki izlemeye adanırdı. Parlamento, atış ve avlanmanın bittiği ve tilkilerin üremeye başladığı sene sonunda kadar açılmazdı.

vert fraklı genç, yakışıklı bir beyefendi belirdi. "İyi akşamlar, Bayan Jenkins, hanımlar," dedi resmi bir reveransla. "Bayan Churchill, sizi burada bulmak ne beklenmedik bir zevk. Umarım rahatsız etmiyorum?"

Isabella bir reveransla ve ağırbaşlı bir gülümsemeyle ona döndü. "Elbette hayır, sör."

Bayan Jenkins'in çehresi gerildi ve soldu. Bu beyefendinin kim olabileceğini merak ettim, ama daha kimse konuşamadan, o, "Boğucu bir akşam, değil mi?" dedi.

"Çok sıcak," diye yanıtladı Isabella.

"Eğer biraz havaya ihtiyacınız varsa, Bayan Churchill," dedi, "perde açılmadan önce birkaç dakikamız var. Size fuayenin önüne kadar eşlik etmekten zevk duyarım, orada açık bir kapı aralığında bir esinti bulmuştum."

"Öneriniz ne kadar düşünceli," diye yanıtladı Isabella.

"Affedersiniz, sör," diye atıldı Bayan Jenkins, "ama kabul edemez."

"Teyzeciğim, canım, lütfen bu kadar eski kafalı olmayın. Arkadaşımla hava almamda bir sakınca yok ve gördüğünüz gibi bir oda dolusu refakatçimiz var." Isabella beyefendiye dönüp koluna girerek ekledi: "Çok memnun olurum, sör, yolu gösterirseniz."

Bayan Jenkins şiddetli bir kınamayla yelpazesini sallayıp ikisi birlikte giderken sinirli bir şekilde gözlerini odada gezdirdi. "Ah, Tanrım! Bu utançla nasıl yaşarım? Bizim Isabella fazla cüretkâr."

"Beyefendi kim?" diye sordum.

"Adı Wellington. Belli ki Shropshire'da çok iyi bir aileden miş ve bir gün amcasından ona bir malikâne miras kalacakmış. Bu sezon neredeyse her etkinlikte vardı ve her ne kadar Isabella'nın bir başkasıyla nişanlı olduğunun tamamen farkına vardırsam da ona epey tutulmuş görünüyor ve Isabella buna

rağmen sadece iyi arkadaş olduklarında ısrar ediyor. Onun durumundaki bir kadının böyle sık sık bir başka erkeğin yanında görünmesinin hiç yakışık almadığına dair uyardım, ama o sebepsiz yere endişe ettiğimde ısrarlı."

"Görüşmeleri epey masum *görünüyor*," dedi Cassandra, lobinin karşısına, Isabella'nın şimdi Bay Wellington'la gülümseyerek sohbet ettiği ön kapı girişine göz gezdirerek.

"Belki haklısınız," diye yanıtladı Bayan Jenkins, "ama ne kadar dikkatli olsam az. Olur şey değil, burası çok *sıcak*. Bayan Austen, bana kapıya kadar eşlik etme nezaketini gösterir misiniz? Oradan yeğenimi ve o hovardayı daha iyi görebilirim."

"Memnun olurum, Bayan Jenkins," dedi Cassandra. Bana, özür diler şekilde ekledi: "Sadece bir dakika içinde döneceğim, Jane."

Bayan Jenkins ile Cassandra'nın, Isabella ve arkadaşına doğru salonu geçmesini seyrederken, arkamda bir erkeğin derin bir İskoç kıvraklığına sahip sesini duydum:

"Hanımları cezbetmek için lacivert fraklı yakışıklı bir erkek gibisi yoktur."

Dönünce, iyi giyimli, hoş yüzlü, otuz dokuzunda görünen, Isabella'ya canlı, zeki bir gözle ve eğlenceli bir gülümsemeyle bakan bir beyefendi buldum.

"İyi dikilmiş bir ceket ve yakışıklı bir yüz bir kızın bakışlarını çekebilir, sör," diye yanıtladım, "ama bir hanımı cezbeden o yüzün arkasındaki akıldır."

Beyin kaşları kalktı ve bakışlarını bana çevirdi. "Gerçek bir modern romantik şair gibi konuştunuz, Bayan?"

"Austen. Bayan Jane Austen." Eldivenli elimi uzattım ve reveransla tuttu.

"Tanıştığımıza memnun oldum, Bayan Austen. Ben Bay Walter Scott."

Neredeyse nefesim kesildi, afallamış hayretimi ve saygımı gizleyemedim. Bu kadar ünlü ve beğenilen, şiirlerini pek çok

kez tekrar tekrar okuduğum bir yazarla karşılaşacağımı asla hayal etmezdim; ama işte orada, bir Londra tiyatrosunda, önümde duruyordu. "Bay Scott!" diye bağırdım, sesimi yeniden bulunca, "*sizinle* tanışmak bir şeref ve zevktir. Asıl şair *sizsiniz*, sör."

"Teşekkür ederim," dedi alçakgönüllülükle, küçük gülümsemesi ve kısık tonu bir tatminsizlik duygusu ima ederek, "ancak korkarım Wordsworth okusanız daha iyi edersiniz."

"Aynı fikirde değilim. Onun eserlerini de beğenirim elbette ama sizin baladlarınızın canlı tanımlamalarına ve dürüst dokunaklılığına hayranım. Şu anda ne üzerine çalıştığınızı sorabilir miyim?"

"Yeni bir küçük vezinli aşk hikâyesi."

"Ne hakkında?"

"İkinci Yakubi İsyanı sırasında Kuzey İskoçya'ya seyahat eden Waverly adında bir İngiliz." Bay Scott sıkılmış bir havayla elini salladı. "Aslında baladlardan bıktım, özellikle kendiminkilerden. Asla ikincil bir şairden öteye geçemeyeceğimin gayet farkındayım."

"Belki zamanıdır," dedim cüretle (düşünmeden), "şiiri geride bırakıp yeni bir yöne hareket etmenin." Sözler ağzımdan çıkar çıkmaz kızardığımı hissettim. Ruhumu ne ele geçirmişti? *Ben* kimdim de bu meşhur yazara tavsiyede bulunuyordum?

Bay Scott utanmış bakışlarımı geniş bir gülümsemeyle karşıladı. "Ne gibi yeni bir yön önerirdiniz, Bayan Austen?"

İkinci perde için çağrı duyuldu; kalabalık, tiyatroya doğru hareket etmeye başladı; ama Bay Scott yanıtımı bekleyerek durdu. "Düzyazı," dedim.

"Düzyazı mı?" diye tekrarladı, şaşkınlıkla.

"Aynen öyle, sör. Son zamanlarda çok revaçta. Belki Waverly'yi roman olarak yazsanız."

"Roman mı?" Bay Scott yüksek sesle güldü. "İşte bu *değişik* bir fikir. Gerçekten de halkın hayali tarihsel figürler hakkında bir *romana* ilgi duyup zevk alacağını düşünüyor musunuz?"

"Neden olmasın?"

"Eh, çünkü hiç yapılmamış."

"Her şeyin bir ilki vardır, Bay Scott. Ve eğer tarih ve romantizm üzerine güçlü bir roman yazabilecek biri varsa, o da sizsiniz, efendim."

Tekrar güldü. "Sanırım, böyle bir çalışmaya girişirsem, üzerine asla adımı yazmazdım."

"Ben de, efendim," diye katıldım, kendim de gülerek. "Ama bence popüler olurdu."

Bay Scott onaylayarak başını salladı, yüzünden düşünceli bir bakış geçti ve bana tekrar nazik sözlerimden ötürü teşekkür edip dikkati dağılmış bir reveransla, kendi kendine mırıldanarak gitti: "İşte bu bir fikir. Bir *roman*."*

Bay Scott için olan umutlarımın tersine, kendi edebi tutkularım felaketle sonlanmaya doğru gidiyor gibiydi. Birkaç haftalık bir dönem boyunca ciddi girişimlerine karşın Henry, kitabıma bir yayıncının ilgisini çekmeyi başaramamıştı.

"Tanınmayan bir yazarın ilk romanı," diye açıkladı Henry hayal kırıklığıyla, *Akıl ve Tutku. Üç Ciltlik bir Roman. Bir Hanımefendinin Kaleminden* yazılı başlık sayfama bakarak.

---

* Sör Walter Scott (1820'de baronet olmuş ve bundan sonra *Sör* olarak tanınmıştır), erken dönemlerinde sevilen, ama ikincil derecede bir şairdi. Edebi kariyerinin dönüm noktası 1814'te, ilk romanı *Waverly*'nin yayımlanmasıyla oldu. Roman, 1827'ye kadar arkasından gelen pek çokları gibi isimsiz yayımlanmıştı. Scott sık sık, tarihi romanın yaratıcısı olarak düşünülür. Daha sonra Jane Austen'ın eserlerinin büyük bir hayranı olmuş, onun "üstün bir üsluba" ve "sıradan hayatın ilişkileri, duyguları ve karakterlerini tanımlamakta, şimdiye kadar karşılaştığı en olağanüstü yeteneğe sahip" olduğunu belirtmişti.

"Sadece tanınmamış değil, bir de *isimsiz*! Üzerime yüklediğin kısıtlamalarla, Jane, herhangi birini bunu okumaya bile ikna etmem zor. En azından, eserin kız kardeşim tarafından yazıldığını itiraf etmeme izin verirsen, anlayışlı bir dinleyen bulabilirim."

"Hayır!" diye yanıtladım keskinlikle. "Yazarı temsil ettiğini söylemen yeterli. Bir yayıncının, eserin akrabanın çalışması olduğundan *şüphelenmezse* onun hakkında daha iyi düşüneceğinden eminim."

"Bence de bu konuda haklı, Henry, canım," dedi Eliza. "Sen tarafsız bir görüşte olursan roman için daha iyi olabilir."

"Belki," dedi Henry omuz silkerek. "Senin tek endişen bu mu, Jane? Eğer bir yayıncı garantileme şansım olursa, *o zaman* adını yazacak mısın?"

"Hayır. İsimsiz kalmayı istiyorum."

"Neden?" diye bağırdı Henry hiddetle.

"Tam olarak bilmiyorum. Açıklaması zor." Yayımlanmayı gerçekten çok istiyordum, doğru; ama aynı zamanda, ün ya da tanınma düşüncesi beni korkutuyordu. "İnsanın ailesi ve en yakın arkadaşları için yazması başka. Ama bu kitabın daha geniş bir izleyicisi olsaydı, yabancıların adımı bildiğini ve hakkımda bilmeden yargılarda bulunduğunu düşünmek çok rahatsız edici bir duygu olurdu."

"Jane'in ne hissettiğini anlıyorum," dedi Cassandra, elimi anlayışla sıkarak.

"Bence ikiniz de çok gülünç düşünüyorsunuz," diye azarladı Henry.

"Dünyada kadın romancılara nasıl davranıldığını okumadın mı?" diye yanıtladım öfkeyle. "Parmakla gösteriliyorlar, fark edilip dedikoduları yapılıyor, edebi çalım attıklarından şüpheleniliyor ve cinsimin daha iddiasızları onlardan kaçınıyor. İncelenmeye dayanamam. İp cambazı olsam daha iyi."

"Bir ip cambazı yayımlanmakta daha başarılı olabilir," dedi Henry.

"Jane, canım," dedi Eliza nazikçe. "Harika bir yazarsın. Eminim okurların sana saygı duyacak. Başardıklarından gurur duymalısın. İsimsiz olmanın arkasına saklanmaya gerek yok."

"Eğer kitabını satmayı başaramazsam, sonsuza kadar isimsiz kalacak," dedi Henry, asık suratla.

"Götürebileceğin başka yerler olmalı, Henry," dedi Cassandra.

"Tanıdığım herkesi denedim."

"O zaman *tanımadığın* kişileri denemelisin, canım," dedi Eliza.

"Ne öneriyorsun, hayatım?"

"Bence," diye yanıtladı Eliza, "küçük bir parti vermemizin zamanıdır."

Eliza'nın *küçük* bir parti fikri, haftanın sonundan önce yer alacak, yirmi beş çiftten oluşan bir *soireé* idi. Etkinliği planlamakta acele etmek gerekiyordu çünkü sezon sonu olan Ağustos'un 12'sinden, Londra'nın en iyi ailelerinin spor için taşraya gitmelerinden önce yapılması gerektiğini düşünüyordu.

Eliza'nın arzusuyla, Henry, önemli olabilecek bir tanışmayı kesinleştirmek umuduyla, yayın dünyasından birisiyle bağlantısı olabileceğini düşündüğü en varlıklı müşterilerini, arkadaşlarını ve tanıdıklarını davet etti. Benim adıma girdikleri bütün zahmetlerin altında ezilmiştim ve her ne kadar onlara asla karşılığını veremeyeceğim için karşı çıksam da, Eliza parti vermekten zevk aldığında, bütün yaz bir partiye ev sahipliği yapmaya niyetlendiğinde ve bunun harika bir sebep olduğunda ısrar etti.

Ne giyeceğim konusunda kaygılıydım; çünkü en iyi elbisem, kısa kollu, güzel, eflatun bir muslindendi ve biraz eski

görünüyordu. Cassandra'nın elbisesi hoş bir açık sarıydı ama çok da yeni değildi. Eliza bize elbiseleri, yeni kuşaklar ve narin dantel firfirlarla şıklaştırmamızda yardım etti ve berberini saçımızı yapmakla görevlendirdi.

Böyle olaylarda olduğu gibi, yine bir hafta öncesinden pek çok vesvese, telaş ve kızgınlık olmuştu, ama en sonunda, parti akşamı saat sekizde konuklar gelmeye başladığında her şey gayet iyiydi. Ev çiçeklerle güzelce süslenmiş, büfe çekici ve lezzetli yiyecekler dizisiyle donanmış ve hepsi zarif giyimli konuklar, ön salonda toplanmış, eğleniyor görünüyorlardı.

Cassandra'yla ben uzak bir köşede arkadaşlarımız Cookelarla hoş bir sohbete dalmıştık ki Eliza (elbette *haute couture* giymişti; bedeni ve etekleri dantel, inci ve pembe saten güllerle süslü, fevkalade bir beyaz ipek elbise), kolumu tuttu ve beni odanın karşısına çekti. Orada kısık bir tonda, yelpazesinin arkasından şöyle dedi: "Şu şişman adamı görüyor musun, meyve kokteyli kâsesinin başında duran? Bir yayınevinin avukatı. Ve Henry dedi ki, şu mor ceketli, sakallı beyin bir yayıncının kardeşini tanıyan bir arkadaşı varmış. Belli ki, burada yararlı bağlantıları olabilecek en az yarım düzine erkek var. Henry gece bitmeden hepsiyle konuşmaya kararlı."

"İkinize de borçluyum," dedim.

Yüzüm dehşetimi göstermiş olmalı ki, Eliza gülümseyerek ekledi: "Korkma, Jane, sadece senin temsilcin olarak uğraşıyor, senin kesin olarak talep ettiğin gibi. Sırrın tamamen güvende."

"Teşekkür ederim," diye yanıtladım rahatlayarak.

Eliza izin isteyip bir konuğu karşılamaya gidince, yanıbaşımda birden Henry belirdi. "İşte buradasın, sevgili kardeşim! Bu sabah, beklenmedik bir şekilde, ofisime kim gelip seni aradı, *asla* tahmin edemezsin."

Döndüm. Tamamen şaşırmış halde, karşımda Bay Ashford'u buldum.

Yirmi üçüncü bölüm

Bay Ashford'a bakarken içimi bir kızgınlık ve dehşet dalgası sardı. Yanaklarımın ısındığını ve kalbimin çarpmaya başladığını hissettim. Burada ne işi vardı *onun*, merak ettim. Ve *neden*, diye düşündüm çaresizlik içinde, bu adamla bu kadar yoğun ve saklayamadığım, güçlü duygusal tepkiler vermeden yüzleşemiyordum?

"Bay Ashford'u hatırlayamayabilirsin," dedi Henry, neşeyle gülümseyerek ve sıkıntımdan habersiz, "ama birkaç yıl önce, Lyme'a yaptığımız küçük gezimizde karşılaşmıştık."

Bay Ashford'un çehresi her zamanki gibi yakışıklı olsa da, gerginlikten beyazdı. Gözleri benimkilerle buluşunca, sanki nasıl karşılanacağından endişeli ve iyi bir karşılamayı hak etmediğinin bilincinde göründü. "Elbette Bay Ashford'u hatırlıyorum," diye yanıtladım, sesimdeki titremeye öfkelenerek. Gözlerimi indirdim, parlak mavi ceketine ve zarif işli yeleğine odaklandım.

"Onu tekrar görmekten memnun oldum, çok iyi tahmin edebileceğin gibi," dedi Henry, "ve zamanlama daha mükemmel olamazdı. Ona bu akşamki partimizden söz ettim ve gelip seninle konuşmaması olmazdı, Jane." Bay Ashford'a reverans yaparak, ekledi: "Sizinle sohbet etmek harikaydı, sevgili bayım. Şimdi, ikiniz de izin verirseniz, gidip ev sahibi rolümü oynamalıyım."

"Çok minnettarım," diye yanıtladı Bay Ashford, karşılığında reverans yaparak, Henry gözden kaybolurken. Bay Ashford bana dönerken garip bir sessizlik oldu. "Sizin şehirde olduğunuzu yeni öğrendim..." Yüzü kızararak durdu. Kendini toparlayıp, "İyi görünüyorsunuz, Bayan Austen," dedi.

"Siz de, Bay Ahsford," diye yanıtladım kısaca, kendi gerginliğimin *onunki* kadar görünür olmamasına ve kalbimin çılgınca çarpışının elbisemin ince muslininden belli olmamasına dua ederek.

Yanıtımın soğukluğundan irkildi, ama devam etti: "Kardeşiniz bana kitabınızı bitirdiğinizi söyledi. Sizin adınıza çok memnun oldum. Size başarılar dilerim."

"Teşekkür ederim."

Kısa bir süre için ikimiz de konuşmadık. Çaresizce düşüncelerimi toparlamaya çalıştım. Ona, bu ender fırsatı kullanarak, kesin bir şekilde, onun hakkında ve geçmişte bana olan davranışı hakkına ne düşündüğümü söylemeli miydim? Yoksa büyüklük gösterip, zarafetle gülümseyerek yaklaşan evliliği için kutlamalı mıydım? Geçici olarak ikincisine karar vermiştim ki sonunda şöyle dedi:

"Bayan Austen. Sizinle konuşmak isteğim ve buna ihtiyaç duyduğum günden bu yana pek çok ay geçti..."

"Konuşmamız için bir sebep görmüyorum, Bay Ashford," diye atıldım, sözler ben durduramadan ağzımdan yuvarlanırken.

"Bana kızgın olduğunuz için sizi suçlamıyorum. Ne de mektuplarımı geri gönderdiğiniz için... Ama size asla acı vermek istemediğimi söylediğimde bana inanın. Ben..."

"Acımı bildiğinizi farz etmeyin, Bay Ashford." Beni dehşete düşürerek, beklenmedik gözyaşları gözlerimi yaktı. Bu dolambaçlı konuşmaya bir an daha dayanamayarak, "Bağışlayın. Gelmekle nezaket gösterdiniz. Ama geceyi nişanlınızla geçirmeniz gerekmez mi?" dedim.

Birdenbire ayrılıp, kaçtığım için rahatlamış olarak kalabalığın içinden yürüdüm. Salonun arkasına, henüz konukların işgal etmediği sığınağa varmıştım ki, dehşet içinde kendi ayak seslerimle beraber bir başkasının hızlı ayak seslerini ve Bay Ashford'un bana seslendiğini duydum:

"Bayan Austen! Bekleyin, lütfen!"

Boş odanın diğer ucuna, arkadaki oyun masalarına doğru koştum. "Hemen giderseniz çok memnun olurum, sör."

"Gidemem. Lütfen, Bayan Austen! Beni dinleyin."

"Duymayı isteyeceğim, söyleyebileceğiniz hiçbir şey yok, sör."

"Çok uzun bekledim, daha fazla dayanamam, beni dinlemelisiniz! Isabella'nın doğduğu gün, *babalarımız* evlenmemize karar vermiş." Acı dolu sözleri ve tonu odanın ortasında beni durdurdu.

"İki eski arkadaş arasında yapılmış ciddi bir anlaşmaydı," diye devam etti, "Isabella'nın on sekizinci doğum gününden bir süre sonra evliliğin gerçekleşmesi. Onun doğduğu gün ben *on yedi* yaşındaydım ve o yeni doğmuş bir *bebekti.* Karşı çıktım, babama tekrar düşünmesi için yalvardım, hepsi boşuna. Ne benim ihtiyaçlarım ya da mutluluğum ne de onunkiler hiç düşünülmedi. Tek düşünceleri iki harika aileyi birleştirmekti."

Yavaşça ona döndüm. Bir metre uzağımda duruyordu ve artan bir gerginlikle konuştu. Eziyet çeken görüntüsü ve ifadesindeki ızdırap, içimden bir acı ve anlayış dalgasıyla yükselip kalbimi parçaladı.

"O büyürken ben uzakta, okuldaydım, her zaman bu küçük kızın, bu *çocuğun* bir gün karım olacağının farkında olarak. Babam *bunun* benim görevim olduğunu açıkça belirtti," diye kızgınlık dolu derin bir sesle konuştu Bay Ashford. "Yıllar içinde başka kadınlarla tanıştım elbette, ama kendime onlara karşı arkadaşlıktan fazla bir şey hissetmek için izin ver-

medim. Yapamazdım çünkü seçme şansım yoktu. Isabella'yı bir kız kardeş gibi görmeye başladım ve bunun yeterli olacağını umdum. Ve sonra," sesi en sonunda yumuşayarak, "sonra *sizi* tanıdım."

Gözleri kalkıp benimkilerle buluştu, bakışı o kadar sevgi doluydu ki neredeyse kalbim durdu.

"Lyme'da karşılaştığımızda, derin ve ender duyulan bir bağ paylaştığımızı hemen fark ettim, çoğu insanın sadece hayal edebildiği bir şey. Ayrıca, size Isabella'ya olan zorunluluğumdan da söz etmem gerektiğini biliyordum ama o ilk gün her şey o kadar mükemmeldi ki; siz öyle canlı, konuşmamız o kadar canlandırıcıydı ki, büyüyü bozacak hiçbir şey söylemek istemedim. Kendime durumumu ertesi gün, piknikte açıklamaya söz verdim ama ertesi gün hiç gerçekleşmedi. Eve ağır bir kalple, bir daha sizi asla görmeyeceğime inanarak döndüm ve kendimi kaderime teslim ettim. Ama Isabella'yla geçirmek zorunda kaldığım her an, sadece birbirimize ne kadar uymadığımızı hatırlatmaya yaradı. Onu sevmiyordum, asla sevemezdim ve onun da beni sevmediği açıktı. Tekrar babama beni bu sözleşmeden kurtarması için yalvardım, ama kızdı ve şerefinin buna asla izin vermeyeceğinde ısrar etti. Berbat haldeydim. Sizi ve birlikte nasıl olabileceğimizi düşünmeden bir günüm geçmedi. Sonraki mart, Southampton'a özellikle *sizi* bulmak için geldim, Bayan Austen."

"Beni bulmak mı?" Sesim o kadar ince ve tizdi ki, güçlükle tanıdım, onunkiyse artan bir aciliyetle doluydu.

"Daha fazla dayanamadım. Siz gerçek miydiniz, *hissettiklerim* gerçek mi yoksa aklımın hayalci bir uydurması mıydı, anlamam gerekiyordu. Bir şekilde, o zaman bile, bir gün babamı beni mecburiyetimden azat etmeye ikna edebileceğimi ya da en azından arkadaş olabileceğimizi umdum. Size Isabella'dan hemen söz etmek niyetindeydim ama bir türlü ifade edemedim.

Southampton'da geçirdiğimiz zaman, hayatımın en mutlu zamanıydı. Günler geçtikçe ve size bağlılığım arttıkça, konuyu açmak daha da zorlaştı; beni uzaklaştıracağınızdan korktum."

"Öyle de yapardım," diye fısıldadım, davetsiz gelen bir gözyaşını silerek. Duygular boğazımı tıkamasaydı daha çok şey söylerdim.

"Jane!" diye seslendi yumuşakça, yakınıma gelerek. "Ayrı olduğumuz bunca uzun ay, imkânsız olduğuna inandığımda bile, düşünüp hayal ettiğim sadece sendin. Sen kalbimsin, ruhuma işlenmiştin. Southampton'daki davranışım yanlıştı, haksızlıktı ve bir zayıflıktı. Bunun için her zaman pişmanlık duyacağım. Ama seni kaybetmek korkusundandı ve babamın sözüyle ve Isabella'nın beklentileriyle bağlı olduğum için konuşma hakkım yoktu... Şimdiye kadar."

"Şimdiye kadar mı?"

"Yakında bir değişiklik oldu, hiç beklenmedik..." Kendini toparlamaya çalışarak uzun bir nefes aldı. "Çok kesin bir sır olarak bana söylendi ama senden saklayamam. Isabella, Londra'ya geldiğinden beri, belli ki tanıştığı bir beyefendiyle, Bay Wellington'la berabermiş."

Nabzım hızlandı. "Onu gördüm."

"Dün akşam Isabella bana geldi, büyük bir sırrı açıklamak için. Bay Wellington'un ona evlenme teklif ettiğini söyledi."

"*Evlenmek* mi?"

"Kibarca, her zaman babalarımızın uzun süredir devam eden sözünü onurlandırmayı istediğini ancak şimdi ilgisinin başka bir yere yönlendiğini açıkladı. Ve bunun benim için doğurabileceği mutsuzluk için derinden üzüntü duydu."

Arkamı döndüm, aklım karmakarışık, ümit etmeye ya da hissetmeye korkarak. "Babası buna ne diyor?" diyebildim.

"Ona gelecek ay, Batı Hint Adaları'ndan dönünce söyleyecek. Her şeyi babasına açıklayıncaya ve onun iznini alınca-

ya kadar kimseye bir şey söylememekte anlaştık. Tabii ki bir nebze bile üzüntü veya suçlama olmaksızın onu nişanımızdan azat ettim ve buna sonsuza kadar minnettar kaldı."

Öyle derin bir duygu seline kapılmıştım ki, odadan kaçmak istedim, ama insan dolu bir evde kaçabileceğim hiçbir yer olmadığı için, sadece yüzümü ellerimle kapayabildim ve ilk anda asla durmayacağını sandığım sevinç gözyaşlarına boğuldum.

"Affedersiniz," dediğini duydum Bay Ashford'un kederli sesinin, "sadece kendimi düşünüyorum. Lütfen, Bayan Austen, lütfen ağlamayın."

Gözyaşlarım öyle bir hızda akıyordu ki, konuşamıyordum. Bay Ashford, kaşları sıkıntıyla çatılarak, bana mendilini uzattı ve minnetle kabul ettim. Kendimi toparlamaya uğraşırken, endişeli bir tonla, şöyle dedi: "Şartlarım o kadar önemli derecede değişti ki, ben... Ama belki çok zaman geçti o zamandan..."

Ben, anın romantik yanını artırmaya hiç de yaramayan hareketlerle gözlerimi kurulayıp gürültüyle sümkürürken gergin bir şekilde bekledi. En sonunda, kararlılıkla devam etti: "Bayan Austen. Konuşmama izin verdiniz ve duygularımı açıkladım. Sizden hiçbir şey isteme hakkım olmadığının farkındayım. Eğer benimle aynı duyguları paylaşmıyorsanız, lütfen bana hemen söyleyin ve gideyim, sizi bir daha rahatsız etmeyeyim."

"Size bunu söyleyemem," dedim, coşkulu bir gülümsemeyle gözlerimi onunkilere kaldırarak.

"Öyleyse," dedi, içten bakışında yeni bir beklentiyle, "bana ümit verdiğinizi mi söylemek istiyorsunuz?"

"Eğer en derin sevgim ve hayranlığım size ümit veriyorsa, o zaman, evet."

Hemen aramızdaki mesafeyi kapadı, eldivenli elimi eline aldı ve dudaklarına götürerek öptü, gözleri yüzümden hiç ayrılmadan. "Öyleyse, en sonunda, söylemeyi bu kadar arzuladığım sözleri söylemekte özgürüm. Seni seviyorum, Jane,

sevgili Jane'im. Evlenmek istediğim yalnız sensin. Benimle olur musun, Jane? Karım olur musun?"

Kalbim o kadar mutlulukla doluydu ki, rüya gördüğümü sandım. "Evet," dedim nefes nefese. "Olurum."

Bana saf coşku dolu bir bakış attı, sonra başını eğdi ve *(söylemeye dilim varır mı?)* dudaklarını benimkilere yaklaştırdı ve beni öptü.

Bu heyecan verici an, birden Cassandra'nın açık kapıdan içeri dalmasıyla, yüzünde şaşırmış bir ifade, adımı çağırmasıyla çok kabaca bölündü. Odanın karşısında bizi görünce, Cassandra şaşkın bir utanç içinde dondu ve eli ağzına giderek nefesi kesildi.

"Ah! Affedersiniz!" diye bağırdı Cassandra, yüzü kıpkırmızı kesilerek. "Çok özür dilerim."

Bay Ashford beni bıraktı ve iki adım geri attı.

"Cassandra," diye başladım, ama o çoktan dönüp gitmişti.

Bay Ashford'un gözleri benimkilerle buluştu ve kahkahalar atmaya başladık; sonra beni kollarına aldı ve tekrar tekrar öptü.

Yirmi dördüncü bölüm

Londra'da ağustosun, cehennemde bir aya denk olduğundan; Thames'den gelen sıcak, boğucu, nemli havanın sağlıksızlığından ve insanın ciğerlerinde pıhtılaştığından; sokakların bir ahırın görüntü ve kokusunda olduğundan ve binalardan ve kaldırımdan yansıyan parlak güneşin cilde zararından şikâyet edenler olabilir. Ama bütün bu muhaliflere *pöf* diyorum. Londra senenin her zamanında harika bir yerdir ve o 1810'un mutlu ağustosunda ben bu tip itirazları umursamıyordum. *Au contraire**, o ayın kalanında ve sonrakinin tamamında, sanki bir rüyanın kusursuzluğunda sarmalanmış gibi uçtum.

Gizli nişanlanmamı Cassandra dışında kimseye söylemedim ve *ona* kimseye tek kelime etmemesi için söz verdirdim. Bay Ashford beklemek gereğiyle hüsrana uğramıştı. Bana olan aşkını bütün dünyaya ilan etmek ve hemen düğün tarihini belirlemek istediğini söylüyordu. Ama Isabella, Bay Wellington'la olan ilişkisi hakkında, konuyu önce babasıyla paylaşıncaya kadar konuşmaması için yalvarmıştı ve babası da Batı Hint Adaları'ndan en az bir ay sonra bekleniyordu. Bay Ashford'un babası o anda Derbyshire'daydı ama ekimde Londra'ya dönmeye niyeti vardı. Sör Thomas'a haberi, şehre geldiğinde, Isa-

* (Fr.) Tersine. (y.n.)

bella Bay Wellington'la resmen ve açıkça nişanlandıktan *sonra*, şahsen vermenin en iyisi olacağında anlaştık.

Bu sırada Bay Ashford'un amacı, Londra'da ilgimi çekebilecek her yerin tadını çıkarmamdı ve o, rehberim olacaktı. İlk önce St. Paul'un tepesindeki Stone Galerisi'ne 378 basamağı tırmandık ve buradan, nehir boyunca, Billingsgate'ten Westminster'a yayılan yoğun şehrin nefis manzarasına baktık. Sınırları, batı ucu Hyde Park köşesinden başlayarak, kuzeye ve güneye doğru araziler ve korularla açıkça belirlenmişti. Uzakta Paddington köyünü ve Belgravia adında bir dizi çayırı görebiliyorduk.

Batı Yakası'nda bir zamanlar Westminster kraliyet şehri olan yere hayran olduk, burada St. James ve Whitehall Sarayları ve nefes kesici Westminster Abbey ve Parlamento Binası vardı; Kule'nin hemen batısından, şehrin girişinde eski Londra Köprüsü'nü geçmek için ödeme yaptık ve buradan geçen çok sayıda küçük gemi ve kayığı seyrettik.

Şık elitlerin çoğu şimdi taşra evlerine taşınmış olduğundan şehir nispeten sessizdi; ancak yine de aralıksız araba tekerleği gürültüsü ve at toynakları patırtısı, sokak satıcılarının yankılanan bağırışları, gezgin müzisyenlerin zevksiz şarkıları ve muffin* satıcısının çan tıngırtısının (birlikteyken bende baş ağrısı yaptığı bilinen, ama yeni yeni sevgi duymaya başladığım sesler) arasında seslerimizi yükseltmek zorunda kalıyorduk.

O yaz iki kez, Bayan Jenkins ziyaretimize geldi ve ablamla ben de iade-i ziyarette bulunduk.

"Ah Tanrım!" diye bağırdı bu iyi hanımefendi sıkıntıyla, ikinci buluşmamızda. "Çok şaşkınım, Isabella ne yapıyor, bilmiyorum. Her gün mektuplar yazıyor ve ona da birkaç mek-

---

* Düz, yuvarlak, mayalı hamurdan yapılan bir ekmek türü. (ç.n.)

tup geldi, ancak kiminle yazıştığını açığa vurmuyor. Ne kadar yalvarsam da öğrenemedim."

Isabella'nın Bay Wellington'la ilişkisinden ya da Bay Ashford'la nişanının bozulmasından henüz bahsetmeme sözüme bağlı kalarak konuyu aydınlatacak hiçbir şey söyleyemedim; ama sıkıntısını, Isabella'nın kişiliğinin güçlülüğü hakkında uygun gördüğüm şekilde çok destekleyici yorumlarda bulunarak azaltmaya çalıştım.

O altı haftalık yaz boyunca, sanırım önceki otuz dokuz yıllık hayatımın tamamında gittiğimden daha fazla kafede yemek yedik, birkaç kez yemeklerimizi, Ashford ailesinin Mayfair'in batı sınırında Hyde Park'ın engin çimenliğine bakan, Park Lane'deki heybetli evinde yemeye çekildik. O evin, Bay Ashford'un babası ve kız kardeşinin yokluğunda kullanılmayan muhteşem odalarının bakımı, Bay Ashford'un her isteğini karşılamaya hazır, sadık ama alçakgönüllü bir personel tarafından yapılıyordu.

Konserlere ve tiyatroya gittik, Liverpool Müzesi ve British Gallery'i, Bond Caddesi üzerindeki, fiyatlara bakmaya cesaret edemediğim ve Bay Ashford'un bana tek bir şey bile almasını reddettiğim şık dükkânları gezdik.

Bu gezilerin birkaçında, Cassandra (Chawton'a dönmeyi düşünmüş ama çok hevesli Eliza tarafından yaz boyunca kalmaya ikna edilmişti) bize eşlik etti ve birkaç sefer, Eliza ve Henry de katıldı; ama bizim yaşımızda, bir refakatçiye artık gerek olmadığından daha çok yalnız, birbirimizin eşliğinde zamanımızı geçirmeyi tercih ettik. En sevdiğimiz etkinliklerden biri, tamamen çiçek açmış olağanüstü, Kensington Bahçeleri'nde dolaşmaktı. Orada, güzel bir göle bakan bir bank bulduk ve buraya defalarca gelip, oturup konuştuk, sırlarımızı paylaştık ve birbirimizin varlığının tadını çıkardık.

Eylül ortalarında bir öğleden sonra, bahçelerdeki en sevdiğimiz bankta otururken, Bay Ashford kitabımı okumayı bitirdiğini duyurdu.

"Ya?" diye yanıtladım, kalbim ani bir telaşla çarparak. Henry'nin yayıncı bulma uğraşları, partide bulduğu bütün bağlantılara karşın şimdiye kadar boşa çıkmıştı. Bay Ashford'un ısrarına dayanamayıp, kaygılarıma karşın, okuması için taslağı ona vermiştim. Tepkisini, romandaki, açıkça onunla karşılaşmalarımdan esinlenilmiş belli durumları tanımadan edemeyeceği korkusuyla dehşet içinde beklemiştim.

"Zeki ve güzel yazılmış, beklentilerimi ve umutlarımı tamamen karşıladı," dedi. "Çok gurur duymalısınız."

"Beğendiğinize memnun oldum," diye yanıtladım rahatlayarak. Belki, diye düşündüm, hikâyeyle kendi bağlantısını fark etmemiştir. "Şu anda kitabın tek faydası, mutfak kapısını açık tutmak."

Güldü. "Yayımlanmalı, yayımlanması *gerek*."

"Korkarım, yayın dünyasına girişim çok aşağılayıcı bir deneyim oldu."

"Belki ben yardım edebilirim. Bir ya da iki bağlantım var. Eğer izin verirseniz, sizin adınıza çabada bulunmaktan memnun olurum."

"Çok minnettar olurum. Ama bir şey çıkmazsa kendinizi suçlamayacağınıza söz verin. Aslında benim küçük kitabımın bir yayıncı için zayıf bir alım olacağına inandım. Masrafını karşılamaya yetecek miktarda satabileceğini düşünemiyorum."

"Katılmıyorum. Mükemmel olmayabilir; ama bence bu bir sanat eseri, çok sayıda satmaya ve güzel kazanç getirmeye yetecek kadar iyi."

"Ne? Mükemmel değil mi?" diye bağırdım sahte bir gücenmişlikle. "Ne açıdan, söyleyin lütfen, kitabım, bu kimsenin yayımlamaya yanaşmadığı sanat eseri, mükemmel değil?"

"Tam olarak hatırlayamıyorum," dedi, "ama sonuyla ilgili küçük bir şeydi. Bir şeyin eksik olduğunu ya da çok yerinde olmadığını hissettiğimi hatırlıyorum."

"Anlıyorum. Eğer konu hakkındaki düşüncelerinizi toparlarsanız, umarım bana söylersiniz."

"Söylerim." Gülümsedi ve ekledi: "Bir şey daha vardı, itiraf etmeliyim; hiçbir şekilde bir kusur belirtisi değil, ama romanın bazı yanları bana, nasıl demeliyim, *tanıdık* geldi."

Yanaklarıma sıcak bir kızartı yayıldı. "Gerçekten mi?"

"Sözgelimi: Sizin Elinor bu epey duygusuz ama sevimli Edward karakterine derin bir bağlılık duyuyor, ancak Edward tek bir bağlılık kelimesi dahi etmeden gittikten sonra, onun uzun zamandır bir başkasıyla nişanlı olduğunu öğreniyor. Ve daha sonra, tam da aynı anda hem Edward hem Lucy'yle yüz yüze geliyor." Gözlerindeki bilmiş ama bozguna uğramış bakış ve kaşlarının kalkışı, bu sahnelerin doğuşundaki rolünü tam olarak anladığını gösteriyordu.

"Çok dramatik durumlardı," diye yanıtladım, içimden yüzümün kızarma eğilimine lanet ederek.

"Ve belli ki, içgörüyle yazabileceğiniz durumlar. Kabul etmeliyim ki, kitabınızı okurken ensemdeki tüylerin diken diken olduğu zamanlar oldu. Bay Morton'un papaz evinin salonuna girip de sizinle ve Isabella'yla karşılaştığım o an zihnimde sonsuza kadar hayatımın en korkunç anılarından biri olarak iz bırakacak."

"Benim için de," diye yanıtladım, o sahnenin ona ne kadar çok rahatsızlık yüklemiş olması gerektiği düşüncesiyle kendim de dehşete düşerek. "İşte, şimdi görüyorsunuz, kitabımı okumanızdan neden o kadar çekindiğimi."

"Okuduğuma memnunum." Bankta bana döndü. "Söyle bana, Jane, bunu çok mu kişisel alıyorum, yoksa Willoughby tasvirinde bana kızgınlığının birazı etkili mi?"

İfadesi o kadar ciddi ve perişandı ki, yüreğim cız etti ama açıklanamayan bir sebeple gülmeden edemedim. "Belki öyleydi," diye kabul ettim. "Willoughby çok korkunç, değil mi?"

"Bencil şerefsizin teki. Yelpazenin öbür ucundaysa elbette Albay Brandon ve Edward var; kusurlarına karşın, bir aziz sayılır."

"Edward aziz değil!" diye karşılık verdim öfkeyle, keskin tonum birdenbire yakındaki bir kuş sürüsünü ağaçtan fırlamaya kışkırttı.

"Gerçekten de öyle. Şeref ve ahlak duygusu o kadar yüksek ki, acı sona kadar bayağı ve doyumsuz nişanlısına bağlı kalıyor, onu terk etmek için her türlü sebebi varken."

"Siz de aynısını yapmadınız mı?" diye sordum sessizce.

Bir an sustu, dikkatini gölde su sıçratan ördeklere odaklayarak. "Sanırım yaptım," dedi en sonunda, sesine bir gücenme belirtisi sızarak. "Ama benim durumumda, görevim, babamın, hayatını işine, mülküne ve ailesine adamış ve aynı şekilde benim saygımı hak eden bir beyefendinin dileklerini onurlandırmaktı. Ama bana kalsaydı..." Bir iç çekişle durdu ve gergin bir gülümsemeyle bana baktı. "İnsanın suçlarını ve o suçların etkilerini, özellikle de böyle yürekten ifade edilince, kâğıt üzerinde okumak ciddi bir deneyim." Elimi alıp tuttu, bana sevgiyle bakarak. "Çok üzgünüm, Jane, sana geçmişte verdiğim bütün acılar için. Sana söz veriyorum, telafi etmeye niyetliyim."

"Sizi bu sözünüzden sorumlu tutacağım, Bay Ashford," dedim takılarak.

"Umarım tutarsın," dedi. "Ama artık bana Frederick deme zamanın gelmedi mi sence?"

Ertesi gün, şehrin gürültüsü ve sıcağından kaçmaya kararlı, Bay Ashford (bu resmiyete karşı itirazlarına rağmen, resmen nişanlanmamıza kadar benim için sevgili *Bay Ashford*'umdu

ve öyle olacaktı), beni kırlara bir araba gezintisine davet etti. Bir karaağaç korusunun alacalı gölgesinde, yüksek bir tepede, önümüzde muhteşem bir vadinin manzarasıyla piknik yaparak çok güzel bir öğleden sonra geçirdik. Dönüş yolculuğumuzda, farklı bir yoldan gitmeye karar verdiğimiz için beklenmedik bir şekilde bir taşra pazarına rastladık ve ikimiz de durup bakmak için istekliydik.

Arabayı ve atları, seyis yamağıyla bırakıp oraya doğru gittik. Dönümlerce pazar tezgâhı, çarşı, gezgin müzisyenler, göstericiler ve alışveriş etmeye, flörtleşmeye, yemek yemeye ve eğlenmeye gelmiş taşra beyleri, hanımları ve çiftçilerinden canlı bir kalabalıkla büyük, gürültülü ve renkli bir etkinlikti.

Pazar yerinde gezinirken, ekmek ve peynir alan, solmuş elbiseli kırmızı yüzlü birkaç hanımı ve kahverengi bir kısrak üzerine pazarlık eden iki beyefendiyi geçtik; ama sabah ticaretinin çoğu bitmiş gibiydi. Kalabalıklar daha çok horoz dövüşlerinin, güreş maçlarının, gezginci gösterilerinin ve ip cambazlarının etrafında toplanmıştı.

Bir süre bir sihirbazı seyrederek, gösterinin kendisinden çok, seyirciden yayılan büyük *oooo* ve *aaaa* sesleriyle eğlenerek duruyorduk ki Bay Ashford kısa bir çığlık attı.

"Bak, orada!" diye bağırdı, *El Falı* yazılı bir çingene çadırını göstererek.

"Efendim? Çingeneyi mi diyorsunuz? Sakın bana falınıza baktırmak istediğinizi söylemeyin."

"Hayır, *senin* falına baktırmak istiyorum," dedi gülümseyerek; beni elimden tutarak o yöne çekmeye başladı.

"Kesinlikle olmaz!" diye bağırdım gülerek. "Öyle bir saçmalık için tek metelik harcamam!"

"Harcanan *benim* meteliğim olacak," dedi, "ya da sent'im. Hadi, Jane. Sevgili romanına ne olacağını bilmek istiyorsun, değil mi?"

"Bir şey olmayacak," diye ısrar ettim, "ve ümitlerimi kırmak ya da boş yere yükseltmek için yaşlı bir Çingene kadına ihtiyacım yok." Ama gitmem gerektiğine karar vermişti ve bunda bir zarar görmeyerek beni Çingene çadırına götürmesine izin verdim.

Açık kanattan içeri girdik ve kendimizi birkaç ışıkla aydınlatılmış, loş bir odada bulduk. Şaşırarak, Çingene'nin beklediğim gibi yaşlı, koyu tenli, kırışık bir kadın olmadığını fark ettim. Aslında kahverengi teni ve siyah gözleri vardı, ama yirmi beşten büyük olamazdı ve olağanüstü güzeldi. Yırtık pırtık mavi bir kumaşla örtülü küçük yuvarlak bir masaya oturmuştu; omuzlarında parlak renkli birkaç şal sarılıydı ve yüzünden arkaya mor bir eşarpla toplanmış gür, siyah, kıvırcık saçları serbestçe sırtından aşağı salınıyordu.

"Girin," diye seslendi belirsiz bir aksanla, bir nehir suyunun akışı gibi tatlı ve müzikal bir tonda. Mücevherlerle donanmış bir elle karşısındaki iki sandalyeyi gösterdi. "Lütfen oturun. Bozukluğunuz var mı?"

Bay Ashford ücretini ödedi, falına bakılacak kişinin ben olduğumu açıkladı ve oturduk.

"Elinizi verin bana," dedi Çingene, kendi elini masanın karşısından bana uzatarak. Eldivenlerimi çıkardım ve dediğini yaptım, başını eğip avcumu dikkatle incelerken sessiz, bastırılmış bir eğlence içinde oturarak.

"Hayatınızda bir tane gerçek aşk olacak," diye bildirdi Çingene.

"Sadece bir tane mi?" dedim hafifçe, Bay Ashford'a bir bakış attım ve o da gülümsememe aynen karşılık verdi.

"Sadece bir tane." Uzun süre sustu, uzun, koyu renk parmaklarını avcumun çizgileri üzerinde çekerek; sonra, "İyi kalplisiniz ve zekisiniz. Derin düşünüp hissediyorsunuz. Öteki elinizi görebilir miyim?"

Öteki elimi açıp ona verdim. Çingene elimi sıvazladı.

"Bu parmaklarda büyük enerji var. Onlarda bir ateş, bir tılsım hissediyorum." Birden kaşlarını çattı. "Sağlık çizginizin görünüşünü beğenmedim, hiç beğenmedim. Çok kısa ve çok düzensiz. Ama... Ne tuhaf. Hayat çizginiz *çok* uzun. Gördüğüm en uzun çizgi." Birden, Çingene'nin yüzünden bir hayret bakışı geçti. Nefesi kesildi ve sanki bana acı vermek ister gibi elimi çok sıkıca kavrayıp, bana sanki yeryüzüne ikinci kez inmişim gibi gerçek bir hayretle baktı. "Tanrı vergisi bir yeteneğiniz var, hanımım! Özel bir yetenek!"

"Pardon?" diye yanıtladım irkilerek, sıkı tutuşundan elimi kurtarmaya boşuna uğraşırken.

"Madam," dedi Bay Ashford endişeyle. "Sanırım hanımın canını acıtıyorsunuz."

"Ötekiler gibi değilsiniz, size söylüyorum!" diye bağırdı Çingene, gözleri vahşi. "Sonsuza kadar yaşayacaksınız! *Ölümsüz* olacaksınız!"

"Anlıyorum. Teşekkür ederim. Bu çok ilginç." Elimi aniden geri çektim, dengem bozularak.

"Gidip sihrinizi gösterin, hanımım!" diye bağırdı çingene, ateşle gözlerime bakarak. "*Gidin!* Dünyayla paylaşın!"

Çingene'nin kehaneti sonraki birkaç gün boyunca pek çok inceleme ve tartışma konusu oldu. Bay Ashford, hayatımda sadece bir gerçek aşkım olması fikrini çok takdir etmişti. Cassandra sağlığımdan endişe etmiş, ama Henry bu konularda okuduğunu söyleyerek, uzun hayat çizgisinin her zaman sağlık çizgisinden önce geldiği konusunda onu ikna etmişti. Eliza, ölümsüz olmamın kesinlikle olağanüstü olduğunu düşündü ve beni Diana ve Afrodit tanrıçalarına benzetti. Bense, Çingene kadının tamamen deli olduğu ya da o öğleden sonra çadırın arkasında cini biraz fazla kaçırdığı sonucuna vardım.

Bay Ashford'la o haftanın sonunda taşraya döndük, bir kayık kiralayıp Thames'de, sazdan damlı evleri, yabani çiçeklerle canlı yemyeşil çayırları ve yüksek karaağaçları geçip tembel tembel gezindik.

Bay Ashford'un karşısında oturuyordum, sıcak nedeniyle ceketini ve kravatını çıkarmıştı. Kolları dirseğinin üzerine kadar sıyrılmıştı ve beyaz keten gömleğinin boynu açıktı. Bu görüntü, yaz güneşinin sıcaklığından bağımsız, yanaklarımı kızarttı.

"Bir itirafim var," dedi Bay Ashford, su damlatan kürekleri dayayıp, küçük teknenin akıntıyla gezinmesine izin vererek.

"İtiraf mı?" diye sordum isteksizce, hasır şapkam çıkmış, yüzüm bulutsuz mavi gökyüzünün enfes sıcağına eğilmiş.

"Seni bugün buraya, bazı haberler verirken hayal edilebilecek en iyi konumu sağlamak çabasıyla getirdim."

"Gerçekten mi?" Örtülü tonundan, heyecanlı mı yoksa telaşlı mı olmayı beklemeliyim, bilemedim. "Ne haberi?"

"Bu sabah Isabella'dan bir mektup aldım. Babası iki gün önce yolculuğundan dönmüş. En sonunda Isabella, babasına Bay Wellington'la evlenmek arzusunu açıklamış ve babasıyla beyefendiyi tanıştırmış."

Bütün dikkatimle dik oturdum. "Ve? Sonuç nedir?"

"Sonuç; bunlar tam olarak onun sözleri değildi ama en iyisi ben kendim ifade edeyim: Babası, her ne kadar onun seçimi dışına çıkmaya cüret etmesinden belli ki ciddi olarak hayal kırıklığına uğrasa ve bu kadar uzun süreli bir sözü bozmaktan rahatsız olsa da, Bay Wellington'u çok hoş bulmuş. Onların genç aşk ilanlarından etkilenerek bu eşleşmeye onayını vermiş."

Boğazımdan bir saf mutluluk kahkahası kabardı. "Bir nişan duyurusundan, özellikle bu kadar az tanıdığım iki kişi arasındaki birinden bu kadar sevinç duyduğum bir zamanı hatırlamıyorum."

Bay Ashford da karşılığında güldü ve sonra iç çekip başını iki yana sallayarak ciddileşti. "En sonunda bütün yetişkin hayatım boyunca üzerime yapışmış bu yükten kurtulduğum için ne kadar rahatladığımı anlatamam."

"Bütün bunlar, sadece anlaşmalı evlilik uygulamasının ne kadar gülünç ve modası geçmiş olduğunu vurgulamaya yarıyor. Bir insan nasıl olur da iki insanın birbiri için doğru olduğunu bildiğini düşünme ve daha da kötüsü bir çifti rızaları olmadan eşleştirme cüret ve küstahlığını gösterebilir, benim anlayışımı aşıyor."*

"Sana kesinlikle katılıyorum. Umarım babam da, ona bizi açıkladığımda Bay Churchill kadar iyimser olur. Gelmesi için gün sayıyorum."

"Onu ne zamana bekliyorsunuz?"

"Gelecek hafta başında, son mektubuna göre." Eliyle yanağıma dokundu ve şefkatle bana baktı. "Onu gördüğüm zaman, sevgili Jane, ne diyeceğim, biliyor musun?"

"Yolculuğunuz nasıldı, baba?" diye yanıtladım hafifçe.

"Ona dünyadaki en harika kadına âşık olduğumu ve evlenmek istediğim kişinin o olduğunu söyleyeceğim."

Bütün vücudumdan hafif bir sarsıntı geçtiğini hissettim ve sevinçten patlamak üzere olan kalbimden kaynaklandığını düşündüm; sonra küçük teknemizin kıyıya sürüklenmiş olduğunu ve orada, bir salkım söğüdün gölgesi ve örtüsü altında takıldığını fark ettim. Bay Ashford yerinden kaydı ve bir anda yanıma, yakınıma oturdu. Hafif bir gülümsemeyle fısıldadı: "Jane. Kitabında eksik olduğunu düşündüğüm şeyi şimdi fark ettim."

"Kitabım mı?" Kitabım aklımdaki son şeydi. Uyluğunun ve omzunun bana yakınlığı, yüzünün çok yakınımda oluşu

---

* Belki Jane Austen'ın çöpçatanlığı hor görmesi bu anda tetiklenmiş ve daha sonra onu *Emma*'yı yazmaya sevk etmiştir.

kalbimin çok hızlı çarpmasına ve düşüncelerimin rüzgârda dağılmasına sebep olmuştu.

"Sonu. Öpüşme yok."

"Öpüşme mi yok?"

"Evet." Sesi son derece ciddiydi ama gözlerinde dalgacı, şefkatli bir bakış vardı. "Elinor, Edward'ına kavuşuyor. Marianne iyi Albay Brandon'la avunuyor. Ama o iki âşık arasında sözlü bildiriler yok, herhangi bir fiziksel gösteri yok ve *öpüşme yok*. Aşk ve kur yapma üzerine yazılmış bir kitap için ciddi bir eksiklik, öyle değil mi?"

"Sadece kendi deneyimlediklerim hakkında yazmayı tercih ederim," dedim. "Ve benim o konuya aşinalığım, yazdığım zamanda, çok sınırlıydı."

"Bu duruma çare bulmalıyız," dedi ve orada, yapraklı yeşil çardağın mahreminde dudaklarını benimkine yaklaştırdı.

Konuşmamızdan önce epey bir zaman geçti.

"Bir sonraki kitabında öyleyse," dedi uzun uzun, boğuk bir tonla, "kahramanların arasındaki tutkuda ve fiziksel yakınlığın ifadesinde bir artış bekleyebilir miyiz?"

"Sanmam."

"Neden?"

"Bazı şeylerin," diye yanıtladım yavaşça, "hayal gücüne bırakılması en iyisidir."

Yirmi beşinci bölüm

Ekimin birinde, Henry'nin yemek odasında Bay Ashford, Henry ve kız kardeşlerimle güzel bir yemeğe oturduğumda, çok pahalı görünüşlü bir şişe şarap çıkarıldı ve Henry'nin kâhyası herkesin bardağını doldurmaya başladı.

"En iyi kırmızılarımdan bir şişe getirdim," dedi Bay Ashford, "çünkü şerefine içeceğimiz bir şey var."

"Şerefine içmek mi?" dedim şaşkınlık ve telaşla; Bay Ashford'un sonunda, babasının dönüşünden bile önce, nişanlandığımız sırrını açıklayacağından endişe duyarak.

"Gerçekten de. Kutlayacak ciddi bir olayımız var," dedi Henry, Bay Ashford'a bir gizli ittifak gülümsemesi göndererek.

"*Olağanüstü* ciddi bir olay," diye katıldı Bay Ashford.

"İnanıyorum ki, burada toplanan herkesin büyük ilgisini çekecek bir konu," dedi Henry.

"Fransız şampanyasını hak eden bir an," dedi Bay Ashford, "ama ne kadar uğraşsam da, bir türlü bir şişe bulunamadı."*

"Ah! Şunlara bakın!" diye bağırdı Eliza, öfkeyle. "Bir sırrı söylemek için ileri atılıp duran kendini beğenmiş iki küçük

* Süregelen Napolyon Savaşları ve sonucundaki kuşatma ile ambargo yüzünden, şampanya gibi Fransız ürünlerini edinmek, karaborsa haricinde mümkün değildi.

oğlan gibiler. Söyleyin hadi, beyler! Neler oluyor? Bütün öğleden sonra neler çevirdiniz?"

"Neler çevirdik?" diye karşılık verdi Henry. "Ya, Whitehall'u çevirdik."

"Whitehall'da ne yapıyordunuz?" diye sordum.

"Askeri Kütüphane'nin ofislerini ziyaret ediyorduk," dedi Bay Ashford.

"Ah, Tanrım," dedi Eliza, canı sıkılmış bir şekilde gözlerini yuvarlayarak. "Lütfen, bana bütün bu yaygaranın, bankana ordudan ya da Parlamento'dan edindiğin yeni bir müşteri hakkında olduğunu söyleme Henry."

"Pek değil, canım," dedi Henry, gözleri parlayarak. "Devam et, Ashford. Bu senin başarın. Sen söyle."

"Askeri Kütüphane'den Thomas Egerton, ailemin eski bir dostudur." Bay Ashford benim tarafıma bir bakış attı. "İki hafta önce ona senin kitabını götürdüm, Jane."

"Benim kitabımı mı? Ama neden? Bir kütüphane, yayımlanmamış bir taslağı niye istesin? Özellikle de *askeri* bir kütüphane?"

"Çünkü burası, anlaşılan bir yayıneviymiş," diye başladı Bay Ashford.

"Bir yayınevi!" diye araya girdi Eliza, gözleri yeni bir ilgiyle parlayarak.

"Keskin gözleri olmalarıyla tanınıyorlar," devam etti Bay Ashford, "ve geniş bir konu yelpazesi tercih ediyorlarmış."

Kalbim küt küt çarpmaya başladı. "Herhalde şey demek istemiyorsunuz; bir askeri kütüphane asla bununla ilgilenmez..."

"Romanınızı sevdiler," dedi Bay Ashford, "ve yayımlamayı teklif ettiler."

Ona sessiz bir hayret içinde baktım, sadece baktım.

"Ciddi misiniz?" diye bağırdı Eliza. "Henry, bu doğru mu?"

"Her kelimesi, canım."

"Jane!" diye bağırdı Cassandra, elime uzanarak. "Ne harika!"

"Ne? Söyleyecek bir şeyin yok mu, sevgili kardeşim?" diye sordu Henry, gülümseyerek. "Esprili bir cevap? Gülünç bir gözlem? Dilini mi yuttun?"

Konuşamadım. Bana dönmüş bakışların sıcaklığıyla yıkanırken, her yüz sevgi ve gururla dolu, bir ateş dalgası bedenimi sardı ve gözlerime yaşlar doldu. Birden, neredeyse bütün hayatım boyunca bu anı düşlediğimi fark ettim. Asla gerçekten erişilebilecek mi bilmeden, düşünebileceğimden çok daha derinden ve şiddetle bunu arzulamıştım; aslında, olayın gerçek anlamı bu kadar kısa bir zamanda kavranamazdı.

"Tebrikler, Bayan Austen," dedi Bay Ashford, bardağını bana kaldırarak, diğerleri de onu izlerken. "Yayımlanacak bir romancısınız."

"Bunun ne demek olduğunu anlıyor musunuz?" dedim sonra, Bay Ashford'la arka salonda birkaç anlığına yalnız kaldığımızda ve kitabım için bir yayıncı bulmaktaki çabaları için ona bol bol teşekkür ettikten sonra.

"Sonunda yüzlerce, belki binlerce insan basılmış eserinizin tadını çıkaracak?" diye yanıtladı Bay Ashford, sıcak bir gülümsemeyle; kanepede yanımda, kolu samimi bir şekilde sırtımın ardında dinlenirken.

"Ondan daha fazlası." Coşkudan neredeyse bayılmak üzereydim, ya yayımlanacağım haberinin heyecanından ya da yakınlığından, bilemedim. "Bu demek ki, hayatımda ilk kez, kendi paramı kazanacağım. Evimin gelirine katkıda bulunabilecek, hediyeler alabilecek, suçluluk duymadan biraz seyahat edebilecek ve hayır kurumlarına daha fazla katkıda bulunabi-

leceğim. Ve belki bir gün, eğer başka kitaplar satacak kadar şanslıysam, ihtiyaç olursa kendimi geçindirebileceğim."*

"Buna asla ihtiyaç olmayacak, sevgilim," dedi Bay Ashford, beni kollarına alıp öperek.

O anda, birden salonun kapısı açıldı. Marie, Fransız hizmetçi, yüzü kaygıdan beyaz, içeri daldığında ayrıldık. "Mösyö Ashford, çok özür dilerim, sör, ama kapıda bir beyefendi sizi istiyor ve içeri girmiyor. Çok endişeli görünüyor."

Bay Ashford'la, koridoru koşarak geçtik ve uşağı John'u ön kapının dışında bekler bulduk.

"Bay Ashford, efendim," diye bağırdı John, reverans yapıp neredeyse nefes nefese. Sanki çok hızlı at sürmekten şapkası çarpılmış, yanakları kızarmış ve saçı rüzgârdan dağılmıştı; atının hemen ötede bağlanmış olduğunu gördüm.

"John! Ne oldu?" diye sordu Bay Ashford.

"Affedersiniz, sör. Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim, sör. Ama sizi bulmam için babanız tarafından çok acilen yollandım, sör."

"Babam mı?" diye tekrarladı Bay Ashford, şaşkınlık içinde.

"Evet, sör. Bu öğleden sonra döndü, sör. Ve bir an önce sizin eve gelmenizi istiyor, sör."

"Teşekkür ederim, John. Hemen geleceğim."

"Çok iyi, sör."

John atına döndü ve caddeden aşağı yola koyuldu. Bay Ashford heyecan içinde bana döndü. "Affedersin, Jane. Babam..."

"Evet, evet! Hemen ona gitmelisiniz."

---

* Jane Austen'ın 1807'de tuttuğu bir nakit hesabına göre, seneye 50 sterlinden biraz fazlasıyla başlamıştı (bunun çoğu o sene başında bir aile dostundan kalan bir mirastı); mütevazı harcamaları, yaklaşık 14 sterlin giysi, 9 sterlin çamaşır yıkama, 4 sterlin posta, 6 sterlin hediye, 3 sterlin bağış ve 1 sterlinden az tiyatro ve eğlence üzerineydi. O yılki kişisel lüksü 2 sterlin 13 şilin 6 penilik "piyano kirası" idi.

"Gitmeliyim." Elimi ellerine aldı. "Onunla bu akşam konuşacağım. Ve yarın döndüğümde, en sonunda nişanlandığımızı ilan edebileceğiz." Beni kendine çekerek, bir kez daha öptü. "Seni seviyorum, Jane." Sonra gitti.

Ertesi sabah, Askeri Kütüphane'den, henüz tanışmadığım Thomas Egerton ile benim aramda yapılması, teklif edilen yayın sözleşmesinin detaylarını kapsayan yasal evraklar geldi.

Kahvaltıdan sonra Henry'yle sözleşmeyi dikkatle okurken, "Bay Ashford çok hoş bir adama benziyor. Hem de mükemmel bir aileden," dedi.

"Gerçekten de öyle."

"Birlikte epey zaman geçiriyorsunuz."

"Evet, öyle." Henry'nin ifadesinde benden daha fazla açıklama beklediğini gördüm ve onu hayal kırıklığına uğratmak zorunda kaldığım için üzüldüm; ama bunun sadece kısa bir süreliğine olduğunu bildiğim için, alçakgönüllü bir gülümsemeyle, "Biz *arkadaşız*, Henry. Şu anda daha fazla bir şey söyleyemem," diye yanıtladım.

"Arkadaş," diyerek bilmiş bir bakışla başını salladı. "Tabii."

Dikkatimi tekrar evrağa ve karmaşık bulduğum bir paragrafa çevirdim. "Henry, bu ne demek? *Yazardan yaklaşık iki yüz sterlin ederinde bir komisyon karşılığında yayımlanacaktır.*"

"Şu demek: Bay Egerton, senin kitabını yayımlamaya gönüllü olsa da, finansal risk alacak kadar hevesli değil. Bu nedenle yazarın basım masraflarının tamamını reklam ve dağıtımın da birazını karşılamasını istiyor. Karşılığında telif hakkını tutmaya iznin var."

Dehşet içinde nefesim kesildi. "Neden bana bunu kimse söylemedi? Bu miktarı ödeyemem! İki yüz sterlin! Ama bu imkânsız!"

"Endişe etmeye gerek yok, Jane. Bu konu halledildi."

Ona anlayarak baktım, sonra başımı iki yana salladım. "Henry. Bu çok büyük para. Kitabımın yayımlanmasını karşılamana izin veremem."

"Ben *karşılamadım*," dedi Henry, "her ne kadar yapmaya istekli olsam da. *Bu* yardım başka bir yerden geldi."

"Kimden?" diye sordum, afallamış, her ne kadar o konuşmadan yanıtı bilsem de.

"*Arkadaşın*," dedi Henry, maksatlı bir şekilde. "Bay Ashford."

"Ya kitap başarılı olmazsa?" O öğleden sonra, elbiselerimden birindeki söküğü onarmak için iğne ve iplikle somurtarak oturuyordum.

"Başarılı *olacak*, canım," diye yanıtladı Cassandra.

"Ama ya olmazsa? İki yüz sterlin! Böyle bir miktarı karşılamak için kitabın çok satması gerekecek. Önümüzdeki iki yıl, cebimdeki paranın her sentini kısıp biriktireceğim. Eğer kâr etmezse, ona geri *ödeyeceğim*."

"Eminim bunu beklemiyordur. Ve yakında evleneceğiniz için, ne fark eder anlamıyorum."

"Öyle bile olsa kararlıyım. Acaba neden ondan haber almadım? Bu sabah, en geç bu öğleden sonra arayacağına söz vermişti."

"Daha erken."

Eliza'nın hizmetçisi girdi. "Bir ziyaretçi sizi görmeye geldi, *matmazel*. Bayan Jenkins."

"Lütfen içeri al," dedim. Bayan Jenkins'i, Isabella babasına bozulan nişanı hakkındaki şaşırtıcı duyuruyu yaptıktan ve Bay Wellington'la evlenmesi için rızasını aldıktan kısa bir süre sonra göreli neredeyse bir hafta olmuştu. Bayan Jenkins haberle çok sıkılmış, neredeyse çılgına dönmüştü. O zaman, bu nankör yaratığı, onun arkasından, başka birine söz verildiği halde

o beyle görüşmeye ne itmiş olabilir, diye bağırmıştı. Ve nasıl olur da Isabella, Bay Ashford gibi bir adamdan vazgeçmek gibi yanlış bir karara varabilirdi? Isabella'nın sık sık belirttiği gibi, iki katı yaşında bile olsa Bay Jenkins kızın aklını kaçırdığından emindi.

Cassandra'yla o zaman onu teselli etmiştik; onu kalp meselelerinin açıklanamaz olduğuna ve sevgi üzerine bir eşleşmenin kesinlikle daha değerli ve yıllar önce iki tarafın rızası olmaksızın planlanmış birine göre daha başarılı olabileceğine ikna ettik.

Bayan Jenkins'i şimdi kapımıza getirenin ne olduğunu merak ettim. Bay Ashford'un gizlice nişanlandığımız haberi, daha o dönüp de duyurunun sevincini paylaşma fırsatı bulmadan bir şekilde *ona* mı ulaşmıştı?

Ben soruyu daha fazla düşünemeden, Bayan Jenkins içeri daldı.

"Tanrı'ya şükür, evdesiniz," diye bağırdı büyük hanım, onu şimdiye kadar gördüğüm en kaygılı halde. "Çok şaşırtıcı bir haber aldım, oturamıyorum, çılgın gibiyim."

"Ne oldu Bayan Jenkins?" diye sordu Cassandra.

"Sevgili Isabella'm, biliyorsunuz sık sık sözünü ettiğimiz o Bay Weelington'a âşık olmuştu ve babası, benim tavsiyeme rağmen evliliği onaylamıştı. Ah! Bin kere söyledim, dedim ki: George, o Bay Wellington bir beyefendi değil ve Isabella için uygun değil! Ama dinledi mi? Hayır, dinlemedi! Ve işte şimdi ben haklı çıktım!"

"Ne oldu?" diye sordum telaş içinde, büyüyen bir dehşet duygusuyla.

"Isabella'nın babası, kızının müstakbel kocası hakkında daha çok şey öğrenmek isteyerek geçmişi hakkında biraz araştırma yapmış. Buldukları, büyük bir şok olmuş. Bay Wellington, anlaşılan, yıllardır imkânlarını aşarak şık bir hayat tarzı

sürermiş ve çok fazla borca girmiş, hem kumar hem başka türlü. Finansal olarak bağlı olduğu ve varisi olduğu amcası çoktan onu silmiş; alçağın hiçbir zaman açığa vurmadığı bir gerçek. Meğer Bay Wellington, vahim şartlarda, mahvolmuş bir adammış ve sadece Isabella'nın elli bin sterlininin peşindeymiş!"

"Yani Isabella'yı sevmiyor muymuş?" dedim, afallamış bir halde.

"Ona sadık kalacak kadar değil," diye karşılık verdi Bayan Jenkins. "Isabella'nın babası Bay Wellington'a onunla olabileceğini, ama Isabella'ya tek sent miras bırakmayacağını söylediğinde, ahlaksız adam teklifini geri çekmiş ve gece, arkasına bile bakmadan kaçıp gitmiş!"

"Zavallı Isabella!" dedi Cassandra.

"*Şanslı* Isabella, bana sorarsanız!" diye bağırdı Bayan Jenkins. "Tam zamanında kurtuldu! O hainle evlenmeye olan budala eğilimiyle hareket etseydi, doğacak feci sonuçları düşünebiliyor musunuz? Ama Tanrı'ya şükürler olsun, kimse zarar görmedi. Daha önceki nişanı yenilendi."

"Yenilendi mi?" diye nefesim kesildi, yüreğim ağzımda.

"Evet! Şükürler olsun. Babası, eğer birisi Isabella'yla parası için evlenecekse, bunun Bay Ashford olmasında ısrar etti."

Aklım öyle bir endişe ve karmaşa hali içindeydi ki, yanlış duyduğumu sandım. "Ne demek istiyorsunuz, Bayan Jenkins? Elbette Bay Ashford, Isabella'yla parası için asla evlenmez. Kendisi zaten olağanüstü varlıklı."

"Hepimiz öyle sanıyorduk." Bayan Jenkins üzüntüyle başını salladı. "Aile de öyle, nesillerdir. Bay Ashford'un sıkıntıların boyutundan haberi olmadığına eminim, ta ki babası dün akşam korkunç haberi verene kadar. Sör Thomas, anlaşılan, yıllardır parasını yanlış idare etmiş. O mülkü üzerine o kadar çok para harcamış ve o kadar çok kötü yatırım yapmış ki, to-

parlanmak için olağanüstü bir yatırıma bağımlıymış. Bu yüzden, servetinin kalanını bir nakliye filosuna aktarmış. Ancak yeni öğrenmiş ki, filo, İspanya'dan bir donanma konvoyunun koruması olmadan, dönüş yolculuğu sırasında Fransızlar tarafından saldırıya uğrayıp batırılmış. Mürettebatın çoğu kurtarılmış; hepsi değil ve gemilerin kendileri ve bütün yükleri kayıpmış. Çok büyük bir trajedi, sadece insan hayatı bakımından değil, ama yatırımcılar için de. Sör Thomas mahvolmuş ve ailesi neredeyse iflas etmiş."

Nefes almakta zorlandım. "İflas mı?"

"Ne korkunç bir şey! Sör Thomas neredeye felç geçirecekmiş, duyduğum. İnanın, onun ve ailesi için içim parçalanıyor. Adamcağız zavallı karısı öldüğünden beri hiç eskisi gibi olmadı, çıldırmış bir genç adam gibi harcayıp, yatırımlarını, bana sorarsanız çok daha akıllı olan tek oğlu ve varisinden sakladı. Şimdi Pembroke Hall'u ve bütün varlıklarını kaybetme tehlikesi içindeler. Tabii emlâk, mülkiyeti koruma* altında bağlandığı için hiçbir kısmını satamaz ya da ipotekleyemez. Mülkü kurtarmak için tek şansı, planlandığı gibi Bay Ashford'un Isa-

---

* On dokuzuncu yüzyıl İngiltere'sindeki pek çok büyük arazi sahibi aileler, varlıklarını, statülerini ve güçlerini kuşaklar boyunca, devasa gayrimenkullerini kendilerinden sonra gelenlere, iki katı uygulamayla, vasiyetleriyle veya veraset senetleriyle mümkün kılınarak, eksiksiz olarak aktararak korurdu. İlki, ***en büyük çocuk kuralı***, bütün araziyi, bütün çocuklara paylaştırmak yerine en büyük oğula bırakırdı. ***Mülkiyeti koruma***, varisin gayrimenkule yapabileceklerini kısıtlar, varis öldüğünde onun en büyük oğlunun gayrimenkulü eksiksiz olarak ve ipotek edilmeden, bölünmeden ya da satılmadan miras edineceğini garantiye alırdı. O dönemin anlayışında, bir kız miras edinemezdi; çünkü bekâr kalırsa, soy ölebilirdi ve eğer evlenirse, gayrimenkul kocasına, aile dışından birine ait olurdu. Uygulama 1925'e kadar o kadar kökleşmişti ki, kanunen, vasiyetsiz ölen birinin arazisi en büyük oğula giderdi ve kanunu değiştirme çabaları eski aileler tarafından sürekli olarak bozguna uğratılırdı.

bella'mızla evlenmesi ama artık Noel'i beklemeyecekler. Düğün iki hafta içinde olacak. Jane, bir şey mi oldu?"

"Hayır..." demeye çalıştım, ama dudaklarımdan hiçbir ses çıkmadı.

"Üzüldü," dedi Cassandra hemen, sandalyesinden fırlayıp yanımda durarak, elleri omuzlarımda. "Isabella için."

"Son yarım saati zavallı kızla geçirdim," dedi Bayan Jenkins, gözlerine yaşlar dolarak. "Üzüntüden kendinde değil. Ama genç, toparlar. Bay Ashford iyi bir adam ve mükemmel bir kısmet, bütün bunlara rağmen ve tabii unvanı var. Isabella bir gün Leydi Ashford ve çok, çok seçkin bir yer olan Pembroke Hall'un hanımı olacak. Eğer onun parası burayı alacaklılardan kurtarabilirse, o zaman en hayırlısı olduğunu söyleyeceğim; her biri evliliğe bir şey getiriyor ve gerisi kendiliğinden gelir. Her zaman öyle olur."

"Eminim haklısınızdır," dedi ablam inançsızca; sonra, Bayan Jenkins'in odaya girdiğinden beri bir kez oturmadığını fark ederek, Cassandra onu oturmaya ve bir şey içmeye davet etti. Neyse ki Bayan Jenkins, yola çıkması gerektiğinde, sadece haberi vermek için uğradığında ısrar ederek reddetti.

Ayağa kalkıp reverans yaptığımda, Bayan Jenkins bağırdı, "Hayır, hayır, zahmet etmeyin. Gerçekten de yatmanız gerek gibi görünüyorsunuz, Bayan Jane. Ben kendim giderim."

Hanımefendi çıkar çıkmaz, bacaklarım çözüldü ve sandalyeme yığıldım. Cassandra yanımda diz çöktü; gözlerime yaşlar dolarken beni kollarına aldı. "Jane. Ah, Jane. Keşke bir şeyler söyleyebilseydim."

Söylenebilecek hiçbir şey yoktu. Ağlayamayacak kadar afallamıştım.

Yirmi altıncı bölüm

Ertesi sabah Bay Ashford'dan bir not geldi.

Park Lane, Mayfair, 3 Ekim 1810

Sevgili Jane'im,

Sana bugün gelemediğim için çok üzgünüm. Ailemin işleriyle ilgili çok sıkıcı bir haber aldım; babam ve kız kardeşim öyle bir halde ki, onları bırakmaya korkuyorum. Daha da kötüsü, seninle şahsen konuşma fırsatım olmadan durumumuzu öğrenebileceğinden korkuyorum. Lütfen, lütfen, sevgili Jane'im, başkalarından duyabileceğin herhangi bir şey yüzünden sıkılma ya da acele yargıya varma. Seni seviyorum ve her zaman seveceğim. Olabilecek en kısa zamanda geleceğim.

Sevgiyle,
Senin Frederick'in

Böyle bir mektuptan ne çıkaracağımı bilemedim. Hâlâ ümit var mıydı? Bu felaket durumun benim tahmin edemediğim bir çözümü mü vardı?

Kalbim birden, Bay Ashford'un yüzleştiği pek çok zorluk karşısında acıyla doldu: Atalarından kalan evini kaybetme ihtimali, ailesinin yerinden olması, perişan ve muhtemelen hasta bir baba ve kız kardeş, yine de *bana* yazıyor, *benim* sıkılmamam için yalvarıyordu.

Ona gidemedim, evde oturup ondan tekrar ne zaman haber alacağımı bilmeden de bekleyemedim. Huzursuz, Henry'den bana faytonunu ödünç vermesini rica ettim ve anlaşılan endişeli yüzüme tek bir bakış, onu bunu kabule ikna etti. Sürücüye beni şehre götürmesini talimat verdim, bir saatin çoğunda orada amaçsızca dolaştık, ta ki en sonunda tam olarak nereye gitmek istediğimi bilene kadar.

Çok geçmeden kendimi Kensington Bahçeleri'ndeki Bay Ashford'la sık sık uğradığımız o tanıdık bankta buldum. Çiçeklerin çoğu ölüp gitmişti ve havada bir erken sonbahar soğuğu vardı. Şalımı daha sıkı sardım, gezinen birkaç kişiyi pek fark etmeden. Yaşlar gözlerimi yaktı. Bay Ashford'un mektubunun sonundaki iyimser tona karşın, hiç ümidim yoktu. Nasıl da aramızda işlerin yürüyebileceğini hayal edecek kadar budala olabilmiştim?

Orada ne kadar süredir oturuyordum bilmiyorum ki arkamdaki ayak seslerinin farkına vardım ve Bay Ashford'un sesini duydum:

"Jane."

Döndüm. Üç büyük adımda yanıma geldi. "Ablan bana şehre geldiğini söyledi. Ben de seni nerede bulacağımı bildiğimi umarak şansımı denedim." Bankta yanıma oturdu ve gözleri duygu dolu, elimi eline aldı. "Bütün bunları bu şekilde öğrendiğin için üzgünüm, Jane. Çok utanıyorum."

"Utanacak bir şeyiniz yok," dedim.

"Var. Babamın finansal faaliyetleri hakkında daha bilgili olmam gerekirdi. Yıllar önce, erginliğim sırasında, bana mülkü-

müz ve kiracılarımızla ilgili belli sorumluluklar verdi ve bunlar benim tüm odak noktam oldu. Kalanının, *onun* alanı olduğunda ısrar etti. Benden bir şeyleri saklamakta çok becerikliydi. Pembroke Hall'daki pek çok tadilat bana aşırı göründü. Yıllar önce bir şeyin ters olduğundan şüphelendim ve tasarruf yapmamızı önerdim. Bana sırrını açıklamayı reddetti, bana koşulları sadece en sade şekliyle bildirdi ve yatırımlarının bize yeteceğini iddia etti. Ah bilseydim! O nakliye filosuna para yatırmasına şiddetle karşı çıkardım, çok büyük risk taşıyordu. Şimdi artık çok geç. Her şeyi kaybettik."

"Her şeyi kaybetmediniz. Isabella'nın serveti sizi kurtarabilir."

"Isabella'yı sevmiyorum. Onunla evlenmeyeceğim. Kalbim sana ait."

"Benimki de *size*," dedim, sesim çatlayarak, "ama evlilikte aşka yer yok." Kalbimde ağırlıkla, şimdi niyetini anladım. Ailesinin zor durumuna mucizevi bir çözümü yoktu. Planı, her şeyi bir kenara atmak ve bana sadık kalmaktı. "Üzücü gerçek şu ki, evlilik bir iş anlaşmasından fazla bir şey değildir."

"Buna inanmayacağım! Jane, buna izin vermeyeceğim; babamın bu korkunç *hatasının benim* hayatımı mahvetmesine. Ona, heveslerine ve benim adıma verdiği sözlere çok fazla yıldır bağlı kaldım. Artık hiçbirini istemiyorum! Isabella'ya artık onur bağım yok; kendi hareketleri buna son verdi. Sevdiğim kadın *sensin*, Jane. Hayatımı seninle geçirmek istiyorum."

"Ama bu nasıl olabilir? Pembroke Hall'u kaybetmeyecek misiniz?"

"Sanırım öyle. Aile mülkümüzü kaybetmek kalbimi parçalıyor ama bu babamın işi, benim değil. Bir şekilde ayakta kalacağız. Senin gibi birini hayal ederek ve sonra seni bulunca, beraber olmamızı sağlayacak bir mucizenin olmasını dileyerek çok fazla zaman kaybettim. Hayal kurmak ve dilemekle

işim bitti, Jane. *Seni* seçiyorum, herhangi bir arazi parçası veya para miktarı yerine. Eğer yalnızca karşısında duran, cebinde bir sent bile olmayan bir adam olsaydım, hâlâ beni sever miydin? Hâlâ benimle olur muydun?"

"Olacağımı biliyorsunuz," dedim titreyerek.

"O zaman sabah seni almaya gelmeme izin ver, sevgilim. Bir lisans alacağım. Kilisemde rahiple buluşabiliriz. Yarın bu saatlerde evli olabiliriz."

Direncim çözülmeye başladı. "Yanlış olacağını düşünmeden edemiyorum..."

"Hayır! Bizimki gibi bir aşktan vazgeçmek yanlış olur, doğaya karşı bir günah olur!" Bay Ashford cebinden güzel bir altın ve yakut yüzük çıkardı. "Babam bir zamanlar bu yüzüğü, anneme alyansı yapılana kadar takması için vermiş. Şimdi sen takar mısın, Jane, aşkımın ve sözümün bir simgesi olarak?"

"Benim bunu, mümkün değil..." diye başladım, ama elimi nazikçe eline aldı, eldivenimi çıkardı ve yüzüğü parmağıma taktı. Parlak kırmızı taş güneş ışığında mükemmel çarpan bir kalp gibi parladı. "Ne diyeceğimi bilmiyorum," diye fısıldadım.

"Evet de, Jane. Bana tekrar söyle, benimle evleneceğini."

"Evet," dedim yumuşakça. "Evleneceğim."

Henry'ye ve kız kardeşlerime o akşam, salondaki ateşin önünde otururken her şeyi anlattım.

"Bu duyduğum en romantik hikâye bence," diye bağırdı Eliza, yakut yüzüğümü büyük coşkuyla beğendikten sonra ellerini mutlu bir iç çekişle göğsünde kavuşturarak.

"Bir erkeğin sevgisinin senin için her şeyden vazgeçecek kadar derin ve güçlü olduğunu bilmek, işte *bu* gerçek aşk," dedi Cassandra. "Sana gıpta ediyorum, Jane. Bay Ashford erkeklerin en iyisi ve senin mükemmel eşin. Çok mutlu olacağınızı biliyorum."

"*Sen* bana aşkın için her şeyden vazgeçer misin, sevgilim?" diye sordu Eliza, kocasının uyluğunu sevgiyle sıvazlayarak.

"Sanırım, zaten vazgeçtim, canım," diye yanıtladı Henry, kız kardeşlerimi güldürerek.

"Ama cidden, sevgilim," diye ısrar etti Eliza. "Sence bu dünyadaki en romantik ve harika olay değil mi? Mülke ve servete *à dieu* demek, kalbini dinlemek, mutluluğunu hayatta sadece *l'amour* üzerine dayandırmak?"

"Bence bu, mülkün ve servetin büyüklüğüne bağlı," diye yanıtladı Henry, gözleri parlayarak.

"Ah! Erkekler!" diye bağırdı Eliza öfkeyle. "Dayanılmazsın."

Ama Henry'nin sözleri, *evleneceğim*, sözünü söylerken bile kendi inancımı kemirip duran bir endişeyi yansıtarak aklımda kaldı.

Yatakta dönüp durarak, sanki ateşlenmiş gibi yanarak, buz gibi bir soğukla kaplanarak uykusuz bir gece geçirdim, tıpkı Harris Bigg-Wither'in teklifinden sonraki gece olduğu gibi. O durumda, sevgi olmadan sadece maddi rahatlık üzerine dayalı bir evliliğin başına gelecek kötülüklerin ağırlığı altında acı çekmiştim. Şimdi, sadece tam olarak tersinin üzerine kurulu bir birleşmenin hayalleriyle işkence çekiyordum.

En sonunda çıplak ayaklarım soğuk tahta zemine değdi ve ürpererek kalktım; üzerime bir şal alarak, pencerenin yanındaki koltuğa gittim ve perdeyi çekip, dışarıya, yakındaki damlara ve kapkara gökyüzüne baktım. Cassandra'nın yandaki yatakta kıpırdandığını duydum; bir an sonra o da koltukta yanımdaydı, sevgiyle ikimizin omuzları üzerine bir battaniye örtüyordu.

"Tereddütün mü var?" diye sordu yavaşça.

Başımla onayladım.

"Ama neden? Bay Ashford'u seviyorsun ve o da seni seviyor."

"Benimle evlenirse, Pembroke Hall ve bütün arazisi alacaklılara gidecek."

"Anlıyorum. Ama bu onun seçimiyse..." diye başladı Cassandra.

"Pembroke Hall'u görmedin," diye sözünü kestim. "Gördüğüm en büyük, en muhteşem malikâne, bir peri masalından çıkma gibi, her oda bir öncekinden daha etkileyici. Ve ormanlar ve arazi..." Başımı sallarken sesim çatladı. "Kolayca vazgeçilecek bir şey değil."

Sabaha toplanmıştık. Erken postayla Bay Ashford'a neden hemen gitmem gerektiğini açıklayan uzun bir mektup yolladım. İtiraf ediyorum, mürekkep birkaç yerde gözyaşlarıyla lekelenmişti; ama niyetimin anlaşılır olduğunu umuyordum.

Henry'nin sürücüsü Chawton'a taşınmamız için arabayı hazırlarken, küçük arka bahçenin fundalığını, mendilimle gözlerimi kurulayarak yalnız başıma arşınladım; bütün sabah ağlamıştım ve gözyaşı seli dinmeyi reddediyordu.

Arka bahçe kapısının açıldığını duydum; o olduğunu biliyordum. Ayak seslerinin çimenden geçtiğini duyduğumda kendimi toparlamak için derin bir nefes aldım ve gözlerimi kurulamaya çalıştım. Büyük bir çabayla ona döndüm. Sadece bir metre ötede duruyordu, elinde henüz yolladığım mektubu tutuyordu. Yüzü kül rengiydi, sesine duygu yayılmıştı.

"Burada yazdıklarını kastediyor olamazsın."

"Üzgünüm," dedim, kırık dökük, tehdit eden gözyaşlarını iterek.

"Jane, bunu yapma. Şimdi benimle gel."

"Nereye geleyim?"

"İstediğin yere."

"Peki nasıl yaşamaya?"

"Gün be gün göreceğiz."

"Nasıl geçineceğiz?"

"İş bulurum. Papazlık yaparım."

"Rahip sınıfına girmek hiçbir zaman tutkunuz olmadı."

"İnsan tutkusunu değiştirebilir. Böyle bir mesleğe gayet uygun olabilirim." Gözlerinde saklayamadığı bir şüphe vardı, bunu gördüğümü biliyordu. Hayal kırıklığı içinde, mektubu ellerinde buruşturdu ve yere attı. "Ticaret yapabilirim."

"Ne ticareti? Büyük bir malikâneye sahip olup yönetmekten başka ne için eğitildiniz?"

"Bu eğitim işe yarayabilir. Kâhya olabilirim."

"Ve başka birinin mülkünü mü yönetirsiniz?"

"Neden olmasın?" dedi, ama yüzü bu ihtimalle kızardı. Onun yetiştirilişinde bir erkek için bu tip bir işin utanç verici olabileceğini biliyordum.

"Peki nerede yaşarız, canım?" diye sordum sessizce. "Kiralık bir evde, kiralık eşyalarla mı?"

"Mutlu olmak için bir saraya ihtiyacım yok," dedi.

"Bu benim için doğru. Ama sizin için; bir kez ayrıcalıklarla doğunca, onsuz yapmak kolay değil."

"Öğrenebilirim. Eğer bu beraber olmamızı sağlayacaksa..."

"Pembroke Hall, neredeyse iki yüzyıldır sizin ailenizde. Bu, kimliğinizin bir parçası. Çocuklarınızın ve torunlarınızın doğuştan gelen hakkı ve onu gelecek kuşaklar için korumak göreviniz. Bunun doğru olduğunu biliyorsunuz. Eğer ondan vazgeçerseniz, zamanla pişman olacaksınız ve bana içerleyeceksiniz."

"Hayır. Jane..."

"Öyle *olacaksınız*. Siz *olmasanız* bile, ailenizi düşünün. Utancı. Sör Thomas bir daha nasıl toplumda başını dik tutabilir? Ya kız kardeşiniz? Bana Sophia'nın evini ne çok sevdiğini söylemiştiniz. Şimdi sadece o kaybın acısını çekmeyecek, çeyizi, geliri de olmayacak. Onlara ne olacak? Nereye gidecekler?"

Bay Ashford hemen yanıtlamadı. Izdırap çeken ifadesinden tam da bu sorunun ona işkence ettiğini anlayabildim. "Sophia yine de evlenebilir, çeyizi olmadan bile," dedi en sonunda, "ve olmazsa, bir şekilde ben onları geçindiririm."

"Bunu yapmak, söylemek kadar kolay değil, aşkım. Evini kaybetmenin, beş parasız olmanın ne olduğunu bilirim. Ödenecek çok yüksek bir bedel. Bunu yapmanıza izin veremem."

"Jane..."

"Isabella'nın serveti hepinizi kurtarabilir. Başka bir yardım kaynağı yok. Haklı olduğumu biliyorsunuz. İkimiz için de güçlü olmalıyım. Siz... Siz iki hafta içinde Isabella'yla *evlenmelisiniz.*"

Çehresine yoğun bir keder ve yenilgi yerleşti ve gözleri yaşla doldu. Sesi kızgınlık ve yoğun üzüntüyle doluydu. "Ve günlerimin kalanında sefil olmalıyım."

Uzun bir an berbat bir sessizlik içinde, her birimiz gözlerimizi silerek durduk. Sessizce yakut yüzüğü parmağımdan çıkardım ve ona uzattım. Başını iki yana salladı, elini kesinlikle sallayarak. "Kalsın."

"Olmaz."

"Senin olmasını istiyorum. Bu benim sözümdü. Sözümü geri almayacağım."

Yüzüğü tekrar parmağıma taktım.

Derinden iç çekti ve "Yolculuğunuz için arabanın hazırlandığını görüyorum. Bu kadar acele nereye gidiyorsunuz? Chawton'a, eve mi?"

"Evet."

"Kendini yazmaya vereceksin, sanırım."

Başımı iki yana salladım. "Bir daha asla yazmayacağım."

"Bunda ciddi olmadığına söz ver."

"Artık aşk ve kur yapma üzerine yazmaktan zevk alamam. Eminim, dünyadaki okuyucuların, tanışıp ilk bakışta âşık olan bir erkekle bir kadının gülünç bir hikâyesine daha ihtiyacı yok."

"Öyleyse onlara tersini ver. Onlara ilk bakışta birbirinden nefret eden bir erkekle bir kadını ver."

"Birbirinden nefret eden?"

"Tanışırlar ve birbirlerini küçümserler. Sonra, zamanla, esas doğaları ortaya çıktıkça, birbirlerini beğenmeye başlarlar..."

"Gururlarını aştıkça..."

"Ve önyargılarını." Ellerimi ellerine aldı; gözleri bilen bir bakışla benimkilerle buluştu. "Yazıldı bile, değil mi? Şu senin sandıkta? *İlk İzlenimler* demiştin adına sanırım?"

"Böyle bir hikâye yazdım, çok yıllar önce, ama değişikliğe ve kısaltılmaya ihtiyacı var ve buna cesaretim yok."

"Neden?"

"Çünkü şimdi nasıl bitmesi gerektiğini biliyorum."

"O sonu kabul etme. Tanrı'yı oyna. Bize bir tane daha esprili, romantik Jane Austen romanı ver, *senin* seçtiğin bir sonla."

"Jane!" Cassandra, tonunda bir özürle arka kapıdan seslendi. "Arabacı hazır. Geç oldu, gitmemiz lazım."

"Hemen geliyorum."

Cassandra eve girdi. Ben Bay Ashford'a döndüm. Birbirimizin gözlerine derin derin baktık; sonra, aynı anda birbirimizin kollarına atıldık.

"Bir daha birbirimizi hiç görmeyecek miyiz?" dedi.

Gözyaşlarının yanağımı ıslattığını hissettim. "Seni aklımda göreceğim. Ve rüyalarımda."

"Seni kalbimde taşıyacağım, Jane. Her gün, her saat, hayatımın sonuna kadar." Yüzünü bana döndü ve ateşli bir şekilde beni öptü.

Öpüşmenin hiç bitmemesini istedim. "Hoşçakal, aşkım," dedim.

"Hoşçakal," diye fısıldadı.

Döndüm ve koştum, kalbim o kadar acı doluydu ki, nasıl hâlâ çarpmaya devam edebildiğini merak ettim.

Yirmi yedinci bölüm

Bay Ashford'u bir daha hiç görmedim. Derbyshire'a bir daha hiç dönmedim, kasabaya gittiğimde Mayfair'deki mahallesini de ziyaret etmedim. Sadece evlendiğini biliyordum. Bu evlilikle ailesinin finansal yıkımının önlendiğini varsayıyorum, çünkü böyle bir tehlikenin haberi çok yayılmadı.

Henry, Cassandra ve Eliza, Bay Ashford'la ilişkimi bilen tek aile üyeleri, o geçmişi hiç kimseyle konuşmamanın, dahası hiç olmamış gibi davranmanın en iyisi olacağı görüşümü paylaştılar. Onunla ilişkimden söz etmenin, özellikle o ilişkinin bitme sebebinin sadece Ashford'ların finansal zorlukları hakkındaki koşulları ortaya çıkarmaya yarayacağını ve bunun da ona ve ailesine utanç vereceğini fark ettik.

Bana gelince, o ilişkinin ayrıntıları bir duyulursa doğacak acıma dolu bakışlar ve yorumlara karşı durmam gerektiğini biliyordum. Gelişigüzel bir anlatım, bir âşığı ya da diğerini tatsız bir ışık altına koyabilir ve arkasındaki duygusal gerçeği asla açıklayamazdı. Kendi mevkisinden yukarıda birisiyle evlenmeye cüret etmiş ve kaybetmiş trajik, budala bir figür olmaktansa, aşk tarihi olmayan bir kız kurusu olarak düşünülmek daha iyidir, diye karar verdim.

Henry, *Akıl ve Tutku* için yayınevine garanti vermeyi ve ilk baskısını ödemeyi kabul etti. Alethea, sadece Churchill ailesiy-

le kısa bir tanışıklığım olduğunu bilerek, yıllar sonra bir kez onlar hakkında soru sordu ama konu çok geçmeden unutuldu.

Gurur ve Önyargı'nın yayımlanması üzerine, Bay Ashford'dan kısa bir not aldım; sıcak kutlaması gözlerimi yaşarttı ve kalbimi ağrıttı. Mektubu yaktım, gerçi şimdi yakmamış olmayı dilerdim. Artık ondan kalan tek şey hatıralar ve yakut yüzüğüm.

Ve böylece Bay Ashford'un, *benim* Bay Ashford'umun tarihi yok edildi. Hem ilgili bütün kişilerin karakteri ve itibarının korunması, hem de hikâyenin kendi hatırı için bu en iyisiydi diye düşündüm. Hem, bir kalp kırıklığı hikâyesinin ne değeri vardı? Bir aşk hikâyesi anlatılacaksa, mutlu sonla bitmelidir, öyle değil mi?

O zaman ve sonraki yıllarda böyle hissediyordum.

Ama şimdi farklı düşünüyorum. Şimdi, yeğenlerimin yanında, hayatın bütün iniş çıkışları boyunca büyüyüp, çoğunun evlenip, seçkin genç hanım ve beyler oluşunu seyrettiğimden; kendi gerçek aşkımı kaybettiğimden ve bunu işimde bulduğumdan; şimdi, en sevgili çocuklarım, dört kitabımın dünyaya açıldığını gördüğümden ve hayal ettiğimden daha da büyük bir başarının tadını çıkardığımdan; şimdi, yürüyecek kadar iyi olmadığım günler olsa da hâlâ her zaman bir kalem tutacak kadar iyi olduğumdan; şimdi, hayatta her şeyde, her iyi ve hoş şeyde olduğu kadar, üzücü ya da ızdıraplı şeyde de bulunacak bir mutluluk olduğuna inandığımdan...

Artık kendimde ya da diğerlerinde başarısızlığın açığa vurulmasından korkmuyorum. Sonunda, gerçeklikte utanç olmadığına, sadece özgürlük olduğuna ve zamanla her hikâyenin anlatılmaya hakkı olduğuna inandım.

Son

2 Ocak 1817

Editörün Sonsözü

Akıl ve Tutku, Ekim 1811'de basıldı ve eleştirmenler ve halk tarafından çok iyi karşılandı. Temmuz 1813'e kadar ilk baskının her kopyası satılmıştı, sadece ilk masrafları karşılamakla kalmamış, ayrıca yazarı için 140 sterlin kâr getirmiş ve ikinci baskıya girmişti. Başarısından yüreklenerek, 1812'de Jane Austen yeni gözden geçirdiği, şimdiki ünlü *Gurur ve Önyargı* olarak yeniden adlandırılan *İlk İzlenimler*'i yayım için teklif etti. Egerton, şüphesiz olası bir çoksatarı tanıyarak onun için 110 sterlin ödemiş ve telif haklarını kendisi için garantiye almıştı.

Jane Austen'ın yaşadığı süre içinde yayımlanan dört romanının hepsi, diğer ikisi *Mansfield Park* ve *Emma*, isimsiz olarak yayımlanmıştı.

Jane Austen, 1816'nın ilk aylarında bilinmeyen bir hastalıktan rahatsızlandı ve sonraki bir buçuk yıl boyunca rahatsızlığı aralıklarla tekrar etti. O yılın haziran başlarında, Jane ve Cassandra, şifa için Cheltenham kaplıca kasabasının sularını denediler; ama etkileri, varsa bile, sürekli değildi. 1816 Temmuz'unun on sekizinde, *İkna*'yı (anlaşılan buna *Elliotlar* adını vermeyi düşünüyordu) yazmayı bitirdi. Sonunu yeniden yazmak için üç hafta geçirdi ve sonra kenara bıraktı. Önceden bilindiği kadarıyla, bir daha yazmadı, ta ki 1817 Ocak'ında

son, tamamlanmamış eseri, dahiyane parça *Sanditon*'u yazmaya başlayana kadar.

Bozulan sağlığına karşın, Jane Austen gibi enerji dolu ve üretken bir yazar için (Chawton'a taşındıktan sonra yedi yılda altı kitabı yazmış veya yeniden yazmıştı), 1816'nın son beş aylık sessizliği gizem doludur. Neden *İkna*'yı yayımlanması için vermemiştir? Eğer bir şey üzerinde çalışıyorduysa, o neydi?

Şimdi bunun yanıtını biliyoruz. Burada kaydedilmiş son tarihten, Jane'in o zaman içinde bu Hatırat'ı bitirdiği sonucuna varabiliriz, muhtemelen önceki birkaç yılda boş zamanının çoğunu adadığı bir eser. Jane Austen'ın *İkna*'yı yazdığı sırada kendi bilinmeyen aşk ilişkisine ait anılarını anlattığı gerçeği, o romanın belli yönlerini açıklamaya yarar; çünkü pek çok eleştirmen tarafından yazarın resmettiği en tutkulu romanı olarak düşünülür. Belki de bu yüzden *İkna*'yı kendine saklamıştır. *İkna*'daki Anne Elliott karakterinde, Austen'ın ilk yayımlanan romanı *Akıl ve Tutku*'da tamamen eleştirdiği bir romantizm duygusu vardır. *İkna*'nın son bölümleri fazlaca duygusal, gergin ve dokunaklıdır. Yüzbaşı Wentworth, Anne'e olan aşkını açıkladığında, bazı deyişleri, Bay Ashford'un Jane'e, Henry'nin Sloane Sokağı'ndaki salonunda o, kader belirleyen gecedeki romantik itirafının ürkütücü bir yansımasıdır.

Jane Austen'ın hastalığı ilerledi. Halsiz bırakan güçsüzlük, ateş, ciltte solgunluk ve sırtında çok şiddetli ağrılar çekmeye başladı ve Mayıs 1817'de Winchester'da, Londra'dakiler kadar iyi olduğu düşünülen bir hastanede, cerrahlar tarafından tedavi görmeyi kabul etti. Cassandra sadakatle ona baktı ama iki aydan az bir süre sonra Jane Austen öldü.

Jane'in mektuplarındaki semptomlarının tanımlarına dayanarak, modern tıp, böbrek üstü bezlerinin işlev kaybı olan Addison hastalığına yakalanmış olabileceğini varsayar; bu,

bugün ilaçla kontrol edilebilir bir durumdur, ancak sonuçta ölümcüldür.

Son mektubunda, hastalığından söz ederken, Jane Austen şöyle der: "Bu konuda daha fazla söyleyeceğim, sadece, sevgili ablamın nazik, dikkatli, yorulmak bilmez hemşiremin zahmetlerinden hastalanmadığıdır. Bu olayda ona ve bütün sevgili ailemin kaygılı şefkatine borcuma gelince, bunun için sadece ağlayabilirim ve Tanrı'ya onları daha fazla kutsaması için dua edebilirim."*

Erkek kardeşi Henry şunları söylemiştir: "İki ay boyunca bütün acılara, bezdiriciliğe ve sıkıntıya dayandı." Çöküşü sırasında "boyun eğmekten daha fazlasıyla, gerçek bir esnek neşeyle mevcuttu... Yeteneklerini, hafizasını, hayalini, öfkesini ve sevgisini, sıcak, net ve bozulmamış olarak, sona kadar korudu... 1817 Temmuz'unun on sekizi, Cuma günü, ablasının kollarında can verdi."** Kırk bir yaşındaydı.

O ayın yirmi dördünde, Jane Austen, Winchester Katedrali'nde orta sahının kuzey koridoruna gömüldü. O yıl katedrale gömülen üçüncü ve son kişiydi. Bunu, yakın zamandaki papazlığa atanma sınavından piskoposu tanıyan Henry düzenlemiş olmalıydı. Şık siyah mermerden mezar taşının üzerindeki uzun, dindar yazı (muhtemelen, onun onuruna anma şiirleri de yazan erkek kardeşleri tarafından kaleme alınmış), babası Rahip George Austen'ı eski Steventon Bölge Papazı olarak adlandırır ve Jane'in hastalığıyla mücadele ettiği sıradaki sabrından söz eder; ancak en büyük şöhretinden hiç söz etmez. Sadece şunları söyler:

---

* Le Faye, Deidre, *Jane Austen'ın Mektupları* #161; 29 Mayıs 1817.

** Austen, Henry, *Yazar Hakkında Biyografik Bilgi*, 1818 (*İkna* ve *Northanger Manastırı* romanlarının birleşik yayınına eşlik etmiştir.)

"Kalbinin iyiliği,
huyunun tatlılığı ve
aklının olağanüstü yetenekleri
onu tanıyan herkesin saygısını ve
yakınlarının en sıcak sevgisini kazandı."

Bu parlak yeteneğin kaybı dünyada şiddetle hissedildi. Yeni kuşaklar onun kitaplarını keşfettikçe, daha önce düşünüldüğü gibi, geride sadece altı tamamlanmış el yazması kalmış olmasına hayıflandı. Jane Austen'ın Hatıratı'nın keşfi, tarihçiler için, Austen'ın çok fazla tartışmanın merkezi olan hayatı ve eserleri hakkındaki soruların pek çoğuna yanıt sağlamakta çok değerli olacaktır.

Eklemem gereken ilginç bir not var. Jane Austen açıkça bu Hatırat'ı olayların yer aldığı zamandan birkaç yıl sonra yazmıştır. Bu yüzden, herhangi bir küçük tutarsızlık, eğer varsa, yazarın adına kusurlu bir hafızaya addedilebilir. Okuyucu için, dikkatli bir incelemeden sonra, burada anlatılan neredeyse her detayın tarih, zaman, kişi ve yer bakımından tarihsel olarak doğru ve o zaman Jane Austen'ın hayatı ve bulunduğu yer konusunda bilinenlere denk olduğunu öğrenmek tatmin edici olacaktır. Ancak dikkate değer bir istisna vardır. Yazıldığı zamanda, Derbyshire'da Bay Frederick Ashford veya Sör Thomas Ashford adında kimsenin kaydı ve o ilçede Pembroke Hall adında bir mülkün kaydı yoktur.

Bu da birkaç soru uyandırır.

Gerçekte Bay Ashford *kimdi*? En belirgin teori, Jane Austen'ın ketum doğasına dayanarak, âşığının adını ve mülkünün adını, mahremiyetini korumak için bilerek değiştirmiş olmasıdır. Ancak bu şekilde, hikâyeyi anlatmak için yakıcı arzusunu dindirebilir, aynı zamanda âşığının onurunu koruyabilirdi. Onun verdiği, daha sonra anılarıyla birlikte sandıkta

bulunan yakut yüzüğü saklamanın güvenli olduğunu biliyordu, çünkü yüzüğe adı yazılmamıştı.

Fakat görmezden gelinemeyecek başka bir teori, en iyi, genç yeğeni James-Edward'ın sözleriyle özetlenebilir; o altın rengi sabah Steventon'da halası Jane'e ciddi olarak sormuştu: "Yani senin hikâyenin anlattığın gibi olduğuna inanırsam, gerçek olur mu?"

Yazarın Notu

Sizi tersine inandırma çabalarının tümüne karşın, bu kitap bir kurgu çalışmasıdır. Ancak romandaki kurgu öğeleri Jane Austen'ın hayatının bilinen gerçekleri içine sıkıca oturtulmuştur. Hikâyedeki bütün tarihler, o zaman Jane'in bulunduğu yerler ve kitapları hakkındaki ayrıntılar, alışkanlıkları, kişisel yaşamı, aile fertleri, yakın arkadaşları ve oturduğu yerler; hepsi doğru olarak sunulmuştur.

Romandaki daha belirgin gerçeklerden bazıları şunlardır:

Jane Austen ve ailesi, sevgili Steventon'undan gerçekten de babasının emekli olması üzerine isteksizce ayrılmış ve Bath'a taşınmıştır; babası burada 1805'de ölerek, resmedildiği gibi ailesindeki kadınları geçim sıkıntısı içinde bırakmıştır. (Babasının, Jane'in ellerinde ölümünün yürek sızlatan bir anlatımı kişisel yazışmalarında vardır.) Jane, Bath'ı hiç sevmemiş ve oradan annesi, ablası ve arkadaşı Martha'yla Southampton'a, kardeşi Frank ve ailesiyle Castle Square'de yaşamak için taşındıklarında "mutlu kaçış hissiyle" ayrılmıştır.

Bayan Austen biraz kuruntuluydu. Jane bundan mektuplarında söz eder ve eserlerinde parodisini yapardı. Hayatının sonuna kadar en iyi arkadaşı ve sırdaşı kalan ablası Cassandra'ya olağanüstü yakındı.

1796'dan 1799'a kadar *İlk İzlenimler*, *Akıl ve Tutku* ve *Susan*'ın ilk taslaklarını yazdıktan sonra, Jane'in kalemi (bir-

kaç önemsiz, bitmemiş eser dışında) on yıl boyunca sessiz kaldı. 1809'da, Chawton Evi'ne taşındıktan sonra *Akıl ve Tutku*'yu yeniden gözden geçirmeye başladığını ve 1810 sonbaharında yayımlanmak için teslim ettiğini biliyoruz. Şiirlerin tamamı Jane Austen'ındır (ya da Bayan Austen'ın); ayrıca 5 Nisan 1809'da Crosby'ye yazdığı mektup da öyledir; o da Crosby'nin gerçek yanıtıdır.

Harris Bigg-Wither teklifi, Jane'in kabulü ve peşinden reddi ve Manydown Park'tan acele ve dehşet dolu ayrılışı, biyografi yazarları tarafından iyi bilinir ve tamamen gerçeğe dayanır. Harris'in belirgin bir kekelemesi vardı ve gerçekten de bir grup konuğa, aynı şaşırtıcı duyuruyla içilemez bir şarap sunmuştu. Jane gerçekten de o üç düzmece evlilik duyurusunu babasının kilise kütüğüne asmıştı. Ailesiyle Lyme Regis'e birkaç kez seyahat etmişti ve orayı çok seviyordu. Yazışmalarında, bugün hâlâ popüler bir yer olan Netley Manastırı'ndaki kalıntılara birkaç ziyaretten söz etmişti.

Frank Austen, gerçekten de hem denizci düğümlerini hem de perde püsküllerini mükemmel düğümlerdi. Landsdowne Markizi, gerçekten arabasını çekmek için farklı boylarda ve tonlarda sekiz küçük midilliden oluşan tuhaf bir konak arabası bulundururdu. Bir şapel papazı (Prens Regent'in kütüphanecisi olduğu anlaşılan, ikisi de Austen eserlerinin büyük hayranı), gerçekten Jane Austen'a yazarak, burada Bay Morton'un yaptığı gibi, hayat hikâyesini yazmasını istemiştir; herhalde Austen postayla nazikçe reddetmiştir.

Editörün Notları, Önsöz ve Sonsöz'deki bilgilerin hepsi doğrudur; o sandığın tavan arasında bulunuşu hariç.

Bu da bizi kurguya getiriyor:

Bayan Jenkins, Bay Morton, Charles, Maria ve Isabella Churchill hayal ürünüdür ve Jane Austen'ın çeşitli romanlarındaki çeşitli karakterlerden esinlenilmiştir. Jane, Alethea Bigg ve

Squire Bigg-Wither'la ya da onlarsız Derbyshire'ı hiç ziyaret etti mi, ya da hiç el falı baktırdı mı, emin olamayız.

Ancak Jane'in mektuplarında ya da romanlarında oradan buradan birkaç satır alınsa da, bütün iç düşünceleri, duyguları ve hisleri, elbette kurmacadır, tıpkı Bay Ashford'la ilişkisi gibi.

Bildiğimiz kadarıyla, Jane Austen hiçbir zaman Sör Walter Scott'la gerçekten tanışmamıştır, ancak birbirlerinin eserlerinin hayranıdırlar.

Akıl ve Tutku'nun ya da *Gurur ve Önyargı*'nın ilk taslakları yoktur, bu yüzden ne kadarı ya da ne zaman yeniden yazılmıştır, bilmenin yolu yoktur.

Her zaman, Jane'in kardeşi Henry'nin, *Akıl ve Tutku* için yayıncısına garantör olduğu tahmin edilir ama kimse gerçeği bilmez. Belli ki Jane, ilk yayını kendisi, Henry'den borç alınan parayla ödemiştir.

Oxford Üniversitesi'nde bir Dr. Mary I. Jesse ve Jane Austen Edebiyat Vakfı isimli bir vakıf yoktur. Mary I. Jesse benim adımın anagramıdır.

Jane Austen'ın Eserleri

ROMAN

Akıl ve Tutku (1811'de yayımlandı)
Gurur ve Önyargı (1813)
Mansfield Park (1814)
Emma (1816)
İkna (1818)
Northanger Manastırı (1818)

KISA ESERLER

Leydi Susan (kısa roman)
Watsonlar (tamamlanmamış roman)
Sanditon (tamamlanmamış roman)

GENÇLİK ESERLERİ

Jane Austen ergenlik dönemi boyunca ailesini eğlendirmek için yazdı. Üç deftere kaydettiği erken dönem çalışmaları gençliğe özgü ve serbesttir (ve genellikle tamamlanmamış) ve yerleşik edebi ve sosyal geleneklerle alay eder.

Birinci Cilt:

(1787 ve 1790 arasında yazılmış; çoğu kısa öykü veya oyunlar.)

Frederic ve Elfrida
Jack ve Alice
Edgar ve Emma
Henry ve Eliza
Bay Harly, Sör William Montague ve Bay Clifford'un Maceraları
Güzel Cassandra
Amelia Webster
Ziyaret- kısa oyun
Sır: Bitmemiş bir Oyun
Üç Kız Kardeş
Acımaya Övgü

İkinci Cilt:

(1790 ve 1792 arasında yazılmış, çoğu mektuplardan oluşan öykülerdir –mektup halinde kısa romanlar.)

Aşk ve Arkıdaşlık [*Love and Freindship*] (Aynen; başlıktaki "arkadaşlık" ["friendship"] sözcüğünün yanlış yazılışı ünlüdür.)

Lesley Kalesi: Mektuplarla Bitmemiş Bir Roman

İngiltere'nin Tarihi (Jane'in çocukken okuduğu tarih kitapları hakkında bir parodi.)

Mektuplar Koleksiyonu

Kırpıntılar (Yeğeni Fanny'ye adanmış mektuplar ve öyküler.)

Üçüncü Cilt:

(1792 ve 1793 arasında yazılmış iki kısa roman)

Catharine veya Kameriye

Evelyn

Jane Austen'ın Hayatı

1775	16 Aralık: Jane Austen, Steventon'da doğar.
1783	Jane'in erkek kardeşi, Edward Austen, Bay ve Bayan II. Thomas Knight tarafından evlat edinilir.
1785-1786	Jane ve ablası Cassandra, Reading ve Southampton'da okula giderler.
1787	Jane gençlik eserlerini yazmaya başlar.
1792	Kış: Cassandra muhtemelen Peder Tom Fowle'la nişanlanır.
1793'e kadar	Jane, gençlik eserlerinin *Birinci Cilt*, *İkinci Cilt* ve *Üçüncü Cilt*'lerini bitirip kopyalar.
1794	Bay II. Thomas Knight ölür, mülkünü evlatlık oğlu ve varisi Edward Austen'a bırakır.
1795	Jane, *Elinor ve Marianne*'i yazar.
1796	9 Ocak: Jane'in geriye kalan mektuplarından ilki başlar.
10 Ocak:	Cassandra'nın nişanlısı Tom Fowle, Batı Hint Adaları'na sefere çıkar.
1797	Şubat: Tom Fowle, St. Domingo'da ateşlenip ölür ve denize gömülür.
Ağustos:	Jane *İlk İzlenimler*'i yazmayı bitirir.
Kasım:	Jane'in babası George Austen, *İlk İzlenimler*'i Londra'da bir yayınevine verir, ama okunmadan "iade posta ile red" edilir.

	Jane, *Elinor ve Marianne*'i, *Akıl ve Tutku* olarak yeniden yazmaya başlar.
	Edward Austen Knight ve ailesi, Godmersham Park'taki malikâneye taşınırlar.
	Aralık: Jane'in erkek kardeşi Henry Austen ve Eliza de Feuillide evlenir.
1798-99	Jane, muhtemelen *Susan*'ı (daha sonra *Northanger Manastırı* olarak adlandırılır) yazmaya başlar.
1800	Aralık: Bay George Austen emekli olmaya karar verir.
1801	Mayıs: Bay ve Bayan Austen, Jane ve Cassandra'yla birlikte Steventon'dan ayrılıp Bath'a taşınırlar.
1802	2 Aralık: Harris Bigg-Wither, Manydown'da Jane'e evlenme teklif eder; Jane kabul eder ancak ertesi sabah reddeder.
1803	Jane, *Susan*'ı Londra'daki Crosby & Co.'ya 10 sterlin karşılığı satar. Yayımlanmadan kalır.
1804	Jane, *Leydi Susan*'ın bir kopyasını yapar.
	Jane, *Watsonlar*'ı yazmaya başlar ancak sonra bırakır.
	Jane ve Austenlar, Lyme'ı ziyaret eder. (Daha önce de Lyme'a birkaç ziyaret yapmışlardır.)
1805	21 Ocak: Bay George Austen, Bath'ta ölür.
1806	Jane, Bayan Austen ve Cassandra, Bath'tan ayrılıp, çeşitli arkadaş ve akrabalarıyla kalarak gezgin bir hayata başlarlar.
1807	Mart: Jane, Bayan Austen, Cassandra ve Martha Lloyd, Frank Austen ve ailesiyle Castle Square, Southampton'a taşınırlar.

1809	7 Temmuz: Jane, Bayan Austen, Cassandra ve Martha Lloyd, Chawton Evi'ne taşınırlar. Jane *Akıl ve Tutku*'yu yeniden gözden geçirir.
1810	Sonbahar/Kış: *Akıl ve Tutku*, Whitehall'dan Thomas Egerton tarafından, masraflarını yazarın karşılaması koşuluyla yayımlanmak üzere kabul edilir.
1811	Jane muhtemelen *İlk İzlenimler*'i *Gurur ve Önyargı* olarak gözden geçirmektedir. Ekim: *Akıl ve Tutku* isimsiz olarak, "Bir Hanımefendi Tarafından" ifadesiyle yayımlanır.
1812	Sonbahar: Jane, *Gurur ve Önyargı*'yı Thomas Egerton'a 110 sterlin karşılığında satar. Jane *Mansfield Park*'ı yazar.
1813	28 Ocak: *Gurur ve Önyargı* yayımlanır (yine isimsiz, yaşamı boyunca diğer bütün kitapları gibi). Sonbahar/Kış: *Mansfield Park* muhtemelen yayımlanmak için kabul edilir.
1814	Ocak: Jane, *Emma*'yı yazmaya başlar. 9 Mayıs: *Mansfield Park* yayımlanır.
1815	Jane, *Emma*'yı bitirir ve *İkna*'yı yazmaya başlar. Jane bir sonraki romanını, eserlerinin hayranı olan Prens Regent'a adamaya davet edilir. Aralık: *Emma* yayımlanır ve Prens Regent'a adanır.
1816	İlkbahar: Jane'in hastalığının ilk belirtileri görülür. Henry Austen, *Susan*'ın haklarını geri satın alır ve Jane gözden geçirir. Ağustos: Jane, *İkna*'yı yazmayı bitirir. Jane'in sağlığı bozulmaya başlar.

1817 Ocak-Mart: Jane, *Sanditon*'u yazmaya başlar.
27 Nisan: Jane vasiyetini yazar.
24 Mayıs: Jane ve Cassandra, tıbbi bakım amacıyla Winchester'da pansiyona taşınırlar.
18 Temmuz: Jane ölür.
24 Temmuz: Jane Austen, Winchester Katedrali'ne gömülür.
Aralık sonu: *Northanger Manastırı* ve *İkna*, birlikte, tek cilt halinde, 1818 tarihli olarak, Henry tarafından bir "biyografik bilgi" ile yayımlanır.

Jane Austen romanlarının 19. yüzyılda romana bakış açısını değiştirdiğini söyleyebiliriz. Günümüzdeyse onun zekâ ve mizah dolu satırları arasında gezinmek, hâlâ birçok okur için vazgeçilmez bir keyif. Gözlerden uzakta ve sade bir hayat süren yazarın özel hayatı hakkında bilinenler ise sınırlı...

...ydı. Ta ki bir tavanarasına gizlenmiş anıları gün yüzüne çıkana dek. Bu gizli hatıratta Austen, ketumluğunu bir kenara bırakıyor ve uzun süre kalbinde sakladığı aşkının ayrıntılarını, okurlarla paylaşıyor. *Jane Austen'ın Kayıp Anıları* sadece sadık Austen okurlarına değil, harika bir hikâye anlatıcısından mükemmel bir hikâye dinlemek isteyen herkese hitap ediyor.

"Hayır, asla unutmadım. İnsan kendi ruhunun bir parçası olmuş birini nasıl unutabilir ki? Aramızda geçen her düşünce, her bakış ve duygu aklımda şimdi; yıllar sonra, sanki daha dün olmuş gibi taze.

Bu hikâye anlatılmalı; diğer hepsini açıklayacak bir hikâye..."

twitter.com/everestkit

ISBN: 978-605-141-566-

9 786051 415666

www.everestyayinlari.com

EVEREST